JOANNE GREENBERG

SANA GÜL BAHÇESİ VADETMEDİM

Metis Edebiyat

İngilizce'den Çeviren: NESRİN KASAP

JOANNE GREENBERG

SANA GÜL BAHÇESİ VADETMEDİM

Metis Edebiyat

Çeviren: NESRİN KASAP

SUNUŞ

Elinizde tuttuğunuz kitap, pek çok açıdan bir "ilk" yapıt. Ülkemizde henüz pek tanınmayan çağdaş Amerikalı roman ve öykü yazarı Joanne Greenberg'in (1932-) dilimize çevrilen ilk yapıtı olmasının yanı sıra, yazara Batı'da büyük bir ün getiren ilk kitabı. Joanne Greenberg, bu kitabın öncesinde ve sonrasında, başka birtakım romanlar ve kısa öyküler yazmışsa da, *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim* onun yazarlık çizgisini belirleyen en önemli kilometre taşı olma özelliğini korumakta hâlâ. Yine, *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim*, içerdiği konuyu ele alış biçimiyle de ilk sayılabilecek kitaplardan biri.

Sana Gül Bahçesi Vadetmedim, deliliğin –resmi tanımıyla akıl hastalığının– serüvenidir. İnsanın, neredeyse toplum düzenine geçtiği ilk günden başlayarak, kitlesel uzlaşımlara, kabullenilmiş değer yargıları ve davranış biçimlerine aykırı düşen bireylere yakıştırdığı konumun serüvenidir bu. İşte başkişisi Deborah'ın öyküsüyle, makro boyuttaki böyle bir insanlık durumunun mikro boyuta indirgenmiş bir örneğini sunar bize *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim.*

Deborah, içine doğduğu dünyayla, bu dünyanın kurumlarıyla bağdaşmayı öğrenemediği için, iletişimsizliğin karanlığına düşmüş, toplumdışı olmuş bir bireydir. Zekâsı, erken gelişmiş kişiliği, sanat yeteneği ve aşırı duyarlılığıyla çoğunluktan farklı olan on altı yaşındaki bu genç kız, Ben'in parçalanmasına giden bir yabancılaşma ve gerçekten kopma sürecine girmiştir; kimlik kavramını yitirmiş, iyice içine kapanmıştır. Ancak, "bir yere ait olma" içgüdüsü, onu bir başka düzen arayışına itecek, genç kızın zengin düşlemi ve mizah duyusuyla yarattığı gizli, düşsel bir dünyaya sığınmasına kaynaklık edecektir. Bu dünyanın da çeşitli yönetim birimleri ve kendine özgü bir dili vardır. Ne var ki, iki dünyanın çatışmaya başlamasıyla, Deborah'ın tragedyası da biçimlenmeye başlar. Ve Deborah, hem zihinsel hem de fiziksel olarak yok olmanın eşiğine gelir. Bu aşamada, ona yardım etme zorunluluğunu duyan annesiyle babası, onu toplumun böyle kişiler için oluşturduğu kurumlardan birine, bir "akıl hastanesi"ne yatırır. Böylece Deborah'a tanıyıp çözümlemesi gereken üçüncü bir dünya sunulur. Anlatının başında karşılaştığımız durum budur. Sonra, adım adım, aşama aşama, Deborah'ın kendi tragedyasının sonunu değiştirmek için verdiği savaşıma tanık oluruz. İnişler ve çıkışlarla dolu bu zorlu savaşımda, gerçek dünyanın sözcülüğünü üstlenerek bir itici güç işlevini yapan ikinci bir başkişisi vardır anlatının: deneyimli ve usta bir psikiyatr olduğu gibi, dürüst ve sevecen bir yüreği taşımasını da bilen Dr. Fried.

Deborah, Dr. Fried'in uzattığı güçlü ve dostça elin yardımıyla gerçeği ve kimliğini ararken, sıkı bir sorgulama ve hesaplaşma sürecine girer. Anlatının temelini oluşturan bu süreç yalnızca Deborah'ın kişisel sorunuyla sınırlı kalmaz; gittikçe boyutlanarak "gerçeklik" kavramını da içine alır. Ana-babalar, akrabalar, öğretmenler, okul arkadaşları gibi kişiler aracılığıyla toplumun çeşitli kesimleri ve yerleşik değer yargıları sorgulanır; gerek olumlu, gerek olumsuz, bütün insani yönleriyle çizilen hastane görevlileri aracılığıyla kurumsal ilkeler sorgulanır; çok canlı betimlemelerle çizilen akıl hastalarının yarattığı çeşitli trajikomik olaylarda, "delilik" olgusunun derecelerinin ve kökenlerinin sorgulanmasına kaynaklık eder. Bütün bu sorgulamaların gerisinde, yer yer toplumsal

boyuttaki deliliklerin –Nazi faşizmi gibi– bir art-alan biçiminde irdelendiğini görürüz. Satır aralarına sinmiş bir *leitmotif* de, sevginin, sevginin yapıcılığının ve yıkıcılığının irdelenmesidir.

Söz konusu süreç için seçilen ana mekân hastanedir. Bu mekânın yanı sıra başka mekânlar da yer alır. Ayrıca, Deborah'ın hastanede geçirdiği üç yıl, temelde zamandizinsel bir çizgiye oturtulmuşsa da, çağrışımlar yoluyla çeşitli zaman dilimleri bu çizgiye katışır. Bütün bu özelliklerin son kertede zenginleştirdiği anlatısında, konu gereği yer yer bilimin nesnelliğine de başvurur Joanne Greenberg; ancak, aşırı bir bilimsellik karmaşası yaratmaz hiçbir zaman. Genç bir insanın, koptuğu dünyayı yeni baştan gözlemleyip tanıma serüvenini öykülemek için seçtiği anlatım biçimi, çeşitli imgelerle, eğretilemelerle, sözcük oyunlarıyla bezeli, renkli, incelikli bir anlatım biçimidir.

Yazar, gerçekçi bir yaklaşım içinde, "normal" insanlarla "akıl hastası" insanların, başka bir deyişle, "uyumlular"la "uyumsuzlar"ın bakış açılarını karşılaştırırken, yanlı ve acımasız bir eleştiriciliğe de girmez. Amacı, daha çok, biçimci ve duyumsamaz kişilere bir düşünüp sorgulama çağrısı iletmektir. Zaman zaman, Deborah'ın çocuksuluğu ve deneyimsizliğiyle, insanlara büyüyüp "akıllanınca" unuttukları çocuk saflığını hatırlatma çabasına da dönüşen bu çağrı, hiç de asık yüzlü bir çağrı değildir. Anlatı bizi bir karanlığın içine sürüklese de. bu karanlığın içinde kimileyin sevimli bir naifliğin, kimileyin ironinin ve sık sık da güçlü bir gülmece anlayışının örneklerine rastlarız. Umuttan da yoksun değildir *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim.* Bir gün, Deborah'a "kavak ağaçlarına âşık olma" deneyimini yaşatan umut, satırların gerisinden varlığını sürekli duyumsatır.

*Sana Gül Bahçesi Vadetmedim'*deki bunca içgörü, duyarlık, içtenlik ve ayrıntıcılığa bakıldığında, bu anlatının bir özyaşamöyküsü olduğunu düşünmemek neredeyse olanaksızdır. Gerçekten de anlatının temel gereci, Joanne Greenberg'in kendisinin yaşadığı bir psikiyatrik tedavi deneyimidir. Ve yazar bu gerçeği iki küçük oğlundan gizlemek için, bir süre kitaplarında Harınah Green diye takma bir ad kullanır. Anlatısının özyaşamöyküsel yanı, eleştirmenler düzleminde yoğun tartışmalara da yol açar. Dahası, *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim* hemen kabul de görmez. Yayımlandıktan ancak birkaç yıl sonra, yavaş yavaş ama giderek büyüyen bir coşkuyla benimsenir ve yetkin bir kalemin ürünü olarak çağdaş yazın dünyasında yerini alır. Bunda, yazarın *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim'*den sonra yazdığı romanlarla öykülerin de payı olur kuşkusuz.

İlkin *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim* üzerine kafa yoran eleştirmenler, kitabı genelgeçer roman kategorisine pek oturtamazlar. Kitabın kurmaca boyutu, bu eleştirmenlerin yoğun eleştirilerine hedef olur. Bu eleştiriler çoğunlukla kitabın özyaşamöyküsel ve öğretici yanının ağır bastığı, kurmaca sanatının bütünlük ve yoğunluğuna tam olarak ulaşamadığı biçimindedir. Sözgelimi, R. V. Cassil adlı bir eleştirmen şöyle der; "…Harınah Green (takma bir ad) genç bir akıl hastasının iç dünyasındaki savaşımı betimlerken olağanüstü başarılı. Akıl hastaları, doktorlar ve kurumsal yaşamın soyut güçleri arasındaki ilişkileri, bütün ayrıntılarıyla, yetkin bir biçimde açımlıyor… Ancak, son derece inandırıcı ve etkileyici bir anlatı olmasına karşın, kurmaca değeri açısından tam olarak inandırıcı değil. Bütün dikkatimiz bu kişilerin özlerindeki insan yanlarından çok, oynadıkları rollere yöneltiliyor… Okur kesinlikle kandırılmıyor; ancak kurmaca açısından yeterli doyuma da ulaştırılmıyor." (*The New York Times Book Review,* 3 Mayıs 1964, s. 36) Haskel Frankel adlı bir eleştirmen de şöyle bir yorum getirir; "Harınah Green yapıtına roman demeyi seçmişse de. *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim'*i bir kurmaca ürünü olarak övmek güç. Yapıt bir roman olarak yetersiz; ancak kurmaca dışı bir yapıt olarak, büyük bir dürüstlükle anlatılan ve belleklerde yer eden bir akıl

hastalığı öyküsü… Ne var ki, Deborah'ın iki-adım-ileri, bir-adım-geri biçiminde ilerleyen yaşama dönüş süreci, kurmaca sanatının gerektirdiği yoğunluğu tam olarak içermiyor… Aile öyküsü biçimindeki yan olay örgüsünün ana olay örgüsüne pek katkısı olmuyor. Gene de, kurmaca olsun olmasın. *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim* gerçekten çok etkileyici, kavrayıcı, güçlü bir anlatı." *(Saturday Review,* 18 Temmuz 1964, s. 40) Gelgelelim, bu eleştirmenlerin tümünün görüşlerinde ortak bir nokta vardır; Joanne Greenberg'in, bir akıl hastasının iç dünyasını, korkularını, gerçek dünyaya dönüş savaşımını aktarmada son derece başarılı ve etkileyici olduğu.

Sana Gül Bahçesi Vadetmedim, uzun yıllar etkisini sürdürerek daha derin boyutlu incelemelere ve daha olumlu değerlendirmelere konu olur. Nitekim, yayımlanmasından on iki yıl sonra, Kary K. Wolfe ve Gary K. Wolfe imzalarını taşıyan bir yazıda şöyle değerlendirilir; *"Sana Gül Bahçesi Vadetmedim* akıl hastalığı üzerine öğretici bir kitap olarak yaygın bir biçimde kabul görürken, birçok eleştirmen kitabın kurmaca değeri konusunda kuşkulara düştü… Bu ilk değerlendirmeleri izleyen yıllarda, kitabın gitgide ünlenmesine karşın, ilginç bir psikiyatrik vaka tarihçesi olmanın ötesindeki birtakım özellikleri gözardı edildi. Oysa, kitabın kendisi, içerdiği estetik öğeler ve Joanne Greenberg'in öteki yapıtları, bu anlatının bir bütünlük içeren, tutarlı bir kurmaca yaratma girişimi olduğunu kanıtlayan pek çok ipucu taşıyor. … *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim* tek bir kitapta çağdaş anlatı sanatının birçok öğesini biraraya getiriyor… Kısmen özyaşamöyküsü, kısmen kurmaca, kısmen de öğretici bir kitap olarak, son yirmi yılın en önemli yapıtlarından biri *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim." (The New York Times Book Review,* 31 Ekim 1976, ss. 28-30)

Joanne Greenberg'in, *Sana Gül Bahçesi Vadetmedim'de* olduğu gibi, iletişimsizlik izleği bağlamında, kimisi etnik kökeni, kimisi de ruhsal ya da fiziksel eksiklikleri yüzünden ezilen insanları anlattığı, *The King's Persons* (1967), *In This Sign* (1968), *Founder's Praise* (1976), *A Season of Delight* (1982), ve *The Far Side of Victory (1983)* adlı romanlarının yanı sıra, *Rites of Passage* (1972) *High Crimes and Misdemeanors (1980)* başlıkları altında derlenmiş öyküleri vardır.

Son olarak, yirmi beş yıldır güzelliğini yitirmeyen bu kitabı dilimize çevirmenin bana sevinç verdiğini söylemek istiyorum. Ayrıca, bana Dante üzerine keyifli bir söyleşi sunan Prof. Dr. Gül Işık'a, Latince şiir alıntılarının çevirisinde yardımcı olan Doç. Dr. Erendiz Özbayoğlu'na ve kitap üzerine yazılmış eleştirileri bulan Dr. Suat Karantay'a teşekkür ediyorum.

Nesrin Kasap
1989

1.

Güzün ortasında, bitek çiftlik arazilerinden, sokaklarında sararıp kızaran ağaçların canlı renklerinin yansıdığı eski ve yabansı kasabalardan geçip gidiyorlardı arabalarıyla. Fazla konuşmuyorlardı. Üçü içinde en belirgin biçimde gergin olan kişi babaydı. Zaman zaman bir iki şey söyleyerek uzun süreli sessizlikleri bölüyor, gelişigüzel ve yerli yersiz birtakım şeylerden söz ediyordu; ama söylediklerine kendisi de katlanamıyormuş gibi bir izlenim uyandırıyordu. Bir keresinde, yandaki dikiz aynasında göz göze geldiği genç kıza sordu: "Evlendiğimde budalanın tekiydim –nasıl çocuk yetiştirileceğini, nasıl baba olunacağını bilmeyen, lanet olası genç bir budalaydım– bunu biliyorsun, değil mi?" Savunması yarı saldırı biçimindeydi, ama genç kız ne savunmaya ne de saldırıya hiç bir karşılık vermedi. Anne kahve içmek için bir yerde durmalarını önerdi. Güz mevsiminde, genç ve güzel kızlarıyla birlikte, böylesine güzel kırları seyrede seyrede sürdürdükleri bu yolculuğun gerçekten zevkli bir gezi olduğunu söyledi.

Yol kenarında bir yolcu lokantası görüp oraya saptılar. Genç kız çabucak arabadan inip binanın arka tarafındaki tuvaletlere doğru yürüdü. O gitmeye davranınca, anneyle babanın başları arkasından bakmak üzere hemen ona doğru çevrilmişti. Sonra baba, "Her şey yolunda," dedi.

Anne yüksek sesle, "Acaba burada beklesek mi yoksa içeri mi girsek?" diye sordu; ama bu soruyu aslında kendine yöneltmişti. İkisi içinde, olayları çözümleyen ve elde edilecek sonuçları –nasıl davranılıp neler söyleneceğini– önceden tasarlayan oydu daha çok. Kocası da onun yönetimine bırakıyordu kendini, çünkü böylesi kolayına geliyordu. Genellikle de karısı haklı çıkıyordu zaten. Şu anda da kendini şaşkın ve yalnız duyduğu için, karısının durmadan konuşmasına –tasarlayıp hesaplamasına– sesini çıkarmıyordu. Karısının rahatlama biçimi buydu çünkü. Ona ise suskun durmak daha kolay geliyordu.

"Arabada kalırsak," diyordu karısı, "bize gereksinme duyduğunda yanında olabiliriz. Belki dışarı çıktığında bizi göremezse… Ama ona güvendiğimizi göstermiş oluruz o zaman da. Ona güven duyduğumuzu hissetmeli…"

Sonunda lokantaya girmeye karar verdiler. Davranışlarında çok dikkatli ve gözle görülür biçimde doğal olmaya çalışıyorlardı. Cam kenarında bir masaya oturduklarında, kızlarının binanın köşesinden çıkıp geri döndüğünü ve onlara doğru geldiğini gördüler. Ona sanki yabancı biriymiş, kendi kızları değil de, başka birinin kızı olan ve az önce tanıştırıldıkları herhangi bir Deborah'mış gibi bakmaya çalıştılar. Ergenlik çağındaki kaba hatlı gövdeyi incelediler; gövdeyi güzel, yüzü zeki ve canlı, ancak ifadesini on altı yaş için nedense fazla çocuksu buldular.

Çocuklarında küskünlük dolu bir olgunluk görmeye alışıktılar; ne var ki, kendilerini yabancılaşabileceklerine inandırmaya çalıştıkları bu bildik yüzde bu olgunluğu göremiyorlardı şimdi. Baba düşünüp duruyordu: Yabancı insanlar nasıl haklı olabilirler ki? O bizim kızımız… yaşamı

boyunca. Onlar tanımıyorlar ki onu. Bir hata bu –bir hata!

Anne kızını gözlerken kendini de gözlüyordu. "Dış görünüşümde… belli edecek hiçbir işaret, hiçbir belirti olmamalı –kusursuz bir görünüşüm olmalı." Ve gülümsedi.

Akşam olduğunda küçük bir kentte durup kentin en iyi lokantasında yemek yediler. Böyle bir yere uygun biçimde giyinmeden geldikleri için, bir başkaldırı ve sergüzeşt havası içindeydiler. Yemekten sonra sinemaya gittiler. Deborah böyle bir geceyi yaşadığı için mutluymuş gibi görünüyordu. Yemekte ve sinemada şakalaşıp durdular. Daha sonra kırların karanlığına doğru ilerlerken, başka yolculuklarından söz edip daha önceki tatilleriyle ilgili küçük ve gülünç birtakım ayrıntıları hatırladıkları için birbirlerini kutladılar. Geceyi geçirmek üzere bir motelde durduklarında Deborah'a ayrı bir oda tutuldu; ne denli büyük bir gereksinme duyduğunu kimsenin, hatta onu çok seven annesiyle babasının bile bilmediği bir başka özel ayrıcalıktı bu onun için.

Jacob ve Esther Blau, odalarında otururken, yüzlerindeki maskelerin gerisinden birbirlerine baktılar ve artık baş başa kaldıklarına göre takındıkları maskelerin neden yok olup gitmediğini düşündüler. Artık rahat bir soluk alıp gevşeyebilir, birbirlerinin varlığında huzur bulabilirlerdi oysa. İncecik bir duvarın ayırdığı bitişik odada, kızlarının yatmak üzere soyunduğunu duyabiliyorlardı. Gece boyunca, uyumakta olan kızlarının soluk alma sesinden başka bir sese –tehlike anlamına gelebilecek bir sese– karşı tetikte olduklarını gözleriyle bile itiraf edemiyorlardı. Yalnızca bir kez, yatağa uzanıp karanlığı gözlemeye koyulmadan önce, Jacob yüzündeki maskeyi aralayıp karısının kulağına sert bir sesle fısıldadı; "Neden onu gönderiyoruz?"

Gözleri sessiz duvara dikilmiş, kaskatı bir halde yatan Esther, "Doktorlar gitmesi gerektiğini söylüyor," diye fısıltıyla karşılık verdi.

"Doktorlarmış!" Jacob ta başından doktorları bu işe karıştırmak işlememişti.

"İyi bir yer orası," dedi Esther. Söylediği şeyi gerçek kılmak istercesine biraz daha yüksek bir sesle konuşmuştu.

"Oraya akıl hastanesi diyorlar, ama Esther, orası, orası insanların kapatıldığı bir yer. Böyle bir yer genç bir kız –nerdeyse bir çocuk– için nasıl iyi bir yer olabilir ki?"

"Ah Tanrım, Jacob," dedi Esther, "bu kararı vermek bize nelere mal oldu, biliyorsun. Doktorlara güvenmezsek kime güvenebiliriz, kimden yardım isteyebiliriz? Dr. Lister onun için yapılabilecek tek şey olduğunu söylüyor bunun. Denemek zorundayız." Sonra inatçı bir tavırla başını yeniden duvara doğru çevirdi.

Jacob karısına bir kez daha teslim olarak sustu; karısının ağzı ondan daha iyi laf yapardı. Birbirlerine iyi geceler diledikten sonra, ikisi de uyuyormuş gibi yapıp birbirlerini kandırmak için derin derin soluk alırken, acıyan gözleriyle karanlığı gözleyerek öylece yattılar.

Duvarın öte yanındaysa, Deborah uyumak üzere yatağa uzanmıştı. Yr Krallığı'nda Dördüncü Düzey denen bir tür tarafsız bölge vardı. Yalnızca rastlantısal olarak oluşan ve herhangi bir formül ya da istenç gücüyle ulaşılamayan bir bölgeydi bu. Dördüncü Düzey'de ne katlanılacak bir duygu, ne de

kaygı verecek bir geçmiş ya da gelecek vardı. Hiçbir kimliğe özgü bir anı ya da saplantı yoktu orada; yalnızca, gereksinme duyduğu zaman kendiliğinden ortaya çıkan ve hiçbir duyguyla ilintili olmayan bir takım dural olgular vardı.

Şimdi, yatağa uzanmış. Dördüncü Düzey'i oluştururken hiçbir gelecek kaygısı duymuyordu Deborah. Bitişik odadaki insanlar onun annesiyle babası sayılıyordu. Pekâlâ. Ancak bu durum, şu anda kaybolmakta olan bulanık dünyaya özgü bir olguydu; oysa o, hiçbir engelle karşılaşmadan, en ufak bir kaygı bile duymadığı yeni bir dünyanın içine kayıyordu. Eski dünyadan uzaklaştıkça, Yr Krallığı'nın karışıklıklarından, Öbürkülerin Korosu'ndan, Sansür'den ve Yr tanrılarından da uzaklaşmış oluyordu. Yüzükoyun yatıp derin, düşsüz, erinç dolu bir uykuya daldı Deborah.

Ertesi sabah aile yeniden yola koyuldu. Araba motelden ayrılıp güneşli güne katılırken, bu yolculuğun sonsuza değin sürebileceği, duyduğu bu dingin ve olağanüstü özgürlüğün, Yr'nin genellikle çok buyurgan olan tanrılarıyla yönetim birimlerinin yeni bir armağanı olabileceği geldi Deborah'ın aklına.

Birkaç saat boyunca, gitgide koyulaşan kahve ve altın renkleriyle bezeli kırlardan ve gün ışığıyla beneklenmiş kasaba sokaklarından geçtikten sonra, anne, "Sapak nerde Jacob?" dedi.

Yr'de, Kuyu'nun derinlerinden gelen bir ses haykırdı: *Masum! Masum!*

Deborah Blau birden özgürlükten koptu, tepesi üstü yuvarlanarak çarpışan iki dünyanın arasında kalıp paramparça oldu. Daha önceleri de hep olduğu gibi, garip biçimde sessiz bir parçalanmaydı bu. Çok canlı bir varlık olduğu dünyada, gökyüzündeki güneş ikiye bölündü, toprak infilâk etti; Deborah'ın gövdesi parçalandı, dişleriyle kemikleri çatlayıp darmadağın oldu. Hayaletlerle gölgelerin yaşadığı öteki dünyadaysa, bir araba bir yerlerden sapıp eski, kırmızı-tuğlalı bir binanın önüne gelmişti. Victoria dönemi mimarisini yansıtan, yıkık dökük ve ağaçlarla çevrili bir binaydı bu. Bir akıl hastanesine göre, çok güzel bir ön cephesi vardı. Araba hastanenin önünde durduğunda, Deborah hâlâ çarpışmanın sersemliği içindeydi ve arabadan inip basamakları doğru dürüst çıkmakta, doktorların olduğu binaya girmekte çok güçlük çekti. Bütün pencereler demir parmaklıklarla kaplanmıştı. Deborah hafifçe gülümsedi. Uygun bir şeydi.

Jacob Blau demir parmaklıkları görünce sapsarı kesilmişti. Böyle bir şey karşısında, kendi kendine, "dinlenme yurdu" ya da "rehabilitasyon merkezi" gibi şeyler söylemesi olanaksızdı artık. Gerçek, demir kadar çıplak ve soğuk gelmişti ona. Esther zihninin içinden ona ulaşmaya çalıştı: Bu parmaklıkların olacağını tahmin etmeliydik. Niye bu kadar şaşırıyoruz ki?

Beklediler. Esther Blau hâlâ ara ara neşeli davranmaya çalışıyordu. Parmaklıklı pencereler dışında, oda sıradan bir bekleme salonunu andırıyordu. Esther odadaki dergilerin tarihlerinin eskiliği üzerine şakalar yaptı. Uzakta, koridorun aşağısında bir yerde, kocaman bir anahtarın bir kilitte dönerken çıkardığı madeni gıcırtıyı duydular. Jacob yeniden kaskatı kesildi ve hafifçe inleyerek, "Ona göre –bizim küçük Debby'mize göre değil…" dedi. Kızının yüzünde ansızın beliren acımasız bakışı görmemişti.

Doktor koridoru geçti ve odaya girmeden önce, kendine biraz katı bir görünüm vermeye çalıştı. Geniş omuzlu, tıknaz yapılı bir adamdı. Bu ailenin kaygılarının elle dokunulabilecek biçimde havada

asılı durduğu odadan içeri daldı. Biliyordu, burası eski bir binaydı, insanların gelmeye korktuğu bir yerdi. Birazdan o, kızı alıp götürmeye çalışacak, anneyle baba da doğru olanı yaptıklarını düşünerek içleri yeterince rahatlamış bir halde, kızlarım bırakıp gideceklerdi.

Kimileyin bu odada, anne ve babalar, karı-kocalar, o korkunç ve iğrenç hastalık gerçeğini nefretle yadsıma yoluna gidiyorlardı. Kimi zaman da, garip bakışlı yakınlarını alıp geri götürüyorlardı. Korku ya da iyi niyet yüzünden varılan bir yargı –gözleriyle anne ve babayı yeniden ölçüp biçti– ya da uzun bir acı ve mutsuzluk sürecinin kendinden sonraki kuşakta sona ermesini istemeyen başıboş bir kıskançlık ve öfke tohumuydu bunun kaynağı. Doktor sevecen olmaya, ama aptalca davranmamaya çalışıyordu; az sonra da kızı koğuşa götürmesi için bir hemşire getirtmeyi başarmıştı. Bir şok kurbanına benziyordu kız. Doktor, kız odadan çıkarken bu ayrılığın anne ve babada yarattığı burukluğu sezmişti.

Doktor anneyle babaya, gitmeden önce kızlarıyla vedalaşabileceklerine dair söz verdi ve onları, önünde gerekli bilgileri yazacak bir bloknot olan sekretere teslim etti. Kızlarıyla vedalaşmalarından sonra yeniden gördüğünde, onlar da şok geçiren insanlara benziyordu. Doktor kısaca şöyle düşündü: Acı-şoku –bir kız evladın ampütasyonu.

Jacob Blau, kendi kendini inceleyen ya da geçmişine dönüp yaşam biçimini tartıp ölçen bir insan değildi. Zaman zaman karısının, ardı arkası kesilmeyen sözcüklerle tutkularını tekrar tekrar vurgulayan, doymak bilmez bir insan olduğu kuşkusuna kapılıyordu. Gelgelelim, bu duyguda biraz kıskançlık da yok değildi. Onlara hiçbir zaman söylemediği halde, o da kızlarını çok seviyordu; o da kızlarına yakın olmak istiyordu, ama hiçbir zaman yüreğini onlara açamamıştı. Bu yüzden onlar da gizlerini ona anlatmaya hiçbir zaman cesaret edememişlerdi. Biraz önce büyük kızı, kilitler ve demir parmaklıklarla dolu bu iç karartıcı yerde, geri çekilerek öpücüğünü reddetmiş, neredeyse isteyerek ayrılmıştı ondan. Ondan hiçbir avuntu istemiyor, dokunmasından bile neredeyse ürküyor gibiydi kızı. Jacob öfkesi her zaman burnunda olan bir adamdı ve şu anda da, arıtıcı, katıksız ve doğrudan bir öfke patlamasına gereksinme duyuyordu. Ne var ki şimdi öfkesi korku ve acıma duygularıyla öylesine iç içe geçmiş durumdaydı ki, ondan nasıl kurtulabileceğini bilmiyordu. İçinde kıvranıyor, kokuşup duruyordu öfke; Jacob, bildik bir ülser ağrısının yavaş yavaş uyanmaya başladığını duyumsadı.

2.

Deborah'ı küçük, sade döşenmiş bir odaya götürüp duşlar boşalana değin başında beklediler. Duştan sonra kurulanırken de, buharın içinde sakin sakin oturup onu tepeden tırnağa süzen bir kadın tarafından göz altında tutuldu. Deborah kendisine söylenenleri hiç sesini çıkarmadan yerine getirdi, ama bileğindeki yeni yeni iyileşmekte olan iki kesiği gözlerden saklamak istercesine, sol kolunu hafifçe içe dönük tutuyordu. Karşılaştığı bu yeni düzene uyarak odaya geri döndü ve sıkkın görünüşlü, alaycı bir doktorun yönelttiği birtakım sorulara yanıt verdi. Doktorun Deborah'ın arkasındaki uğultuyu duymadığı belliydi.

Deborah'ın şu anda bulunduğu ve Yr ile Şimdi arasında yer alan Aradünya'nın boşluğunda. Koro canlanmaya başlamıştı. Koro'nun üyeleri birazdan sövgü ve hakaret yağdıracak, onu her iki dünyaya karşı da sağırlaştıracaktı. Deborah, cezalandırılacağını anladığında çılgıncasına karşı saldırıya geçerek cezayı engellemeye çalışan bir çocuk gibi, onların gelişini engellemek için çırpınıyordu. Doktorun sorduğu kimi sorulara ilişkin gerçekleri anlatmaya başladı. Şimdi istedikleri kadar tembel ve yalancı desinlerdi ona. Uğultu biraz daha arttı; zaman zaman uğultunun içinden bir iki sözcüğü duyabiliyordu. Odada dikkatini başka bir yöne çekecek hiçbir şey yoktu. Boşlukta yitip gitmemek için sığınabileceği tek yer, elinde bir not defteri tutan buz soğukluğundaki doktoruyla Burası, ya da altın renkli çayırları ve tanrılarıyla Yr'ydi. Ancak, Yr'nin de kendine özgü dehşet ve yitim bölgeleri vardı ve Deborah Yr'den hangi krallığa geçebileceğini bilmiyordu artık. İşte bu konuda doktorların yardımcı olacağı varsayılıyordu.

Deborah, gürültünün ortasında giderek silikleşen kişiye baktı ve "Sorduğunuz bu şeylerle ilgili bütün gerçeği size anlattım. Şimdi bana yardım edecek misiniz?" dedi.

"Bu sana bağlı," dedi doktor somurtarak ve ardından defterini kapatıp dışarı çıktı. *Bir uzman,* diyerek güldü Düşen Tanrı Anterrabae.

Deborah sonsuza değin sürecek bir düşüş içinde olan Anterrabae'yle birlikte gitgide daha aşağılara doğru inerken ona, *N'olur, ben de seninle geleyim,* diye yalvardı.

Haydi gel bakalım, dedi Anterrabae. Ateşten yapılmış saçları düşüşün yarattığı esintiden hafifçe kıvrılmıştı.

Deborah o günü ve ertesi günü Yr'nin vadilerinde, uzamsal derinliğiyle gözleri dinlendiren o uzun toprak alanlarda geçirdi.

Bu olağanüstü bağış için Güçler'e büyük bir gönül borcu duyuyordu Deborah. Zorlu geçen şu son birkaç ay boyunca Yr'de aşırı derecede körlük, soğuk ve acıyla karşılaşmıştı çünkü. Şimdi, Deborah'ın görüntüsü dünya yasaları uyarınca sağda solda dolaşır, yanıtlar verir, sorular sorar,

hareket ederken, artık Deborah değil, Yr vadilerinde yaşayan kişilere yaraşır bir ad taşıyan bir varlık olarak, kendisi şarkılar söyleyip dans ediyor, uzun otları okşarcasına esen rüzgâra ezberden ilahiler söylüyordu.

Eve dönerken yol, hastaneye giderken olduğundan daha uzun gelmişti Jacob'la Esther Blau'ya. Artık Deborah'ın yanlarında olmamasına karşın, gerçekten söylemek istediklerini söyleme özgürlükleri öncekinden de kısıtlıydı şimdi.

Esther Deborah'ı kocasından daha iyi tanıdığı kanısındaydı. Ona kalırsa, bu doktorlar ve kararlar zincirini başlatan etken, salt o çocuksu intihar girişimi değildi. Esther arabada kocasının yanında otururken, o saçma ve teatral bilek-kesme girişimine çok şey borçlu olduklarını söyleme isteğini duyuyordu. İçini kemirip duran, bir şeylerin gizliden gizliye ve korkunç derecede ters gittiği kuşkusu, sonunda böyle bir olayla açıklık kazanmıştı. Banyonun tabanındaki yarım-fincanlık kan, bir türlü adlandıramadığı duygularının, belirsiz korkularının tümüne belli bir somutluk getirmiş ve Esther hemen ertesi gün doktora gitmişti. Jacob'a onun bilmediği pek çok şeyi anlatmak istiyordu şu anda, ama bunu onu incitmeden yapamayacağını da biliyordu. Gözlerini yola dikmiş, yüzü gerilmiş bir halde arabayı kullanmakta olan kocasına baktı. "Bir iki ay sonra onu görmeye gidebiliriz," dedi.

Sonra, pek yakın olmayan ya da önyargıları ailelerinin akıl hastanesine işinin düşmesine izin vermeyen akrabalarına anlatacakları öyküyü tasarlamaya başladılar. Hastane onlar için bir okul olacak, geçen ay "hasta" sözcüğünü çokça duyan ve bundan önce de sık sık derin şaşkınlıklara düşen Suzy'ye, kansızlık, halsizlik, özel bir rehabilitasyon merkezi gibi bir şeyler söylenecekti. Büyükanneyle büyükbabaya da her şeyin yolunda olduğu söylenecekti… bir çeşit dinlenme yurdu olduğu. Bir psikiyatra gittiklerini ve psikiyatrın böyle bir şeyi önerdiğini ikisi de biliyordu gerçi, ama o yerin görüntüsü anlatılırken değiştirilecek, parmaklıklı pencerelerden birinden gelen ve tir tir titreyip dişlerini sıkmalarına yol açan o tiz ve keskin çığlıktan söz edilmeyecekti. Deborah'a o Yer'de yapıldığı gibi, çığlığın da Esther'ın yüreğine kapatılıp gizlenmesi gerekiyordu.

Doktor Fried koltuğundan kalkıp pencereye doğru yürüdü. Pencere, hastane binalarının arka tarafına, ilerisinde hastaların yürüyüş yaptığı sahanın yer aldığı küçük bir bahçeye bakıyordu. Doktor elindeki rapora baktı. Terazinin bir kefesinde daktiloyla yazılmış bu üç sayfalık rapor, öteki kefesindeyse, bu vakayı üstlenince veremeyeceği dersler, ihmal edeceği yazılar ve reddetmek zorunda kalacağı danışmanlık çalışmaları vardı. Hastalarla çalışmayı seviyordu Dr. Fried. Bu insanlar hastalıkları sayesinde, pek az "aklı başında" insanın yapabileceği biçimde, ruh sağlığı olgusunu inceliyorlardı. Sevgiden, paylaşımdan, hatta basit bir iletişimden bile yoksun kalmış olan bu insanlar çoğun, ona çok güzel gelen katıksız bir tutkuyla dolu bir özlem duyuyorlardı bu olguya.

Bazen, diye düşündü Dr. Fried üzgün üzgün, dünya birtakım kurumlarında bulunan insanlardan çok daha hasta oluyor. Almanya'daki hastanede, hastane duvarlarının öbür yanında Hitler diye birinin olduğu ve hangi tarafın aklı başında olduğunu kendisinin bile söyleyemediği bir dönemde karşılaştığı Tilda'yı hatırladı. Tilda'nın yataklara bağlanan, borularla beslenen ve ilaçlarla boyun eğdirilen nefreti gene de zaman zaman bir parça ışığın girmesine yetecek bir süre boyunca kaybolabiliyordu. Tilda'nın halatlarla kuşatılmış yatağından, yapmacık bir kibarlıkla ona gülümseyip, "Aa, girin girin, sayın Doktor. Hastanın yatıştırıcı çayına ve dünyanın sonuna yetiştiniz," deyişi geldi aklına.

Tilda da Hitler de yoktu artık ve şimdi, çok az bir yaşam deneyimiyle okullardan mezun olan genç

doktorlara anlatılacak daha çok şey vardı. Gerçek anlamda bir iyileşme yıllarca sürebilecekken ve binlerce, on binlerce insan haykırarak, yazarak, telefon ederek yardım dilerken, özel hasta almak doğru bir şey miydi? Ansızın, bir keresinde hastasının hastalığından sonra bir doktorun en büyük düşmanı olarak nitelediği kendini beğenmişlik duygusuna kapıldığını sezince güldü. Hastaları birer birer ele almak Tanrı için uygunsa, onun için de uygundu.

Oturup dosyayı açtı ve sonuna kadar okudu:

BLAU, DEBORAH F. 16 yaş. ÖNCEKİ HASTANELER: Yok İLK TANI: ŞİZOFRENİ.

1. *Testler:* Testler üstün zekâ belirtiyor (IQ 140-150), ancak anneyle baba hastalıktan rahatsız. Birçok soru yanlış yorumlanıp aşırı ölçüde kişiselleştirildi. Görüşme ve testlere tümüyle öznel bir tepki. Kişilik testleri, zorlamalı ve mazoşist öğeler içeren tipik bir şizofreni durumunu gösteriyor.

2. *Görüşme (Hasta alındığında):* Başlangıçta, hastanın düşünce yapısı uyumlu ve mantıklı görünüyordu, ancak görüşme ilerledikçe, mantığı yer yer parçalanmaya başladı ve hasta düzeltme ya da eleştiri olarak nitelenebilecek her şeyden tedirgin oldu. Etkileyici bir savunma aracı olarak kullandığı zekâsıyla muayene edeni etkilemek için elinden geleni yaptı. Üç kez, hiç nedeni yokken güldü: hastaneye yatırılma nedeninin bir intihar girişimi olduğunu öne sürdüğünde bir kez, ayın kaçı olduğu gibi sorularda da iki kez. Görüşme sürdükçe davranışları değişti ve yüksek sesle konuşarak, yaşamında hastalığının nedeni olduğunu düşündüğü birtakım olayları rastgele anlatmaya başladı. Beş yaşındayken geçirdiği ve travmatik etkiler yaratan bir ameliyattan, acımasız bir bebek bakıcısından filan söz etti. Anlattıklarının başı sonu yoktu; olayları belli bir düzen içinde aktarıyordu. Birdenbire, hasta, anlattığı bir olayın tam ortasında öne doğru atılıp suçlarcasına, "Bu şeylerle ilgili gerçekleri size anlattım –şimdi, bana yardım edecek misiniz?" dedi. Görüşmeyi burada kesmek uygun görüldü.

3. *Aile Hikâyesi:* Doğum Chicago, 111. Ekim 1932. Sekiz ay emzirilmiş. Bir kız kardeş, Susan, doğumu 1937. Baba, Jacob Blau, ailesi 1913 yılında Polonya'dan göç etmiş bir muhasebeci. Doğum normal. 5 yaşındayken üretradaki bir tümörün alınması için iki kez ameliyat edilmiş. Aile geçim sıkıntısı nedeniyle büyükanne ve büyükbabayla birlikte Chicago'nun bir kenar mahallesine taşınmış. Sonra durumları düzelmiş, ama babada ülser ve yüksek tansiyon ortaya çıkmış. 1942'de savaş nedeniyle kente göçmüşler. Hasta çevresine uyum sağlamakta güçlük çekmiş, okul arkadaşları onunla sürekli alay etmiş. Fiziksel açıdan ergenlik dönemi normal, ama hasta 16 yaşındayken intihar girişiminde bulunmuş. Uzun bir hipokondria[1] hikâyesi var, ama tümör dışında hastanın fiziksel sağlık durumu iyi.

Dr. Fried sayfayı çevirip çeşitli istatistiksel kişilik faktörleri ölçümlerine ve test rakamlarına göz gezdirdi. Bugüne değin hiç on altı yaşında bir hastası olmamıştı. Hastanın kendisini incelemenin yanı sıra, böylesine kısa bir yaşam deneyimi olan bir insanın terapiden yararlanıp yararlanamayacağını ve bu yaştaki biriyle çalışmanın daha mı kolay daha mı zor olduğunu öğrenmek yararlı olabilirdi.

Sonunda, raporu doktor toplantılarındaki görevinden ve yazacağı makalelerden daha önemli kılıp ona karar verdiren şey, kızın yaşı oldu.

"Aber werın wir... Başarırsak…" diye mırıldandı anadilinden kurtulmaya çalışarak, "daha yaşanacak güzel yıllar…"

Yeniden önündeki olgulara ve rakamlara baktı. Bir keresinde, buna benzer bir rapor nedeniyle hastanenin psikoloğuna, "Bir gün, hastalığın olduğu kadar *sağlığın* da nerede olduğunu bize gösterecek bir test yapmalıyız," demişti. Psikolog da, hipnotizma, ametyl ve pentothal ile böyle bir bilginin daha kolay elde edilebileceği yanıtını vermişti ona.

"Ben öyle düşünmüyorum," demişti Dr. Fried. "O *gizli* güç, çok derinlerde saklı bir sır. Gene de, eninde sonunda… eninde sonunda, tek yardımcımız o güç."

3.

Deborah bir süre –yeryüzü hesaplarına göre ne kadar olduğunu bilmiyordu– huzur içinde yaşadı. Dünya pek fazla istemde bulunmuyordu, dolayısıyla Yr'deki acıların nedeni dünyanın baskılarıymış demek ki, diye düşünmeye başlamıştı yine. Bazen, iki dünya birbirinden yalnızca bir tül perdeyle ayrılıyormuş gibi, Yr'den bakıp "gerçekliği" görebiliyordu. Böyle anlarda adı Janu ce oluyordu; kendini iki yüzü –her iki dünyada ayrı bir yüzü– olan bir Janus[2] gibi duyuyordu. Okulda da karşılaştığı ilk sorun, bu adı açık etmesi yüzünden ortaya çıkmıştı. O sıralarda Deborah Gizli Takvim doğrultusunda yaşıyordu (Yr, zamanı dünyanın ölçtüğü biçimde ölçmüyordu), ama günün ortasında birden Ağır Takvim'e geçivermiş ve kapıldığı olağanüstü bir bilgelik duygusunun etkisiyle sınıf ödevinin başına, ŞİMDİ JANUCE yazmıştı. Öğretmen, "Deborah, kâğıdındaki bu not nedir? Bu sözcük, Janu ce, ne demek?" diye sormuştu.

Öğretmen sırasının yanında dikilip dururken, gündüz dinginliği içindeki dersliği bir karabasan dehşeti kaplamaya başlamıştı. Deborah çevresine bakınınca, her şeyi yalnızca ana çizgileriyle, gri renkli, derinliksiz, tıpkı bir resimdeki gibi yassı bir biçimde görebildiğini ayrımsamıştı. Kâğıdın üzerindeki not, Yr zamanından Yeryüzü zamanına geçişin simgesiydi, ama tam geçiş aşamasındayken yakalanınca her iki dünya adına da yanıt vermesi gerekmişti. Böyle bir yanıt, bir dehşetin –akılcı yoldan ayrımına varıp kurtulamayacağı bir dehşetin– açığa vurulması demekti; onun için, yüreği deli gibi çarparken, yalan söyleyip ikiyüzlülük etmişti. Böyle bir tehlikeye bir daha girilmemesi gerekiyordu, bu nedenle o gece bütün Büyük Koro, Aradünya'ya üşüşmüştü: Yr'nin tanrılarıyla şeytanları ve Yeryüzü'nün hayaletleriydi bunlar. Ve bunlar, Deborah'ın konuşmalarıyla davranışlarının arasında durup Yr'nin varlığına ilişkin gizin açığa çıkmaması için krallıklarının üzerinde bir Sansür oluşturmuşlardı.

Yıllar geçtikçe Sansür'ün gücü artmıştı ve son zamanlarda iki dünyanın işlerine de karışır olmuştu. Öyle ki, bazen hiçbir söz, hiçbir eylem ondan kaçmıyordu. Fısıldanacak tek bir gizli ad, çiziktirilecek tek bir işaret, sızacak tek bir ışık demeti, gizli yeri açığa çıkarıp hem Deborah'ın hem de iki dünyanın birden sonsuza değin yok olmasına yol açabilirdi.

Yeryüzü'nde, hastanedeki yaşam sürüp gidiyordu. Deborah el becerileri işliğinde çalışıyor, kendine özgü birtakım gizlenme yerleri sunduğu için, dünyaya da gönül borcu duyuyordu. Kendisine öğretilenleri her zamanki buruk ve sabırsız tavrıyla algılayıp sepet örme işini öğrenmişti. İşlikte çalışanların hiçbirinin ondan hoşlanmadığını biliyordu. İnsanlar onu hiçbir zaman sevmemişti zaten. Bir keresinde, koğuşta iriyarı bir genç kız ona tenis oynamayı teklif ettiğinde geçirdiği şok Yr'nin en dipteki düzeyinde bile yankılanmıştı. Yazıcı-doktorla birkaç kez daha görüşmüş, onun koğuş yöneticisi ve aynı zamanda da "ayrıcalıklar"a izin veren kişi olduğunu öğrenmişti. Normal dünyaya benzeş birtakım aşamalar; kalkıp koğuşta gezinmek, akşam yemeğine gitmek, bahçede dolaşmak, sonra hastane binasından çıkıp sinemaya ya da alışverişe gitmek gibi şeylerdi bu ayrıcalıklar.

Bunların her biri bir ayrıcalıktı ve mesafelerle belirlenmişe benzeyen belli bir onay çağrışımı taşıyorlardı. Doktor Deborah'a gezinti sahasında serbestçe dolaşma iznini vermişti, ama dışarı çıkmasına izin vermemişti. Deborah da adı Carla olan o iriyarı genç kıza, "Eh, demek ki ben 100 m^2 normalmişim," demişti. Çalışma saati ve ışık yılı gibi şeyler varsa, normal-metre gibi şeyler de olurdu elbette.

Carla, "Üzülme. Yakında başka ayrıcalıklar da kazanırsın. Doktorunla iyi çalışırsan, biraz gevşiyorlar. Ben burada daha ne kadar kalacağımı merak ediyorum. Üç ayım doldu bile." dedi. İkisi de, koğuşun öbür ucundaki kadınları düşündü. Bu kadınların hepsi iki yılı aşkın bir süredir hastanedeydi.

"Ayrılan oluyor mu hiç?" diye sordu Deborah. "Yani iyileşip giden demek istiyorum."

"Bilmiyorum," dedi Carla.

Bir hemşireye sordular.

"Bilmiyorum," dedi hemşire, "O kadar uzun süredir çalışmıyorum burada."

O anda, kara tanrı Lactamaeon'dan bir inilti ve sonsuza dek sürecek gizli yargılarla, ardı arkası kesilmeyen sövgüler yağdıran bütün öğretmenlerinin, akrabalarının ve okul arkadaşlarının bir araya gelmiş görüntüleri olan Koro'dan da alaycı bir kahkaha sesi geldi.

Sonsuza dek, deli kız! Sonsuza dek, tembel kız!

Daha sonra, Deborah'ın tavana bakarak yatmakta olduğu odaya küçük öğrenci hemşirelerden biri geldi.

"Kalkma vakti geldi," dedi öğrenci, deneyimsizliğinin verdiği kararsız ve ürkek bir sesle. Hastanede bunun gibi psikiyatri dalında eğitim gören yeni bir öğrenci grubu vardı. Deborah boyun eğip içini çekerek kalkarken düşünüyordu: Bulunduğum bir odayı böylesine bir delilik havasıyla doldurmam karşısında şaşkına döndü.

"Haydi, gelin," dedi öğrenci. "Doktor hanım sizinle görüşecek. Buradaki şeflerden biridir ve aynı zamanda da çok ünlü bir doktordur, onun için acele etmeliyiz, Miss Blau."

"Bu kadar iyi bir doktorsa, ayakkabılarımı giyeyim bari," dedi Deborah, genç kadının yüzündeki şaşkınlık ifadesinin derinleşmesini ve hoşnutsuzluğunu belli etmemeye çabalamasını gözleyerek. Öfke, korku ya da şaşkınlık gibi güçlü hiçbir duyguyu belli etmemesi kendisine tembihlenmiş olmalıydı.

"Gerçekten minnettar olmalısınız," dedi öğrenci. "Onunla görüşme imkânını elde edebildiğiniz için çok şanslısınız."

"Dünyadaki bütün delilerce tanınan ve sevilen," dedi Deborah, "Haydi, gidelim".

Öğrenci hemşire koğuş odasının, ardından da merdivenin başındaki kapının kilidini açtı; açık

durumdaki alt kata inip binanın arka tarafından dışarı çıktılar. Öğrenci, hastane bahçesinin tam ortasına yapılmış, çevreye hiç uymayan, yeşil panjurlu, beyaz bir evi —küçük kasabalarda iki yanı meşe ağaçlarıyla çevrili yolların kenarındaki beyaz evler tipindeki bir evi— gösterdi eliyle. Ön kapıya gidip zili çaldılar. Bir süre sonra, ufak tefek, ak saçlı, tombulca bir kadın kapıyı açtı. "Kabul bölümünden geliyoruz. işte hasta bu," dedi öğrenci.

"Bir saat sonra gelip onu alabilir misin?" dedi kadın.

"Bana beklemem söylendi."

"Pekâlâ."

Deborah kapıdan içeri girerken. Sansür tekdüze bir sesle uyarılarını yağdırmaya başladı; *Doktor nerede? Bir yerlerden, kapının arkasından filan gözetliyor mu yoksa?* Ufak tefek kâhya kadın bir odayı işaret etti.

"Doktor nerede?" diye sordu Deborah, duvarlarla kapıların hızla birbirlerine yaklaşmalarını engellemeye çalışarak.

"Doktor benim," dedi kadın. "Bildiğini sanıyordum. Ben Dr. Fried'im."

Anterrabae karanlığın içinde sürekli düşerek bir kahkaha attı. *Ne müthiş bir tebdili kıyafet!* Sansür homurdandı. *Dikkatli ol… dikkatli ol*.

Aydınlık bir odaya girdiler ve Kâhya-Kadın-Ünlü-Doktor ona dönüp, "Otur. Rahatına bak," dedi. O anda Deborah'a bir bitkinlik çöktü ve doktor, "Bana anlatmak istediğin bir şey var mı?" diye sorunca korkunç bir öfkeye kapıldı. Ayağa fırladı ve doktora, Yr'ye, Koro'ya ve Sansür'e dönüp "Pekâlâ —siz soru sorun, ben de yanıt vereyim— bütün 'semptomlarımı' yok edip beni eve gönderin… Ne kalacak bana peki o zaman?" dedi.

Doktor sakin bir sesle, "Hastalığının belirtilerinden vazgeçmek istemiyorsan, hiçbir şey anlatmazsın," dedi. Deborah'ın boynuna bir korku kemendi dolanıyordu. "Gel, otur. Hazır olana kadar hiçbir şeyden vazgeçmek zorunda değilsin. Böyle bir şeye hazır olduğunda da, kaybettiklerinin yerine koyabileceğin bir şeyler olacak."

Deborah otururken, Sansür Yrece olarak, *Bak dinle*, *Kuş-kız*; *burada bir sürü küçük masa var*. *Masalar senin sakarlığına karşı kendilerini koruyamıyorlar biliyorsun*, dedi.

"Neden burada olduğunu biliyor musun?" dedi doktor.

"Sakarlığım yüzünden. Sakarlık ilk neden, ayrıca upuzun bir de listemiz var; tembellik, dağınıklık, inatçılık, bencillik, şişmanlık, çirkinlik, kötülük, kabalık. Bir de yalancılık. Bu sınıflandırmanın alt başlıkları da var: (a) Sahte körlük, gerçekte iki büklüm eden hayali ağrılar, gerçek olmayan işitme sorunları, yalandan bacak sakatlanmaları, yapmacık baş dönmeleri, aslı astarı olmayan ve işten kaçmak için uydurulan hastalık bahaneleri; (b) Mızıkçılık. İnsanlara soğuk davranmayı atladım mı acaba?… Soğuk davranmak var bir de."

Sessizliğin içinde, gün ışığı sütunundaki toz zerrecikleri ağır ağır yere inerken, yaşamında belki de ilk kez gerçek duygularını dile getirmiş olduğunu düşündü Deborah. Söylediği şeyler doğruysa, öyle olsundu; hiç değilse, bütün bu karanlık ve üzünç-kaynağı dünyaya karşı bıkkınlığını ve nefretini dışa vurmuş olarak çıkacaktı bu bürodan.

Doktor yalnızca, "Eh, oldukça uzun bir listeymiş. Söylediklerinin bazıları gerçekte öyle değil bana kalırsa, ama şimdi bizi bekleyen bir görev var," dedi.

"Beni arkadaş canlısı, sevimli, uysal ve söylediği yalanlardan mutluluk duyan biri haline getirmek."

"İyileşmene yardım etmek."

"Yakınmaları önlemek için."

"Hayır, sona erdirmek için. Duygularındaki bir kargaşanın ürünü çünkü bu yakınmalar."

Kement giderek daralıyordu. Korku çılgıncasına Deborah'ın yüreğine akın ediyor, genç kızın gördüğü her şeyi külrengine dönüştürüyordu. "Siz de herkesin söylediği şeyi söylüyorsunuz —var olmayan hastalıklarla ilgili uydurma yakınmalar."

"Gerçekten çok hasta olduğunu söyledim gibi geliyor bana."

"Buradaki diğer insanlar gibi mi?" Deborah bundan daha ileriye gidemezdi artık, o kapkara dehşet bölgelerine çok fazla yaklaşmıştı zaten.

"Buraya ait olduğunu düşünüp düşünmediğimi, hastalığının akıl hastalığı denen türden olup olmadığını mı sormak istiyorsun bana? Öyleyse, yanıtım evet. Evet, bence bu türden bir hastasın sen, ama çok çaba harcarsan ve seninle birlikte bir doktor da çaba harcarsa iyileşebileceğin kanısındayım."

Bu kadar basitti demek. Ne var ki, Deborah şu anda aklından geçirdiği ve hiçbir zaman ağıza alınmayıp hep dolambaçlı yollardan anıştırılan "deli" sözcüğünün verdiği dehşetin yanı sıra, doktorun sözlerinden süzülüp gelen ve geçmişin pek çok köşesini aydınlatan bir ışığın varlığını da seziyordu. Evi, okulu ve bütün doktorların muayenehaneleri neşeli bir suçlamayla çınlıyordu: Senin Hiçbir Şeyin Yok. Oysa Deborah yıllardır bir şeyler olduğunu –körlük anlarının, şiddetli ağrıların, topallığın, korkunun ve bellek yitiminin belirtebileceğinin ötesinde, daha derin boyutlu, daha ciddi bir sorunu olduğunu– biliyordu. "Hiçbir şeyin yok senin, yalnızca…" diyorlardı ona hep. İşte sonunda, bütün muayenehanelerde duyduğu öfke burada doğrulanıyordu.

Doktor, "Ne düşünüyorsun? Yüzün biraz gevşedi bakıyorum," dedi.

"Hafif bir suçla ağır bir suç arasındaki farkı düşünüyorum."

"Niçin?"

"Mahkûm, şöyle iltihaplı türden ciddi bir hastalığı olmadığı suçlaması karşısında, suçu kabul

eder ve taammüden, birinci derecede kaçık olmaktan hüküm giymeye razı olur."

"Belki de ikinci derecede," dedi doktor hafifçe gülümseyerek. "Ne tamamen istemli ne de kasıtlı olarak."

Derken, o darbe-geçirmez kilitli kapının öte yanında birbirinden uzak ama gene de yan yana duran annesiyle babası geldi Deborah'ın gözünün önüne. Önceden tasarlanmamış, ama oldukça kötü bir niyetle oluşturulmuş bir görüntüydü bu.

Deborah, bitişik odadaki öğrenci hemşirenin onlara sürenin dolduğunu belirtmek için dolaşmaya başladığını ayrımsadı.

Doktor, "Eğer uygun görürsen, bir başka randevu ayarlayıp görüşmelerimize başlayalım. Çünkü, seninle ben, birlikte var gücümüzle çabalarsak bu şeyi yenebileceğimize inanıyorum. İlkin sana tekrar, istemezsen hastalığını, hastalık belirtilerini senden çekip almayacağımı söylemek istiyorum," dedi.

Deborah karşısına çıkan bu sorumluluktan ürkmüştü gerçi, ama gene de yüzünde çok sakıngan bir "evet" ifadesi oluşturdu ve doktor da bunu gördü. Birlikte bürodan çıktılar. Deborah bütün gücüyle, sanki başka bir yerdeymiş, bu yer ve kişiyle hiçbir ilgisi yokmuş gibi davranmaya çalışıyordu.

"Yarın yine aynı saatte," dedi doktor hemşireyle hastaya.

"Sizi anlayamaz o," dedi Deborah. "Charon[3] yalnızca Yunanca bilirdi."

Dr. Fried hafifçe gülümsedi, ama sonra yüzü ciddileşiverdi. "Umarım, bir gün bu dünyayı Styx benzeri bir cehennemden farklı bir yer olarak görmende yardımcı olabilirim."

Deborah'la öğrenci arkalarını dönüp gittiler ve beyaz bir keple çizgili bir üniforma giymiş olan Charon, gövdesinden ayrılmış bu ruhu kilit altındaki koğuşa geri götürdü. Dr. Fried, onların yürüyüp kocaman binaya dönmelerini izlerken düşünüyordu: Bu olgunluğun, küskünlüğün, sınırlarını henüz belirleyemediğim bu hastalığın bir yerinde gizli bir güç var. Evet, güç oradaydı ve etkindi; hastalık olgusu açıklığa kavuşturulduğunda oluşan o rahatlama ışıltısıyla, her şeyden önemlisi, suskun bir insanın yardım dileme çığlığı olan o "intihar girişimi"yle ve sonunda ergenlik çağındaki kişilerle, sürekli-savaşan hastalardan her zaman beklendiği gibi, yürekli ve etkileyici bir biçimde oyunun bitip gizliliğin sona erdiğinin belirtilmesiyle sesini duyurmuştu bu güç. Bu akıl hastalığı olgusu artık açığa çıkmıştı gerçi, ama hastalığın kendisinin, yamaçları yeşil ağaçlarla gizlenmiş bir yanardağın ak renkli özü kadar derinlere uzanan kökleri duruyordu hâlâ. Bir yerlerde, hatta yanardağın ta dibinde bile gömülü duran bir istenç ve güç tohumu vardı. Dr. Fried içini çekip işine döndü,

"Bu kez… bu kez bir çıkarabilsem onu ortaya!" dedi anadilinin gramerine kayarak. Ve yine içini çekti.

4.

Suzy Blau rehabilitasyon merkezi öyküsünü oldukça iyi karşılamıştı. Esther durumu annesiyle babasına anlatırken de hastaneyi bir dinlenme yurdu biçiminde örtbas etmeye çalışmış, ama onlar buna kanmayıp çok öfkelenmişlerdi.

"Onun aklında hiçbir bozukluk yok! Çok zeki bir kızdır o," demişti babası. (Bu onun en büyük övgüsüydü.) "Yalnızca, soyumuzun zekâsı bir nesil atlayıp ona rast geldi, işte mesele bu. Benden o, benim kanımdan. Hepinizin cehenneme kadar yolu var!" Sonra da odadan çıkıp gitmişti.

Sonraki günlerde, Esther sürekli olarak onlardan bu kararını desteklemelerini dilediği halde, ancak ağabeyi Claude ile kız kardeşi Natalie –ailenin gözdeleri– böyle bir gereksinme olabileceğini kabul ettiklerini söyledikten sonra biraz rahatlamıştı yaşlı adam. Deborah en sevdiği torunuydu çünkü.

Jacob evde sessiz duruyordu, ama Esther'la birlikte yaptıkları şey yüzünden çok huzursuzdu. İki kez gidip Dr. Lister'la görüşmüşler ve Jacob doktoru dinlerken, doğru olanı yaptıklarına inanıp kendini rahatlatmaya çalışmıştı. Kendisine doğrudan birtakım sorular yöneltilince, duruma razı olmak zorunda kalmıştı; bütün veriler ona "evet" dedirmeye çalışıyordu, ne var ki kısacık bir an için duygularına kapılması bile bütün dünyasının kuşkuyla dolmasına yetiyordu. Esther'la ne zaman tartışsalar, o can alıcı sorun hiç ağza alınmıyor ve geride sözsüz bir kin ve suçlama atmosferi kalıyordu.

İlk ayın bitiminde, hastaneden Deborah'ın etkinliklerini çok genel bir dille anlatan bir mektup aldılar. Deborah hastane düzenine ve personele "iyi bir uyum" sağlamıştı; tedavisi de başlamıştı, artık bahçede dolaşabiliyordu. Esther her sözcüğü tekrar tekrar okuyarak, her olumlu belirtiyi büyüterek, her görüşü evirip çevirip parlak düşüncelere dönüştürerek, bu yüzeysel anlatımlı mektuptan bulabildiği her türlü umut kırıntısını çekip çıkarmaya çalıştı.

Esther, ayna karşısında düşüncelerini nasıl anlatacağının provasını yaparak, Jacob'la babasının duygularını yönlendirmeye de çalışıyordu. Babasının, içinden bu kararın yanlış olmadığını bildiğine, Deborah'ın hastaneye yatırılması üzerine kapıldığı öfkenin de yalnızca yaralanan gururunun bir dışavurumu olduğuna inanıyordu. Buyurgan, tez canlı, huysuz ve çok zeki bir insan olan göçmen babasında bazı yumuşama belirtileri görüyordu şimdi; yalnızca her zamanki sivri dilliliği sürüp gidiyordu. Kimi zaman, Deborah'ın hastalığının baş göstermesiyle birlikte, yaşamlarının bütün itici gücü ve amacı inceleme altına alınmış gibi geliyordu Esther'a. Bir gece ansızın Jacob'a, "Bunda bizim payımız neydi acaba? Ne gibi korkunç hatalar yaptık?" diye sordu.

"Ben biliyor muyum ki?" diye yanıtladı kocası. "Bilsem hiç yapar mıydım o hataları? İyi bir hayata benziyordu –iyi bir hayat yaşıyor gibiydi. Şimdiyse iyi olmadığını söylüyorlar. Sevgi ve

konfor verdik ona. Hiçbir zaman soğuk ya da açlık tehdidiyle karşılaşmadı…"

O anda Esther, Jacob'ın da bir göçmenlik geçmişi olduğunu hatırladı; üşümek, ıslanmak, aç kalmak, yabancı olmak gibi şeyleri o da tatmıştı. Bu canavarları çocuklarından uzak tutmak için nasıl yeminler etmişti kim bilir! Korumak istercesine elini kocasının koluna doğru uzattı, ama Jacob bu hareketten biraz tedirgin olmuştu.

"Daha ne olsun, Esther? Daha ne olsun?"

Esther ona yanıt veremedi, ama hemen ertesi gün hastaneye bir mektup yazarak ne zaman oraya gelip doktorla görüşebileceklerini sordu.

Jacob onun bu mektubu yazmasına sevindi ve her gün posta kutusunu yoklayarak hastanenin yanıtını beklemeye başladı. Ama Büyükbaba, "Ne yapacaklar yani –bunun bir hata olduğunu mu söyleyecekler? Dünya ahmaklarla dolu. O yer niye farklı olsun ki?" diye homurdandı durdu.

"Saçma!" dedi Jacob da; kayınpederiyle hiç bu denli öfkeli bir tarzda konuşmamıştı. "Doktorların belli birtakım ahlak ilkeleri vardır. Bunun bir hata olduğunu anlarlarsa, hemen onu alıp eve getirmemize izin vereceklerdir."

Esther onun hâlâ bir mucizenin gerçekleşip tanının değiştirilmesini, kilitli kapıların ardına kadar açılmasını, geçen yılın yaşam filminin başa sarılmasını ve herkesin, yaşamın o gülünç akış biçimine –geriye doğru, tümüyle silinip hiç yaşanmamış hale gelene değin geriye doğru akışına– gülebilmesini umut ettiğini anladı. Birden Jacob'a acıdı, ama kendisinin hastaneye böyle bir amaçla gitmek istediğini sanmasına da izin veremezdi. "Doktorlara söylemek –şey, sormak– istiyorum, şey, hayatımızın değiştiğini… ve bizi bu yaptığımıza zorlayan nedenler arasında belki de Deborah'ın hiç bilmediği şeyler olduğunu. Bütün iyi niyetimizle bile değiştiremeyeceğimiz bir sürü neden var."

"Sade bir hayat yaşadık biz. İyi bir hayat yaşadık. Onurlu yaşadık." Bunu yürekten inanarak söylemişti Jacob. O anda Esther, az önceki bazı sözlerinin Jacob'la, aralarındaki ilişkiyle, hem evlilik öncesinde hem de evlendikten sonra, taraf değiştirmesi gerekirken değiştirmediği zamanlarla ilişkili olduğunu anladı. Onu daha fazla incitmeye içi el vermedi. Buna gerek de yoktu zaten; savaşımın büyük bir kısmı atlatılmıştı. Deborah dışında herkes için konu kapanmıştı artık; Deborah'ın da bu konuda ne düşündüğünü kim bilebilirdi ki?

İlk aylarda, zaman zaman sakin, hatta mutlu denebilecek dönemler yaşadılar. Şimdi evde tek çocuk olan Suzy önem kazanmaya başlamıştı. Jacob da, kabul etmek istemese bile, Deborah evden uzaklaşmadan önce adsız bir şeyin verdiği korkuyla, uzun süre saygılı bir tavırla hep parmaklarının ucuna basarak yürümüş olduğunun bilincine varmıştı.

Bir gün, Suzy'nin okul arkadaşlarından bir grup, gülüp şakalaşarak eve doluştu. Esther hiç düşünmeden hepsini akşam yemeğine davet etti. Suzy buna çok sevinmişti. Konuklar gittikten sonra, Jacob yumuşak bir tavırla, "Ne şapşal çocuklar. Biz hiç bu kadar şapşal olmuş muyduk acaba? Hele başında kep olan o ufaklık!" deyip güldü, ama gerçekten çok eğlendiğini ayrımsayınca, "Tanrım bu gece çok güldüm. En son ne zaman bu kadar eğlenmiştim acaba?" dedi. Ardından da, "Gerçekten *bu kadar* uzun zaman mı oldu? Yıllar mı oldu?" dedi.

“Evet,” dedi Esther, “bu kadar uzun bir zaman oldu.”

“Öyleyse, belki de, şey, mutsuz olduğu doğru,” dedi Jacob Deborah’ı düşünerek.

“Hasta,” dedi Esther.

Jacob, “Mutsuz,” diye bağırıp odadan çıktı. Birkaç dakika sonra odaya geri dönüp “Sadece mutsuz!” dedi.

“Annenle baban mektuplarında seni ziyaret etmek istediklerini yazmışlar,” dedi Dr. Fried. Deborah’ın sık sık aralarına girdiğini gördüğü, on ikinci yüzyıldan kalma, kale kapısı türünden ağır bir demir parmaklığın öbür yanında oturuyordu doktor. Demir parmaklık yukarı kaldırılmıştı bu kez, görünmüyordu, ama doktor anne ve babasından, bir ziyaretten filan söz edince, Deborah birden o korkunç madeni gıcırtıyı duydu ve demir parmaklık büyük bir tangırtıyla aralarına iniverdi.

“Ne oldu?” dedi doktor; inen parmaklığın tangırtısını duymamıştı, ama yarattığı etkiyi sezmişti.

“Sizi doğru dürüst göremiyorum ve işitemiyorum,” dedi Deborah. “Parmaklığın arkasında kaldınız.”

“Gene senin ortaçağ parmaklığın demek. Biliyorsun o parmaklıkların kapıları da vardır. O kapıyı açsana.”

“Kapı da kilitli.”

Doktor önündeki kül tablasına baktı. “Eh, senin şu kapı-yapımcıların pek zeki değil herhalde. Yoksa kalelerin koruyucu parmaklıklarına sonradan açamayacakları kapılar yapmazlardı hiç.”

Deborah, doktorun onun kişisel olgularını alıp kendi amaçları doğrultusunda kullanmasından rahatsız olmuştu. Doktorla aralarındaki demir çubuklar sıklaşıyordu. Madeni duvarın gerisinden gelen yumuşak, aksanlı ses giderek sessizliğe gömülüyordu. Duyduğu son sözler, “Onların gelmesini istiyor musun?” oldu.

“Annemi istiyorum,” dedi Deborah, “ama babamı istemiyorum. Onun beni görmeye gelmesini istemiyorum.”

Deborah ağzından böyle sözler çıkmasına şaşmıştı. Bunları içtenlikle söylediğinin bilincindeydi ve oldukça önemli olduklarını da biliyordu; ne var ki, neden önemli olduklarını bilmiyordu. Yıllarca, beyniyle komut vermeyi hiç akıl edemediği sözcükler öylece ağzından çıkıvermişti hep. Kimi zaman, içini bir duygunun sardığı olurdu. Bu duygu söze dökülür, ama altında yatan ve dünyayı ikna etmeyi sağlayabilecek mantık suskun kalırdı. Ve bu nedenle, Deborah kendi arzularına olan inancını yitirmişti. Bu yitim, arzularını daha da körü körüne savunmasına yol açmıştı. Şu anki duygularına ödüllendirme ve cezalandırma gücünün verdiği bir zevkin de katışmış olduğunun ayrımındaydı. Babasının ona duyduğu sevgi, babasına karşı kullanabileceği bir silahtı; ne var ki, anlatılması ne denli güç olsa da, içinde babasının acıma ve sevgisinin şu sıra ona zarar verebileceği biçiminde bir sezgi vardı. Bu hastane onun için yararlı olacaktı, biliyordu bunu. Ancak, bildiklerini savunamayacağını da biliyordu. Kendi sessizliği ve kilitlerle demir parmaklıkların etkileyiciliği göz

önüne alınırsa, onu buraya getirdikleri gün kapıldığı korku ve hüzne yenik düşebilirdi Jacob. Ve bu "mahkûmiyet"i sona erdirmeye karar verebilirdi. "Saldırganlar" koğuşundaki kadınlar durmadan inleyip çığlık atıyorlardı. İçlerinden biri teraziyi yanlış tarafa eğebilirdi. Deborah bütün bunları biliyordu, ama bir türlü söyleyemiyordu. Ayrıca, içindeki o güç duygusu da söz konusuydu tabii.

Doktorun ağzının kıpırdadığını gördü ve bu ağzın soru ve suçlama yağdırdığını düşündü. Anterrabae ile birlikte, onun alevlerle bölünmüş karanlığının içinden geçerek Yr'ye doğru düşmeye başladı. Bu kez düşüş uzun sürmüştü. Uzun bir süre tam bir karanlık oldu, sonra göze çizgiler halinde görünen bir grilik oluştu. Geldiği yer bildiği bir yerdi; Kuyu'ydu bu. Burada tanrılar ve Koro inildeyip bağrışıyorlardı, ama onların bile ne dediği anlaşılmıyordu. İnsan sesleri de duyuluyordu, ama hiçbir anlamları yoktu bu seslerin. Dünya araya girmiş ama paramparça olmuştu; tanınması olanaksız bir dünyaydı bu.

Bir keresinde, Kuyu'da olduğu bir sırada üzerine dökülen kaynar suyla yanmıştı. Çünkü, ocağı ve kaynayan suyu gördüğü halde, bunların amaç ve biçimi onun için hiçbir anlam ifade etmemişti. Kuyu'da anlam denen şey geçersiz olmuştu. Ve Kuyu'da hiç korku yoktu tabii, çünkü korkunun hiçbir anlamı yoktu. Kimi zaman İngilizcesini bile unuttuğu oluyordu Deborah'ın.

Kuyu'nun korkunç yanı, daha anlam olgusunun kendisi geri gelmeden, onun anlama yönelik istek, ilgi ve gereksinme duygularının geri gelmesiyle birlikte oradan çıkıvermesiydi. Bir gün (okuldayken) Kuyu'dan çıktığı sırada öğretmenlerinden biri, defterindeki bir sözcüğü gösterip, "Nedir bu… bu sözcük?" demişti. Umutsuzca o beyaz zeminden ve siyah renkli çizgilerle eğrilerden bir şeyler çıkarmaya çalışmıştı. Ama hiçbir şey çıkaramamıştı. İngilizceyi, "Ne?" diyebilecek kadar hatırlayabilmek için bütün gücünü harcaması gerekmişti. Öğretmen çok sinirlenmişti. Aklı sıra ukalalık mı ediyordu yani? "Nedir bu sözcük?" Hiçbir şey. Beyaz zemin üzerindeki çizgilerden ve lekelerden en ufacık bir gerçeklik bile çıkaramamıştı Deborah. Arka sıralarda birisi kıkırdamış ve öğretmen besbelli otoritesinin sarsılmasından korktuğu için olacak, suskun Deborah'ı kendi haline bırakıp sisin içinde kaybolmuştu. Zaman hiçliğe gömülmüştü; dünya hiçliğe gömülmüştü.

Şu anda da, Dr. Fried'in bürosunda, Kuyu'dan çıkışın verdiği dehşet henüz başlamamıştı. Deborah hâlâ Kuyu'nun derinliklerindeydi ve dil, anlam, hatta ışık gibi şeylerin var olup olmaması henüz bir önem taşımıyordu.

Esther Blau sabırsızlıkla mektubu yırtıp açtı. Mektubu okurken önce şaşırdı, ardından da öfkelendi. "Benim gelmemi istiyormuş, ama doktora bu defa yalnız gelmemi istediğini söylemiş." Jacob için durumu kolaylaştırmak amacıyla mektuptaki "…Mr. Blau'yu görmek istemiyor," sözcüklerini kullanmamıştı.

Jacob, "Pekâlâ, arabayla gider onunla bir süre görüşürüz, sonra eğer istersen, ikiniz baş başa keyifli bir görüşme yapabilirsiniz," dedi.

Esther gerçeği hafif yollu çıtlattı. "Şey, Jacob, doktorlar şu anda ikimizin birden gitmesinin gereksiz olduğunu düşünüyorlar. Ben tek başıma arabayla ya da trenle gidebilirim."

"Aptalca konuşma," dedi Jacob. "Saçma bu. Ben de geleceğim."

“Saçma değil,” dedi Esther. “Lütfen, Jacob–”

Jacob masanın üzerinden mektubu alıp okudu ve ilkin, mektuptaki sözlerden çok, durumu örtbas edip onun üzülmesini önlemeye çalışan karısına öfkelendi. “Kim olduğunu sanıyor o!”

“Hasta o, Jacob –söyledim sana– Dr. Lister da söyledi sana.”

“Pekâlâ!” dedi Jacob. “Pekâlâ.” Gücenikliği öfkesini bastırmıştı. “Ama yalnız gidemezsin. Ben seni götürür, bahçede beklerim. Fikrini değiştirirse beni görebilir o zaman.”

“Tabii.” Bunun yine boyun eğmek anlamında olduğunu biliyordu Esther. Bu iş bitene değin iki arada kalacaktı hep, ama Jacob’ın onu götürmesine izin vermek zorundaydı. Belki de orada doktorla görüşüp korku ve kuşkularından kurtulabilirdi Jacob. Ayağa kalktı ve mektubu onun elinden aldı. Bu yolculuğun o kaçamaklı yadsıma sözcüklerinin verdiği acıyı dindirmesini umut ediyordu.

Mektubu bir yere kaldırmak için yatak odasına girdiği sırada, Suzy’nin telefonda bir arkadaşıyla konuştuğunu duydu. Suzy, “Ama bilmem ki… öyle planlanabilecek bir şey değil bu… söylemiştim sana. Kız kardeşim Debbie çok hasta. Hayır… ondan değil. Önümüzdeki ayın raporu iyi çıkmazsa, evde herhangi bir şey yapma isteği duymayacaklardır… Tabii. Peki, durum elverişli olursa sana haber veririm,” diyordu.

Birden Esther’ın beyninin içine umarsız bir öfke akın etti ve bir an gözleri bu öfkeyle alev alev yandı. Deborah! Deborah –hepimizi ne hale getirdi!

5.

Dr. Fried, Esther'la aydınlık ve darmadağınık haldeki bürosunda görüştü. Bu tedavi sürecinde, Deborah'ın annesinin yanlarında mı yoksa karşılarında mı olacağını öğrenmek önemliydi Dr. Fried için. Birçok ana-baba, çocukları için yardım istediklerini söylerler –hatta sanırlardı– ancak bununla, örtük ya da açık bir biçimde, çocuklarının onları mahvetmek için hazırlanmış bir entrikanın parçası olduğunu belirtmiş olurlardı yalnızca. Bir çocuğun bağımsız olması, kimi ana-babaların kırılgan dengesi için çok büyük bir tehlikeydi. Dr. Fried Esther'ın kusursuz görünümüne bakınca gördüğü, zekâ, incelik ve açık sözlülük oldu. Ancak, gülümsemek için kendini zorlamasını gerektiren bir gerginliği de vardı. Bu iki güçlü eğilim yıllar yılı ne büyük bir savaşım vermişti kim bilir.

Koltuklara oturdular. Doktor biraz sıkıntılı biçimde soluk alıyordu ve Esther'ın görkemli mücevherleri karşısında üstünün başının döküldüğü duygusuna kapılmıştı. Kadın aklı başında bir insandı: gerçekliğin ağır cezalarını kabullendiği gibi armağanlarının da tadını çıkarıyordu. Kızıysa bunu yapmıyordu. Bu fark nereden kaynaklanıyordu acaba?

Anne sağına soluna bakınıyordu. "Burası –burası Deborah'ın geldiği oda mı?"

"Evet."

Özenle çekidüzen verilmiş dış görünüşte bir rahatlama görüldü. "Hoş bir oda. Hiç– demir parmaklık yok." Esther bu sözleri söylerken, rahat ve sıradan bir şey söylüyormuş gibi görünmek için kendini öylesine zorlamıştı ki, doktor irkilir gibi oldu.

"Şu anda bunun pek önemi yok. Deborah'ın bana odayı olduğu gibi görecek kadar güvenip güvenmediğini bilmiyorum."

"İyileşebilecek mi acaba? Onu o kadar seviyorum ki!"

Öyleyse, diye düşündü Dr. Fried, hepimizin katılmak üzere olduğu süreç içinde bu sevgi zorlu bir sınav verecek. "İyileşmesi için hepimiz sabırlı olup elimizden geleni yapmak zorundayız." Kullandığı gündelik dil biçemi, aksanı yüzünden tuhaf bir şey olup çıkıyordu. "Onun da bu sorunla, kendi güvenlik dürtüleriyle savaşmak için çok büyük bir güç harcaması gerekiyor… bu yüzden onu bitkin ve kendine gereğince özen göstermemiş bir halde bulabilirsiniz. Şu anda onunla ilgili olarak özellikle kaygı duyduğunuz bir konu var mı?"

Esther düşüncelerini toparlamaya çalıştı. Deborah'ın tam anlamıyla iyileşmesini düşünmek için henüz çok erkendi; asıl sorun başka bir şeydi. "Bakın –bütün bu günler boyunca… bütün bu günler boyunca, böyle bir şeyin nasıl ve neden olabileceğini düşünüp durduk. Kızımız o kadar çok seviliyordu ki! Böyle hastalıklara insanın geçmişinin ve çocukluğunun yol açtığını söylüyorlar bana.

Onun için, bütün bu günler boyunca hep geçmişi düşündük. Ben düşündüm, Jacob düşündü, bütün aile geçmişi inceleyip düşündü, ama sonuçta hiçbir neden bulamadık. Nedensiz bir şey bu anlıyor musunuz ve onun için de çok korkunç."

Esther istemeden yüksek bir sesle konuşmuştu: sandalyeleri, masaları, doktoru ve demir parmaklıktan, çığlıklar atan insanlarıyla bütün hastaneyi kendine inandırmaya çalışıyordu sanki. Bu çığlıklar içindeki insanların orada bulunma nedeni farklı olmalıydı… olmalıydı.

"Nedenler, hepsini aynı anda, hatta oldukları biçimde göremeyeceğimiz kadar büyük olabilir, ama gene de kendi gerçeklerimizden, kendi nedenlerimizden söz edebiliriz. Şimdi, *kendinize* göre ve bildiğiniz biçimde, Deborah ve kendiniz hakkında bildiklerinizi anlatın bana."

"Galiba kendi babamla başlamam gerek."

Esther'ın babası Letonyalı bir göçmendi. Bir ayağı da sakattı. Nedense bu iki şey, adından ya da mesleğinden daha çok simgeliyordu onu. Yoksul, yabancı ve topal bir genç adam olarak Amerika'ya gelmiş, sanki bir düşmanıymış gibi, yeni yaşamına yüklenmeye başlamıştı. Öfke içinde kendini eğitmiş, öfke içinde iş kurmuş, başarısız olmuş, başarılı olmuş, bir servet kazanmıştı. Serveti ve öfkesiyle doğuştan ve atadan zengin olan insanların yaşadığı eski bir semtte kocaman bir ev almıştı. Hayranlık duyduğu her türlü davranış biçimine sahipti komşuları, ama buna karşılık onun dinini, aksanını ve davranışlarını küçümsüyorlardı. Karısıyla çocuklarının yaşamını çekilmez hale getirmişlerdi; ama o da hepsine, çoluk çocuk demeden bütün komşularına, o aşağılık geçmişinden kalma, kaba ve kinci sözlerle sövüp duruyordu. Gerçek fethi kendisinin değil, eğitimli, aksansız ve kibar olarak yetişecek çocuklarının ve torunlarının gerçekleştirebileceğini anlamıştı. Çocuklarının onun dizinin dibinde öğrendikleri Letonca ve Yiddiş dillerine özgü sövgüleri, onlara kibar bir Fransızca öğreterek yumuşatmaya çalışıyordu.

"1878 yılında," dedi Esther, "soyluların kızları arp dersleri alırmış. Bunu biliyorum, çünkü arp çalmanın modası geçtiği halde, o çalgıdan nefret ettiğim ve hiç yeteneğim de olmadığı halde, ben de arp dersleri almak zorunda kalmıştım. Ulaşılacak bayraklardan biriydi bu, anlıyor musunuz ve babam benim aracılığımla bile olsa, onu ele geçirmeyi denemek zorundaydı. Bazen, ben arp çalarken, babam odayı arşınlar, kafasındaki o soylulara 'Bakın, lanet olası şeyler –bu benim işte, o sakat ufaklık,' diye söylenirdi."

Babanın "Amerikalı" çocukları, bütün servetlerinin, kibarlıklarının, kültürlerinin ve başarılarının yalnızca yüzeyde kaldığını bilerek büyümüşlerdi. Gerçek değerlerinin ne olduğunu görmek için komşularının gözlerine bakmaları, ya da babalarının çorba soğuk olduğunda ya da kızların talipleri gecikince söylediklerini dinlemeleri yetiyordu. Taliplere gelince, onlar da ele geçirilecek bayraklardı; büyük ailelerin kibirli sancaklarıydılar; anavatanındaki büyük ailelerin yaptığı gibi, birleşme yoluyla gerçekleştirilen fetihlerin simgeleriydiler. Gelgelelim inatçı Esther, ailesinin beklentilerine hiç uymayan bir seçim yapmıştı. Evleneceği genç adam yeterince akıllı, hoş sohbet ve eli yüzü düzgün biriydi gerçi, ama yalnızca muhasebecilik okulunu bitirmişti, ailesi de Esther'dan ve her bakımdan düşlerden çok aşağı düzeyde "bir yoksul cahiller yığını"ydı. Evde tartışıp kavga etmişler, ama sonunda babası Jacob'ın geleceğe yönelik tasarılarına kapılarak bu evliliğe razı olmuştu. Natalie aileye düşlerini gerçekleştirme yolunda bir şans verecek iyi bir evlilik yapmıştı. Kısa sürede iki genç kadın da hamile kalmıştı. Baba, kendini bir hanedanın kurucusu olarak görmeye

başlamıştı.

Ve Esther'ın kızı sarışın olmuştu; eşsiz, etkileyici, olağanüstü, açık tenli, sarışın bir çocuk. Kızı, Esther'ı gizli yalıtılmışlığından kurtarmıştı. Babası için de, çoktan ölüp gitmiş bir köy soylusuyla onun açık tenli kızlarına nihayet verebildiği bir karşılık olmuştu. Bu kız ağırlığınca altın edecekti.

Sonra Esther, ekonomik bunalım dönemini ve her yanı saran korkuyu hatırladı. Bir korku ve –o yılları çağrıştıracak uygun sözcüğü bulmaya çalıştı– gerçekdışılık dönemiydi bu. Jacob iş olanaklarının çok kısıtlı olduğu bir dönemde atılmıştı çalışma yaşamına. Esther'ı eş olarak hak etmek için üstlenmeyi vadettiği muhasebe hesapları –başkalarının üstünden attığı, sıkıcı, tekdüze kâğıt parçaları– ortalıkla yoktu gerçekte. Her rakam sütunu için bekleyen yüzlerce beyin vardı; onunki kadar aç ve iyi eğitilmiş yüzlerce beyin. Ancak gene de kentin yeni semtlerinin en iyilerinden birinde oturuyorlardı. Hanedanın kızlarının iyi yaşaması gerekiyordu tabii. Bütün faturaları Baba ödüyordu. Deborah doğduğunda elde örülmüş dantellere boğulmuştu; devrim sırasında yıkılan Avrupa stili büyük bir evin kuşaktan kuşağa geçen eşyalarıydı bunlar. Eski bir bayrağı ele geçirmek, yeni bir bayrak dokumaktan iyiydi. Deborah'ın sokağa çıkarken giydiği başlıklar, bir zamanlar bir prensin başına göre yapılmış başlıklardı. Köylülerin çamurlu-köy geçmişi çoktan koca bir kuşağın gerisinde kaldığı halde, bu köylüde hâlâ bir köylünün düşü yaşıyordu: salt özgür olmak değil, unvan kazanma özgürlüğüne de sahip olmak. Yeni Dünya'dan, Eskisi'nin acılarını unutturmanın ötesinde şeyler bekleniyordu. Bir tanrıtanımazın, "Sen yoksun ve ben Sen'den nefret ediyorum!" demesi gibi. Babası dur durak bilmeden geçmişin sağır kulaklarına bağırıp çağırarak yadsımasını dile getirmeye çalışıyordu. Jacob önceleri haftada on beş, sonra da yirmi dolar kazanırken, Deborah'ın on iki tane elde işlenmiş ipek elbisesi ve bir Alman dadısı vardı.

Jacob kızının yiyecek parasını bile karşılayamıyordu. Bir süre sonra yeniden Esther'ın baba evine taşınmışlardı. Evin komşuları gene onları küçümseyen yeni bir kuşaktan oluşuyordu. Esther, geçmişinin tutsağı olsa bile, Jacob'ın kendisini hor gören bir adamdan sadaka aldığı için çok mutsuz olduğunu görebiliyordu. Ama içindeki korku, anlaşılmaz bir biçimde sürekli olarak kocasına karşı babasının tarafını tutmasına yol açıyordu. O sıralarda Deborah'ın varlığı bu bağlılığını haklı çıkarıyor gibiydi. Jacob hanedanın içgüveyiydi, oysa güleç yüzlü ve hoşnut Deborah –armağanlara boğulan, altın saçlı Deborah– büyük düşe yön ve devinim verecek bir eksendi.

Ama sonra, bu altından yapılmış oyuncak bebeklerinin kusurlu olduğunu keşfetmişlerdi. Güzel kokular sürülen, özenle bakılan bu küçücük kızın içinde bir tümör büyüyordu, ilk belirti, utanç verici bir idrar kaçırma olayıydı; dadı haklı olarak nasıl da küplere binmişti! Ama "tembellik"le suçlayarak, utandırarak, kamçılayarak ya da gözdağı vererek düzeltilecek bir şey değildi bu.

"Bilmiyorduk!" diye bağırdı Esther. Doktor Esther'a baktı ve onun özenli, yumuşak görünümünün altında ne denli tutkulu ve coşkulu bir kişiliği olduğunu anladı. "O günlerde programlar, dadılar, kurallar tanrı buyruğu demekti. Her şeyin sterilize edildiği, mikroplardan ve değişikliklerden korku duyulduğu 'bilimsel' yaklaşımdı bu o sıralarda."

"Çocuk odaları da hastane gibiydi. Hatırlıyorum," dedi doktor gülerek. Gülüşüyle Esther'ı rahatlatmaya çalışmıştı; haksız yere atılan tokatlara ve yanlış yönlendirilmiş uzmanların aşırı işgüzarca yorumlarına yerinmenin dışında, her şey için çok geç kalınmıştı çünkü.

Sonunda çeşitli tahliller yapılıp bir tanı konmuş ardından da bu tanının doğrulanması için doktordan doktora koşulmuştu. Deborah için her şeyin en iyisi yapılmalıydı tabii. Ameliyatı yapan doktor A.B.D.'nin orta bölgesinin en ünlü doktoruydu ve küçük kıza herhangi bir şeyi açıklayamayacak, modern cerrahinin mucizeleri sona erip yerlerini o eski, uygarlık dışı sancılara bıraktıktan sonra da, onun yanında kalamayacak kadar meşgul bir adamdı. İki ameliyat yapılmıştı. İlk ameliyattan sonra amansız bir sancı çekmişti Deborah.

Esther kendini hep neşeli ve güçlü olmaya, Deborah'ın odasına her zaman gülümseyerek girmeye zorlamıştı. Gene hamileydi ve daha önce ikiz oğulları ölü doğduğu için çok kaygılıydı. Ama hastanedeki görevlilere, ailesine ve Deborah'a karşı dış görünüşünü hiç değiştirmemiş ve sergilediği bu güçlülükten gurur duymuştu. Sonunda ne olduğunu öğrenmişlerdi işte, ameliyatlar da başarılı olmuştu. Buna çok sevinmişler, gönül borcu duymuşlardı. Deborah'ın eve geldiği gün hepsi bayram yapmış, evin her yanını süsleyip bütün akrabaların katıldığı bir parti vermişlerdi. İki gün sonra da Jacob, Sulzburger şirketinin muhasebesini almıştı. Esther'ın aklına kaynağı belirsiz birtakım adlar geldi.

O sıralarda, Sulzburger muhasebesi yaşamlarındaki en önemli şey gibi gelmişti onlara. Büyük kazançlar içeren bir dizi küçük hesaptan oluşuyordu bu muhasebe ve sevinçten neredeyse çılgına dönmüşlerdi. Sonunda Jacob özgürlüğünü kazanıp kendi evine sahip çıkmayı ve bir içgüveyinden daha önemli bir insan olmayı başarmıştı. Kentten pek uzak olmayan, sakin ve orta halli bir semtte yeni bir ev almıştı. Küçücük bir evdi bu; küçücük bir bahçesi, ağaçları, çevresinde de çeşit çeşit soyadları taşıyan bir sürü çocuk vardı. Deborah ilk başta oldukça sakıngan davranmıştı, ama çok geçmeden dışa açılıp gezmeye ve arkadaş edinmeye başlamıştı. Esther'ın da kendi arkadaşları, kendi başına yetiştirebileceği çiçekleri, gün ışığı ve açık pencereleri vardı. Hizmetçiye hiç gerek yoktu ve artık kendi kararlarını kendisi vermeye başlamıştı. Bütün bir yıl –çok güzel bir yıl– boyunca. Sonra bir akşam, Jacob eve geldiğinde Sulzburger muhasebesinin koca bir dolandırıcılık zinciri olduğunu söylemişti. Orada çalıştığı üç ay boyunca, paranın nereye ve nasıl gittiğini keşfetmişti. Şirkete gidip işi bırakmasından önceki akşam Esther'a, "Böylesine zekice ve değişik bir dolandırıcılığın güzel bir yanı da var. İşi bırakmam bize çok şeye mal olacak –her şeye. Biliyorsun bunu, değil mi?… Ama o akla hayranlık duymaktan alamıyorum kendimi," demişti.

Evi satmak zorunda kalmışlar, bir ay sonra da yeniden baba evine dönmüşlerdi. Çok az paraları vardı, ama Esther'ın annesiyle babası evi onlara vermeyi kararlaştırmıştı. Bütün aile bir arada olmayınca boş kalan ev onlara çok büyük geliyordu, onun için Chicago'da bir apartman dairesi kiralamışlardı. Ama bu kocaman evin ailede kalması *zorunluydu* tabii. Böylece o nefret edilen yer Blaular'ın evi olmuştu.

Deborah kışları en iyi okullara, yazları da en iyi kamplara gidiyordu. Arkadaşlık kurmak Deborah'a zor geliyordu, ama pek çok kişiye zor geliyor, diye düşünmüştü Esther. Aile ilk yaz kampında amansız bir Yahudi düşmanlığı olduğunu yıllar sonra (susku dolu üç yıldan sonra) öğrenmişti. Deborah onlara bundan hiç söz etmemişti. Esther'la Jacob'ın gördüğü tek şey, gruplar halinde oynayan ve ateşte pişirdikleri lokumları yerken Zafer Yürüyüşü'ne ilişkin eski kamp şarkılarını söyleyen kız öğrencilerdi.

"Kızınızın hasta olduğunu ya da acı çektiğini belli edecek hiçbir şey yok muydu –yalnızca suskunluğu mu vardı?" diye sordu Dr. Fried.

“Şey, evet… Okuldan söz etmiştim –küçük, samimi bir yerdi ve herkes onun hakkında iyi şeyler düşünüyordu. Her zaman parlak bir öğrenci olmuştu, ama bir gün okulun psikoloğu bizi çağırıp bütün çocuklara verilen bir testi gösterdi bize. Psikolog Deborah’ın yanıtlarından onun ‘rahatsız’ olduğu sonucunu çıkarmış.”

“Deborah kaç yaşındaydı o sıralarda?”

“On,” dedi Esther yavaşça. “Yarattığım mucizeye, baktım, söylenen şeyin doğru olup olmadığını anlamak için beyninin içini okumaya çalıştım. Başka çocuklarla oynamadığını fark ettim. Sürekli evde oturup kendini gizliyordu. Durmadan bir şeyler atıştırıyor ve şişmanlıyordu. Her şey öylesine yavaş gelişmişti ki, o güne kadar durumu anlayamamıştım pek. Ve– ve hiç uyumuyordu.”

“İnsan uyumadan yaşayamaz. Yani çok az uyuyordu mu demek istiyorsunuz?”

“Uyumak zorundaydı elbette, biliyorum, ama onu hiç uyurken görmedim ki. Geceleri ne zaman odasına girsek onu uyanık buluyorduk ve bizim merdivenlerden çıktığımızı duyduğunu söylüyordu. Oysa basamaklar kalın bir halıyla kaplıydı. Uykusu hafif kızımızla ilgili şakalar yapıp duruyorduk, ama şaka götürür bir durum değildi aslında. Okuldan Deborah’ı bir çocuk psikiyatrına götürmemizi tavsiye ettiler, biz de götürdük. Ama o gittikçe daha huzursuz ve hırçın oluyordu. Üçüncü seanstan sonra, ‘İstediğiniz gibi bir insan değil miyim ben? Beynimi de mi düzeltmeniz gerekiyor?’ dedi. İşte daha on yaşındayken bile böyle bir konuşma tarzı ve yaşına hiç yakışmayan bir küskünlüğü vardı. Doktorla görüşmelerini yarıda kestik, çünkü onun böyle düşüncelere kapılmasını hiç istemiyorduk. Ancak, farkında olmasak bile, bir dinleme alışkanlığı edinmiştik, uykuda bile, şeyi–.”

“Neyi?”

“Bilmiyorum…” Esther yasak bir sözcüğü savuşturmak istercesine başını salladı.

İkinci Dünya Savaşı başladığında, on beş odalı bir evi elde tutmanın olanağı kalmamıştı artık. Evi başlarından atmaya çalışırlarken, Esther da kocaman, küf kokulu odaların etkisini ve eleştirici annesiyle babasının ve öteki akrabalarının gözünde “düzeni koruyan biri” olmak için duyduğu korkunç zorunluluğu içinde” atmaya çabalamıştı.

Sonunda bir alıcı bulmuşlar, ona gönül borcu duyarak geçmişin yükünü geride bırakıp kentte bir apartmana taşınmışlardı. Bunun özellikle Deborah için iyi olacağını düşünmüşlerdi; Deborah’ın küçük anormallikleri, korkuları ve yalnızlığı büyük bir kentteki kimliksizlik içinde daha az garip görünebilirdi. Deborah hâlâ tam anlamıyla mutlu değildi gerçi, ama yeni okulundaki öğretmenleri onu beğeniyordu ve çok fazla çaba harcamadan derslerinde başarılı oluyordu. Müzik dersleri de alıyor, küçük kızların yaptığı bütün sıradan şeyleri o da yapıyordu.

Esther, Deborah’ın şimdiki durumunu inanılır kılacak bir şeyler hatırlamaya çalıştı. Evet… çok gergindi Deborah. Ara sıra onunla bu konuda konuştuğunu ve her şeyi bu denli ciddiye almamasını söylediğini hatırladı. Ama her ikisinde de olan bir özellikti bu ve öyle kararlarla, ricalarla engellenecek bir şey değildi. Deborah kentte resim sanatını keşfetmişti. Bu ilgisi sel gibi bir coşkuyla başlamıştı. Boş kaldığı her dakikayı desen çizerek, taslaklar yaparak geçiriyordu. Kentte geçirdikleri ilk yıllarda, on bir ve on iki yaşlarındayken, binlerce resim yapmıştı herhalde; ayrıca okulda kâğıt

parçalarına çiziktirdiği şeyler, küçük taslaklar da vardı.

Resimlerinin kimilerini resim öğretmenlerine ve eleştirmenlere göstermişlerdi; bu kişiler kızın gerçekten yetenekli olduğunu ve yüreklendirilmesi gerektiğini söylemişti onlara. Bu, Esther'ın karanlık, bulanık kuşkuları için aydınlatıcı ve rahatlatıcı bir yanıt olmuştu. Ve Esther bu yanıtla gözlerinin önüne bir perde çekmeye çalışmıştı. Birdenbire ailedeki herkese, bütün o hastalığı, duyarlılığı, uykusuzluğu ve ansızın beliren ama hemen anlamsız, sert bir yüz ifadesiyle ya da kesin bir zekânın saldırılarıyla gizlenen hüzünlü bakışların nedeni açıklanmış gibi gelmişti. Hiç kuşkusuz… çok özel, ender rastlanan, yetenekli bir varlıktı Deborah. Hastalık yakınmalarını ve anlaşılmazlığını hoşgörüyle karşılıyorlardı artık. Ergenlik dönemiydi bu; benzersiz bir kız çocuğunun ergenlik dönemiydi hem de. Sürekli olarak bunu söyleyip duruyordu Esther, ama söylediğine kendisi de tam olarak inanamıyordu bir türlü. Her zaman şu ya da bu biçimde algılarını sarsıp altüst eden, tedirgin edici bir belirtiyle karşılaşıyordu.

Bir akşam, Deborah yine o gizemli sancılarından birini duyup doktora gitmişti. Tuhaf bir biçimde, şaşkın ve korkmuş bir halde dönmüştü eve. Ertesi gün de, bir bahane uydurarak erkenden çıkıp eve geç vakit dönmüştü. Esther sabaha karşı dört sularında, belirsiz, içgüdüsel bir dürtüyle uyanmış, şu anda olayı anlatırken ona garip bir suçluluk duygusu veren kesin bir inançla Deborah'ın odasına girmişti. Oda boştu. Sonra banyoya bakınca, Deborah'ı sessizce yerde oturmuş, bileğinden sızan kanın bir leğene akmasını seyreder halde bulmuştu.

"Ona kanı neden lavaboya akıtmadığını sordum," dedi doktor, "o da bana çok ilginç gelen bir yanıt verdi. Kanın çok uzaklara gitmesini istemediğini söyledi. Anlıyor musunuz, o kendince aslında intihara kalkışmadığının, yalnızca yardım çağrısında bulunduğunun bilincindeydi. Suskun ve şaşkın bir insanın çağrısıydı bu. Bir apartmanda oturuyorsunuz, pencerelerinizden çok daha çabuk ve kesin bir biçimde ölüme ulaşılabilirdi, ama o böyle– ve kendisi gibi sizin de uykunuzun hafif olduğunu biliyordu."

"Ama, bunu daha önceden kararlaştırmış mıydı acaba? Önceden planlamış olabilir mi?"

"Bilinçli olarak değil tabii, ama beyni en iyi yolu seçmişti. Sonuçta burada işte. Yardım çağrısı amacına ulaştı. Şimdi biraz geriye, kamplara ve okula dönelim. Deborah'la kamp ve okul arkadaşları arasında her zaman sorun çıkıyor muydu? Sorunlarını kendi kendine mi çözmeye çalışıyordu, yoksa sizden yardım mı istiyordu?"

"Yardım etmeye çalışıyordum elbette. Pek çok kez, bana gereksinme duyduğunda yanında olduğumu hatırlıyorum. Bir keresinde, okula yeni başladığı sırada, okuldaki küçük bir grupla başı derde girmişti. Bir gün hepsini toplayıp hayvanat bahçesine götürmüştüm, böylece buzlar erimişti. Yaz kampındaki kişiler bazen onu anlamıyorlardı. Yardımcı danışmanlara hep dostça davranıyordum, böylelikle işler biraz kolaylaşıyordu. Kentteki devlet okulunda, öğretmenlerden biriyle arasında büyük bir sorun çıkmıştı. Öğretmeni çaya davet ettim, onunla biraz konuşup Deborah'ın insanlardan korktuğunu, bu korkusunun bazen yanlış yorumlandığını açıklayarak Deborah'ı anlamasına yardımcı oldum. O ders yılının sonuna kadar arkadaş kaldılar ve yıl sonunda öğretmen, Deborah'ın çok hoş bir kız olduğunu, onu tanımanın gerçekten bir ayrıcalık olduğunu söyledi bana."

"Deborah bu yardımı nasıl karşıladı?"

“Şey, rahatlamıştı tabii. Bu tür sorunlar o yaşlarda çok büyütülür. Ben de gerçek bir anne olduğum ve böyle şeylerde ona yardım ettiğim için sevinç duyuyordum. Benim annem bunu hiç yapmazdı.”

“O yılları düşünürsek– nasıl bir duygu hâkimdi o yıllara? O yıllarda siz nasıl duygular içindeydiniz?”

“Dediğim gibi, mutluyduk. Deborah’la sorunu olan kişiler bu sıkıntıdan kurtuluyordu, ben de ona yardım ettiğim için mutlu oluyordum. Kendi çekingenliğimden de kurtulmak için var gücümle uğraşıyordum. Her gittiğim yerde kendi çekingenliğimle alay etmeye çalışıyordum. Şarkılar söyleyip espriler yapıyorduk. İnsanların kişilik kazanmasına nasıl yardımcı olunacağını öğrenmem gerekiyordu. Kızımla gurur duyuyordum ve bunu ona sık sık söylüyordum. Onu ne çok sevdiğimi sık sık söylüyordum ona. Hiçbir zaman kendini korunmasız ya da yalnız hissetmedi.”

“Anlıyorum,” dedi doktor.

Oysa Esther’a doktor anlamıyor gibi gelmişti. Nedense yanlış çizilmiş bir tablo vardı önlerinde. Esther, “Yaşamım boyunca Deborah için mücadele ettim. Her şeyi başlatan o tümördü belki de. Biz değildik –Jacob’la benim, birbirimize ya da çocuklarımıza duyduğumuz sevgi değildi. Bütün sevgi ve ilgimize rağmen oldu bu, bu korkunç şey,” dedi.

“Uzun süredir kızınızın durumunun iyi olmadığını biliyordunuz, değil mi? Mesele yalnızca okulun psikoloğu değildi. Sizce sorun ne zaman başladı?”

“Şey, kampa gittiği o yaz –yo– daha önce. Havanın tam olarak ne zaman değişeceğini insan nasıl anlayabilir ki? Birdenbire değişiverir, işte o kadar.”

“Peki, ya kamp?”

“Ha, kampa gittiği üçüncü yıldı. O sırada dokuz yaşındaydı. Kampın sonlarına doğru onu görmeye gitmiştik. Çok mutsuz görünüyordu. Ona nasıl spor yaparak büyümenin kötü dönemlerini atlattığımı anlattım. Gençken kabullenilmek ve arkadaş edinmek için iyi bir yoldur bu. Kamptan ayrıldığımızda iyi görünüyordu, ama nedense o yıldan sonra… bir şeyler… bir şeyler öldü onda. O yıldan sonra, başı hep öne eğik dolaşıyordu sanki, gelecek darbeleri beklercesine.”

“Gelecek darbeleri beklercesine,” diye yineledi doktor düşünceli düşünceli. “Ve sonra o gün geldi –darbelerin inişini gerçekleştirdiği gün.”

Esther gözlerinde bir kabullenme ifadesiyle doktora bakıp, “Hastalığı bu mu?” diye sordu.

“Belki bir belirtisi. Bir keresinde, kendine korkunç işkenceler yapan bir hastam olmuştu. Ona neden böyle şeyler yaptığını sorduğum zaman, ‘Bunları bana dünya yapmasın diye,’ karşılığını vermişti. Sonra, ‘Dünyanın neler yapacağını görmek için biraz beklesenize,’ demiştim. O da, ‘Anlamıyor musunuz? Eninde sonunda oluyor bunlar, bu şekilde hiç olmazsa kendi yıkımımı kendim yönetiyorum,’ diye yanıt vermişti.”

“Bu hasta… İyileşti mi?”

“Evet iyileşti. Sonra da Naziler gelip onu Dachau kampına götürdüler ve orada öldü. Bunu size anlatmamın nedeni şu Mrs. Blau: sevdiğiniz insanları korumak için hiçbir zaman dünyayı yeniden kuramayacağınızı anlatmaya çalışıyorum size. Ama bunun için uğraşmış olmanızı haklı göstermek zorunda da değilsiniz.”

“Her şeyi daha iyi bir hale getirmek için uğraşmak zorunluluğunu duyuyordum,” dedi Esther ve düşünceli bir halde arkasına yaslandı. “Ama gene de, şimdi anlıyorum bunu, bazı hatalar yaptım – büyük hatalar– ama bunlar Deborah’tan çok Jacob’la ilgiliydi.” Durakladı, kuşku dolu gözlerle doktora baktı. “Jacob’a böyle şeyleri nasıl yapabildim ben? Bütün bu yıllar boyunca… o yüksek kiralı daireden çıktıktan sonra, babamdan yardım aldığımız o yıllarda, yıllar, yıllar boyu hep ikinci planda bıraktım onu, bugün bile –hep eğer ‘Babam öyle düşünüyorsa,’ ya da ‘Babam isterse.’ Neden– benim kocam olduğu, istekleri çok basit ve alçakgönüllüce olduğu halde?” Yeniden doktora baktı. “Yalnızca sevmek yetmiyor demek ki. Jacob’a duyduğum sevgi, onu incitmemi ve babamın gözünde olduğu gibi kendi gözümde de küçük düşürmemi engellemedi. Ve Deborah’a duyduğumuz sevgi de… şey, bu hastalığa… yol açmamızı engellemedi.”

Dr. Fried Esther’a bakıyor, aldatılma yüzünden ölüm derecesinde hasta olan bir kızın sakin davranmaya özen gösteren annesinin bu sevgi ve acı dolu sözlerini dinliyordu. Sevgi yeterince gerçekti, acı da öyle. Onun için yumuşak bir sesle, “Bırakın, Deborah’la ben, ikimiz inceleyelim nedenleri. Kendinize eziyet etmeyin böyle, kendinizi, kocanızı ya da başka birini suçlayıp durmayın. Deborah’ın sizin desteğinize gereksinimi var, kendinizi suçlamanıza değil,” dedi.

Esther bulunduktan güne döndürülünce artık o günün Deborah’ıyla yüz yüze gelmek zorunda olduğunu anladı. “Nasıl –onunla konuşurken ne söylemem gerektiğini nasıl bileceğim ben? Jacob’ın kendisini görmesine izin vermediğini biliyorsunuz değil mi? Ve onu son gördüğümde, çok tuhaf, uyurgezer gibi bir hali vardı.”

“Gerçekten tehlikeli olan tek bir şey var, özellikle şu anda, çok duyarlı olduğu bir konu bu çünkü.”

“Nedir o doktor?”

“Ne olacak, yalan söylemek tabii.”

Ayağa kalktılar. Süre dolmuştu çünkü. Esther, söylenmesi gereken şeylerin yalnızca bir bölümü için bile çok kısa bir süre, diye düşündü. Dr. Fried Esther’ı kapıya kadar geçirdi ve hafif bir el hareketiyle son bir kez onu rahatlatmaya çalıştı. Hastanın ağzından dinlediğinde, annesinin gerek kendisine gerekse ona atfettiği şeylerin tümüyle farklı görüneceği kanısındaydı. Yardımcı olan anne, gönül borcu duyan çocuk. Ama böyle olmasa, çocuk hasta olmazdı zaten. Gerçeğe ilişkin bu iki anlatım biçiminin nitelikleriyle aralarındaki fark, hem annenin hem de çocuğun yorumlarının derinlik kazanmasını sağlayacaktı.

Esther doktorun bürosundan çıkarken, durumunu tam olarak ortaya koyamadığını düşünüyordu. Belki de yardım girişimi sonuçta bir müdahale niteliğindeydi. Hastaneden, Deborah’ı tek başına dışarı çıkarmasına izin vermişlerdi. İkisi birlikte kasabaya inip sinemaya ya da yemeğe filan

gidebilirdi. Esther, "Sana yemin ediyorum," dedi Deborah'a kafasının içinden, "sana yemin ediyorum, seni kullanmayacağım. Neler yaptığımızı ya da yapmadığımızı hiç sormayacağım sana."

Kaldıkları küçük otel odasına gidip Jacob'a Deborah'ın hâlâ onu görmek istemediğini söyledi. Doktor onu zorlamamaları gerektiğini, bu davranışının Jacob'ı küçümsemekten çok, kendi kararlarını kendisinin vermesi yönünde, acınası ve yanlış bir girişim olduğunu söylemişti. Esther bu sözlerin yalnızca onları avutmak amacıyla söylenmiş olduğunu düşünüyordu, ama Jacob'a bu konuda hiçbir şey söylemedi. Zavallı Jacob –ve ben gene iki arada kaldım– darbeyi indiren kişiydi.

Bir süre sonra, Jacob ısrar etmekten vazgeçti, ama sinema salonunda onun arka sıralardan birinde oturup film yerine Deborah'ı seyrettiğini gördü Esther. Dışarı çıktıklarında, onun karanlıkta tek başına durup Deborah'ı seyrettiğini gördü. Lokantaya girerlerken de, kışın gelişini haber veren soğukta, lokantanın köşesinde dikilip duruyordu Jacob.

6.

“Bana bu hastaneye gelmeden önceki yaşamını anlat,” dedi doktor.

Deborah, krallığının yüksek ve soğuk bölgelerinden, “Annem size her şeyi anlatmıştır,” diye yanıtladı sert bir sesle.

“Annen bana, senin aldıklarını değil, kendisinin verdiklerini, senin gördüklerini değil, kendisinin gördüklerini anlattı. Senin şu tümörün konusunda bildiklerini anlattı bana.”

“Bu konuda pek bir şey bilmiyor o,” dedi Deborah.

“Bana kendi bildiklerini anlat öyleyse.”

Deborah beş yaşındaydı; doktorlar, içindeki, dişiliğe özgü o gizli yerdeki bozukluk konusunda başlarını salladığında utanç duyacak kadar büyümüştü. Sanki gövdesinin bütün gerçekliği o yasak yerde gizlenen bir kötülükte yoğunlaşmış gibi, sondaları ve iğneleriyle içine girmişlerdi. Babasının onun ertesi gün hastaneye yatması konusunda planlar yaptığı akşam, inatçı insanların nesne muamelesi gördükleri, bir nesneymiş gibi oradan oraya sürüklendikleri zaman duyduğu o büyük öfkeyi duymuştu. O gece düşünde –bir karabasandı– zorla girilip yağma edilen, paramparça edilen, sonra da deterjanlarla silinip temizlenen ve parçaları birleştirilip ölü ama artık kabul edilebilir hale getirilen bir oda olarak görmüştü kendini. Bir başka düşünde de kırık bir saksı görmüştü; saksıdaki çiçek kendisinin yıkılıp yok olan gücünü andırıyordu. Deborah bu düşlerden çok sarsılmış, derin bir sessizliğe gömülmüştü. Ne var ki, bu karabasanlar o korkunç sancıyı hiç hesaba katmamıştı.

“Şimdi sakin ol bakalım. Hiç acımayacak,” demişlerdi; sonra da o aletin dağlayıcı darbesini duyumsamıştı. “Bak, şimdi senin bebeğini uyutacağız.” Sonra maske inmiş, mide bulandırıcı bir tatlılığı olan, uyuşturucu kimyasal maddeyi içine tıkmıştı.

“Burası neresi?” diye sormuştu sonra.

“Düşler ülkesi,” biçiminde bir yanıtın ardından, o gizli yerinde hayal bile edemeyeceği kadar şiddetli ve uzun süreli bir yanma duymuştu.

Bir keresinde, doktorlardan birine, onun acı çekmesine üzülüyormuş gibi görünen bir stajyere, “Niye hepiniz böyle kötü yalanlar söylüyorsunuz?” diye sormuştu. “Aa, korkmayasın diye,” demişti stajyer de. Bir başka öğleden sonra, yeniden o masaya bağlandığında, “Şimdi seni bir güzel tamir edeceğiz,” demişlerdi. Deborah bu oyun-oynayan yalancıların konuşma biçiminden onu öldürecekleri anlamını çıkarmıştı. Bebekle ilgili o apaçık yalan gene söylenmişti.

O yalana sık sık ne de korkunç bir küçümseme katmışlardı! Cinayetten de kötü bir şey değil miydi

bu? O kaçık adamlar, o katiller, o yapmacık "güzel" sözcüğüyle ne yaptıklarını sanmışlardı acaba? Ve bir de, korkunç sancılar arasında: "Bebeğin nasıl bakalım?"

Deborah bunları anlatırken, Dr. Fried'e bakıp ölü geçmişin şu duyumsamaz dünyada can sıkıntısından başka bir şey uyandırıp uyandıramayacağını merak ediyordu. Ama doktorun yüzü sinirden gerilmiş, sesi her ikisinin de karşısında beliren bu beş yaşındaki çocuk adına öfkeyle dolmuştu. "Lanet olası aptallar! Çocuklara yalan söylememeyi ne zaman öğrenecek bunlar! Hah!" Ve Dr. Fried sinirli sinirli sigarasını didiklemeye başladı.

"Öyleyse aldırmazlık etmeyeceksiniz…" dedi Deborah, bu yeni dünyada sakıngan adımlarla ilerleyerek.

"Elbette, etmeyeceğim!" diye yanıt verdi doktor.

"Öyleyse kimsenin bilmediği bir şey anlatacağım size," dedi Deborah. "Hiçbiri benden özür dilemedi; biri bile. Ne öyle duygusuzca içime girdikleri için, ne bütün o sancıları çekmeme ve bundan utanç duymama neden oldukları için, ne de benimle alay edercesine bu kadar uzun bir süre ve bu kadar aptalca yalanlar söyledikleri için. Bu yaptıkları için onları bağışlamamı hiçbir zaman istemediler benden, ben de onları hiçbir zaman bağışlamadım."

"Nasıl yaptın bunu?"

"O tümörü hiçbir zaman içimden çıkarmadım ben. Hâlâ yerinde, hâlâ içimi kemiriyor. Gözle görülmüyor, o kadar."

"Bu onları değil, seni cezalandırır ama."

"Upuru hepimizi cezalandırıyor."

"Upu–ne?"

Yr, gizlerinden birinin yeryüzüne, mobilyaları birer bubi tuzağı olan bu güneşli büroya sızmasının yarattığı dehşetle, birdenbire ikiye ayrılıvermişti. Yr dili, her zaman içsel sesin denetimine doğru yaklaştıkça, insanlardan daha sıkı bir biçimde gizlenen derin bir gizdi. *Upuru,* Yr'nin hastanedeki o son güne –her şeyin kararıp bulanıklaşmış gibi geldiği güne– özgü bütün anı ve duygular için kullandığı bir sözcüktü.

"Ne dedin?" diye soruyordu doktor, ama Deborah dehşet içinde Yr'ye kaçmıştı. Yr, yarılmış bir deniz gibi Deborah'ın başının üzerinde kapanmış, girdiği yerde hiçbir iz bırakmamıştı. Yüzey dümdüzdü ve Deborah yitip gitmişti.

Dr. Fried, her türlü sözcükten, mantıktan ya da avuntudan kopmuş durumdaki Deborah'a bakıp düşündü; Bütün hasta insanlar, denetleyemedikleri güçlerinden nasıl da korkuyorlar! Nedense, yalnızca insan olduklarına, yalnızca insan boyutunda bir öfke duyduklarına bir türlü inanamıyorlar!

Birkaç gün sonra, Deborah Aradünya'ya dönmüş, Yeryüzü'ne bakmaya başlamıştı. Carla ve başka hastalarla birlikte, koğuşun koridorunda oturuyordu.

“Kasabaya inme ayrıcalığın var mı?” diye sordu Carla.

“Hayır yok, ama annem geldiğinde dışarı çıkmama izin verdiler.”

“Eğlendiniz mi?”

“Galiba. Annem beni hastalığımın nedenleri üzerinde düşündürmeye çalışmaktan kendini alamadı bir türlü. Daha yerimize oturur oturmaz, beni soru yağmuruna tuttu. Biliyorum, sorması gerekiyordu, ama ona anlatamazdım ki– bilsem bile.”

“Bazen hastalanmama neden olan insanlardan nefret ediyorum,” dedi Carla. “Yeterince tedavi gördükten sonra onlardan nefret etmezmişiz artık, öyle diyorlar. Ama bilmiyorum, bir şey diyemiyorum. Üstelik benim düşmanım, ne nefret edebileceğim ne de bağışlayabileceğim bir insan.”

“Kim bu insan?” diye sordu Deborah, bu düşman tek bir kişi olabilir mi acaba diye düşünürken.

“Annem,” diye yanıtladı Carla, sıradan bir şey söylüyormuş gibi. “Beni, erkek kardeşimi ve kendisini vurdu. Onlar öldü, ben yaşadım. Babam yeniden evlendi, ben de aklımı kaçırdım.”

Bunlar, dışarda her zaman duyulan örtmecelerin hiçbirini taşımayan, katı ve açık sözlerdi. Açıklık ve doğallık, hastanenin iki önemli ayrıcalığıydı ve herkes bu ayrıcalıkları son kertesine değin kullanıyordu. Gizliden gizliye düşünmenin dışında, kendilerini hiçbir zaman ayrıksı ya da tuhaf olarak nitelemeye cesaret edemeyen kişilere göre özgürlük, çılgın, kaçık, çatlak, daha ciddi boyutlarda da, deli, anormal, dengesiz ve aklını oynatmış biri olma özgürlüğüydü. Bu özgürlüğü kullanma ayrıcalığı konusunda da bir hiyerarşi vardı. D koğuşundaki bağırıp çağıran, sabit bakışlı kişilere, başkaları “hasta”, kendileriyse “çılgın” diyordu. Yalnızca onların kendileri için “akıl hastası” ve “deli” gibi nihai tanımları kullanmasına karşı çıkılmıyordu. A ve B gibi daha sakin olan koğuşlar, her şeyin altüst edilmiş ölçeğinin daha alt basamaklarında yer alıyordu ve yalnızca daha hafif tanım biçimlerini kullanmalarına izin veriliyordu; kaçık, çatlak, üşütük gibi. Hastaların kendi kendilerine, söze dökmeden oluşturdukları bir kuraldı bu ve her hasta bu kuralı kimsenin açıklamasından yararlanmadan, kendiliğinden öğreniyordu. Kendilerini çılgın olarak niteleyen B koğuşu hastaları durmadan çalım satıyorlardı. Deborah bunu öğrenince, donuk gözlü, sert bir kadın olan Kathryn’in, kendisine “Sakin ol, sinirlenme,” diyen hemşireye tepeden bakmasının nedenini anlamıştı. Gülmüştü Kathryn. “Sinirli değilim ben; kaçığım!”

Deborah hastaneye geleli iki ay olmuştu. Başka hastalar da gelmiş, kimileri “D”ye, “deliler”in yanına, kimileri de başka hastanelere geçmişti.

“Buranın kıdemlileri olacağız biz,” dedi Carla, “eğlence-çiftliğinin emektarları.” Doğruydu bu belki de. Deborah, “D” dışında, bu yerden korkmuyordu artık. Kendisine söylenen her şeyi yapıyordu ve Dr. Fried’in zararsız görünümlü beyaz evinde korkularının denetlenmesi dışında, Sansür’ün herhangi bir konuda aşırı önlemlere başvurduğunu gösteren hiçbir belitti yoktu.

“Başarıp başaramayacağımızı öğrenmemiz ne kadar sürer?” diye sordu Deborah.

“Ufaklıklar, siz daha cicim aylarındasınız,” dedi yanlarında oturan bir genç kız. “Bu dönem aşağı

yukarı üç ay sürer. Ben de geçtim bu dönemden. Altı hastanede yattım ben. Tahliller yaptılar, uyuşturdular, kızdırıp isyan ettirdiler, şok uyguladılar, metrazol, amatyl ve yaptıkları başka ne ilaç varsa hepsinden verdiler. Artık benim için gerekli olan tek şey bir beyin ameliyatı, o zaman her şey hallolacak. Hiçbir şey işe yaramıyor, ne bu pislik ne de başka bir şey." Genç kız kendine özgü bir mahkûm havasıyla, dramatik bir biçimde ayağa kalkıp yanlarından uzaklaştı. Ve Yr'nin ikinci derecedeki yöneticisi Lactamaeon fısıldadı: *İnsan mahkûm olacaksa, güzel olmalı, yoksa tam yalnızca bir komedi olur. Ve onun için. Güzel Olmayan…*

Deborah Yr diliyle. *Bir kartal biçimine sokup öldürün beni efendim,* dedi ona. Dünya diliyle de Carla'ya, "Ne kadar zamandır burada?" diye sordu.

"Bir yıldan fazla sanırım," dedi Carla.

"Hep… böyle mi olur?"

"Bilmiyorum," diye yanıtladı Carla.

Kış her yanı kaplamıştı. Aralık ayıydı ve pencerelerin dışındaki ağaçların dalları kararıp çıplaklaşmıştı. Gündüz salonunda bir grup Noel ağacını süslüyordu. Beş görevliyle iki hasta – Tanrım, tımarhaneyi bir yuvaya benzetmek için nasıl da canla başla uğraşıyorlardı! Her şey bir aldatmacaydı; utangaç utangaç gülüşmeleri, ağacın süsleri arasında (sivri uçlu ya da camdan hiçbir şey yoktu) yapmacık halde asılı duruyordu. Hiç değilse utanç duyacak kadar dürüstler, diye düşündü Deborah. Doktorun evinde, geçmişini deşme çabaları, çıkışlar, saklanmalar, gizlenmeler sürüp gidiyordu. Koğuşta Carla ve Marion'la kurduğu ilişki dışında, dünyadan, hatta Yr'de olmak istediği anlarda onun yerine geçip sorulara yanıt veren o alt sesten bile uzaklaşıyordu Deborah. "Bu duyguyu anlatamıyorum," dedi doktora. Bunu söylerken, kendine ve Yr'deki varlıklara isteklerini anlatırken kullandığı Yr dili benzetmelerini düşünüyordu. Son yıllarda, bu katı dünyadaki hiç kimsenin paylaşmadığı birtakım düşünceler ortaya çıkıyor, hatta gerçekleşiyordu; onun için, Yr'deki vadilerde, kuyularda ve tepelerde, Yr'nin büyük acılarıyla güzelliklerini biçimlendiren ve gitgide genişleyen bir sözcük dağarcığı yankılanmaya başlamıştı.

Bu duyguyu anlatan sözcükler vardır mutlaka," dedi doktor, "Onları bulmaya çalış, paylaşalım."

"Bir benzetme bu –anlayamazsınız."

"O halde açıklayabilirsin belki."

"Bir sözcük var –Kenetlenmiş Gözler demek, ama başka anlamları da var."

"Ne gibi?"

"Lahit anlamına da geliyor." Belirli anlarda, görüsünün yalnızca lahdinin kapağına kadar ulaşabilmesi demekti bu; ölüler için olduğu gibi, kendisi için de, dünyanın içinde bulunduğu mezarın boyutlarına indirgenmesi demekti.

"Bu Kenetlenmiş Gözler'le –beni görebiliyor musun peki?"

“Sadece bir resim, gerçek olan bir şeyin resmi biçiminde.”

Bu soru-yanıt alışverişi büyük bir korku veriyordu Deborah’a. Bu yüzden duvarlar çatırdamaya, kan-pompalayan, kocaman bir yürek gibi titreşmeye başlamıştı. Anterrabae, Yr diliyle bir büyüyü anlatıyordu, ama Deborah onun ne dediğini anlayamıyordu.

“Gizli şeyler üzerine yaptığınız bu araştırmanızdan memnun kalmışsınızdır umarım,” dedi koltuğunda gitgide silikleşen doktora.

“Seni korkutmaya çalışmıyorum ben,” dedi doktor, kıvranan duvarları görmeden, “ama daha yapılacak çok şey var. Tümör ameliyatlarından söz etmiş olduğumuza göre, sana bu ameliyatlardan hemen sonra dünyanın nasıl karardığını, o ilk yılların geri kalan kısmının nasıl olduğunu sormak istiyorum.”

Yr’nin dışındaki siste tam olarak seçilemeyen bir görüntüyle konuşmak zordu; ama içinde geçmişe ilişkin acı bir yitim ve mutsuzluk duygusu vardı ve doktor bu duyguya bir biçim kazandırabilirse, anılara katlanmak kolaylaşabilirdi. Deborah olayları taramaya başladı ve nereye baksa yalnızca başarısızlık ve şaşkınlık gördü. Yıllar önce, tümörün başarılı bir biçimde alındığı o hastanedeyken bile, oynadıkları oyunda onlarla eşit durumda değildi. Oyunun kuralları yalan ve hileden oluşuyordu, ama bunu anladığı halde nasıl karşılık vereceğini –nasıl kabullenip inanacağını– bilememişti. Nekahet dönemi de bir ikiyüzlülüktü, çünkü hastalık geçmemişti.

Kızkardeşi Suzy doğduğunda, Deborah’ın sezgileri bu davetsiz konuğun, kundağa sarılmış, kırmızı, buruşuk suratlı bir yaygara ve pis koku kaynağı olduğunu söylemişti ona. Oysa akrabaları heyecanla bebeğin odasına doluşmuş, yeni doğan çocuğun güzelliği ve inceliği karşısında duydukları hayranlıkla onu dışlamışlardı. Onun çok doğal bir biçimde duyumsadığı gerçek karşısında şaşırıp öfkelenmişlerdi: o küçücük şeyin çirkin olduğunu düşünüyordu, onu sevmiyordu ve güzel ya da bir arkadaş olarak göremiyordu.

“Ama o senin kızkardeşin,” demişlerdi.

“Buna ben neden olmadım ki. Bana hiç sorulmadı bile.”

Bu sözleriyle birlikte, ailede onunla ilgili bir huzursuzluk başlamıştı. Bunun beş yaşındaki bir çocuğa göre çok zekice ve olgunca, ama çok da soğuk, neredeyse acımasız bir yorum olduğunu söylemişlerdi. Bunun dürüstlük olduğunu, ama sevgiden değil, öfke ve bencillikten kaynaklanan bir dürüstlük olduğunu söylemişlerdi. Yıllar akıp giderken, teyzeler, amcalar, dayılar, kibirli ama sevgi yoksunu Deborah’dan uzak durmuşlardı hep; Suzy ise, kaygısız, canlı bir sevimlilikle ve minik kadın görünümüyle ortaya çıkmış, alabildiğine sevilmişti.

Deborah’ın laneti, bir dibuk[4] ya da cin gibi, kendisini Deborah’ın gövdesi ve ağzı aracılığıyla açığa vuruyordu. Bu lanet hiç bırakmamıştı yakasını. Ameliyatlar yüzünden okula geç başlamış, küçük okul arkadaşlarının onun yokluğunda kurduğu ilk arkadaşlıklardan ve gruplardan yoksun kalmıştı. Bu duruma üzülen yardımsever anne, bu ölümcül ayıbı fark edince hemen işe koyulmuş, en gözde gruptaki kızları evinde ağırlamaya başlamıştı. Deborah onun önüne geçmeye kalkışmayacak derecede üzgün bir haldeydi. Belki sevimli bir annenin sayesinde, ayıbı olsa da Deborah’a anlayış

gösterilebilirdi. Nitekim öyle olmuştu. Ne var ki, oturdukları semtte, yerleşik zenginlik yasaları hâlâ egemendi ve pis olduğunu çoktan kabul etmiş olan bu küçük kız, bu "Pis Yahudi," o blokta yaşayan kabadayılar için iyi bir hedef olmuştu. Bunlardan biri kapı komşularıydı. Adam onunla ne zaman karşılaşsa, çok sevdiği, hiyerarşik ve kökleri ta derinlere dayanan bir sövgü yöneltiyordu ona: "Yahudi, Yahudi, pis Yahudi; büyükannem büyükannenden nefret ederdi; annem annenden nefret ediyor; *ben de senden nefret ediyorum!"* Üç kuşak. Bir yansılama vardı bu sövgüde; Deborah bile sezebiliyordu bunu. Bir de yaz kampı vardı.

Kampta mezhep ayrımcılığı yapılmadığını söylemişlerdi. Çeşitli orta sınıf Protestanlarına ayrıcalık veren hoşgörü açısından böyle olduğu söylenebilirdi gerçi, ama kamptaki tek Yahudi oydu. Duvarlara ve tuvalete (tümörlü küçük kızın çişini yaparken korkunç bir yanma duyduğu için haykırdığı yere) nefret dolu sözcükler karalanmıştı.

Nefret dolu bu çocukların içgüdülerini pek çok kişi paylaşmaktaydı, çünkü Deborah zaman zaman, Almanya'da Hitler adında bir adam olduğunu ve aynı şeytansı coşkuyla Yahudileri öldürdüğünü duyuyordu. Bir ilkyaz günü, kampa gitmek üzere evden ayrılmadan önce mutfakta babasının başını masaya dayayıp, insanlığın "Çekler ve Polonyalılar" için döktüğü gözyaşlarına katılarak hıçkıra hıçkıra ağladığını görmüştü. Kamptaki binicilik hocası öfkeli bir tavırla, Hitler'in en azından bir iyi şey yaptığını söylemişti: "İşe yaramaz insanlar"dan kurtulmaktı bu. Deborah da şaşkın şaşkın, bütün bu insanlarda tümör mü var acaba, diye merak etmişti.

Deborah'ın dünyası, doğuştan gelen bir lanetlenmenin ve Tanrı'ya, Çekoslovakyalılara ve Polonyalılara yönelik acı-tatlı bir inancın çevresinde dönüyordu; gizem, yalan ve değişim dolu bir dünyaydı bu. Gizemleri anlamak gözyaşı demekti; yalanların gerisindeki gerçek, ölümdü; değişimler de, Yahudilerin, yani Deborah'ın, her zaman kaybettiği gizli bir savaşımdı.

Yr'nin ilk ortaya çıkışı kampta olmuştu, ama Deborah ne bunu ne de kocaman toprakları olan Tanrıları ya da Koro'yu, doktora anlatmamıştı hiç. Olayları anlatmaya dalmışken, yeniden dışına bakınca doktorun anlamlı yüzünden ona kızdığını anladı. Öfke duyacak kadar etkilenme yetisi olan bu Yeryüzü kişisine teşekkür etme isteğini duydu. "Yeryüzü-varlıklarının bir içleri olduğunu bilmiyordum," dedi dalgın dalgın ve ardından büyük bir yorgunluk duydu.

Deborah koğuşa döndüğü zaman, Yr bütün üyeleriyle birlikte üzerine yüklenmişti. Sert bir sandalyeye oturup Koro'nun haykırışlarını, çığlıklarını ve Yr dünyasının alt düzeylerindeki kükremeleri dinlemeye başladı. *Dinle, Kuşkız; dinle Yabanıl-atkız; onlardan değilsin sen!* Sonsuz bir içekapanıklığı dile getiriyordu bu Yr sözcükleri. *Dinle beni!* dedi Anterrabae düşerken. *Durmadan Kuyu'yla oyun oynuyorsun. Kendi yıkımının çevresinde dönüp dolaşıyor, küçük bir parmak sokup orasını burasını kurcalıyorsun. Mührü bozacaksın. Ve sonun gelecek.* Ve gerilerden de: *Sen bizden değilsin,* diyordu acımasız dilli Koro.

Anterrabae, *Sen hiçbir zaman onlardan biri olmadın, hiçbir zaman. Tamamen farklısın sen,* dedi.

Anterrabae'nin sözlerinde kalıcı, derin bir yatıştırıcılık vardı. Deborah sakin ve mutlu bir halde, dipsiz gibi görünen farklılık uçurumunun iki kıyısı arasındaki uzaklığı sınamaya koyuldu. Yaptığı gezintilerden birinde bulduğu ve ondan ne umduğunu hem bilerek hem de bilmeyerek yerden aldığı bir

teneke kutu kapağı vardı. Kapağın kenarları pürtüklü ve keskindi. Deborah metal parçasını alıp kolunun üst kısmına sürttü ve kanın altı ya da yedi çizgi halinde, kapakla birlikte dirseğine doğru inişini seyretti. Hiç acı duymamıştı, etinin direnmesinin verdiği tatsız bir duygu vardı yalnızca. Teneke parçası dikkat ve özenle, ilk çizikleri izleyerek yeniden yukarıdan aşağıya indi. Deborah kapağı, kolunun iç kısmı kanlı bir et yığınına dönüşünceye değin, her seferinde daha derine batırmaya çalışarak on ya da on bir kez koluna sürttü. Sonra uykuya daldı.

"Blau nerede? Burda adını görmüyorum."

"Ha, onu Kapalı Koğuş'a, Saldırganlar Koğuşu'na götürdüler. Cates bu sabah uyandırmak için odasına girdiğinde onu kan revan içinde bulmuş –yüzü ve çarşafı kan içindeymiş ve kolunun biri teneke bir kapakla parça parça edilmiş haldeymiş. Ihh! Bir tetanos iğnesi ve hemen asansörle yukarıya!"

"Garip… o çocuğun gerçekten hasta olduğunu düşünmemiştim hiç. Onu her görüşümde, işte zengin kızımız gidiyor, diye düşünürdüm. Bizler bakmaya değmezmişiz gibi bir havayla yürürdü. Herkesten üstündü sanki. Ya o alaylı konuşması –mesele söyledikleri değil aslında, ama o soğukluğu. Şımarık bir zengin çocuğundan başka bir şey değildi o."

"İçlerinden neler geçiyor kim bilir. Doktorlar, hepsinin buraya gelmelerini gerektirecek kadar hasta olduğunu ve o seanslarda terapi uygulamanın felaket zor olduğunu söylüyorlar."

"O kendini beğenmiş küçük cadı hayatı boyunca tek bir zor iş yapmamıştır."

7.

Bütün normallik ve rahatlık iddialarının kalkmış olduğu Saldırganlar Koğuşu Deborah'ı dehşete düşürmüştü. Kadınların kimisi çıplak sandalyelerde dimdik oturuyor kimisi de yerlerde yatıyor ya da oturuyordu –inleyerek, suskun durarak, öfkeden köpürerek– ve koğuşun hemşireleriyle hastabakıcıları, iriyarı, kaslı, güçlü kuvvetli kişilerdi. Nedense bu koğuşun bir korkutuculuğu ve rahatlatıcılığı vardı; buradan sonra gidilecek bir yer kalmadığını bilmenin verdiği rahatlıktan öte bir şeydi bu. Deborah eskrim maskesini andıran, tel örgülü ve demir parmaklıklı pencereden bakarken, ona bu korkutucu yerin gizli bir iyi yanı varmış gibi gelmesinin nedenini çıkarmaya çalıştı.

Arkasına bir kadın yanaşmıştı. "Korkuyorsun, değil mi?"

"Evet."

"Adım Lee."

"Hastabakıcı filan mısın?"

"Yok canım, ben de senin gibi psikozlu biriyim… Evet ya, öylesin; hepimiz öyleyiz."

Kadın ufak tefek, siyah saçlı ve üzgün görünümlü biriydi. Ama bir başkasının korkusunu görebilecek kadar kendi dışına bakabilmişti ve bir hasta olduğu için de, hiçbir hastane görevlisinin ulaşamayacağı bir şeye dolaysız olarak ve anında ulaşabilmişti. Yürekli biri, diye düşündü Deborah. Böyle bir şeyi açıkça söylediği için vurabilirdim ona. Ve birden, D koğuşunun iyi yanının ne olduğunu anladı; burada yapay kibarlıklar ya da Dünya'nın akıl sır ermeyen kurallarına göre yaşama zorunluluğu yoktu artık. Körlük ya da var olmayan bir tümörden kaynaklanan ağrılı kasılmalar ortaya çıktığında, kimse "İnsanlar ne der?", "Cici kız ol," ya da "Kuruntu etme," demeyecekti.

Bitişiğindeki yatakta, tahtını bırakan İngiltere Kralı VIII. Edward'ın gizli ilk karısı yatıyordu; buraya Sabık Kral'ın düşmanları tarafından gizlice getirilmişti (burası bir Fuhuş Yuvası'ydı ona göre). Hemşire, Deborah'ın eşyalarını küçük bir gömme dolaba yerleştirirken, kadın –yatağında oturmuş, görülmez bir Başbakan'la stratejik bir tartışma yapıyordu– yüzünde bir acıma ifadesiyle kalkıp Deborah'ın yanına geldi. "Bu günah yuvası için çok küçüksün canım. Hem hâlâ bakiresindir sen. Geldiğim günden beri her gece bana tecavüz ediyorlar." Sonra yeniden tartışmasına döndü.

Deborah "Burda nerde yalnız görüşeceğim sizlerle?" diye haykırdı Lactamaeon'a ve onun buyruğundaki varlıklara.

Her şeyin bir çaresi vardır, diye yankılandı Yr. *Tahtını bırakan İngiltere Kralı'nın gizli karısı olmayan bu kadının konuklarını buraya doluşturmasına ya da fazla doluşturmasına izin vermeyeceğiz!* Yr kahkahalarla çınladı, ama Kuyu iyice yaklaşmıştı.

“Ne o, refakatçi mi verdiler?” diye sordu doktor, soru soran gözlerle Deborah’ın yanındaki hastabakıcıya bakarak.

Hastabakıcı kuru bir sesle, “Şimdi üst katta D koğuşunda kalıyor,” diye yanıtladı ve sonra bu normal-görünümlü, bubi-tuzaklı, kibar bürodan dışarı attı kendini.

“Pekâlâ, neler oldu?” Doktor Deborah’daki yitikliği, korkuyu ve korkunun yüzüne yansıttığı hırçınlık maskesini görmüştü. Deborah oturdu ve karnıyla karnının aşağısında, kolayca uyarılan tümörün beklediği alt kısmının üzerine kapandı.

“Yapmak zorunda olduğum bir şeydi, o kadar. Kolumu çizdim biraz–o kadar.”

Doktor dikkatle ona bakıp, araştırmaya ne denli içten bir biçimde hazır olduğunu gösterecek bir işaret bekledi. “Göster bana,” dedi. “Kolunu göster bana.”

Deborah utancından kıpkırmızı kesilerek kolunu sıyırdı.

“Vay canına!” dedi doktor o tuhaf, aksanlı konuşma tarzıyla. “Kocaman bir iz bırakacak bu!”

“Dans ederken bütün partnerlerim bunu görünce ürkecek.”

“Bir gün dans etmen, yeniden dünyada yaşaman hiç de olanaksız değil. Başın dertte, bunu biliyorsun, değil mi? Bu işi yapmana neden olan her şeyi bana anlatmanın zamanı geldi.”

Deborah doktorun hiç de korkup dehşete kapılmadığını gördü; alay da etmiyordu ya da insanların onun sorununu öğrendiği an takındığı o yüzlerce yanlış ifadeden hiçbirini takınmamıştı. Bütünüyle ciddiydi yalnızca. Ve Deborah doktora Yr’yi anlatmaya başladı.

Bir zamanlar –şimdi düşününce garip geliyordu– Yr’nin tanrıları dostlarıydı –gizli ve soylu bir biçimde yalnızlığını paylaşıyorlardı. Ondan nefret ettikleri kampta; tuhaflığı yüzünden yıllar geçtikçe daha çok yalıtıldığı okulda; yalnızlığı derinleştikçe, Yr de gitgide büyümüştü. Yr tanrıları koruyucu ruhlardı sanki; dünyanın dışına çıkıp buluşabileceği güleç yüzlü, olağanüstü varlıklardı. Ama sonra bir şeyler değişmiş, Yr bir güzellik ve koruyuculuk kaynağından bir korku ve acı kaynağına dönüşmüştü. Deborah yavaş yavaş boyun eğip arzularından vazgeçmeye, aydınlık ve huzur verici bir Yr’nin kraliçeliğini bırakıp krallığın karanlık bölgelerinde hapsolmaya mahkûm olmuştu. Başlangıçtaki yüksek takvim döneminde, tanrıların arasında krallık ailesinden biri olarak yer alıyordu, sonra gözden düşmüş, acınacak bir hale getirilmişti. Şimdi iki dünyanın arasında gidip gelmenin baş döndürücülüğüne, dünyanın Koro’nun ezgili sövgüleriyle dile getirdiği nefretine katlanmak zorundaydı; Sansür’ün de buyruğuna girip kölesi olmak zorunda bırakılmıştı. Sansür’e Yr dünyasının gizli tohumlarının Yeryüzü’ne saçılmasını önleme görevi verilmişti, çünkü bu tohumlardan bütün dünyanın görünce ürkeceği bir delilik filizi fışkırabilirdi. Sansür her iki dünyanın da tiranlığını üstlenmişti. Bir zamanlar koruyucusu olan Sansür şimdi onun aleyhine dönmüştü. Artık Yr’nin gerçekliğinin tek kanıtı acımasızlığıydı Deborah’a göre. Çünkü bütün vaatleri yalan olan, yararları ve ayrıcalıkları sonunda kötülük ve acıya dönüşen dünyadan hiçbir farkı kalmamıştı Yr’nin. Güzel bir şey gereksemeye, gerekseme baskıya ve baskı da tam bir zorbalığa dönüşmüştü.

“Ve bu krallığın kendine özgü bir dili var, öyle mi?” diye sordu doktor, o büyüleyici sözcükleri ve arkadan gelen içekapanıklığı hatırlayarak.

“Evet,” dedi Deborah. “Gizli bir dil bu; ara sıra kullandığım ikinci bir gizleyici dil daha var – ama bu yalnızca bir paravan aslında, bir aldatmaca.”

“Asıl dili her zaman kullanamıyor musun?”

Deborah güldü, saçma bir soruydu bu çünkü. “Bir ateşböceğine şimşek çaktırma gücünü vermek gibi bir şey olurdu bu.”

“Ama İngilizce kullanımında oldukça beceriklisin.”

“İngilizce dünya için –düş kırıklığına uğramak ve nefret edilmek için kullanılan bir dil. Yr diliyse, söylenmesi gereken şeyleri söylemek için.”

“Peki resimlerini hangi dilde yapıyorsun –yani resmini tasarlarken İngilizce mi düşünüyorsun, Erece mi?”

“Yrece.”

“Afedersin,” dedi doktor. “Bu dilini biz dünyalılarla değil de kendinle iletişim kurmakta kullandığın için biraz kıskanıyorum galiba.”

“Sanatımı her iki dilde de uyguluyorum,” dedi Deborah, ama doktorun gözdağı ve iletişimi vurgulayışı gözünden kaçmamıştı.

“Süremiz doldu,” dedi doktor kibarca. “Gizli dünyanı bana anlatmakla iyi ettin. Şimdi yerine dönüp o tanrılara. Koro ve Sansür’e, beni korkutamayacaklarını ve ne senin ne de benim, onların gücü yüzünden çalışmamızı bırakmayacağımızı söylemeni istiyorum.”

İlk giz açıklanmıştı, ama Deborah hastabakıcıyla birlikte hastaneye doğru ilerlerken, gün hâlâ yerinde duruyordu. Yr’den hiçbir yıldırım ya da homurtu gelmiyordu. Son koğuşun kapısı da arkasından kapandı. Öğle yemeği servisine başlamışlardı. Koğuşun başhemşiresi değişmişti ve yeni başhemşire, tahta kaşık yerine metal kaşık kullanılmasına izin vermişti. Sayımda iki kişi eksik çıkmıştı. Arama çabaları yoğunlaşırken, Doris adında yeni gelen bir kız gülmeye başladı. “Herkes sakin olsun! Sakin olun!” Bir süre için, Deborah’ın duyduğu son Yeryüzü-sözcükleri oldu bunlar; bir zaman kayması olmuştu.

D koğuşunun yöneticisi, “Kendini nasıl hissediyorsun?” diyordu. Deborah konuşmakta güçlük çektiği için, elleriyle havada bir şey çizdi –büyük bir dalga figürü. Görmekte de güçlük çekiyordu.

“Epeyce korkmuş görünüyorsun,” dedi adam.

Dalga ses çıkarmaya da başlamıştı. Bir süre sonra, adamın sesini duydu yine. “Soğuk kompresin ne olduğunu biliyor musun? Senin için bir tane hazırlatacağım, ilk başta biraz rahatsızdır, ama bir süre içinde kalınca seni sakinleştirebilir. Acı vermez –merak etme.”

Bu sözcüklere dikkat et… aynı sözcükler bunlar. Bu sözcüklerin ardından gelen şey kandırmaca ve… Tümörden apansız gelen sancıyla kıvranmaya başladı Deborah. Yeğin bir korku duygusu patlak verdi, ardından da Yr'nin bile yaratmaya gücünün yetmeyeceği bir karanlık oluştu.

Deborah bir süre sonra kendine geldiğinde uyuşmuş bir haldeydi. Bir yatakta yattığını, çıplak gövdesinin altında buz gibi soğuk, ıslak bir çarşafın serili olduğunu ayrımsadı. Üzerine de bir başka çarşaf örtülmüş ve o da sımsıkı gerilmişti. Sonra iki çarşafın arasında dertop olduğunu, gövdesini saran başka çarşaflar da olduğunu gördü. Ondan sonra da, her yanını sıkıp soluğunu kesen ve onu sımsıkı yatağa bastıran bağları ayrımsadı. Yapılan şey her neyse, tamamlanmasını beklemedi Deborah…

Bir süre sonra, sabah kadar berrak duyularla Kuyu'dan çıktı Deborah. Hâlâ tulumun içinde sımsıkı sarılıp bağlanmış durumdaydı, ama gövdesinin sıcaklığıyla çarşafları iyice ısıtmıştı; çabalarının ısı derecesini gösteriyordu sanki çarşaflar. Çektiği acı ve tulumdan kurtulma savaşımı, kozasını ısıtmaya ve sıcaklığın onu bitkin düşürmesine yaramıştı yalnızca. Başını hafifçe oynatınca harcadığı çabadan yorgun düştü. Tek kımıldatabildiği yeri başıydı.

Bir süre sonra, içeri biri girdi. "Kendini nasıl hissediyorsun?"

"Evet…" Deborah'ın sesinde şaşkınlık vardı. "Ne kadar zamandır buradayım?"

"Aşağı yukarı üç buçuk saattir. Bunun standart süresi dört saattir, iyiysen yarım saat sonra çıkarırız seni." Adam dışarı çıktı. Deborah'ın eklemleri bağların yaptığı baskıdan sızlamaya başlamıştı, ama gerçek hâlâ yerinde duruyordu. Deborah o en derin yerden hiçbir acı duymadan çıkabilmesine şaşmıştı.

Çok uzun gelen bir süreden sonra, hastabakıcılar gelip onu tulumdan çıkardılar. Onlar bağları çözerken, Deborah içine sokulduğu kozanın yapısını inceledi. Ensesinin altında bir buz torbası, ayaklarının altında da bir sıcak su şişesi vardı. Çaprazlama bağlanmış bir sürü ipin altına ve üstüne çarşaflar konarak bir mumya kılıfı oluşturulmuştu. Çarşafların üzerinde de kalın ve uzun ipler vardı ve bu ipler göğsünün, karnının ve dizlerinin üzerinden geçirilip yatağın kenarlarına sımsıkı bağlanmıştı. Dördüncü bir ip de ayaklarının çevresinde düğümlenip aşağıya uzatılmış ve yatağın ayakucundaki demir çubuklara bağlanmıştı. Sargılar gövdesini sıkıca saran geniş çarşaflardan oluşuyordu; üç tane çarşaf, beyaz ve ıslak yapraklar gibi gövdesine dolanmıştı ve içteki bir çarşaf da, kollarını gerip iki yanına bağlamıştı.

Deborah ayağa kalktığında güçsüz bir haldeydi. Yürümekte güçlük çekiyordu, ama dünya-kimliği yeniden oluşmuştu. Giyindikten sonra yatağına gidip yattı. Tahtını bırakan İngiltere Kralı'nın gizli karısı olmayan kadın onun haline pek üzülmüştü. "Zavallı küçük fahişe," dedi. "O doktorla yatmadığın için sana neler yaptıklarını gördüm! Kımıldayamayasın diye seni bağladılar, sonra da doktor içeri girip sana tecavüz etti."

"Ne büyük bir ödül!" dedi Deborah ters ters.

"Bana yalan söyleme! Tahtını bırakan İngiltere Kralı'nın gizli olmayan, karısı olmayan karısıyım ben!" diye bağırdı Kral Karısı. Sonra hayaletleri ona doğru koşturdu ve kadın, bütün soylu

dedikodularının ve çay sohbetlerinin bir parodisini oluştururcasına, onlarla çene çalmaya başladı. Kibar biri olduğu için de, çarşafın kıvrımlarının incecik çizgilerini gitgide bulanık görmeye başlayan Deborah'ı hayaletlerine takdim etti. "Ve bu da size bahsettiğim küçük sürtük."

8.

"Saldırgan… saldırgan da ne *demek?"* dedi Esther Blau rapora yeniden bakarak. Bu sözcüğün değişmesini ya da bu sözcüğü değiştirip onun duymak istediği güzel gerçeği anlatan bir sözcüğe dönüştürecek bir başkasının ortaya çıkmasını umut ediyordu. Aylık rapor, kısa ve resmi anlatımıyla, sabırlı olmalarını öğütlüyordu, ama içerdiği gerçekleri anlamak hiç de güç değildi ve altındaki imza da bir başka doktorun. Saldırganlar Koğuşu yöneticisinin imzasıydı. Esther hemen hastaneye bir mektup gönderdi. Çok geçmeden, Deborah'ı ziyaret etmenin pek akıllıca olmayacağını belirten bir yanıt aldı.

Panik derecesinde bir korkuya kapılan Esther Dr. Fried'e bir mektup yazdı. Deborah'ı görmek için değil, hastane bunun doğru olmayacağını söylemişti çünkü, ama Deborah'ın doktorlarıyla bu değişim konusunda görüşmek için oraya yeniden gidebilirdi belki. Gelen yanıt, dürüst bir insanın güvence verme çabasını yansıtıyordu. O da sabırlı olmalarını öğütlüyordu. Tabii, o ve kocası gelme gereğini duyuyorlarsa onlara bir randevu verilebilirdi, ama bir aksilik gibi görünen bu durum yüzünden kaygılanmaya gerek yoktu.

Esther, o yüksek ve çift parmaklıklı yerden yükselen çığlıkları hatırlayıp ürperdi. Mektubu tekrar tekrar okuyup, örtük bir mesaj verircesine, üstü kapalı anlatılan birtakım noktaların yerlerini saptadı. Kendi korkusunun ya da Jacob'ın korkusunun, kızının başına gelenleri etkilemesine izin vermemeliydi. Beklemeli, dayanmalıydı. Sessizce, mektupla raporu ötekilerin yanına kaldırdı. Bir daha da bakmadı onlara.

"Acaba bir yinelenme düzeni mi var?" dedi Dr. Fried. "Önce bir gizini açıklıyorsun, sonra da öyle bir korkuya kapılıyorsun ki, hemen kaçıp paniğine ya da gizli dünyana sığınıyorsun. Yr midir nedir, işte oraya."

"Benim sözcük oyunlarımı kullanmaktan vazgeçin," dedi Deborah ve kısa bir süre karşılıklı gülüştüler.

"Peki öyleyse, senin şu şoklarının ritmini anlat bana." Dr. Fried hastasına dikkatle bakıyordu. Bir zamanlar bir sığınak olan, sonra apansızın kararan ve şimdi de Deborah'ın, yaşamının birçok gününü gönüllerini hoş etmek için harcadığı bir tiranlık haline gelen bu dünya ilgisini çekiyordu.

"Bir gün…" diye anlatmaya başladı Deborah, "Bir gün, okuldan eve doğra yürüdüğüm bir sırada, Lactamaeon bana gelip. *Üç Değişim ve Bunların Yansıtıcı Aynaları, sonra da Ölüm,* dedi. Yr diliyle konuşmuştu ve Yr dilinde ölüm anlamına gelen sözcük aynı zamanda uyku, delilik ve Kuyu anlamına da gelir. Bunlardan hangisini kast ettiğini anlayamamıştım. İlk değişimin tümör sözüm ona çıkarıldıktan sonra arabayla eve dönerken gerçekleştiğini biliyordum ama. Aynası da yıllar sonra gördüğüm kırık çiçekti. İkinci değişim, kampta utanç duymamdı, aynası da on dört yaşındayken olan

bir araba olayıydı. Üçüncüsü kente taşınmaktı, aynası da kehaneti gerçekleştiren şeydi. Bileğimi kesmem miydi, yoksa buraya gelmem miydi bu, bilmiyorum, ama Lactamaeon'un sözünü ettiği ölüm buydu."

"Değişimlerin ikisi, bu tanrı mıdır nedir, onun bildirmesinden önce oldu, değil mi?"

"Ama üçüncü değişimle aynalarda öyle olmadı." Ve Deborah ilk olayın yazgıyla birleşerek, gizli dünyasının dokusunu nasıl oluşturduğunu anlatmaya başladı.

Tümör çıkarıldığı zaman herkes çok sevinmişti. İnce ince çiseleyen bir yağmurun altında, arabayla onu eve götürmüşler ve yol boyunca gülüşmüşlerdi. Deborah arabanın arka koltuğunda ayağa kalkıp külrengindeki gökyüzüne ve insanların paltolarına sıkı sıkı sarınarak yürüdükleri ıslak sokaklara bakmıştı. Gerçeklik, şarkı söyleyen annesiyle neşe saçan babasının olduğu bu arabanın içinde değil, boşalttığı yağmurla kendini tüketen, bulutlu ve karanlık gökyüzündeydi. Birden, bu karanlığın o anda olduğu gibi sonsuza değin de yaşamının rengini oluşturacağını düşünmüştü. Yıllar sonra, kendi varlığı ile dünya arasında başka gerçekliklerin de tartışmasını yaptıktan sonra, Lactamaeon bu bilinçlenme gününü ona hatırlatmıştı.

Daha hastaneye gitmeden önce gördüğü bir düş vardı: beyaz oda –imgelemindeki biçimiyle hastane odası– hızla biçim değiştiren beyaz bir bulutun gezindiği pırıl pırıl, masmavi bir gökyüzü gördüğü açık bir pencere. Pencerede bir saksı, içinde de bir sardunya vardı. "Görüyorsun," demişti düşteki bir ses, "bir hastanede değişim ve güç vardır. Yaşayacaksın ve güçlü olacaksın." Ne var ki birden hava kararıyor, pencereden gördüğü gökyüzü kapkara kesiyor ve bir yerlerden ablan bir taş saksıyı parçalayıp çiçeği kırıyor. Sonra bir çığlık sesi geliyor ve korkunç bir şeye ilişkin bir kehanet oluşuyordu. Yıllar sonra, acı-dilli bir resim öğrencisi –tümüyle farklı bir Deborah– sokağa düşüp kırılan bir saksının yanından öyle geçip gitmişti. Toprak sağa sola saçılmıştı ve kırmızı bir çiçek kökleriyle sapı üzerinde boynu bükük bir halde duruyordu. Yanında duran Lactamaeon, *Gördün mü – gördün mü? Değişim gerçekleşti, aynısı da işte burada. Değişim tamamlandı,* demişti. İki değişim ve bu değişimlerin iki aynası ve sonra *Imorh* (ölüm, uyku ya da delilik gibi anlamları olan sözcük; umutsuzlukla iç çeker gibi oluşturulan bir sözcük).

İkinci değişim, dokuz yaşındayken utanç içinde bırakıldığında gerçekleşmişti. Üçüncü kez gittiği yaz kampının ilk günüydü ve kendi kimliğiyle doğmuş olmanın haksızlık olduğu biçiminde düşüncesiyle savaştığından, onunla alay edip birlikte yürümeyi reddeden iki kızı şikâyet etmişti. Kamp yöneticisi ona sert sert bakmış "Bu 'Pis kokulu Yahudilerle birlikte yürümeyiz…' sözlerini kim söyledi sana Claire mi, Joan mı?"

Kampın ilk günü olduğu için, Deborah kız öğrenci sürüsünde adları ve yüzleri karıştırıyordu. "Claire söyledi," diye yanıt verdi. Ancak Claire çağrılıp geldiğinde ve bu sözleri söylediğini şiddetle inkâr ettiğinde, onun yalnızca dinleyip başıyla onaylayan kız olduğunun, konuşanın Joan olduğunun ayrımına varmıştı.

"Claire böyle bir şey yapmadığını söylüyor. Şimdi ne diyeceksin bakalım?"

"Hiçbir şey." Yıkım treni yolunda ilerliyordu. Deborah savaşımdan vazgeçmiş, başka bir şey söylememişti. O gece, kampçıların yıllar sonra gençlik masumiyetlerine hüzün dolu bir özlem duyarak

andıkları kamp ateşlerinden biri yakılmıştı. Kamp yöneticileri, "Aramızda olan ve acıma uyandırmak için dinini kullanarak günahsız kız çocuklarının başına dert açan bir yalancı –aramızda olan ve her türlü kötülüğe, her türlü onursuzluğa tenezzül edecek biri," üzerine ateşli bir söylev vermişti. Ad vermeyeceğini söylemişti, ama kimden söz ettiğini herkes anlamıştı.

Birkaç gün sonra, yalnız kalmayı başardığı bir sırada, nereden geldiği belli olmayan bir sesin, tatlı, gizemli bir tınıyla. *Onlardan biri değilsin sen. Sen bizlerden birisin,* dediğini duymuştu. Sesin nereden geldiğini araştırmış ama bulamamıştı; yapraklarla gün ışığının oluşturduğu mozaiğin bir parçasıydı bu ses. *Artık onların yalanlarıyla savaşma. Sen onlardan değilsin.* Bir süre sonra, yeniden duymayı umut ettiği, kaybolmasıyla kederine keder katan sese yıldızlı gecenin içinde yeniden kavuşmuş, yanında yürüyen kişilerin duyamadığı bu gür ses şiirsel bir söylemle. *Bizim kuşumuz olabilirsin, rüzgârla özgürce uçan. Yabanıl atımız olabilirsin, başını sallayan ve utanç duymayan,* demişti.

Utanç duymak ikinci değişimdi; ne var ki, tanrıların ortaya çıkışı, sonradan Yr'ye dönüşen oluşumla kurulan ilk ilişkiler, utancı ikinci plana itmişti. Artık dünyadaki insanların nefreti, incitmekten çok, birdenbire Yr'nin gerçekliğinin bir kanıtı haline geliyor ve Yr'nin aynasında yansıyordu; bir arabaya doluşmuş insanların arasındayken, birden Anterrabae'nin seslendiğini duyunca, arabadakilerden arabayı durdurup onu indirmelerini istemek zorunda kalıyordu Deborah. Dünya, kampta saatler boyu onu elinde tutmuştu, ama bundan böyle tutamayacaktı, çünkü Yr'nin dediği gibi, *başka* bir yere aitti o.

Üçüncü değişim, kente taşınmalarıydı. Annesi bunun çok güzel bir değişiklik olacağı kanısındaydı. Sonunda, bir apartman dairesi olsa bile kendilerine ait bir evleri olacaktı ve Deborah yaşıtı olan arkadaşlar bulacaktı. Eski evlerinden ayrılırken gülmüştü Deborah, çünkü yıkıntıyı yanlarında götürdüklerini biliyordu. Ölümcül ayıbı kentte daha da fazla dikkati çekecek, sorunlar daha açık bir hale gelecekti. Sonunda, Yahudi olmalarına bağlanan o eski nefret ve yalnızlıktan kurtulacaklardı gerçi ama eski yerdeki nefret artık, bildikleri bir şey olmuştu. Kentteki yeni küçümseyicilik ve yeni yalnızlık ise, onun katılaşmamış duygu dünyasında derin yaralar açmıştı.

Bu kez ayna, bir başka utanç biçiminde ortaya çıkmıştı; bir beden eğitimi öğretmeni, hantal olduğu biçiminde aşağılayıcı bir yorum yaparak onu takımdan çıkarmıştı. Ve Deborah baş aşağı Kuyu'ya düşüvermişti. Üç gün boyunca, kendi ruhunun bile göremediği, kendi kulaklarının bile duyamadığı bir karabasan içinde yaşamıştı.

Sonra, on altıncı doğum gününün hemen öncesindeki bir akşam, var olmayan tümörün var olmayan sancısıyla kıvranarak gittiği doktordan eve dönüyordu. Anterrabae ve Lactamaeon'dan başka. Sansür ve Koro da yanındaydı. Onların çelişkili istemleri ve sövgüleri arasında, her nasılsa bir gün daha yitirmiş olduğunu ayrımsamıştı birden. Anlaşılmaz bir biçimde zaman olgusu gene altüst olmuş, bir başka zaman dilimine kaymıştı, arkasından da bir polis kovalıyordu. Polis ona yetiştiğinde ne olduğunu sormuştu; büyük bir korku içinde koşarak bir şeyden kaçıyordu Deborah. Polisi hiçbir şey olmadığına inandırmaya çalışmış ve ondan kurtulmak için bir apartmanın içine dalmıştı. Yeniden dışarı çıktığında, ağır, pes bir davul sesinin ritmine uyarak yürümeye başlamıştı. *Geldi. Imorh sonunda geldi.* Ardından, sesin uzun ve sakin bir ritme ulaşmasıyla, büyük bir dinginlik oluşmuştu, çünkü savaşacağı ya da karşı çıkacağı hiçbir şey kalmamıştı artık.

İşte, üç değişim ve üç ayna, hepsi tıpkı Lactamaeon'un söylediği gibi.

"Ama hiçbir şeyden emin olamıyordum. Aldatılma konusunda çok becerikliyimdir biliyorsunuz. Hatta Yr'deki adlarımdan biri bu benim. Hep Aldatılan."

"Üç değişimden ikisi tanrılar sana görünmeden önce gerçekleştiğine göre, bu tanrıların durumu kavramakta geç kalmaları onların ne denli akılsız olduklarım göstermiyor mu acaba? Seni yalnızca senin dünya anlayışına uyum sağlamak için mi aldatıyorlar acaba?" Doktor koltuğundan öne doğru uzandı, Deborah'ın, kendisini tam anlamıyla yönlendirdiğini düşündüğü şeyleri açığa vurmaktan bitkin düştüğünü sezdi. Kendinden daha da gizli bir başka dili kamufle eden gizli bir dil; gizli bir dünyayı perdeleyen bir dünya; ulaşma zamanının henüz gelmediği daha derin semptomları koruyan semptomlar, buna karşılık hâlâ, hâlâ için için yanan bir yaşama arzusu. Karşısında duran bu şaşkın görünümlü genç kıza, herkesin korkup çekindiği bu hastalığın aynı zamanda bir uyum sağlama biçimi olduğunu söyleme isteğini duydu. Bu gizli dünyalar –hepsi– diller, şifreler ve bağışlanma çabaları, kargaşa ve korkunun egemen olduğu bir dünyada, bir hayatta kalma aracıydı onun için.

"Biliyor musun… akıl hastası olmanın en kötü yanı, hayatta kalabilmek için ağır bir bedel ödenmesi."

"Hiç değilse kaçık olmak belli bir yerde olmak demek."

"Kesinlikle öyle, ama gene de bir topluluk içinde, başka insanlarla birlikte oluyor bu."

"Hayır! Hayır!"

"Korkunç bir bedel ödeyerek, ait oluyorsun."

"Burada kimseye ait değilim ben! Ne size ne de dünyaya. Anterrabae bunu bana yıllar önce söylemişti. Yr'ye aitim ben!" Ama Deborah, doktorun belki de biraz haklı olduğunun ayrımındaydı. Kirpiklerinin perdesine sığınıp karanlığa alıştıktan sonra, bir ışık karşısında önce sakınganlıkla açılan, sonra ışığı biraz kör edici bulsa bile kapanmakta çok geç kalan bir göz gibi, o da zihnini sözcüklere açmıştı. Işık gelmişti işte, hem de göz onu reddettiği halde hiç yılmadan gelmekte diretmişti. Görmemek için çok geçti artık. Her şeye karşın, D koğuşunda hiçbir yerde duymadığı kadar rahat ve yaşamında ilk kez tanınabilir ve tanımlanabilir bir şey –kaçıklardan biri– olarak duyuyordu kendini. Altında durabileceği bir sancak vardı artık.

Görüşmeden sonra. Dr. Fried mutfağa gidip kahve pişirmeye koyuldu. Aynalar ve değişimler! Bütün insanların gözleri çarpıtıcı aynalar değil miydi zaten? İşte yine, daha önce de yüzlerce kez olduğu gibi, bir insanın gerçeğiyle bir başkasının gerçeği arasında kalmış, bu kişilerin aralarında sevgi ve yıllarca paylaşılmış deneyimler olduğu halde, birbirlerinden bu denli farklı olmalarına şaşıp duruyordu. Tümör meselesiyle kamptaki Yahudi düşmanlığının ardından, akıl hastalıklarının temelini oluşturan kötücül ve ölümcül yalnızlık başlamış olmalıydı; o zaman Esther'ın gösterdiği sevgi Deborah tarafından tümüyle yeni baştan yorumlanmıştı. Kız evlat kesinlikle lanetli olduğuna inanıyorsa, annesinin bunu bildiğini, ona aslında sevgi yerine acıma sunduğunu ve gurur yerine şehit edilme duygusunu taşıdığını düşünüyordu mutlaka.

Doktor fokurdamaya başlayan kahveye bakarken, birden kendini biraz yaşlı ve güçsüz duydu. Anne müthiş bir kadındı. "Çekici… çekici ve her konuda başarılı olma gereğini duyuyor," diye mırıldandı önündeki boş fincana bakarak. "Rekabeti seviyor bence… Baskı yapıyor, ama içtenlikli bir sevgi de var… Ah!" Çocukluk ve gençlik dönemlerinde kullandığı, kendi bildik anadilindeki bir sözcüğü söyleyerek ocağa doğru atıldı, çünkü kahve kaynamış, taşmaya başlamıştı.

Deborah, tamamen yalnız kalabileceği bir yerde olma özlemi içinde, koğuşa döndü. Burada yalnızlık, belirsiz, karışık bir durumdu; bütün hastanenin, bütün katların ve koğuşların dolu olmasına karşın, hastaların hepsi birbirinden ayrı yaşıyordu. Haklarında bilgi edindiği hastanelerin tümünde, dünyanın hastaneler dışındaki bütün topluluk ve sınıflarına üye olma konusundaki savlarında birbirlerinden ayrılan, parçalanmış hasta orduları vardı. Onun koğuşundaki hastaların kimisi, tümden devinimsiz, duyumsamaz bir hale gelmişti. Kimisi de Suikasta Uğramış Sabık-Başkan'ın fahişe olmuş Karısı gibi, kendine bir sürü krallık kurmuştu ve tıpkı Deborah gibi, yeryüzüne özgü gerçekliğin sınırlarına bile hiç yaklaşmıyor gibiydi.

Hastaların çoğunda bir başka insanın zayıf yanlarının nerede yattığını ve ne denli büyük ve zorlayıcı olduğunu neredeyse ilk bakışta anlamak gibi olağanüstü bir yetenek vardı. Gelgelelim bu yeteneklerinin yanı sıra, sanki içlerindeki öz-yıkım gücü bu yetenekten korkuyormuş gibi, söz konusu bilgiyi bilinçli olarak kullanma konusunda da tam bir yeteneksizlikleri vardı. Hepsine "uygar" olmaları, kötürümlere gülmemeleri, sakatlara taş atmamaları ya da sokaktaki yaşlı adamlara gözlerini dikip bakmamaları gerektiği öğretilmişti elbette. Bu buyruklara uyuyorlardı gerçi, ama iş gözle görülmeyen sakatlıklara gelince, alışkın gözlerle hemen gizleri görüyor, uyumlu kulaklarla akıllı denen insanların gizli yakarışlarını duyuyor ve acımasızlaşıyorlardı. Ne var ki acımasızlıkları, kavrayış ve denetim güçlerini aşan bir boyuta ulaşıyordu.

Deborah hastabakıcılardan birinin, geceler boyu bazı hastaların saldırısına uğradığını görüyordu. Saldırganlar her zaman koğuşun en hasta kişileri –iletişim kurulamayan, "gerçeklik"ten uzak hastalar– oluyordu. Ancak, hep aynı adama saldırıyorlardı. Her zamankinden daha şiddetli geçen bir kavganın ertesi günü bir soruşturma yapıldı. Kavga herkese açık bir meydan savaşına dönmüştü; hem hastalar hem de görevliler yara bere ve kan içindeydi, bu yüzden koğuş yöneticisi herkesi sorguya çekmek zorunda kaldı. Deborah dövüşmeleri izlerken, bir hastabakıcının ayağına takılıp düşmesini ummuştu, o zaman küçük bir aziz Augustinus[5] parodisi oynayabilir, sonra da, "Eh, ayak orada duruyordu, ama adamı onu kullanmaya zorlamadım. İstenç özgürlüğü var ne de olsa– istenç özgürlüğü," diyebilirdi.

Koğuş yöneticisi kavga konusunda herkesle görüştü. Kimi hastalar kavgaya bulaşmamış olmakla övünüyordu; en sessiz ve en çılgın-bakışlı olanlar bile, kusursuz bir gurur gösterisi yapmayı başardılar ve bütün sorulara bilerek karşı çıktılar.

"Nasıl başladı?" diye sordu doktor Deborah'a. Boş salonda Deborah'la baş haşaydılar.

"Şey… Hobbs koridora girdi ve kavga başladı. İyi bir kavga oldu hem; ne fazla gürültülüydü ne de fazla sessiz. Lucy Martenson'ın yumruğu Mr. Hobbs'ın düşünce akışını böldü ve Mr. Hobbs'ın ayağı Lee Miller'ınkilere ulaştı. Ben de ayağımı uzatmıştım, ama kimse onu kullanmadı."

"Bak, Deborah," dedi doktor ciddi bir tavırla –doktorun gözlerinde, bir başka doktorun alamayacağı bir yanıtı alıp mesleğinde büyük bir başarı kazanma umudunu okuyabiliyordu Deborah–

“Bana söylemeni istiyorum… Neden bu kişi hep Hobbs oluyor da, McPherson ya da Kendon olmuyor hiç? Bizim haberimiz olmadan Hobbs hastalara kötü mü davranıyor yoksa?”

Ah, şu umut! –onun için değil, vereceği yanıt için; hastalar için değil, gizli düşünde, sıradan bir şeyden söz ediyormuş gibi, “Aa, evet, ben meseleyi hallettim,” diyebileceği an için beslenen şu umut.

Deborah bu kişinin neden McPherson değil de Hobbs olduğunu biliyordu, ama doktorun yüzünde gördüğü o ham ve tutku dolu umudun uyandırdığı acıma duygusu yüzünden bunu söyleyemezdi artık. Hobbs zaman zaman kabalaşıyordu gerçi, ama sorun yalnızca bu değildi. Hobbs çevresinde gördüğü delilikten korkuyordu, çünkü kendi içinde olan bir şeyin uzantısıydı bu delilik. İnsanların gerçekte olduklarından daha da deli ve tuhaf olmalarını istiyordu, o zaman kendisini, kendi eğilimlerini, dağınık düşüncelerini ve gerçekleşmemiş özlemlerini hastaların tam olarak gelişip patlak vermiş deliliğinden ayıran sınırı görebilirdi çünkü. Oysa McPherson, güçlü, hatta mutlu bir adamdı. Hastaların da kendisi gibi olmasını istiyordu ve kendisine ne denli benzerlerse o denli mutlu oluyordu. Durmadan onların bu benzerliği oluşturmasını istiyordu, ama hiç zora başvurmadan, incelikli ve gizli bir biçimde belli ediyordu bu isteğini. Bu yönde ufacık bir belirti gördüğü zaman da sevinçle karşılıyordu bunu. Hastalar her zaman, adamların her birinin gerçekten istediği şeyi veriyorlardı yalnızca. Ortada hiçbir haksızlık yoktu ve Deborah o günün erken saatlerinde, Hobbs’ın kırık kol bileğinin, yalnızca onun akıl hastası olarak koğuşu boylamasını bir süre daha ertelediğini anlamıştı.

Doktora bunları söyleme isteğini duydu ve “Hiçbir haksızlık yapılmıyor,” dedi. Doktora çok kapalı bir anlatım gibi gelmişti bu; ortada yatağa düşen bir hasta, kaburgaları kırık bir başka hasta, kırık bilekli Hobbs, parmağı kırık bir başka hastabakıcı, gözleri morarmış, yüzleri berelenmiş iki hemşire vardı oysa. Gitmek üzere ayağa kalktı. Deborah’ın söylemek istediğinden başka bir şey söylemesini sağlayamamıştı; Deborah, hayallerini yıktığı için doktorun ona öfke ve nefret duyduğunu anlamıştı. Derken kapı aceleyle açıldı ve doktor kapıya doğru döndü. Yemek tepsisini salona getiren bir başka hasta, Helene’dı gelen. Deborah doktorla birlikte salondayken öğle yemeği servisine başlamışlardı demek.

Bir an için, Helene’ın yalnızca güneşli bir yer olduğu için yemeğini bu salonda yemek istemiş olabileceğini düşündü Deborah, ama Helene’ın yüzüne bakınca –yo, güneş için değildi bu. Doktor Helene’a sert sert bakıp, “Kendi odana git, Helene,” dedi. Helene, geriye doğru tek ve zarif bir adım attı ve hızlı bir kol hareketiyle birden tepsiyi Deborah’ın kafasına fırlattı. Deborah onun o güzel, baleyi andıran hareketine bakıp bu güzelliğe imrenirken, dünya ansızın infilak etmiş, sağanak halinde sıcak ve sulu yiyecekler –karmakarışık, parça parça şeyler ve de bir parıldayan tepsi kenarı– yağdırmıştı başına. Deborah dönüp koğuş doktoruna baktı ve adamın korkuyla gerileyerek duvara yaslandığını gördü. Mesleğini uygularken kullandığı o sakin ses tonundan çok farklı bir ses tonuyla, “Vurma bana Helene– vurma bana! Elinin ne kadar ağır olduğunu biliyorum!” diyordu doktor. Onun çığlığının hemen arkasından, bir alay hastabakıcı içeri doluşup güçlü kolları ve gergin, korku dolu yüzleriyle balerinin üzerine çullandı. Helene bir harman dövme makinası, adamlarsa buğday taneleri gibi görünseler de, ufak tefek bir kadın için bu kadar adam biraz fazlaymış gibi geldi Deborah’a. Yüzünden ve saçlarından damlayan pisliğin altından, “Güle güle Helene, o altılıya gir bakalım,” dedi.

“Ne dedin?” diye sordu doktor. Üstünü başını düzeltiyor, aynı şeyi yüz ifadesinde de yapmaya

çalışıyordu.

"Dedim ki, *'Relevez, soufflé, sürüklenip götürülüyor'."*

Deborah, soğuk tulum için taşınan yatağın sesini duydu. Doktor arka odalardan birinde başlayan bir çığlıkla ilgilenmek için telaşla dışarıya fırladı. Deborah bir yerinin kanayıp kanamadığını merak ederek, pislik içinde, tek başına orada kaldı.

Geçirdiği heyecan yüzünden, üstünü başını temizlemek için bir hastabakıcı bulup banyoyu açtırana değin yarım saat geçti. Tıpkı her yerde olduğu gibi, burada da saldırganlar saldırıya uğrayanlardan üstün tutuluyordu. Ne de olsa dünyadan fazla kopmamış kişilerdi saldırganlar. Bütün bu olanlara sövüp saymayı kurdu Deborah. Helene'ı sert bir biçimde sindirmişlerdi gerçi, ama ona önem veriyorlardı; onunla ilgileniyorlardı. Kendisini Helene'ın öğle yemeğinden arıtınca, yatağına gitti. Yarısını cam kenarında yatan bir hastanın yediği yemeği, soğumuş bir halde yatağının üzerinde duruyordu.

"Ye canım," dedi yatağında oturan Sabık Kral'ın Karısı, "daha sonra içinden çıkaracaklar nasıl olsa."

"Hayır…" dedi Deborah tepsideki türlüye bakarak, "O işi çoktan yaptım ben." Suikasta Uğramış'ın Karısı ona sert sert bakarak, "Bak canım, şu halinle erkekleri hiçbir zaman tavlayamazsın! " dedi.

Kadın, konferansıyla ilgilenmek için Deborah'a arkasını döndü ve Deborah birden Helene'ın neden içeri girip onu incitmeye çalıştığını anladı. Bir saat kadar önce, daha doktor onu çağırtmadan, Helene Deborah'ın yanına gelip, oldukça anlaşılır bir biçimde konuşarak bir mektupla birlikte gelen bazı resimler göstermişti ona. Helene tecrit odasında tutuluyordu, çünkü dilediğinde ona kemik kırma gücü veren öfke ve şiddetinden herkes korkuyordu. Ama o gün kapısı açılmıştı ve Deborah'ı görmeye gittiğini kimse fark etmemiş, ya da ikisinin resimlere ilişkin küçük gizleri paylaşmalarını duymamıştı. Helene bir süre ona resimlerdeki kişilerin kim olduğunu tek tek anlatmış, bir resme geldiğinde, "Bu kızla üniversitede birlikteydik," demişti. Gerçek dünyada, bir karabasan biçimindeki o çorak ülkede duran hoş bir kızdı bu. Sonra Helene resmi geri alıp Deborah'ın yatağına uzanmış, "Çekil git– yorgunum," demişti. Bunu söyleyen Helene olduğu için, Deborah hiç karşı çıkmadan odayı terk edip koridora çıkmıştı. Az sonra da bir hastabakıcı Helene'ı orada bulup kendi odasına dönmesini söylemişti. Deborah şimdi, Helene'ın resmin uyandırdığı utanç ve acıya tanık olduğu için onu rezil etmek amacıyla saldırdığını anlıyordu. Sert yumruklarla bakışların ve açık saçık sözlerin altından ansızın ortaya çıkan gizli kırılganlığı artık yansıtamasın diye, bu aynanın kirletilmesi gerekiyordu.

"Filozof!" diye mırıldandı Deborah kendi kendine ve elini uzatıp kulağının arkasından bir yemek kırıntısı çıkardı.

9.

“Şimdi, değişimlerimiz var, gizli dünyamız var,” dedi Dr. Fried, “peki o sıralarda yaşamında ne gibi şeyler oluyordu?”

“Hatırlamak zor; her yerde nefret var gibiydi –dünyada, kampta, okulda…”

“Okulda da Yahudi düşmanlığı var mıydı?”

“Yo hayır, okuldaki nefret daha gerçek bir nefretti. Oradaki nefret, daha doğrusu adab-ı muaşeret-derslerine-karşın duyulan güçlü, şiddetli hoşlanmama duygusu, tamamen benim kişiliğime yönelikti. Ama başta salt hoşlanmama biçiminde olan bu duygu, her seferinde etkin bir öfke ya da nefrete dönüşüyordu. Bunun nedenini hiçbir zaman anlayamadım. İnsanlar gelip bana, ‘…yaptıklarından sonra,’ ya da ‘…söylediklerinden sonra… seni artık ben bile savunmam…’ diyorlardı. Yaptığımın ya da söylediğimin ne olduğunu hiç bilmiyordum. Evimizdeki hizmetçiler arka arkaya çekip gidiyorlardı, sonunda bitmek bilmez bir alay yürüyüşüne dönmüştü bu nerdeyse. Ve ben sürekli ‘özür dilemek’ zorunda kalıyordum, ama ne için ve neden olduğunu hiç bilmiyordum. Bir keresinde, en iyi arkadaşıma selam verdiğimde, başını çevirmişti. Nedenini sorduğumda, ‘Yaptıklarından sonra ha?’ demişti. Bir daha da benimle konuşmadı ve ben neler olup bittiğini hiçbir zaman anlayamadım.”

“Bu konuda bazı gerçekleri –senin yapma gereğini duyduğun, ama arkadaşlarını kızdıran bir şeyleri– saklamadığından emin misin?”

“Durmadan tahmin etmeye, düşünmeye, hatırlamaya çalışıyorum. Ama hiçbir fikrim yok. Hiç yok.”

“Bu olay ne gibi duygular yarattı sende?”

“Bir süre sonra, yalnızca bir karanlık ve kaçınılmaz olanın yarattığı şaşkınlık kaldı.”

“Kaçınılmaz olanın yarattığı şaşkınlık mı?”

“Hiçbir yasanın olmadığı, yalnızca gittikçe yaklaşan bu korkunç yıkımın –Imorh’un– olduğu bir dünyada, bu yıkımın o dünyayı karartması kaçınılmaz bir şey. Gene de –neden bilmiyorum– bu yıkımın yaklaşması ve hiç durmadan ummadığım yönlerden darbe yemek acı veriyor.”

“Belki de yalnızca bu dünyada hep şoka uğratılmayı ve korkutulmayı beklediğin için oluyordur bu.”

“Yani aldatmacaları, kandırmacaları ben mi yaratıyorum?”

“Ama aldatmacaları kendin oluşturmak zorundaydın, değil mi? Yoksa hiçbir şeyi anlayamazdın.”

Deborah’ın gözlerinin önünde, yalnızca sonunun gelmesini beklediği yıllarına ilişkin bir anı canlandı. Yahudi düşmanı kamptan alınmıştı, ama yaşamının rengi belirlenmişti artık; yalnızca umutsuzluk gitgide koyulaşıyordu. Sürekli tek başına oturup resim yapıyordu, öyle diyorlardı, ama resimlerini kimseye göstermiyordu. Resim defterini bir kalkanmış gibi sıkıca tutarak gittiği her yere götürmeye başlamıştı. Bir keresinde, aylak aylak gülüşüp duran oğlanlarla kızlardan oluşan bir gruptayken, defterin içindeki bir resim kayıp yere düşmüştü. Oğlanlardan biri resmi yerden alıp, “Hey –nedir bu? Kim düşürdü bunu?” demişti.

Çok sayıda figürün yer aldığı karmaşık bir resimdi bu. Grubun üyeleri birer birer resmin kendilerine ait olmadığını söylemişti; hayır, benim değil, benim değil, hayır, hayır… sıra bitene değin. Oğlan sonunda gene Deborah’a bakmıştı.

“Senin mi bu?”

“Hayır.”

“Aa, hadi canım. İtiraf et.”

“Hayır.”

Deborah çocuğa biraz daha yakından bakınca, ona yardım etmek istediğini –resmin kendisine ait olduğunu itiraf edip ötekilerin gülmesiyle “cezalandırılmaya” razı olursa, onu savunacağını– anlamıştı. Oğlan ona iyilik etmek istiyordu, ama bunun Deborah’a nelere mal olacağını bilmiyordu.

“Senin mi?”

“Hayır, değil.”

“Görüyorsunuz–” dedi doktora buruk bir sesle, “bana sanatımı yadsıttılar.”

“Ama *anlamıyor musun,* o çocuk bunu yapmaman için sana yalvarmış, ötekilerin hiçbiri de gerçekte gülmemiş. Sen yalnızca onların gülmesinden korkmuşsun. Yalan söylemenin nedeni yalnızca sensin.”

Deborah öfke ve korkuyla doktora baktı. “Hep gerçeği söyleyip bu uğurda ölmek gerekiyor demek!”

Deborah öfkeyle yerinden kalkıp doktorun masasına gitti ve hepsinin görünürdeki suçlamalarına yanıt olarak bir resim yapmaya başladı; kabahati onda buluyormuş gibi görünen doktora, Koro’ya, onun bitmez tükenmez hoşnutsuzluğuna ve pek çok insanın sözlerine yönelik bir yanıttı bu. Bir süre öfke içinde resim yaptı ve işini bitirince resmi doktora uzattı.

“Öfkeyi açıkça görebiliyorum, ama açıklaman gereken bazı simgeler var burada. Taçlar… asalar… kuşlar…”

“O kuşlar bülbül. Çok güzel kuşlardır. Görüyorsunuz, genç kızın her türlü olanağı var, paranın satın alabileceği her türlü olanak, ancak, kuşlar onun saçlarını yuva yapmak ve o taçları süslemek için kullanıyorlar, kemikleriyle de asayı parlatıyorlar. Kız taçların en güzeline, asaların en büyüğüne sahip ve herkes, ‘şanslı kız, ne çok şeyi var!’ diyor.”

Dr. Fried hastasının korku içinde durmadan geriye çekilip kaçtığını görüyordu. Ama yakında gidecek hiçbir yeri kalmayacak, kendi yıkımını tasarlarken kendi kendisiyle yüz yüze gelmek zorunda kalacaktı. Deborah’a dikkatle baktı. Deborah hiç değilse bu savaşımı ciddiye alıyordu şimdi. Eski duyumsamazlığı yok olmuştu. İçinde bir umudun ve bu umutla birlikte benzersiz bir coşkunun doğduğunu duyumsamaya başladı doktor; içinden bir ses bu kızın sağlığına kavuşmasının hâlâ olanaklı olduğunu söylüyordu. Doktor, Deborah bunu sezer de ona meydan okuyup kendisini sonsuza değin Yr’nin gerçek olduğunu kanıtlama savaşımına mahkûm eder korkusuyla, heyecanını yüzünden belli etmemeye çalıştı.

“Taç ve bülbüller!” diyordu Deborah iğneleyici bir ses tonuyla.

“Resmi saklayın, ders verdiğiniz o bilgili doktorlarınıza gösterebilirsiniz onu. Çizgisel perspektifi anlamak için normal olmanın gerekmediğini söyleyin onlara.”

“Perspektifin türüne bağlı bir şey değil bu,” dedi doktor. “Ama galiba bu resmi kendim için saklayacağım –içindeki yaratma gücünün, bu hastalığa karşın gelişip ürün verecek kadar büyük ve derin boyutlu olduğunu bana hatırlatması için.”

Deborah, Carla’nın koridordan çıkıp ona doğru geldiğini gördüğünde, koğuşta yere oturmuş aylak aylak Anterrabae’yle buluşacağı anı bekliyordu. “Hey, Deb…”

“Carla? Burada olduğunu bilmiyordum.”

Carla çok yorgun görünüyordu. “Deb –nefretin hep hücrelerin içinde tıkılı kalması canıma yetti artık. Sonunda sesim kısılana kadar bağırabileceğim bu yere gelmeye karar verdim.” Birbirlerine bakıp gülümsediler. “D”nin hiç de “en kötü” koğuş olmadığını, yalnızca en dürüst yer olduğunu biliyorlardı. Öteki koğuşların korumaları gereken bir “statüleri” ve sürdürmeleri gereken biçimsel bir uyumlulukları vardı.

Cehennem’in eşiğine gelmiş kişilerin şeytandan ödü kopuyordu; zaten cehennemin içinde olanlar içinse şeytan özel biri değildi, yalnızca başka biriydi, o kadar. Dolayısıyla, A ve B koğuşları, yalnızca küçük hastalık belirtilerini fısıldayıp yatıştırıcı ilaçlarını alıyor, büyük gürültülerden, açığa vurulan acılardan ve şiddetli umutsuzluklardan dehşete düşüyorlardı. Gerçi Saldırgan Kadınlar Koğuşu zaman zaman bir sandal gibi yalpalıyordu, ama hastaları gizli deliliğin karmaşık ve güvenilmez akıntılarından uzak duyuyorlardı kendilerini.

Hastalar kimi zaman, birbirlerine bu hastaneye gelmeden önceki yaşamlarını anlatıyor ya da dedikodu yapıyorlardı. Yadsımak isteseler bile, işsiz güçsüz ve dünyayla bütün bağları kopmuş olanların böyle bir eğilimleri vardı. Şimdi bu kişilerin dünyaları akıl hastalarıyla doluydu ve bu dünya duvarlarla, koğuşlarla sınırlanmıştı.

“Daha önce nerdeydin?”

“Crown Hastanesi’nde.”

“Jessie de orada kalmıştı. Concord’da tanımıştım onu.”

“Concord’un hangi koğuşunda?”

“Beş ve On Sekiz’de.”

“Yedi’de bir arkadaşım vardı. Orasının tam bir tımarhane olduğunu söylemişti.”

“Allah kahretsin, öyleydi ya! Hesketh diye bir başhekim vardı, kendisi hastalardan daha üşütüktü.”

“Hesketh…?” Koridorda kendinden geçmiş bir halde yürümekte olan Helene yanlarından geçerken birden irkilmişti. “Kısa boylu, zayıfça biri miydi? Mavi gözlü, r’leri pek söyleyemiyor. Başını da bu şekilde yukarı kaldırır mıydı?”

“Evet, ta kendisi.”

“Alçak herif! Mount Saint Mary’de dayak yemiştim ondan.” Helene konuşmasını sürdürürken, onlardan uzaklaşıp yine o esrik haline döndü. Lee Miller düşünceli düşünceli kulağını ovuşturdu. “Mount Saint Mary… Hatırladım… Doris de oradaydı; Doris Rivera.”

“O da kim?”

“Aa, ufaklık, sen gelmeden önce burdaydı o, adını duyduğum her türlü tedaviyi tanımıştı ve bir tahtakurusu kadar kaçıktı. Burda üç yıl kaldı.”

“Sonra nereye gönderdiler onu?”

“Hiçbir yere. Şimdi dışarda yaşıyor ve bir işte çalışıyor.”

Kulaklarına inanamamışlardı. İnsan böyle bir şeyi becerebilir miydi gerçekten? Bir başarıdan –bu yerin bir amaç değil araç işlevi yaparak, bir insana kazandırdığı bir başarıdan söz edilebilir miydi gerçekten? Lee’yi soru yağmuruna tuttular ve sonunda Lee, “Dinleyin, Doris’i burda, “D” koğuşundayken tanımıştım, ama başarı formülünün ne olduğunu bilmiyorum ve burdan ayrıldığından beri de görmedim onu. Bütün bildiğim, dışarda olduğu ve bir işte çalıştığı. Şimdi, Allah’ın belaları, beni rahat bırakın!” dedi.

Hastalar arkalarına dönüp salona, banyoya, koridorun öbür ucuna ve yataklarına doğra dağılıp gittiler. Akşam geceye dönüştü. Suikasta Uğramış’ın Karısı, aylık özgürlüğe kaçışlarından birine kalkıştı gene–paldır küldür, körü körüne, yemek tepsileri toplandıktan sonra kapatılan koğuş kapısına doğru attı kendini.

Deborah ayakta duruyor, Koro’nun ezgilerinde hatalarının bitmez tükenmez öyküsünü dinliyordu.

Uğultunun tam ortasında Anterrabae haykırdı: *Bak bakalım dışarı çıkıp yaşayabilecek misin hiç! Bak bakalım dışarı çıkıp çalışabilecek misin ve bir insan olabilecek misin hiç!* Bu gözdağının verdiği korkudan Deborah'ın başı döndü. Dış dünya ve bu dünyadaki varlıklar, sanki hiç onlarla aynı masalarda yemek yememiş ya da onların ölümlü ve anlaşılmaz yaşam süreçlerine hiç katılmamış gibi yabancı geliyordu ona. Öykünmeyi beceremediği bütün o basit-görünüşlü eylemler, gene derinliksiz bir biçimde, bir sessiz film dizisi gibi gözünün önünden geçti: genç kızların selamlaşmaları, birlikte yürümeleri, hiç korku duymadan okula gitmeleri; güzel kızların flört edip evlenmeleri. Aklına Helene ve onda güzel bir okul arkadaşının resmini görüp anlayan yüzü yok etme isteği uyandıran o korkunç ezinç geldi.

Sen onlardan değilsin', diye haykırdı Lactamaeon Yr'den, onu korumaya çalışarak.

Bütün öteki anneler küçük kızlarıyla gurur duyuyorlar! diyordu Koro, işler her zamankinden kötü gittiğinde kullandığı o öfkeli ve alaycı ses tonuyla.

Şu senin ünlü doktorun sayesinde burdan kurtulacaksın ha! diye kükredi Sansür. *Durmadan gizleri anlatıp sonsuza dek güvenlik içinde olabileceğini mi sanıyorsun? Ölümden başka ölümler– daha kötüleri– de vardır.*

Gözlemek ve gizlenmek zamanı şimdi… diye fısıldadı Idat, ender olarak ortaya çıkan ve Gizleyici denen tanrı.

Deborah, ardı arkası kesilmeyen çekişmelerin ve bir görünüp bir kaybolan tanrılarla Koro üyelerinin yüzleri arasından, bir karikatür gibi derinliksiz, perspektifsiz bir biçimde koridorda yürümekte olan McPherson figürünü gördü. *Ona sesleneceğim –yardım isteyeceğim,* dedi hepsine birden. *Haydi seslen,* diyerek güldü Anterrabae, *Dene bakalım.* Sonra da yanık kokuları saçarak Deborah'ın yanından geçip gitti. *Aptal!*

McPherson Deborah'ın yanından geçiyordu. Birazdan uzaklaşmış olacaktı. Deborah ona yaklaştı, ama konuşamadı. Bir elini hafifçe oynatarak onun dikkatini çekmeye çalıştı. McPherson göz ucuyla ona bakınca, Deborah'ın bakışındaki heyecan ve gerginlikten garip bir biçimde bükülmüş elinin tuhaf, neredeyse kasılmayı andıran hareketleri dikkatini çekti. Ve Deborah'a doğru döndü.

"Deb?… Ne var?" ,

Deborah konuşamıyordu. Gövdesini ve elini hafifçe kımıldatmanın dışında başka bir şey yapamadı, ama McPherson onun panik içinde olduğunu anlamıştı. "Bekle, Deborah," dedi "Mümkün olduğu kadar çabuk dönerim."

Deborah beklemeye başladı. Öteki duyuları körelirken, korkusu gitgide büyüyordu. Artık her şeyi bulanık görüyor, kulakları güçlükle işitiyordu. Dokunma duyusu da kaybolmak üzereydi, bu yüzden kendi teni ve giysileriyle teması somutluğunu yitirmeye başlamıştı. Yr'den gelen mırıltılar sürüyordu. Bir süre sonra, Kuyu'nun bir eter-kloroform karışımını andıran ağır, pis kokusuna insan kokusu karışınca, bu insanları görmeye çalışması gerektiğini düşündü Deborah. Her şey bembeyazdı – hemşireler gelmişti herhalde, ya da kar yağıyordu.

“Deborah. Beni duyabiliyor musun?” McPherson’ın sesiydi bu. Gerilerden bir ses, “Bunların hepsine ne oldu bu gece?” diyordu. McPherson hâlâ onunla konuşmaya çalışıyordu. “Deb –korkma. Yürüyebilir misin?”

Deborah düzgün yürüyemiyordu. Ayaklarını sürümeye başlayınca birisi onu tutmak zorunda kaldı ve Deborah bu kişiye yaslanarak sürüne sürüklene koridorun sonunda onu bekleyen açık tuluma doğru yürüdü. Neredeyse gönül borcu duyarak tulumun üzerine çöktü ve ıslak çarşafın ilk soğuk şokunu duyumsamadı bile…

Uzun bir zaman sonra kendine geldi, bir süre soluk alıp verdikten ve kendi soluk alıp verişini dinledikten sonra, uzun uzun içini çekti. Yanı başından gelen bir ses, “Deb? Sen misin?” dedi.

“Carla?”

“Evet.”

“Ne oldu?”

“Bilmiyorum,” dedi Carla, “ben buranın yabancısıyım, ama bu gece bütün koğuş çıldırmaya başladı besbelli.”

“Başladı mı?” Kısa bir süre gülüştüler.

“Kaç saat oldu?” dedi Deborah.

“Hemen benim arkamdan kriz geçirmişsin. Yan odada Helene yatıyor, Lena da orda ve Lee Miller da histeri krizi geçiriyor.”

“Gece vardiyasında kim var?”

“Hobbs.” Carla’nın sesindeki hoşnutsuzluk apaçıktı. “Keşke McPherson olsaydı.”

Yavaş yavaş gerçek dünyanın içeri girmesine izin vererek bir süre söyleştiler; birbirleriyle konuşmaktan zevk alıyorlardı, ama birazcık da olsa, dost olduklarını itiraf etmeye ikisinin de cesareti yoktu. Carla, Helene’la doktorun seanslarından birini nasıl dinlediğini anlattı. Helene’ın saldırganlığından ötürü seansları koğuşta yapılıyordu. “Sessizlik korkunç bir şey,” dedi Carla. “İhtiyar Craig, Helene’ın sessizliğine daha fazla dayanamadı ve kendi kendine konuşmaya başladı. Çok geçmeden, sesini yükselttikçe yükseltip sinirlenmeye başladı. Helene’ın her an, ‘Sakin olun, doktor; ben buraya size yardım etmek için geldim, demesini bekledim. Doktor odadan çıktığında, tıpkı… tıpkı bizlerden biri gibi görünüyordu!”

Tamamen kendine gelmiş durumda olan Deborah gerinmeye başladı ve ayaklarıyla ayak bileklerindeki kan dolaşımının engellenmesinden gelen, artık iyi bildiği kemik ağrısını duyumsadı. Bitişiğindeki yatakta yatan Carla’nın devinimsiz mumya tümseğini de görebiliyordu.

“Deborah… Deb… Ne olduğunu biliyorum –bize neler olduğunu.”

“Ne?” dedi Deborah, bunu gerçekten öğrenmek isteyip istemediğini bilmeden.

“Doris Rivera.”

Deborah’ın içinde bir yerde, korkunç bir sancı, yeni ortaya çıkan ama artık tanıdığı ve Yrece sözcüklerle tanımlamaya başladığı bir sancı, çok eski ve korkutucu bir sözcüğü –Gerçek– kamufle eden bir sancı başladı.

“Hayır, sorun bu değildi.”

“Evet, buydu,” dedi Carla, söylediğine gitgide daha çok inanarak, “Doris iyileşip burdan çıktı ve şimdi bir işi var. Ve biz korkuya kapıldık, çünkü bir gün… ‘İyileşmek’ ve dünyaya katılmak zorunda kalabiliriz; çünkü bir gün bize o kapıları açabilirler, şeye açılan kapıları… dünyaya.” Carla’nın sesi, kapıldığı ürküyle bıçak gibi kesiliverdi.

Devinimsiz beyaz kılıfın içinde, Deborah’ın yüreği hızlı hızlı atmaya ve midesi kasılmaya başladı. Şiddetli bir biçimde titriyor, titremesi bütün gövdesine yayılıyordu. Tanrım, diye düşündü, eskiden dünyada nasılsam şu anda da öyleyim –içi yanardağ olan devinimsiz bir dağ.

“Cehenneme kadar yolun var!” diye bağırdı Carla’ya. “Sırf annen deliydi ve kendini öldürdü diye, deli olmak için benden daha çok bahanen olduğunu sanıyorsun!” Bitişiğindeki yataktan güçlükle alınan bir soluğun sesini duydu. Ok hedefine ulaşmıştı, ama acımasızlığı onu koruyamamıştı hiç. Başını, ensesine gerçeklik gibi baskı yapan buz torbasının üzerine sıkıca bastırdı.

Derken, tepelerindeki ışık yandı, kendilerini bu göz kamaştırıcı ışıktan korumak için gözlerini kırpıştırdılar.

“Şöyle bir bakıyorum,” dedi Hobbs. Gelip Deborah’ın şakağından nabzına baktı. “Hâlâ çok gergin,” dedi arkasından odaya giren hastabakıcıya. “Bu da öyle,” dedi Carla’nın yanında doğrulurken. Adamlar dışarı çıktı ve ışık söndü.

Deborah utanç içinde, başını Carla’nın yatağından başka bir yana doğru çevirdi.

“Et pişmiş mi acaba?” dedi Carla acı bir sesle. “Hayır pişmemiş, bir yirmi dakika daha pişsin.”

“Biz onlardan değiliz,” diye mırıldandı Deborah. Yr’nin avutuculuğu bu yeni bağlamda neredeyse bir şok etkisi yapmıştı. “Carla…” Sözcükler ağzından güçlükle çıkıyordu. “Söylediklerim için özür dilerim. Aslında kendime söyledim onları, sana değil. Seni üzmek –daha kötü hasta etmek– istemedim.”

Bir süre sessizlik oldu; duydukları tek ses soluk alıp verişleriydi. Sonra Carla, Deborah’ın beklentisinin tam tersine, hiç de kin dolu ya da kibirli olmayan bir ses tonuyla, “Benim hastalığım… ağzına kadar dolup taşmış bir bardak, senin küçücük damlan taşan kısmın içinde çoktan eriyip gitti,” dedi.

“Doris Rivera’yla ilgili sözlerin belki de… doğru.”

Kemiksi-gerçek acıtıyordu, ama bu kez biraz daha az acı vermişti.

“Biliyorum.”

Deborah gerçeklikle, tulumla ve sorularla savaşmaya başladı. Ağlamaklı halde bağlarını koparmaya uğraştı.

“Ne var?” diye sordu Carla karanlığın içinden.

“İstesen beni kırabilirdin –ama kırmadın!” Ve Deborah, Carla’nın neden onu esirgediğini anlayamadığı için, dondurucu, katıksız bir dehşet içinde tir tir titreyip dişlerini sıkarak öylece yattı.

10.

Blau'lar akşam yemeğine oturmuşlardı. Esther yorgun, Jacob da kızgındı. Bir rapor daha gelmişti ve bu kez raporu Jacob da okumuştu. Her zamanki gibi, genel ve yansız bir anlatım vardı raporda, ama Jacob'a çok sevdiği kızının içinde gizli olan birtakım nefretlerin, öfkelerin ve korkuların patlak verdiğini söylüyor gibi gelmişti. "Daha yoğun bir koruma" uygulamasına geçirilmişti kızı. Bunun Deborah için ne demek olduğunu bilmiyordu. İç gözü yalnızca o yüksek, demir parmaklıklı ve tel örgülü yeri görüyordu; iç kulağı yalnızca binanın yukarılarından, "saldırganlar koğuşu"nun olduğu kattan gelen ve geceler boyu uykusunu kaçıran o tımarhane çığlığını duyuyordu. İşte o kata, o çığlığa götürmüşlerdi Debby'sini. Esther gerçeği sonsuza değin Jacob'dan saklamayacağını anlamıştı. O güne değin hep kaçamak konuşmuş ve raporlan gizlemiş ya da değiştirerek okumuştu. Şimdi durumu Jacob da biliyordu ve Esther yeni koğuş yöneticisinin yansız olmasına özen gösterilmiş sözlerini yineleyerek onu yatıştırmaya çalışmanın ötesinde bir şey yapamazdı artık.

"Bazı yönlerden daha iyi bir durumda olduğunu söylüyorlar," diye bir açıklama yaptı Esther, ama Jacob ona inanmamıştı; Esther söylediğine kendisinin de gerçekten inanıp inanmadığını bilmiyordu.

Yemekte Suzy'nin hatırı için raporu unutmaya çalıştılar, ama her ikisi de, tekrar tekrar aynı konuya dönüp Suzy'nin başının üzerinden ya da sağından solundan uzanarak, bir çeşit şifreyle kaygılarını dile getirmeye başladı. Neşeyle yemeğini yiyip gevezelik eden küçük kızlarının, birbirlerini görmelerini engelleyen bir sis gibi her yanlarını saran bu sıkıntılı havanın nedenini bilip bilmediğini anlayamıyorlardı. Ama biliyordu Suzy. Sorun Debby'di. Her zaman Debby'di. Bir an, *kendisi* hastalanıp evden uzaklaşsa, böylesine belirgin bir biçimde acı çekmelerine neden olabilir miydi acaba, diye düşündü Suzy. Birden, böyle bir şeye kalkışmaya cesaret edemeyeceğini anladı; kaybederdi o –neredeyse kesin bir biçimde. Bu başarısızlığı ilk ve son kez olarak kanıtlama isteğinin verdiği korku, böyle bir başarısızlığı öngörmenin verdiği suçluluk duygusu ve herkesin ondan daha çok sevdiği Debby'ye karşı duyduğu öfkeyle, bir annesine bir babasına baktı ve "Pekâlâ! Ölüsü bir hendeğin içinde yatmıyor! Doktorları var, ilaçları var. Neden herkes zavallı, zavallı Debby diye dövünüp duruyor?" dedi. Öfke içinde masadan kalktı, ama kalkmadan önce anne ve babasının yüzlerindeki kederi görmüştü.

Carla salonda Deborah'ın yanına oturmuş, özenle sigarasını içiyordu. Soğuk görünüşlü yeni başhemşirenin yeni kurallarına göre, sigara içmek isteyen hastalar ancak koridorda ya da salonda, her biri hemşirelerden ya da hastabakıcılardan birinin "özel" denetimi altında yapabiliyordu bunu. İki hafta boyunca koridorda ve odalarda sürekli olarak "Sigara! Sigara!" çığlıkları yankılanmış ve görevliler iyice bezgin görünmeye başlamıştı

Carla, koridorun sonundaki yatakhaneden çıkıp demir parmaklıklı koğuş kapısına giderek, "Sigara, lütfen," demiş, sonra Deborah'a dönüp göz kırparak, "Onlarla birlik olamıyorsan, savaş," demişti ve oturup zamanın geçmesini beklemeye başlamışlardı.

Deborah D koğuşundaki ilk günlerinde, salt akıl hastanesi –saldırganlar koğuşu– olgusunu düşünerek, zihninde kendi durumunu bir dram biçimine dönüştürebiliyordu. Zihninde görkemli, parlak görüntüler oluşturuyordu bu dram. Gerçeklik ise, fiziksel açıdan daha büyük bir güvenlik vaadi sunmuştu gerçi, ama gerçekliği yaşamak, hastalığın kendisi kadar bitimsiz bir can sıkıntısına katlanmak demekti. Soğuk koridorun döşemesindeki çatlak sayısı, enine on dokuz, boyuna (ek yeriyle birlikte) yirmi üçtü. Deborah koğuş dünyasında olduğu zamanlarda, koridordaki duvar süslerini izleyerek bir aşağı bir yukarı geziniyor, koridorun genişlediği ve "hol" denen yerde, sonra salonun içinde ve çevresinde dolaşıyor; oradan da hemşire odasına doğru yürüyor, sonra ön taraftaki banyoyu, tecrit odaları bölümünü, yatakhaneleri (yatakhanelerde dolaşmak yasaktı) ve arka taraftaki banyoyu geçip koridorun öteki ucuna varıyor ve dönüp aynı tura yeniden başlıyordu. Yürüyecek kadar gerçek bir varlık olmadığı zamanlardaysa, yatağına uzanıp yatıyordu. Tavanın eninde ve boyunda, ses geçirmeyen kare biçimli bölmelerin arasında on dokuzar tane yiv vardı. Deborah kimileyin hemşire odasının yakınlarında ayakta duran taşçıl kadınlara katılıyor, bir şeylerin olmasını ya da olmamasını bekliyordu. Deliliğin getirdiği can sıkıntısı, uçsuz bucaksız bir çölü çağrıştırıyordu; öyle ki, herhangi birinin öfkesi ya da üzüncü bir vaha yaratıyordu sanki. Ara sıra yaşanan kısacık dostluk anları da, bu çöle yağan bir yağmur gibiydi ve bu anlar numaralanıyor, sayılıyor, bitmelerinden çok sonra bile hatırlanıyordu. İşte Carla özenle sigarasını içerken, ikisi böyle bir yağmuru tadıyorlardı.

"Bir fırsatını bulduğumda, senin bir portreni yapacağım," dedi Deborah, Carla'nın sigarasının dumanını izleyerek. Carla Deborah'ın sözlerinden, onun hem kalem hem de kâğıt çalıp; saklamayı başardığını anlamıştı. Ön taraftaki banyoya giden soğuk su borusunun arkasında duruyorlardı. Küvetlerin bulunduğu arka bölüm hep kilitli tutuluyor, yalnızca kullanılacağı zaman açılıyordu ve ancak bir hastabakıcının gözetiminde kullanılabiliyordu. Deborah bunu açıklamaya haşlayınca Carla onun ima ettiği şeyi anladı.

"Portre yapmak için kâğıt gerek," dedi Carla.

"Doğru."

"Ne çeşit bir resim olacak bu?"

"Suluboya. Epeyce su kullanmam gerekecek."

Carla anladı ve gülümsedi. "Resmi yapmaya başlayınca, kâğıdı dayamak için de bir şey gerekecek." Carla bununla, bir kitabı olduğunu ve kolay bulunacak bir yere sakladığını söylemek istemişti.

Hastalar ellerinden geldiğince, birbirlerinin yaşamlarını dakikası dakikasına bilen mahkûmlara, rahibelere, akıl hastalarına ya da uzak ve küçük kabilelere özgü birtakım şifreleri, gizli söylemleri kullanmaktan büyük bir zevk alıyorlardı. Hiçbir şey anlamadan onlara bakan hastabakıcıların önünde yaptıkları bu söyleşilerle, zaman zaman aralarında küçük bağlar oluşturmaya başlıyorlardı. Helene da ara sıra Deborah'la Carla'ya katılıyordu, ama hemen korkuya kapılıp öfke gösterilerine sığınıyordu. Koğuşun en kıdemli hastası olan Lee en konuşkanlarıydı. Aralarında hiç birlik, bağlılık ya da cömertlik olmasa bile, en azından ortak gizleri vardı.

"O portreyi hemen şimdi yapabilmeyi isterdim," dedi Deborah; yasaklanmış şeylere sahip olma

isteğini sesli olarak belirtmişti. Kâğıda izin vardı, ama kurşun ya da dolma kalemler silah sayılıyordu ve bir hastabakıcının gözetiminde kullanılmadıkça koğuşta bulundurulmalarına izin verilmiyordu.

"Saçımı yıkamam gerekiyor mu?" diye anlaşılmaz bir şey söyledi Carla. Bu şifreli sözleriyle, her ikisinin de saç yıkamak için izin istemeleri öneriyordu. İlk önce Carla izin isteyecek ve kocaman, güzel bir lavabosu olan arka banyoyu kullanacaktı. Banyoda en az üç görevli olmadan lavaboları aynı anda birden fazla hastanın kullanmasına izin verilmediğine göre, Deborah da ön banyoya geçip hastabakıcıya küvet bölümünü açtırarak onun ilgisini başka yöne çeker, böylece hazinesine kavuşabilmek için gerekli zamanı yaratabilirdi.

"Saçlarım kirli gibi," dedi Deborah. "İster beğen, ister beğenme." "Teşekkür ederim," demek istiyordu.

Planları iyi yürüdü. Öğle yemeği saati geldiğinde, yasak kurşun kalem eski bir lastik bantla Deborah'ın yatağının altındaki yayların dördüncüsüne tutturulmuştu. Şimdi yemek tepsilerinin dağıtılması beklenecekti. Sonra yemeğin bitmesi beklenecekti. Sonra vardiya değişimi beklenecekti. Sonra akşam yemeği beklenecekti. Sonra yatıştırıcı ilaçların verilmesi beklenecekti. Sonra da yatma vaktinin gelmesi beklenecekti.

Dr. Fried bir kongreye gitmişti, dolayısıyla Deborah'ın günlerini bölecek terapi seansları bile yoktu şimdi. Deborah beceri işliğine girebilir ve sabahları "D" koğuşu hastalarıyla birlikte oraya gidebilirdi gerçi, ama bunu yapmadı. "Bir şeyler yapmayı" bırakmıştı artık. Kimi zaman. Tahtını Bırakan'ın Karısı'nın yatağını kendine siper alarak yere oturup eskizler çiziyordu. Zaman zaman, Koro'nun suçlamaları, Sansür'ün despotluğu, tanrıların kurnazca iftiraları ve Yr'nin dalkavukluklarıyla da karşı karşıya kalıyordu. Ama cezalandırılma ve tövbe etme süresi dolduktan sonra, geriye yalnızca yemeklerle, uykuyla, kulağına çalınan bir iki sözcükle, bir hastanın öfke kriziyle, bir öyküyle ya da bir başka hastanın öfkeli sanrısıyla bölünen, bitimsiz bir zamanın geçmesini beklemek kalıyordu. Deborah zamanı bölen bu olguları ilgisiz bir biçimde algılıyor, sonra da yalnızca koğuşun duvarlarını çevreleyen hastaların oluşturduğu kabartma süs hattının bir parçası olarak hatırlıyordu. Kimileyin korkunç düşler görüyor, uyandığı anda yanardağ patlamasını andıran bir dehşete kapılıyor ya da ses, koku ve dokunma sanrılarıyla yoğunlaşan korkular yaşıyordu. Ama çoğunlukla yapılacak tek şey, hemşire odasının kapısının üzerinde duran ve sonsuza değin *gard* konumunda kalan bir eskrimcinin yüzüymüş gibi maskelenmiş saate bakmaktı.

Esther hastaneye bir mektup daha yazıp Deborah'ı yeni koğuşunda ziyaret edip edemeyeceğini, koğuş doktorlarıyla ve ayrıca Deborah'ın doktoruyla görüşüp görüşemeyeceğini sormuştu. Aldığı yanıt, hastanın kendisinden beklendiği ölçüde iyileşme gösterdiğini belirten, her zamanki kapalı ve avutucu yanıt olmuştu. İsterse Deborah'ın doktoruyla bir süre görüşebilirdi. Koğuş yöneticisi hastaların aileleriyle doğrudan ilişki kurmuyordu ve zaten D Koğuşu'nda ziyaret yasaktı. Görüşülecek bir konu varsa, sosyal hizmet görevlisi Mrs. Rollinder'dan randevu alınabilirdi…

Esther Dr. Fried'den alabildiği tek bir randevu için uzun bir tren yolculuğu yaptı. Jacob'ın işinin, onu hastaneye arabayla götürmek için diretmesini engellemesine sevinmişti. Hastanede, oraya gidişinin, yazılı kurallarını öyle ya da böyle atlatmayı umduğu doktorları hiç de yumuşatmadığını gördü Esther. Dr. Fried nazik davranmış, ama herhangi bir görüş belirtmemişti. Onun D koğuşuna ilişkin korkusunu gidermeye çalışmış, bunun gene de "hastalığın bir aşaması" olduğu umudunu

taşıdığı izlenimini vermişti. Esther sosyal hizmet görevlisiyle de görüştü ve aynı yanıtları aldı, ama bu kez daha genel, daha soğuk bir anlatımla verilmişti bu yanıtlar. Ziyaret yasağı hâlâ geçerliydi.

Esther hastane ziyaretinden sonra, Jacob'a ve yakınlarına yalanlar anlatmak üzere yola koyuldu. Onlara Deborah'ı, koğuşu ve doktorları gördüğünü ve her şeyin yolunda olduğunu söyleyecekti. Onların duymak ve umarsızca inanmak isteyeceği şey buydu, onun için de en azından bir süre yalan söylemesine ses çıkarmayacaklardı. Esther Deborah'a bir sürü dergi götürmüştü. Ama onları vermek için bile izin alamamıştı. Trenin penceresinden dalgın dalgın bakınırken, dergilerin hâlâ elinde olduğunu ayrımsadı. Dergilerden birini rasgele karıştırmaya başladı; Jacob'a söylemek zorunda olduğu yalan ve içinde saklaması gereken acı, baktığı her şeye yansıyor gibiydi. Düşüncelerinden kurtulmak için dergideki resimlere sığınmaya çalıştı, ama resimler de bir sığınak olmadı. Gözlerini perdeleyen yaşlar, reklamlardaki acımasızca neşeli görünen fotomodelleri bulanıklaştırdı:

ÜNİVERSİTEDE GÜZ
KAMPUS İÇİN KLASİK MODELLER

Ve bir sonraki sayfada:

ÜNİVERSİTEYE YENİ GİREN GENÇ KIZIMIZ
İLK BALOSUNDA BEYAZLAR İÇİNDE

Sayfanın her yanına unutmabeni çiçekleri serpiştirilmişti; Esther çiçeklere bakıp dişlerini sıktı, gözyaşlarının dinmesini bekledi. Şimdi Deborah'ın arkadaşları, bu sayfalara bakıp fotomodellerin yüzlerinin yerine kendi yüzlerini koyuyor, mezuniyeti ve üniversiteyi iple çekiyorlardı. Esther'ın lisede kızı olan arkadaşları, şimdiden kartvizit alıp verircesine, birbirlerine üniversite adları alıp veriyorlardı. Giyilecek güzel giysileri, doldurulacak hatıra defterlerini hazırlıyorlardı. Arkadaşı olan bu annelerle hâlâ görüşüyordu Esther. Bu annelerin çocuklarının sorunları Deborah'ın sorunlarından pek farklı görünmüyordu. "Marjorie çok çekingen; arkadaşlarının yanında hiç rahat edemiyor sanki!" "Helen her şeyi sanki bir ölüm kalım meselesiymiş gibi görüyor –çok duygusal." Esther bu tanımlamaları, korkakça yalanının ardına gizlenerek dinliyor ve duyduğu her iç çekişte biraz da Deborah'ın soluğunu duyumsuyordu. Deborah'ın bazı huyları bu çocuklarınkilere benziyordu. O da çekingendi; o da korkularını aşırı bir olgunluk ve zekice bir alaycılıkla gizliyordu; o da çok duyguluydu, ama onlarınki gibi bir dünyaya yeniden katılabilecek miydi acaba? Bu hastane işi –yoksa– yoksa baştan sona bir hata mıydı?

Esther eve vardığında, önce Jacob'la, ardından da ailesindeki diğer kişilerle görüştü; hepsi de gülümsemeye, kendilerine hakim olmaya çalışıyordu. Akıcı, inandırıcı bir konuşmayla kaçamak yanıtlar verip soruları geçiştirdi. Jacob, "Harika, bu kadar büyük ilerleme gösterdiğini düşünmelerine sevindim, çünkü gelecek sefer ben de geleceğim," diyene değin, durumu idare etmede çok başarılı olduğunu düşündü Esther.

"Kız kardeşini nasıl mahvettin peki?" diye sordu doktor, kanepede büzüşmüş, Yeryüzü'nün Ağustos sıcağında Yr'nin soğuğundan titremekte olan Deborah'a.

"İsteyerek yapmadım bunu –benim özümün etkisi altında kaldı. Yrece bir adı var bunun –benim oluşumum bu ve zehirli bir şey. Bir beyin-zehri."

“Yıkıcı olan şey, söylediğin bir söz mü? Yaptığın ya da içinden dilediğin bir şey mi?”

“Hayır, bir özelliğim bu benim, bir salgı, ter gibi bir şey. Benim, Deborah’lığımın oluşumu bu ve zehirli.”

Deborah ansızın, böylesine zehirli bir yaratık olduğu için şiddetli bir kendine acıma duygusuna kapıldı, kendi varlığının biçimini ve yüzündeki tehlikeli zehri gitgide daha büyük boyutlar içinde betimlemeye başladı.

“Dur bir dakika–” Doktor elini kaldırdı, ama Deborah bir aşka kapılır gibi, kendine yönelik bir nefretin coşkusuna kapılmıştı ve kendi iğrençliğini hayal ürünü nitemler katıp süsleyerek anlattıkça anlatıyordu. Sustuğu zaman, yarattığı imge olağanüstü boyutlara varmıştı. Doktor, Deborah’ın onu duyacak hale gelmesini bekledi, sonra dobra dobra, “Demek hâlâ beni kandırmaya çalışıyorsun ha?” dedi.

Deborah kaçamak birtakım yanıtlarla, yarattığı imgeyi savunup korumaya çalıştı, ama doktor, “Yoo canım –boşuna uğraşma. Eski bir buluştur bu, bu kamuflaj biçimi ve senin şu Ereliler’in tarafından da icat edilmemiştir,” dedi.

“Yereliler.”

“Acaba. Yoo. Gizlenmek isteyen kişi, unutma, çarpıtma ya da başka bir olay uydurma yöntemlerine başvurabilir. Bunların hepsi, acı verebilecek bir gerçekten kaçma yöntemleridir.”

“Peki gizlenip güvenlikte olmanın ne sakıncası var?”

“Ve çıldırmanın.”

“Pekâlâ, çıldırmanın diyelim. Neden olmasın, onların bana yaptıklarından sonra!”

“Aa, evet. Çok kurnaz bir biçimde, söylemeyi unuttuğum bir şeyi hatırlattın bana. Bir kamuflaj yöntemi de, bütün suçu bir başkasına yüklemektir. Böylece, başkalarının sana gerçekten yaptığı şeylerle ve senin kendine yaptığın, hâlâ da yapmakta olduğun şeylerle yüz yüze gelme zorunluluğundan kurtulmuş oluyorsun.”

Deborah, içinden fışkıran bu kötülük imgesi üzerine söylediği şeylerin kısmen doğru olduğuna inanıyordu, ama fazla büyüttüğü için bu imgeyi bir süre gerçeklikten uzaklaştırmıştı ve şu anda gördüğü canavar-kız ona yabancı geliyordu. Doktor Suzy’nin yıkımını anlatmaya devam etmesi için ısrar etti, o da ilk başlardaki kıskançlığı ve sonradan duyduğu ezinç ve suçluluk dolu sevgiyi anlatarak öyküsünü sürdürdü. Hastalığı uzun bir süredir birtakım belirtiler vermekteydi. Deborah bu konudaki duygularını anlattı; tanıdığı herkese bulaşıp zarar vermişti hastalığı, en çok da Suzy’ye, çünkü Suzy çok sevecen ve duyarlı bir insandı.

“Suzy’nin sanrılara kapılmasına ya da olmayan şeylerin kokusunu duymasına neden oluyor musun? Kendi ruh sağlığından ya da gerçekliğinden kuşku duymasına neden oluyor musun?”

“Hayır,” dedi Deborah. “Bu hastalık olmayan şeyleri görmek ya da duymak biçiminde değil –bu

gibi şeylerin altında, daha derin bir şey. Ben Suzy'ye hastalık belirtisi vermedim hiç. Bu hastalık bir yanardağ; yamaçları kendisinin donatması gerekecek."

"Hâlâ üşüyor musun?"

"Evet, o yağmurlar yağmaya ve buzlu sisler çökmeye başladığından beri üşüyorum. Koğuşta kaloriferi hiç yakmıyorlar."

"Eh, dışarda –dünyada– Ağustos ayı. Gökyüzü açık ve güneş de kavuruyor. Korkarım, bu soğuk ve sis senin içinde."

Tümör uyandı, onu kendilerine bağlamaya çalışan başka güçler oluşuna kızarak, bu güçlere kendisinin hâlâ en büyük güç olduğunu hatırlatmak için, krallıkları aracılığıyla onlara şiddetli bir yıldırım gönderdi. Deborah iki büklüm oldu, sancıdan soluğu kesilip titremeye başladı. *Seni uyarmıştım,* dedi Sansür. Deborah'ın burnuna o ağır eter-kloroform kokusu geldi ve yüreğinin hızla atmaya başladığını duyumsadı. "Doğduğunda kız kardeşimi öldürmeye kalkışmıştım," dedi. Verdiği bu bilginin, kendi sesinden daha yüksek bir sesle ağzından çıkmayışına şaşırmıştı Deborah. Hiçbir top patlaması olmamıştı.

"Nasıl yaptın bunu?"

"Onu camdan aşağıya atmaya kalkıştım. Tam atacakken annem içeri girip bana engel oldu."

"Annenle baban seni cezalandırdı mı?"

"Hayır. Bir daha da kimse ağzına almadı o olayı."

Deborah yavaş yavaş, bir canavarla birlikte yaşayıp ona bir insanmış gibi davranan ailesine korku dolu bir gönül borcu duydu.

"Ameliyattan sonra…" diyerek düşünceye daldı doktor.

"Bir yıllığına taşındığımız o güneşli evdeydik. Bana verdikleri ne olursa olsun, anlıyor musunuz, benim için yaptıkları ne olursa olsun–" Hastalığı gözyaşlarının insanlara özgü bir şey olduğunu hatırlayıncaya değin, bir an ağlayacak gibi oldu Deborah. *Sen onlardan değilsin,* dedi Yr ve gözyaşları, sanki hiç yaklaşmamışlar gibi birden geri çekilip yok oldular.

"Yalnızca aklından onu öldürmeyi geçirmiştin, değil mi?"

"Hayır! Onu her an aşağıya atmaya hazır durumda pencerenin ününde tutuyordum."

"Ve annenle baban bundan hiç söz etmediler ya da sana bir şey sormadılar, öyle mi?"

"Evet." Deborah annesiyle babasının bu yalın gerçeği çabucak pis bir leşmiş gibi bir yerlere gömüp gizlemiş olmaları gerektiğini biliyordu. Ama gömülü bir yalanın iğrenç kokusunun nasıl suçlunun peşine düştüğünü, her şeyin içine sinip küf ve kokuşma yaratıncaya değin suçlunun soluduğu havayı kapladığını da iyi biliyordu. Yr'de Korku-bataklığı denen bir bölge vardı. Lactamaeon bir

keresinde, Deborah'ın yıllar boyu gördüğü karabasanlardaki canavarlarla cesetlerin orada nasıl toplandığını görmesi için o bölgeye götürmüştü onu. Neredeyse taşlaşmış bir toprağın içinden yüzerek gitmişlerdi oraya.

Bu berbat koku nedir? demişti Deborah.

Utanç ve gizlilik, Kuş-kız, utanç ve gizlilik, diye yanıtlamıştı Lactamaeon.

Deborah gülmeye başladı, bunun üzerine doktor ona doğru eğilip, "Ne var? Neredeysen beni de al yanına," dedi.

"Yazık," dedi Deborah, "yazık. Bir yerlerde, insanların bütün altınlarını ve mücevherlerini gömüp gizlediklerini duyan bir hırsız var. Benim gömdüklerime rastlayınca adamın yüzü ne hal alacak, düşünebiliyor musunuz?" Bir an ikisi de güldü.

11.

Akşam vardiyası başladığında, Helene hemşire odasının önüne dikilip ayağını hızla yere vurmaya başladı. Çok geçmeden, gürültüyü duyan bir hastabakıcı dışarı fırladı.

"Ne var, Helene?"

"Dava kapanmıştır," dedi Helene. "Ayağımı yere vurarak Mr. Hobbs davasını kapıyorum."

Helene kibirli kibirli gülümsüyordu. Bunu gören hastabakıcının yüzü geriliverdi. Önceki gece, Mr. Hobbs'ın vardiyasını tamamladıktan sonra eve gittiğinde, kapı ve pencerelerini kilitleyip havagazını açmasının ve ölmesinin büyük bir giz olarak kalması gerekiyordu. Oysa, D Koğuşu'nun rahibelik-mahkûmluk-ilkellik çerçevesi içinde yaşayan herkes, her şeyden habersiz olanlar bile olanları biliyordu.

Akıl hastası, deli, sapkın, kaçık kişiler olarak, nazik davranmak ve ölülerin ardından kötü konuşmaktan kaçınmak gibi bir sorumluluk duymuyordu hastalar. Bedensel çarpıklıklara belli bir acıma duyulmasına karşın, ölüm ve ölümle ilgili yerleşik davranış biçimlerine hakaretler yağdırılıyordu. Bir keresinde, Helene, "Kaçık kişi, boynundaki ilmeği kopmuş biridir," demişti, çünkü hepsi de kendini öldürme isteğini duymuş, bunu gerçekleştirmek için çabalamıştı ve hepsi de ölülere imreniyordu. Hastalıkları bir bakıma, dünyanın kendi çevrelerinde döndüğüne inanmalarından kaynaklanıyordu, dolayısıyla Hobbs'ın yaptığı şey, ulaşıp suratına bir tokat atamayacakları bir yerde durup onlara dil çıkarmaktı bu kişilere göre.

Akşam vardiyası başlamıştı. Bütün hastalar, Hobbs'ın yerine kimin geçeceğini görmek için bekleşiyordu. Koridorun girişinde bekleyenler gelen kişiyi görünce, haberi arka taraftakilere yaydılar.

"Bir Burun –yeni biri– yeni bir Burun." Ve neredeyse elle tutulabilecek somutlukta bir inilti sardı koğuşu. Burunlar, hapishane yerine akıl hastanelerinde çalışmayı seçen Askerlik Aleyhtarları'ydı[6]. Lee Miller uzun bir zaman önce, "Ah, şu askerlik aleyhtarları, onlardan nefret ediyorum. Askere gidip savaşmıyorlar, onun için de hükümet, 'Biz sizin burnunuzu sürtmesini biliriz! Ya hapishanede çalışırsınız ya da tımarhanede!' diyor," diyerek bu "Burun" lakabını uydurmuştu. Helene gülmüş, ardından başka bir hasta da, "Eh, onlar burun, biz de burnun sürtüldüğü *şeyiz,"* demişti.

Carla yalnızca, "Birinin cezası olmak hoşuma gidiyor; gerekli olduğum duygusunu veriyor bu bana," diye mırıldanıp güldü, ama onda pek görülmeyen bir acılık vardı gülüşünde.

Burunlar genellikle ikişer ikişer gelirlerdi. "Birine Burun Deliği dememiz gerekiyor sanırım," dedi titiz Mary, gözle görülmeyen bir çarmıhın açtığı yaralardan akan kanı ovuşturarak. Hastalar

güldü.

"Belki iyi biridir," dedi Carla. "Kim olursa olsun, Hobbs'dan iyidir."

Yeni görevlinin koridordaki ilk uzun ve zorlu yürüyüşüne başlamasını izlediler. Adam korku içindeydi. Hastalar öfke ve alay arasına sıkışmış kimi duygularla, adamın korkusunu seziyorlardı. Tecrit bölümünde kalan Constantia adamı görünce çığlık atmaya başladı. Bunu duyan Mary, "Aman Tanrım, adam şimdi bayılacak!" diyerek güldü, sonra da üzgün üzgün, "Constantia yalnızca bir *insan* biliyorsunuz," dedi.

"Bizde olan şeye yakalanacak diye korkuyor," dedi Deborah ve hepsi güldü, çünkü Hobbs bu şeye yakalanmış, hatta bu yüzden ölmüştü.

Zorlu yürüyüş onlara yönelmişti.

"Yerden kalkar mısınız, lütfen?" dedi başhemşire, holde ve koridorda duvara yaslanarak yerde oturmakta olan hastalara.

Deborah, Burun'a bakıp, "Engel," dedi.

Bununla, korku içindeki adamın karşısında yere oturup ayaklarını uzatmış durumdaki hastaların ve kendisinin, erkeklerin askerlik eğitimleri sırasında yapmak zorunda olduğu engelli koşulardaki engellere benzediğini anlatmaya çalışıyordu; kendisinin ve öteki hastaların, "savaşın dehşeti"ne yeğlenen bir şey olduklarını anladığını ve Ordu'nun bu adamın sıkı bir eğitimden geçmesi konusundaki istemini yerine getirmeye çalışacaklarını söylemek istiyordu. Ama hemşireler ne güldüler ne de anladılar ve onları yerden kalkmaları için bir kez daha uyardıktan sonra, çekip gittiler. Hastalar bunun salt gösteriş olduğunu biliyorlardı. Herkes her zaman yerde otururdu ve hemşireler, küçük kasabalardaki ev hanımları gibi, ancak konuklar gelince ortalığın tozuyla ilgilenip "her şeyin daha derli toplu" olmasını arzu ederlerdi.

Koğuş kapısı açılıp McPherson içeri girdiğinde, Constantia gece boyunca inlemeye hazırlanıyordu. Deborah McPherson'a dikkatle baktı, çevresindeki herkesin birden rahatladığını gördü ve anlamlı anlamlı, "Kilidi değiştirmeleri gerekirdi," dedi.

McPherson'ın şu andaki anahtar-çevirişi ve içeri girişi, öncekinden tümüyle farklı bir düzene özgü bir şeymiş gibi gelmişti Deborah'a –sanki az önce farklı kapılar ve farklı kilitler varmış gibiydi. Deborah bu sözcüklerin anlaşılmaz bir biçimde onu yaraladığını duyumsadı ve suçluyu ararcasına, sözcükleri yineledi.

"Kilidi… değiştirmeleri… gerekirdi."

McPherson, "Bu anahtar işi hiç hoşuma gitmiyor zaten," dedi. Carla, Deborah'ın az önce yaptığı gibi, çevresine bakındı; kimsenin bu sözü anlamadığını biliyorlardı, ama işin içinde McPherson olduğunda, anlayamamak aşağılanma ya da nefretle cezalandırılmıyordu. Deborah sakin bir biçimde arkasına yaslandı.

Hepsi McPherson'ın gelişine sevinmişti, ama böyle bir duyguyu taşımak duyarlı oldukları

anlamına geldiği için, sevinçlerini gizlemeye çalışıyorlardı. “O anahtarlar olmasa kendini bizden ayırt edemezsin ki.”

Ama McPherson yalnızca güldü –onlara değil, kendine yönelik bir gülüştü bu. “Biz de sizden pek farklı değiliz,” dedi ve hemşire odasına girdi.

“Kimi kandırdığını sanıyor bu?” dedi Helene. Ne var ki sözlerinde hiç kin yoktu; yalnızca bir gedik açtığı duvarını onarma telaşı içindeydi. Arkasını döndü ve kendi içindeki hapishaneye kapanıp gözden kayboldu. McPherson’ın gerideki hayali hâlâ havada asılı durduğu için, Helene’ın içine kapanışı konusunda şaka yapmak kimsenin aklına gelmedi. Ancak, azizeler alayı korkudan kaskatı kesilip çeneleri kenetlenmiş durumdaki Burun’u da yanlarına alıp bir kez daha önlerinden geçip gittikten sonra, hepsine gerçek ve doğal kişiliklerinin bir özelliğiymiş gibi gelen acımasızlıklarını daha fazla bastıramadılar. Burun geçerken, Helene’ın tüyleri diken diken oldu; Carla boş gözlerle bakmaya başladı; hep yerli yersiz neşelenen Mary de kıkırdayıp, “Evet, Hobbs’ın çuvaldızları, işte bir gaz müşterisi daha geliyor,” dedi.

“Haydi ona Hobbs’ın Leviathan’ı[7] diyelim. Çünkü bu ondan çok daha kötü bir balinadır belki!”

“İnançları intihar etmelerini yasaklıyor,” dedi Sylvia duvara dayandığı yerden.

Birdenbire koğuşa bir sessizlik çöktü. Sylvia neredeyse bir yılı aşkın bir süredir konuşmuyordu ve sesi öylesine cansız çıkmıştı ki, sanki duvarın içinden gelmiş gibiydi. Sessizlik koğuşun havasında asılı dururken, herkes gerçekten bir şeylerin söylenmiş olduğuna ve bu sözlerin koğuştaki Sylvia adlı bu donuk ve suskun mobilya parçasından geldiğine emin olmaya çalışıyordu. Hepsi de ötekilerin bir belirti aradığını görebiliyordu –gerçekten bunu söyledi mi, yoksa benim kulağıma mı öyle geldi? Sonra Lee Miller durağanlığından sıyrılıp hemşire odasına doğru gitti ve kapıyı yumruklamaya başladı. Kapıyı açan hemşire, sanki karşısında hiç tanımadığı bir satıcı duruyormuş gibi canı sıkılmış bir halde Lee’ye baktı.

“Doktoru çağır,” dedi Lee kısaca. “Sylvia konuştu.”

“Koğuş raporu bitmedi daha,” dedi hemşire ve kapıyı kapadı. Lee yeniden kapıyı yumrukladı. Bir süre sonra kapı açıldı. “Evet…?”

“O doktoru çağırsan iyi edersin, çünkü çağırmazsan bu senin hatan olacak, benim değil. Adams gelir –her zaman geliyor. Geçen sefer Sylvia konuştuğunda, sabahın üçünde kalkıp gelmişti!”

“Hepiniz niye bu kadar heyecanlandınız Miller?” dedi hemşire. “Sylvia ne dedi?”

“Ne dediği önemli değil, sana bir anlam ifade etmez zaten, sohbetin bir parçasıydı çünkü.”

“Ne sohbeti?”

“Tanrım. Lütfen!”

Sylvia ile heyecan içindeki Lee Miller’ın ortasında duran Deborah, artık herhangi bir şey

söylemenin ne denli saçma olacağını anlamıştı: Sylvia o kısacık, ölgün ışığını söndürmüştü çünkü. Şu anda Lee'nin çevresinde bir ayla vardı; Yr'nin, *tankutuku* –Yrece'de gizlenmemiş anlamında– olanlar için kullandığı bir simgeydi bu. Lee, bir başkası, ona hiçbir zaman teşekkür etmeyecek ya da gönül borcu duymayacak biri için kendisini böylesine korkunç bir duruma sokmuştu. Yrece'de bunun için de kullanılan bir sözcük vardı; ender kullanılan bu sözcük *nelag'tı:* gözsüz. Deborah şu anda, Lee'ye gözsüz ve gizlenmemiş durumda olduğu için teşekkür etme isteğini duydu. Yr de Lee'yi övdü, ama Deborah gerekli sözcükleri söyleyemedi.

Bir şeyler yapması gerekiyordu. Lee "Bağlılık" ya da "Gerçeklik" denen o yerde yapayalnız kalmıştı ve kimse de ona yardım edemiyordu. Devinimsiz bir gövdenin –şu anda Sylvia'nın gövdesi kadar devinimsiz– içine hapsedilmiş ve dili tutulmuş durumdaki Deborah titremeye başladı. Korkuyla, başı önünde Yr'ye doğru bir hamle daha yaptı; ne denli derine inerse o denli iyi olacaktı, ama alevler içindeki Anterrabae güldü: *Ne cesaretle dünyayla bağ kurarsın! Cezalandırılacaksın, hain!* Ve Yr'ye giden yol kapanıverdi.

Deborah, *Yoo! Yoo! Bunu yaparsanız çıldırırım!* diye bağırdı onlara.

Nelaq tankutuku'ya hayransın, değil mi? Pekâlâ, işte dünya karşında duruyor. Al onu bakalım!

Ansızın kapkara bir rüzgâr esmeye başladı. Duvarlar çözüldü, dünya bir gölgeler dünyasına dönüştü. Deborah üzerinde durabileceği sağlam bir zemin gölgesi ararken, bu gölgenin bir serap gibi kayıp gitmesiyle bir kez daha aldatılmış oldu yalnızca; gemiciler gibi uzakta bir kara parçası görür gibi oldu, ama rüzgâr bu kara parçasını sürükleyip götürdü. Bütün yönler yapaylaştı. Fizik ve katı madde yasaları geçerliğini yitirdi ve bir yaşam boyu duyumsanan dokunma, devinim, biçim, yer çekimi ve ışık duyumları yok oldu. Oturuyor muydu, yoksa ayakta mıydı, hangi yön dikeydi, dokunduğunda bıçak gibi delen ışık nereden geliyordu, bunları ayrımsayamıyordu Deborah. Gövdesiyle bağlantısını yitirmişti; kollarının nerede olduğunu, onları nasıl oynatacağını bilmiyordu. Görüsü karmakarışık bir biçimde ve hızla döne döne uzaklaşıp giderken, düşüncelere sığınmaya çalıştı ama İngilizceyi tamamen unuttuğunu ve Yrece'nin bile anlaşılmaz bir sözcük yığınına dönüştüğünü ayrımsadı. Belleği, ardından da zihni tümden yok oldu ve geriye, gitgide daha hızlı bir biçimde, art arda ortaya çıkan ve kendilerini geçerli kılacak sözcükler ya da düşünceler olmadan tanımlanamayacak birtakım duyumlardan başka bir şey kalmadı. Bunlar gizli ve korkunç bir şeyi çağrıştırıyordu, ama Deborah bu şeyin ne olduğunu kestiremiyordu. Çünkü tepki gösterecek bir kimliği kalmamıştı artık. Şu andaki dehşetin sınırlanması olanaksızdı.

Deborah Ceza sürecinden çıktığında, tırnaklarına bakıyordu. Soğuktan mosmor kesilmişlerdi. Belirli bir zaman olgusunun yaz mevsimiydi, dışarda gün ışığı ve yeşillik vardı ama Ceza geri dönüp onu yeniden uzaklaştırır korkusuyla, zihnini kullanıp zamanı belirlemeye cesaret edemiyordu Deborah. Kendini yatar durumda bulduğu ve kimin olduğunu bilmediği yataktan kalktı, battaniyeye sarınıp soğuktan titreye titreye hole doğru yürüdü. Kimseyi tanıyamadı, ama en azından akla yakın bir ölçüde var olduğunun ve insan diye adlandırılan ve zaman denen bir etmen içinde yaşayan üç-boyutlu varlıklara baktığının bilincindeydi. Bu varlıklardan birinin yanına gitti ve ilgisiz bir soru sordu; "Bugün günlerden ne?"

"Çarşamba."

"Aa, peki öyleyse o gün neydi?" Yanıt veren kişi hiçbir şey anlayamamıştı. Deborah konuşmayı mantıklı bir biçimde sürdüremeyecek kadar şaşkın durumda olduğu için oradan uzaklaştı. Arkasında bıraktığı üç-boyutlu varlıklar sıcaktan yakınıyordu. Yüzlerinde kendi zamanlarının havasını yelpazeliyorlardı.

Deborah dondurucu soğuktan midesinin bulandığını duyumsadı ve gidip bir yatağa uzandı. Kendi yatağını tanıyıp bulduğu için umutsuzca bir gönül borcu duydu.

Neler olduğunu görüyorsun… dedi Anterrabae sevimli bir tavırla. *Gerçekten yapabiliriz bunları. Bizimle oyun oynama, Kuş-kız, çünkü bunları hem yukarı, hem aşağı, hem de yanlara doğru, her yönde yapabiliriz. Bütün o tanımlamaların birer eğretileme olduğunu sanıyordun: aklını kaçırmış, çıldırmış, delirmiş, dengesiz, akıl hastası gibi tanımlamaların. Değil mi? Heyhat, görüyorsun, hepsi tamamen, tamamen doğru. Bizimle oyun oynama, Kuş-Kız, çünkü seni koruyoruz biz. Bir daha dünyaya hayranlık duyarsan, bizim karanlığımıza düşmeye hazır ol.*

Daha sonra. Dr. Fried son görüşmelerinden bu yana neler keşfettiğini sordu Deborah'a.

"Deliliğin ne olduğunu keşfettim," dedi Deborah ve büyük bir korkuyla, deliliğin sınırsızlığını, gücünü ve yarattığı dehşeti hatırlayıp başını salladı. "Gerçekten olağanüstü bir şey. Evet, kesinlikle olağanüstü bir şey."

Yeni Burun, Hobbs'ın Leviathan'ı ile hastalar arasındaki savaşım sürüyordu. Adam, katı ve tutucu inançları yüzünden, deliliği kurbanlarının hak ettiği bir şey, Tanrı'nın intikamı ya da Şeytan'ın işi olarak görüyor, kimileyin bu üç olgunun da geçerli olduğunu düşünüyordu. Günler geçtikçe korkuları azalmıştı ve artık kendince haklı olan öfkesi her an patlak vermeye hazırdı. İnançları yüzünden ona işkence ettiklerini anlamıştı.

Hastalar onun nefretine karşı, kendi hasta yaklaşımlarıyla savaşım veriyorlardı. Okur yazar olanlar İncil'i yeniden yorumlayıp ya da bazı bölümlerini gülünç bir hale getirip onu dehşete düşürüyorlardı. Constantia ahlak dışı cinsel yaklaşımlara başvuruyordu. Helene bir keresinde adamın getirdiği havluyu hafif bir reveransla alıp, "Kutsal Ruh'tan Paranoyak'a. Amin, amin," dedi. Deborah da, akıl hastaları ile dindar fanatikler arasındaki benzerlik konusunda düşündürücü birtakım gözlemlerde bulunuyordu. McPherson, koğuşun üzerinde bir rüzgâr gibi uğuldayan öfke ve şiddeti sezmiş, bu konuda ne yapabileceğini düşünmeye başlamıştı. Koğuşta zaten yeterli sayıda görevli yoktu. Başka koğuşlarda çalışan öbür iki yeni askerlik aleyhtarı işi iyi yürütüyordu, hatta birinde akıl hastalarıyla çalışabilme yeteneğinin belirtileri görülüyordu. D koğuşundaki Ellis adlı yeni görevliden kendisi de pek hoşlanmamıştı, ama ona acıyordu. Ellis bu işe hiç yatkın değildi; hastalardan korkuyor, nefret ediyordu ve Romalı yöneticiler Hıristiyanlığın ilk şehitlerinin gözüne nasıl görünmüşse, kendisini cezalandıran hükümet de onun gözüne öyle görünüyordu. Bu nedenle, Ellis hastaların ona taktığı adı ve ölü Hobbs'ın imgesini peşi sıra sürüklemek zorunda kalmıştı. En kötüsü, Ellis'ın inandığı dine göre intihar korkunç, canavarca bir günahtan başka bir şey değildi.

Böylece Ellis, cansız, leş kokulu bir balinayı sürükleyip duruyordu. McPherson, dünyada hiçbir avcının bu hasta insanların yaşadığı yer gibi savunmasız bir yere olta salacak kadar açıkgöz ya da acımasız olamayacağını düşündü. Zaman zaman, neden hep Hobbs'a saldırdıklarını, ona ise hiç saldırmadıklarını merak ediyordu; şimdi de gene ona değil, Ellis'a saldırıyorlardı. Helene o

olağanüstü bilgi birikimini hiçbir zaman ona sövgü yağdırmak için kullanmamıştı; sert-yüzlü Deborah bıçak gibi sivri dilini hiç ona yöneltmemişti. McPherson bunun nedense şanstan öte bir şey olabileceğini düşünüyordu, ama çevresini saran ve kendini böylesine dışa vuran acı ve mutsuzluktan nasıl uzak kalabildiğini gerçekten bilmiyordu.

Şimdi de durmuş, hastaların ayağa kalkışlarını, akşam yemeğini bekleyişlerini, karanlığı bekleyişlerini, yatıştırıcı ilaçları bekleyişlerini, uykuyu bekleyişlerini gözlüyordu. Blau gözlerini duvarın ötesinde bir şeye dikmiş bir halde, parmaklıklı ve tel örgülü radyatörün yanında duruyordu. Bir keresinde ona nereye baktığını sormuş, o da öteki kimliğiyle, "Hesaplaşma gününde olan ölüyüm ben," diye yanıtlamıştı.

Constantia tecrit odasından çıkmıştı ama hâlâ bir köşede sessizce mırıldanarak yalıtılmışlığını sürdürüyordu. Lee Miller dişlerini sıkıp sıkıp gevşetiyordu; yatakhaneden çıkıp gelen Miss Cabot, "Ben Amerika Birleşik Devletleri'nin Suikasta Uğramış Sabık Başkanı'nın Karısı'yım!" diye diretip duruyordu. Linda, Marion ve Sue Jepson'la ötekiler her zaman yaptıkları şeyleri yapıyorlardı. Ne var ki, havada geçmek bilmeyen bir huzursuzluğun varlığı seziliyordu –küçük küçük huzursuzlukların bir araya gelişinden daha yoğun bir şeydi bu. Ellis, ilaç tedavisiyle ilgili bir rapor yazmakta olduğu hemşire odasından çıktı. Ve takılmalar başladı.

"İşte sularını fışkırta fışkırta geliyor –Hobbs'ın Leviathan'ı bu!"

"Düş peşime, İblis!"

"Hobbs kendini öldürdü, ordu da bunu öldürdü!"

"Ona bir görev verdiler, ama omuza kartal biçimli bir madalya taktıran cinsten değil!"

"Bu görevde adama çan kulesine konmuş yarasa takarlar!"[8]

"Cehennem'den bugün ne haberler var, sayın vaiz?"

"Bunu ona sorma şimdi. Bırak, önce cemaatine şöyle bir göz gezdirsin!"

Duvarda, kalın bir tel örgünün içine yerleştirilmiş bir radyo vardı. Bu radyo yalnızca günün belirli saatlerinde ve kısık bir sesle, rahatsızlık vermeyecek hafif müzik parçalarını dinletmek üzere açılıyordu. Ama McPherson ansızın radyoya doğru gidip tel örgülü kapağın kilidini açtı ve radyoyu açıp sesini iyice yükseltti. Dokunaklılığı, hatta coşturuculuğuyla, koğuşun her yanına sinmiş olan ağır kokulu idrar-ve-dezenfektan atmosferine son derece aykırı düşen dans müziğinin madeni sesi koğuşa doluverdi. Spiker yumuşak sesiyle onlara "Yıldız-ışığı Çatısı'ndan iyi geceler," dilediğinde. Carla romantik bir özlem parodisiyle yanıt verdi: "Sıkıntılarım kanat çırparak elveda diyor nazikçe, iyi geceler… İyi geceler."

Koğuştaki herkes kahkahayı patlattı… Gerginliğin düşünsel-kokusu, bir yıldırımın düşmesinden sonra havada kalan ozon kokusu gibi, hâlâ koğuşun havasında asılı durduğu halde, herkes gevşeyip rahatlamıştı. Bir şey kıl payı atlatılmıştı.

Deborah yatıştırıcı ilacı verildikten sonra, yatağına girdi ve bildik bekleyişine, tanrıların ve Koro'nun uyku getirici fısıltılarını beklemeye başladı. McPherson yatakhaneye girdi ve gelip onun yatağının yanında durdu.

"Deb," dedi yumuşak bir sesle, "Mr. Ellis'la alay etmekten vazgeç olur mu?"

"Niye ben?" dedi Deborah.

"Hepinizin onu rahat bırakmanızı istiyorum. Artık şaka yok. Hobbs'dan söz etmek de yok."

"Bunu herkese söyleyecek misin?" (Sakınganca bir iyilik-etme-dürtüsü ve dünyaya özgü bütün güdülere ve simgelere yönelik sakınganca bir kuşku, sağduyuyu bastırıp bu soruyu sormaya itmişti onu.)

"Hı hıı," dedi McPherson. "Koğuştaki herkese."

"Marie ile Lena'ya bile mi?" (Bunlar, hastalarca bile, koğuşun en hasta kişileri sayılıyordu.)

"Deb… onu rahat bırak."

Bir an, McPherson'ın onu kullandığı duygusuna kapıldı Deborah. McPherson, koğuşta hiç kinci olmadan hastalara takma adlarla seslenmeyi başaran tek kişiydi, ama şu anda kırıcı bir hali vardı.

"Niye ben? Siz normal olanların, bizim bunun dışında –geleneklerinizin ve alışkanlıklarınızın dışında– olduğumuz düşüncesinde birleştiğinizi sanıyordum. Ben iyi bir insan değilim, kibar da değilim, ama Hobbs hakkında senden daha çok şey biliyorum. O *bizden* biriydi! Onu bizden ayıran tek şey, güvenlikte olmak için bağrına bastığı o üç santim boyundaki madeni anahtarıydı. Ellis da onun gibi biri. Onu ve nefretini tanıyorum."

McPherson'ın sesi alçaktı, ama öfkesi gerçekti ve Deborah bu öfkenin onun ta içinden, daha önce hiç göstermediği bir yerden geldiğini sezmişti.

"Bütün hasta insanların hastanelerde olduğunu mu sanıyorsun sen? Siz kızlar, acı çekmenin tekelinizde mi olduğunu sanıyorsunuz? Para meselelerinden söz etmiyorum –fazlasıyla yapılıyor bu zaten– ama sana şu anda, dışarda yaşayan bir sürü insanın yardım *istediğini* ama bunu elde edemediğini söylemek istiyorum. Zihinsel bir sorunu gördüğün an tanıman gerekir. Öteki hastaları hiç kızdırmıyorsun. Hiçbirinin aleyhinde bir şey söylediğini de duymadım bugüne kadar." (Deborah Carla'ya söylediklerini hatırladı ve yeniden suçluluk duydu.) "Ellis'ı rahat bırak, Deb –ilerde bunu yaptığına memnun olacaksın."

"Denerim."

McPherson ona dikkatle baktı. Deborah karanlıkta onun yüzünü seçemiyordu, ama sakinleştiğini sezdi. Sonra McPherson arkasına dönüp yatakhaneden çıktı. Deborah bir süre ilacın etkisine direnmeye ve McPherson'ın neyi, nasıl söylediğini düşünmeye çalıştı. McPherson'ın sözleri katı, ama doğruydu. Ve öfkesinin gerisinde, bir çağrışım –her yerde ender bulunan, ama bir akıl hastanesi koğuşunda paha biçilmez bir mücevher kadar değerli olan bir çağrışım– eşit insanlar arasında oluşan,

yapmacıksız bir saygı çağrışımı vardı. Bunun getirdiği sorumluluk karşısında Deborah'ın kapıldığı korkuya yeni bir duygu katışmıştı. Sevinçti bu.

12.

“Geçenlerde yaptığımız görüşmede konuştuğumuz bir şey aklıma takıldı,” dedi Dr. Fried. “Hastalığının bir yanardağ olduğunu, kız kardeşinin yamaçları kendi başına donatması gerektiğini söylemiştin. Kendine ve bana ne anlatmaya çalıştığını biliyor musun şimdi? Bu tanrıların, şeytanların ve bütün şu senin Yr krallığının kendi kendine yarattığın şeyler olduğunu anlamıyor musun gerçekten?”

“Ben kesinlikle böyle demek istemedim!” dedi Deborah korkuyla geri çekilerek; hâlâ Koro’nun insan yıllarını terennüm ettiğini duyuyordu: *Kendine gel; hepsi senin beyninin ürünü.* “Yr gerçektir!”

“Sana gerçekmiş gibi geldiği konusunda hiç kuşkum yok, ama başka bir şey daha söylüyormuş gibisin sanki –hastalığın kendisinin, genellikle hastalık belirtileri sanılan şeylerden ayrı bir şey olduğunu. Belirtilerin, hastalığı belirtmesine, hastalıkla ilgili olmasına karşın, bunların farklı şeyler olduğunu söylemek istiyorsun, değil mi?”

“Evet, öyle.”

“Peki öyleyse, şimdi beni yeniden geçmişine, yamaçların donanmasından önceki günlere götürmeni ve benimle birlikte bu yanardağa bir göz atmanı istiyorum.” Dr. Fried Deborah’ın gözlerinde beliren korkuyu görünce ekledi: “Hepsi aynı anda değil tabii. Birer birer.”

Büyük Aldatmacalar’ı ve ayrıca yaşamın kaçınılmaz, ama duygularıyla inançlarından ötürü Deborah’a onun sonunu hazırlamak için oluşturulmuş bir planın, herkesin bildiği ancak kimsenin bildiğini itiraf etmediği gizli bir oyunun parçalarıymış gibi gelen pek çok küçük kandırmacayı daha önce incelemişlerdi. Aylarca süren bir tedaviden sonra, Deborah dünyanın ona bu denli korkunç görünmesinin birçok nedeni olduğunu öğrenmeye başlamıştı. Hükümdar büyükbabasının gölgesi, bütün hanedanın üzerinde kapkara bir halde duruyordu hâlâ. Deborah sık sık geriye dönüp büyükbabasının bildik sesiyle, “Sınıf İkincisi olmak yetmez, birinci olmalısın”, “Birisi seni kırdığı zaman hiç ağlama, gül. Seni üzdüklerini bilmelerine asla izin vermemelisin,” dediğini duyar gibi oluyordu. Bu sözlerin tümü de gizli oyunun gülüşen ortaklarına yönelikti. Gurur, sanki her gün yapılan bir şeymiş gibi, soylu bir biçimde üzüntüden ölme yetisi anlamındaydı. Büyükbabasının onunla gurur duyması bile öfke niteliğindeydi. “Sen zekisin –hepsine günlerini göstereceksin!” Kendi kendine espri yeteneğini geliştirmiş, iğneleyici, acı sözcükler türetmişti büyükbabası; kadınlara inek ya da doğurgan-orospu gibi adlar yakıştırıyordu ve bir gün ona büyüyüp işe yaramaz bir kadın olacağını söyleyip yanağına hafif bir tokat indirmişti. Deborah, aptal ve nankör insanlarla dolu koca bir dünyaya karşı savaşacak ve bir kadın olmasına karşın, onun savaşını kazanacaktı: sakat bir göçmenle, çoktan ölmüş bir Letonyalı Kont arasındaki o eski ve gizemli savaşı.

Deborah’ın yetiştiği yer ve dönemde, Amerikalı Yahudiler kısa bir süre önce Avrupa’dan

kaçmalarına neden olan savaşların aynını sürdürmek zorunda kalmışlardı. Sonra, Nazilerin Avrupa'nın her yanına yayılıp nefretlerini Amerika'da da haykırmalarıyla doruğa ulaşan, yeni savaşlar ortaya çıkmıştı. Büyük kentlerde birlikler yürüyüş yapıyor, sinagoglara, gettolarından çıkmaya kalkışan Yahudilere hakaretler yağdırılıyordu. Deborah, Blaular'ın evine boya atılmasını, kimi Çek Yahudilerinin Polonya sınırına doğru koşarken "özgürlük âşığı" Polonyalılar tarafından vurulduğunu yazan gazetenin yanı başına konmuş fare ölülerinin kokuşmasını gördüğünü hatırlıyordu. Bu nefreti çok iyi tanımış, bir iki kez de çevredeki kabadayıların saldırısına uğramıştı. Ama büyükbabası, sanki bunda gizli bir kanıt bulmuş gibi, övünçle, "Kıskançlık derler buna! En iyiler ve en zekiler her zaman kıskanılır. Hep dimdik yürü ve seni üzerlerse bunu onlara belli etme," demişti. Ardından, sanki nefreti esprisinin arasından onu gözetliyormuş gibi, "Göstereceksin onlara! Sen bana benziyorsun. Onların hepsi aptal, topu birden. Bir gün onlara göstereceksin!" diye eklemişti.

Deborah'ın "onlara gösterdiği" şey, bir ihbarcı, aldatıcı, yoldan çıkarıcı bir kişi olmuştu: erken gelişen kişiliğiydi gösterdiği. Gerçi bir gün "biri" olacağını düşündüren kimi belirtiler yaşlı adamı haklı çıkarıyor gibiydi. Deborah keskin zekâsını, dünyayla yaptığı silahlı ateşkes boyunca uzun süre yetişkinleri ürkütüp şaşırtmak için bir silah olarak kullanmıştı. Ama yaşıtlarını bir an bile kandıramamıştı. Çocuklar onun ne olduğunu hemen anlıyor ve korkularından gelen bir kurnazlıkla onu yıkmaya koyuluyorlardı.

"Şu Yr tohumunun atıldığı toprak buna hazırmış demek ki," dedi doktor. "Yetişkinler dünyasının aldatmacaları, büyükbabanın gösterişçiliği ile senin ondan daha açık seçik biçimde algıladığın dünya arasındaki büyük uçurum, kendi erken olgunlaşmış kişiliğinin senin özel bir insan olduğun biçimindeki yalanları ve özel biri oluşun, yetişkinlere ne denli etkileyici gelirse gelsin kendi yaşıtların arasında başa geçemediğin biçimindeki acı gerçek–"

"Hizmetçiler ve ithal giysilerle, özen gösterilerek yetiştirilmiş zengin bir küçük kızla–şey arasındaki uçurum– şey–"

"Ne arasındaki? Nerdesin şu anda?"

"Bilmiyorum," dedi Deborah, ama daha önce de bulunduğu bir yerdeydi şu anda."

"Hiçbir renk yok, yalnızca grinin tonları. O iri ve beyaz. Ben ufacığım ve aramızda parmaklıklar var. Yemek veriyor. Gri. Yemem. Nerede benim… benim…"

"Senin neyin?"

"Kurtuluşum!" dedi Deborah hiç düşünmeden.

"Devam et," dedi doktor.

"Benim… kimliğim, sevgim."

Dr. Fried onu bir süre dikkatle süzdü, sonra, "İçimde bir önsezi var –benimle birlikte onu sınamak ister misin?" dedi.

"Bu konuda bana güveniniz var mı?"

“Tabii var, yoksa birlikte yürüttüğümüz şu bilim dalı var olmazdı. Kendine ve gerçeğe ilişkin temel bilgilerin doğru. Bilgilerine güven.”

“Haydi, hemen başlayın öyleyse, yoksa psikiyatri yok olacak.” (Kahkahalar.)

“Sen çok küçükken, annenin gebelikle ilgili bir sorunu olmuştu, değil mi?”

“Evet, düşük yapmıştı. Bebekler ikizdi.”

“Ve sonra bir süre dinlenmek için evden ayrılmıştı, değil mi?”

Birden, geçmişi aydınlatan bir ışık yandı, güçlü ve zorlu bir gerçekten bir ses gelir gibi oldu; beysbol oynanırken, hızla atılan bir topun pat diye top tutucunun eldivenli elinin içine düşmesini andıran bir sesti bu. Bir bağlantıydı. Deborah sesi dinledi, sonra dili dolaşa dolaşa, öteki dünyaya özgü bir yalnız bırakılma deneyiminden başka bir şey olmayan bu çok eski karabasanın eksik yerlerini doldurmaya haşladı.

“Beyaz şey bir hemşireydi galiba. Sıcak olan her şey yok olmuş gibiydi. Şimdi de sık sık bu duyguya kapılıyorum, ama o sırada, gerçekten öyle bir yerde bulunmam kesinlikle olanaksız diye düşünmüştüm. Parmaklıklar bir çocuk karyolasının parmaklıklarıydı. Benim yatağımın parmaklıklarıydı herhalde. Hemşire uzak ve soğuktu… Hey! Hey!” Şu anda –dostça– görünen ışık birden başka bir şeyi daha aydınlattı ve bu ani aydınlık, önemsiz, sıradan bir bağlantıyı görkemli, olağanüstü bir keşfe dönüştürdü. “Parmaklıklar… karyolanın parmaklıkları, soğuk, renkleri görme yetisinin kayboluşu… şimdi de olan şey bu! Kuyu’yla ilgili bir şey –şimdi de olan şey bu, şimdi de! Kuyu’ya düşmeyi beklerken gözlerimi kapatan kara sargılar işte o karyolanın parmaklıkları, soğuk da o soğuk– neden yalnızca bir palto giyerek sona erdirilemeyecek bir soğuk olduğunu merak edip duruyordum.”

Sözcük sağanağı dindiğinde. Dr. Fried gülümsedi. “Terk edilmek ve sevgisiz kalmak kadar büyük bir şey demek ki.”

“Öleceğimi sandım, ama sonunda hepsini hatırladım işte.” Deborah hayaller içindeyken bir an durakladı, sonra sürekli olarak kafasını kurcalayan bir şeymiş gibi, ansızın bir soru çıktı ağzından. “Bu kara sargılar niye herkeste olmuyor? Herkes ara sıra, belki bir ya da iki hafta yalnız bırakılıyordur mutlaka. Hatta anne ve babalar ölüyor, ama çocuklar aklını kaçırmıyor, retinalarının önünde bir aşağı bir yukarı oynayan kara matem sargıları da olmuyor.” Bu durum nedense yanlış yaratılmış olmasının, kusurun aslında genlerinde, kötü bir tohumdan gelişinde olmasının bir başka güçlü kanıtıymış gibi geldi Deborah’a. Ve doktorun ona acıyarak karşı çıkmasını, Yr’ye dönüş yolunu aydınlatacak o bildik ve rahatlatıcı yalanı söylemesini bekledi. Ne var ki duyduğu sözler katıydı.

“Anılar biçim olarak değişmeyebilir, ama yıllar boyu önemlerinin vurgulanması onlara korkunç boyutlar kazandırabilir. Terk edilmenin yarattığı soğuğu, parmaklıkları ve yalnızlığı sık sık aklına getirirsen, her seferinde, içinin derinliklerinden, sana, ‘Görüyor musun? Gene de yaşam böyle işte,’ diyecektir bu deneyim.”

Doktor görüşmenin bittiğini belirtmek için ayağa kalktı. “Bu kez epeyce iş başardık. Geçmişin hayaletlerinin bugün seni hâlâ hangi konularda ele geçirmeye çalıştıklarını öğrenmiş olduk.”

Deborah, “Bunun bedeli ne olacak acaba?” diye mırıldandı.

Doktor Deborah’ın koluna dokunarak, “Bu bedeli sen saptayacaksın. Şu Yr’ne de söyle, araştırmamız sırasında seni zor durumlara düşürmeye filan kalkışmasın.”

Deborah anlaşılmaz bir dokunma korkusu yüzünden kolunu hızla doktorun elinin altından çekti. Haklıydı da, çünkü elin koluna dokunduğu yerden dumanlar çıkmaya, kazak kolunun altındaki yanık et kabarıp acımaya başlamıştı.

“Özür dilerim,” dedi doktor Deborah’ın yüzünün sarardığını görünce. “Sen hazır olmadan, sana dokunmayı düşünmüyordum aslında.”

“Yıldırım okları,” diye yanıtladı Deborah ve kazağının kolunun içinden kavrulmuş haldeki etine bakıp böyle bir gücün isabet ettiği yer olmanın korkunçluğunu düşündü.

Böyle bir mantık saldırısı karşısında şaşkına dönen doktor, önünde duran hastanın titreyen gövdesinin gerisine, aradıktan hayaletin bir an keyifli bir halde görünüp kaybolduğu noktaya bakmaktan başka bir şey yapmadı. “Birlikte, var gücümüzle çalışacağız ve anlayacağız.”

“Dayanabildiğimiz sürece,” dedi Deborah.

13.

Zaman akıp gidiyordu. Deborah bir tenis topu gibi, Yr'de evreden evreye, yeryüzünden boşluğa, gün ışığından karanlık pencereye, normal insanların zaman olgusunu belirleyen sınırların birinden ötekine savrulup duruyor, bu geçişler sırasında Mr. Ellis'a da katı davranmamaya çalışıyordu. Onu Hobbs adıyla rahatsız etmiyordu artık ve ona karşı, neşeli olmasa bile uysal davranıyor, onun şehitliğine –varlığına– elinden geldiğince katlanıyordu. Hastaneye bir öğrenci hemşire grubu gelip gitmişti. Kimisi, akıl hastası olan kişiler artık kendilerinde korku uyandırmadığı için rahatlamış, kimisi de, akıl hastası kadınların söze dökülmüş düşünceleriyle kendi söze dökülmemiş düşünceleri arasında gizli bir benzerlik olduğunu sezip dehşete düşmüştü. Koğuşa yeni bir öğrenci grubu gelmişti ve Constantia'nın aklına estiği an çırılçıplak soyunmasına, Helene'ın incelikli ve kemik-kırıcı şiddetine ve Deborah'ın sabit bakışlarına alıştırılıyorlardı. Bir gün, bu genç hemşirelerden biri oldukça yüksek bir sesle, "Bu çocuk sanki ben burada hiç yokmuşum gibi, bakışlarıyla beni delip geçiyor," demişti. Daha sonra, Deborah bu hemşireye, *"Yok olan* yanlış," diye fısıldayarak onu rahatlatmaya çalışmıştı. Bu sözüyle, orada olmayan kişinin bu güzel hemşire değil, bu çirkin hasta olduğunu söylemek istemişti. Gelgelelim bu yanlış-oluşturulmuş sözcükler yalnızca korku içindeki öğrencinin daha büyük bir ürküye kapılmasına yol açmıştı. Ve Deborah, kendisiyle "insan" denen tür arasındaki aşılmaz uzaklığı bir kez daha ayrımsamıştı.

Deborah, holün ilerisindeki küçük tecrit odasında ayakta duruyordu. Bir hemşire yemek tepsisini getirmişti. Hemşire eli ayağı dolaşarak anahtarı (farklılığının simgesi) bulmaya çalışırken yüzü sapsarıydı; onun gibi bir akıl hastasına bakma görevi verildiği için gördüğü gizli karabasanların korkunçluğunu hatırlamıştı belki de. Deborah en azından bu karabasanları paylaşıyor, anlıyor, onlara inanıyordu. Bunu fısıldayarak hemşireyi rahatlatmaya çalıştı, ama onun korkudan yüzünün gerildiğini, arkasına dönüp sendelediğini ve yitirmek üzere olduğu dengesinin son kırıntısına tutunmaya çalıştığını gördü.

Bu sakarlık onları benzer kılmıştı. Onun için Deborah neredeyse içgüdüsel bir hareketle elini uzattı; el hemşirenin koluna ulaşıp bir saniye kadar kolu tuttu. Oluşturulan denge genç kadını yakalayıp doğrulmasını sağladı, ama hemşire korkusunun verdiği güçle kolunu çekip yalpalayarak odadan fırladı.

Acı çek, dedi Deborah Yr'de toplanmış olan varlıklara: Yrece'de bir selamlaşma eğretilemesiydi bu. *Yıldırımların ve yanıkların ileticisiyim ben. Bunlar benden doktora geçiyor, ondan da hemşireye doğru akıyor. Ben burada hep bakırdan bir tel oldum, oysa insanlar beni pirinçten sanıyorlardı!*

Anterrabae güldü. *Aklını kullan,* dedi bitimsiz, sonsuz, alevli düşüşü içinde kıvılcımlar saçarak. *Bu odanın, bu koğuşun, bu hastanenin, hepsinin dışında bu hemşire, vardiyası bitince senin hiçbir zaman anlayamayacağın, hiçbir zaman tanıyamayacağın bir madde içinde gülecek, yürüyecek,*

soluyacak. Onların soluduğu hava, kanları, kemikleri, gece ve gündüzleri, seninkilerden farklı bir maddeden oluşuyor. Senin madden onlar için ölümcül. Senin madden onlara bulaşırsa ölürler ya da delirirler.

"Kuyu gibi bir şey mi olur?"

Tastamam öyle.

Deborah içindeki bu yıkma gücü karşısında kapıldığı dehşetle bir çığlık attı. Yere düştü ve hafifçe inledi. "Çok büyük bir güç, çok büyük bir zarar. Kimse böyle incinmesin –böyle olmasın! Böyle olmasın… böyle…"

Sonra, Yr'deki rütbesini ve adını takınıp ayağa kalktı, yerde yatar durumda bıraktığı kimliği, karnının aşağısını, çürük bir kavun gibi ezilen tümörlü yeri tekmelemeye başladı. Bu veda töreninin incecik çığlıkları yankılanırken, parmaklıklı pencerenin dışındaki gökyüzü karanlığı yüklenmeye başlamıştı. Deborah dışarı baktı, ayakta olduğunu, pencerenin önünde durduğunu ve yavaşça, "Hepiniz, bırakın öleyim," dediğini ayrımsadı. Hepsi birden saldırırsa, artık yaşayamayacağını biliyordu. Çektiği bu acıya değecek hiçbir coşku, mutluluk, huzur ya da özgürlük yoktu. "Yok edin beni, Anterrabae, Koro, ötekiler. İlk ve son kez olarak, dünyaya çarpıp parçalayın beni!"

Derken, dışardan odadaki ışık yakıldı ve kilidin içinde bir anahtar gıcırtısı duyuldu. Vardiya değiştirici hemşire neşeyle, "Şöyle bir bakıyoruz," dedi, ama Deborah'ın yüzünü görünce, arkasındaki hemşireye dönüp, "Hemen koğuş denetimini tamamla ve bir tulum hazırlat," dedi.

Deborah nasıl bir kimlikte ve nasıl bir görünümde olduğunu bilmiyordu, ama çok rahatlamıştı. Besbelli kederi maskeden dışarı sızdığı için, yardım geliyordu. "Göz deliklerinden belki…" diye mırıldandı az sonra gelen kişilere.

Deborah Kuyu'dan çıktığında, kendini karanlığın içinde buldu. Kocaman bir balina gibi, bir denizin derinliklerinden –başka ilkeleri ve iklimleri olan bir maddeydi bu– yüzeye çıkmıştı. Yeryüzü, alacakaranlığın başlangıcını belirleyen pencereden, bir başka pencerenin dışındaki geceye dönmüştü. Şimdi iki yatak ve ötelerde –camın, parmaklıkların, tel örgünün ötesinde– yıldızlarla donanmış, koyu bir karanlık vardı. Işıltıları bu üç-maskeli pencereden bile görülebilen yıldızlarla bezenmiş güzel bir geceydi. Öteki yataktan hafif bir ses geldi. "Kim o?" diye sordu Deborah.

"Burnu-kaşıntılı Hanımefendi," diye yanıtladı Helene. "Burnu-kaşıntılı Milo Venüsü."

"Tulumdayken gözüne bir saç telinin girdiği oldu mu hiç?" diye sordu Deborah, Zaman zaman gözüne bir saç teli ya da toz girdiğinde çektiği sıkıntılar gelmişti aklına. İnsan ellerini uzatamayınca, bu lanet olası küçük rahatsızlıklar dünyanın en büyük sorunu haline geliyordu.

"Ben *kendim* gözümün içindeki saç teliyim," dedi Helene sakin bir sesle, "sen de öylesin."

Deborah bu sonsuz keşfin verdiği dinginlik içinde öylece yattı. Zihni her şeyi berrak bir biçimde görebiliyordu. Bir süre, bitişik yatakta ikiz kardeşiymiş gibi yatan Helene'ı düşündü. Helene, sert ve genellikle öfkeli olduğu halde, Deborah onun zekâsına saygı duyuyordu. Kendine özgü hüzünlü ve

direngen tavrıyla, Helene da Ellis'a eziyet etmekten vazgeçmişti. Helene çoğun çevresiyle bütün bağlantısını koparıyor, ulaşılmaz oluyordu; kimileyin de apansızın söyleyiverdiği acı, iğneleyici, bıçak gibi keskin bir iki cümleyle, ya da herkesi şaşkına çeviren sert bir saldırıyla, bu yalıtılmışlığından sıyrılıyordu. Ama Deborah, her şeyi açık ve olağan bir biçimde düşünebildiği dingin anlarında, kendisininki kadar umutsuz bir hastalığı olsa da, Helene'ın içinde boyutu belirsiz bir güç, bir istenç, iyileşmesini sağlayacak *bir şey* olduğunu biliyordu. Helene başaracaktı, biliyordu bunu. Bu nedenle, Helene'a karşı beslediği duygu, bir kıskançlık, saygı ve korku bileşimiydi.

Bir gün, Helene'a çok acımasız davranmıştı; onun iyileşebileceği düşüncesinde olduğunu söylemişti ona ve birden bu kaslı gövdenin korkuyla gerildiğini görmüştü. Helene'ı üzdüğünü pek anlamamıştı o gün. Helene ince ve ölçülü bir sesle, o, yani Deborah, hemen oradan çekip gitmezse, kendisinin, yani Helene'ın, o bok-kokulu kafada ne kadar kemik varsa hepsini kıracağını söylemişti. Deborah da çekip gitmişti.

Birden ışık yandı ve yıldızlı karanlığın güzelliğinden sonra, hem kendilerinin hem de birbirlerinin korkunç görünümlerinin ortaya çıkması karşısında ikisi de hafifçe inledi. Ellis yalnız gelmişti; Helene'ın nabzına bakmak için hızlı hızlı onun yatağına doğru yürüdü.

Normal olarak, hemşirelerle hastabakıcılar, böyle bir odaya girerken temsil ettikleri dünyanın varlığını, büyük olasılıkla arada kalmış, şaşkın durumdaki kişilere yavaş yavaş sunmak için bir iki şey söyler, yalnızca bir göz kırpışıyla olsa bile varlıklarının kabullenilmesini beklerlerdi. Ellis'ın bu gelişi, böylesine duyarlı bir yer için çok ani olmuştu. Ellis şakak-nabzına bakıp raporuna yazmak için bir rakam elde etmek amacıyla Helene'ın başını tutunca, Helene hızla başını çekti. Başını oynatmak, tuluma bağlanmış bir kişinin dağarcığındaki tek hareket olanağıydı. Ellis bir eliyle Helene'ın yüzünü kavrayıp sıkıca tutarken, öteki eliyle de nabzı ölçmeye çabaladı. Helene yeniden başını çekmeye çalıştı. Sonra Ellis hafifçe doğruldu, öfkeli değil sakıngan bir hali vardı, birden Helene'ın yüzüne vurmaya başladı. Arkaya arkaya inen darbeler hızlı ve sertti. Derken Helene tükürerek bir öfke sağanağı boşalttı Ellis'ın yüzüne. Deborah'ın onları seyrederken gördükleri, sonradan onun için artık bütün akıl hastalarının güçsüzlüğünün simgesi haline gelecekti; soğukkanlılıkla, amansızca, tam hedefe indirilen bir tokat daha ve yeniden tükürükle verilen bir karşılık. Helene tükürüğünü Ellis'a ulaştıramıyordu bile, ama her tükürme girişiminde, Ellis kolunun bütün gücüyle suratına bir tokat indiriyordu. Helene'ın artık kupkuru kesilmiş dudaklarını büzerek tükürüp solumasından ve inen tokatlardan başka bir ses duyulmuyordu odada. Her ikisi de öylesine kararlıydı ki, sanki başka her şeyi unutmuş gibiydiler. Ellis tokatlarıyla Helene'ı iyice sindirdikten sonra, hem onun hem de Deborah'ın nabzına bakıp odadan çıktı. O dışarı çıkarken, Helene hafif hafif öksürerek kan tükürüyordu.

Ertesi gün, Deborah kendi Yr'li düşmanının kimliğine büründü – Yr'de *nelaq tankutuku* diye adlandırılan gözsüz-ve-çırılçıplak bir gönüllü paylaşıcı kimliğine. Bir hemşireye gidip doktor haftalık yönergeyi imzalamaya geldiğinde, onunla görüşmek istediğini söyledi.

"Onunla niye görüşmek istiyorsun?" diye sordu hemşire.

"Ona söyleyeceğim bir şey var."

"Neymiş o?"

“Bir barış yanlısının, elinin tersini kullanan biri olduğu.”

Hemşire onu gündüzcü başhemşireye gönderdi; gene aynı şeyler söylendi. Tavanın altındaki bulut kararmaya ve alçalıp Ceza’ya yaklaşmaya başlamıştı, ama ne olursa olsun, doktora tanık olduğu ve anlaşılmaz bir biçimde hem yenenin hem de yenilenin deneyimini paylaştığı bu olayı anlatıp vicdanını rahatlatmak zorundaydı Deborah. Hemşire kuşku içindeydi, onun için Deborah yalvarmak zorunda kaldı; bulut gitgide yaklaşıyordu ve rüzgâr da esmeye başlamıştı. Sonunda doktorla görüşme iznini kopardı. Doktora, gördüklerini abartmadan, kısaca anlattı; onu kendine inandırabilmek için, dünyadaki aklı başında insanlar gibi görünmeye çalışıyordu. Bunun kendisi için ne denli önemli olduğunu doktora anlatma çabasına girmedi. Ellis’ın eğilimlerinden, salt anahtarlar hastalarda değil onda diye gizli kaldığını bildiği eğilimlerinden de hiç söz etmedi. Sözlerini bitirdiğinde, doktor öylece oturup sanki Deborah’ın saçlarının uzamasını seyrediyormuş gibi, uzun uzun onu süzdü. Deborah bu konuda pek çok deneyimi olduğu için, doktorun bulutu görmediğini, gizli rüzgârı duymadığını ya da Ceza’yı sezmediğini biliyordu. Doktor bir başka mevsimde –ilkyazdı belki de– ışınları Deborah’ın göz eriminin, gerçekliğinin ve krallığının sınırlarında yok olan ayrı bir güneşin altında oturuyordu.

Sonunda doktor, “Bunu neden Helene kendi gelip anlatmıyor bana?” dedi.

“Helene bu olaydan hemen sonra bırakıp gitti.” Deborah bunun anlamının, onda iyileşme olasılığı gördüğünü söylediği gün Helene’ın kendine özgü bir biçimde intikam alıp onu sövgü ve kafa patlatma tehditleri altında bıraktıktan sonra kendi dünyasına kapanması gibi bir şey olduğunu tam söyleyecekken vazgeçti. Bunu söylemenin pek akıllıca bir şey olmayacağını anlamıştı, ama bunu anlamasıyla birlikte, bir kumaşın bir çiviye takılması gibi, zihni bu olaya takılmış kalmıştı. Daha fazla konuşamadı.

“Burada her türlü kabalığın önlenmesine çalışıyoruz, ama kanıtlanmayan hiçbir şeyi de kabul edemeyiz. Kriz geçirdiğin için tuluma sokulmuştun biliyorsun. Belki de gördüğünü sandığın bir şey bu.”

“Hiç olmazsa Ellis’a bir sorun. O İnançlı Ruhu… yalan söyleyecek olursa, ruhuyla başı derde girecektir nasıl olsa.”

“Bunu bir not edeyim,” dedi doktor, ama her-yerde-hazır-ve-nazır not defterini almak için hiçbir hareket yapmadı. Lee Miller’ın Üç Numaralı Tedavi dediği şeyi uyguluyordu ona besbelli: hiçbir şeyi değiştirmeden yalnızca avutmayı amaçlayan o bildik “iyi-iyi”, ardından “Evet, evet, tabii” sözcüklerinin, hiçbir anlayış içermeyen bir suskunluğun ve sonunda hiçbir girişime yönelmeyen bir anlaşmazlığın karışımıydı bu yöntem. Deborah doktora bakarken, yatıştırıcı ilaç konusundaki isteği geldi aklına. İlaçlarının arttırılmasını istiyordu ve şu anda bu isteğini söylese doktorun kabul edeceğini biliyordu. Ama Helene’ın yuttuğu kanı kullanarak uyku satın almak istemiyordu. “Klor hidrat cömertliği ve kk’ler sadakası,” diye mırıldanarak doktoru kendi haline bıraktı. Buluttan yere düşen solucanları seyretmeye başladı. Doktor dışarı çıktı. Olsun; o da gider Dr. Fried’e, yani Fayrap’a anlatırdı.

Furi, ya da Fayrap, Dr. Fried’in Yrece’deki yeni adıydı; Deborah’ın kolunu dağlayıp gözle görülmeyen bir yanık oluşturan korkunç gücü anıştırıyordu bu ad.

“Koğuş doktoruna anlattın mı bunu?” diye sordu Furi.

“Evet, o da bana Gülümsemeli Üç Numara ‘evet-evet’i uyguladı.”

Deborah, daha etkili yatıştırıcı ilaç istemeyi onuruna yedirememesinin gülünç olduğunu düşündü. Hiç değilse ona çok pahalıya patlayacak bu olaya karşı destek olacak bir şeyler alsaydı keşke.

“Biliyorsun,” dedi Furi, “sizin koğuşunuzun yönetimiyle bir ilgim yok. Koğuşun politikasına karışamam.”

“Koğuş politikasının değiştirilmesi gerek demek istemiyorum,” dedi Deborah, “bu politika tulum içindeki hastaları dövmek değilse tabii.”

“Koğuş personelinin disiplini konusunda da bir şey söylemeye yetkim yok,” dedi Furi.

“Burada herkesin soyadı Pilatus[9] mu acaba?”

Sonunda, Furi personel toplantısında konuyu açmaya razı oldu, ama Deborah ikna olmamıştı. “Belki de gerçekte böyle bir şeyi görmediğimden kuşkulanıyorsunuz.”

“Hiç kuşku duymadığım tek şey bu,” dedi doktor. “Ancak, koğuşlarda yapılması gereken şeyler konusunda benim hiçbir rolüm olmuyor, anlatabiliyor muyum? Yönetici kadrosunda değilim ben.”

Deborah kibritin kuru yakıtı tutuşturduğunu sezdi. “Adalet uygulanmıyorsa, namussuzluk örtbas ediliyorsa ve inançlarını koruyan insanlar acı çekiyorsa, sizin gerçekliğiniz ne işe yarıyor peki? Helene da Ellis konusunda verdiği sözü tuttu, ben de. Peki sizin gerçekliğiniz ne işe yarıyor?”

“Bak, dinle beni,” dedi Furi. “Sana hiçbir zaman gül bahçesi vadetmedim ben. Hiçbir zaman kusursuz bir adalet vadetmedim…” (Birden, Nümberg’deki hastaneden kaçıp bu gamalı haç-kentinin içinde kaybolduktan sonra, hastaneye geri dönüp sert, alaycı, sinir bozucu bir kahkaha atarak, “Sholom Aleichem, Doktor, onlar benden daha deli,” diyen Tilda’yı hatırlamıştı.)… “ve hiçbir zaman huzur ya da mutluluk da vadetmedim. Sana ancak bütün bunlarla savaşma özgürlüğüne kavuşmanda yardımcı olabilirim. Sana sunduğum tek gerçeklik savaşım. Ve sağlıklı olmak, gücünün yettiği kadarıyla, bu savaşımı kabul edip etmemekte özgür olmak demektir. Ben yalan şeyler vadetmem hiç. Kusursuz, güllük gülistanlık bir dünya masalı koca bir yalandır… üstelik böyle bir dünya çok can sıkıcı bir yer olur!”

“Toplantıda söz edecek misiniz bundan –Helene konusundan?”

“Söz edeceğimi söyledim ve söz edeceğim de, ama sana hiçbir şey için söz vermiyorum.”

Helene onu tanıklığının yüküyle baş başa bıraktığı için, Deborah bilinçsiz bir halde, Sylvia’nın artık unutulmuş olan sözcükleri için *tankutuku* durumuna giren Lee Miller’a doğru giderken buldu kendini. Lee kimsenin arkasından gelmesine izin vermezdi ve ötekilerin yaptığı gibi duvara yaslanmayı hiç sevmezdi. Bu yüzden, “herkesi yerli yerine yerleştirmek” amacıyla, dur durak bilmeden hep daire biçiminde dönme gereğini duyardı. Deborah, bağlılık ya da yakınlıktan değil,

gizemli bir zindelik duygusunun etkisiyle Lee'yi, gezegenlerinin çevresinde dolaşan bu Batlamyus güneşini izlemeye başladı.

"Çekil git, Blau!"

Bu da yerinde bir şeydi; Lee'nin onunla konuşarak, ikisinin de aynı oyunun oyuncuları olduğunu, birbirleriyle bağlantılı olduklarını itiraf ettiğini düşündü Deborah.

"Çekil git, Blau!"

Deborah bu bağlantının zincirlerini sürükleye sürükleye Lee'nin arkasından yürümeye devam ediyordu.

"Hemşire! Defet şu orospuyu!"

Hemşire yanlarına geldi. "Holden çık, Deborah, ya da onu izlemeyi bırak." Hemşire üçüncü bir oyuncuydu, ama *tankutuku* değildi. Çekim bağı çözüldü; Deborah yine çekip gitti.

Bak, Kuş-kız, dedi Anterrabae, *benim ateşimin ışığını kullanarak, ne büyük bir dikkatle, ne büyük bir özenle küçük tehlikelerden uzaklaştırıyorlar seni: iğnelerden, kibritlerden, kemerlerden, ayakkabı bağlarından, kem gözlerden. Ellis kilitli bir tecrit odasındaki çıplak tanığı döver mi acaba?*

Deborah, duvardan aşağıya doğru kayıp alışık olduğu yere, öteki yontuların arasına oturdu ve zihnindeki görüntüleri –yalın, açık, korkunç görüntüleri– seyretmeye başladı.

O akşam, saldırganlığı ve ülkenin en zorlu hastanelerinden birinde geçirdiği dokuz yıl nedeniyle belli bir saygınlığı olan Lucia adındaki yeni bir hasta, ansızın radyatörün çevresinde birbirlerine sokulup çömelmiş, titreşip duran küçük bir grup hastaya dönüp, "Burası farklı bir yer. Bi sürü batakhanede, bi sürü koğuşta bulundum ben. Erkek kardeşim de; bi sürü koğuşta. Burda olan… daha fazla korkak, daha fazla deli var; yere işemeler, bağırıp çağırmalar –ama belkiden ötürü farklı. Küçük, küçücük bir belkiden ötürü," dedi.

Lucia hemen oradan uzaklaşıp her zamanki devekuşu tavrıyla, sözlerinin olağanüstü ve korkunç gücünü yadsımak istercesine holde hoplayıp zıplayarak koşmaya ve gülmeye başladı. Ama bu sözler söylenmişti bir kez ve koğuşun hayvansı kokusu gibi, havada asılı bir halde duruyorlardı. Hepsi bu umuttan, bu küçük, küçücük Belki'den korkuyordu. Ama o anda yanlarına gelmiş olan Deborah için bu sözler özel bir anlam ifade etmişti; Deborah her iki dünyaya da bakıp çok yakında olacak şeyleri, çökmekte olan bulutu, buluttan aşağıya yuvarlanan solucanları ve kapkara rüzgârda parça parça savrulan kuralları gördü.

"Boş verin Belki'ye; yönetimle ilgili bir sorun bu."

14.

Dr. Fried Esther'la Jacob'ın büroda yan yana oturmuş, huzur ve güvence beklediklerini gördü. Onlarla açık konuşup kendisinin Tanrı olmadığını, hiç bir şey için kesin bir söz veremeyeceğini ve kızlarının bu savaş alanına gelmesi için ona yaptıkları ya da yapmadıkları şeyleri de yargılamayacağını söylemek geldi içinden.

"Herkesinki gibi bir çocuğa sahip olmayı istemek yanlış bir şey mi?" diye sordu Jacob. "Yani… yani bir çaresi var mı gerçekten, yoksa burada kalıp sakinleştirilmesi, teselli edilmesi mi gerekecek… hep?" Sözlerinin ne denli soğuk olduğunu kendisi de sezmişti. "Mesele sevgi değil – hasta olsun, iyi olsun– yalnızca, bir şeyler beklemek hatta umut etmek zorundayız. Neyi umut edebileceğimizi söyleyebilir misiniz bize?"

"Eğer bir üniversite diploması, bir kutu dolusu dans davetiyesi, ezilmiş güller ve iyi bir aileden gelen eli yüzü düzgün bir delikanlı umut etmek istiyorsanız– bilemem. Birçok anne ve babanın umut ettiği şeyler bunlardır. Bir gün Deborah bunlara sahip olacak mı, hatta bunları isteyecek mi, bilmiyorum. Onunla birlikte yaptığımız çalışmanın bir bölümü, onun gerçekten ne istediğini öğrenip bu istekleriyle uzlaşmasını sağlamak biçiminde olacak."

"Onu görebilir miyiz?"

Dr. Fried bu sorunun sorulacağını biliyordu ve işte sorulmuştu. Yanıtlamak istemediği bir soruydu bu. "Tabii, tabii, onu görmeye karar verirseniz görebilirsiniz, ama bu gelişinizde görmenizi pek tavsiye etmem." Yanıtını çok, çok sakin bir tavırla vermeye çalışmıştı.

"Neden görmeyecekmişiz?" dedi Jacob, korkusundan sesini yükselterek.

"Çünkü şu anda gerçeklik duygusu epeyce sarsılmış durumda. Görünüşü sizi biraz telaşlandırabilir, bunu biliyor ve sizin için korkuyor… kendisi için de korkuyor."

Jacob afallamış bir halde arkasına yaslanıp ta başından bu işe neden kalkıştıklarını düşündü. Tanıdıkları, eski Deborah, herkesin dediği gibi, gerçekten hastaydı belki de. Güvensiz, perişan bir haldeydi belki, ama onların çocuğuydu o –güvensizse, korunup yönlendirilecekti; perişansa, neşelendirilip özenle bakılacaktı. En azından tanıdıkları bir insandı o Deborah. Oysa doktorun şu anda tanımladığı kişi, hiç tanımadıkları biriydi.

"Bakın, belirtiler hastalığın kendisi değildir," diyordu doktor. "Bu belirtiler savunma araçlarıdır, bir kalkandır. İster inanın, ister inanmayın, hastalığı Deborah'ın ayaklarını basabildiği tek sağlam zemin. İkimiz birlikte onun üzerinde durduğu bu zemini parçalıyoruz. Bu zemin yok edildikten sonra, daha sağlam bir başka zeminin oluşması ancak onun buna inanmasıyla gerçekleşebilir. Bir an

kendinizi onun yerine koyun, o zaman neden kendine bakmadığını, neden bu derece korku içinde olduğunu ve belirtilerin çoğaldığını anlayabilirsiniz."

Dr. Fried, yaşamı boyunca gerçek ruh sağlığını hiç tanımamış olan bir insanın duygularını betimlemeye çalıştı. "Bu hastalığı hiç doğrudan çekmemiş kişiler olarak, bizler onun nasıl bir yalnızlık ve dehşet içinde olduğunu ancak tahmin edebiliriz. Biliyorsunuz, şimdi gerçek olarak bildiği bütün geçmiş yıllarını iptal edip başka bir dünya biçimine inanması isteniyor ondan. Şu anda Deborah'ın hastalığı, sağlıklı olabilmek için verilen umutsuz bir savaş niteliğinde,"

"Ona sunduğumuz dünya o kadar da korkunç değildi," dedi Jacob.

"Ama o sizin dünyanızı hiçbir zaman benimsemedi, anlamıyor musunuz? Gerçekliğe göre hareket eden bir robot yarattı o, robotun gerisindeki asıl benlik ise, giderek gerçeklikten uzaklaştı." Doktor bu insanların, tanıdıkları robotun gerisindeki o tanımadıkları kişiden korktuklarını anladığı için, sözü daha fazla uzatmadı.

Jacob yavaşça, "Gene de onu görmek istiyorum," dedi.

"Hayır, Jacob –görmesek daha iyi–!"

"Es– *Ben onu görmek istiyorum!* Bu benim hakkım!"

"Pekâlâ," dedi doktor hoşgörülü bir tavırla, "Koğuşa telefon edip onu aşağıya indirmelerini söyleyeceğim, ziyaretçi odasında onunla görüşebilirsiniz." Telefona uzandı. "Sonra beni yeniden görmek isterseniz, görevli hastabakıcıyla haber gönderin. Dörde kadar buradayım."

Dr. Fried, ikisinin bürodan çıkıp kaskatı bir halde hastane binasına doğru yürümelerini seyretti. Ah şu ana babalar. "Onu iyileştirin," derlerdi hep, "onu, sofra adabını bilen ve bizim kararlaştırdığımız geleceği kabullenen biri olacak biçiminde iyileştirin!" Dr. Fried içini çekti. Zeki, dürüst, iyi yürekli ana-babalara bile çocuklarını aldatmak kolay geliyordu. Kendilerinin hiçbir zaman tenezzül etmeyeceği aldatmacaları, gösterişçiliği, kibirliliği, rahatlıkla çocuklarına uygulayabiliyorlardı. Ah! Farkında olmadan içini çekmişti gene. Çünkü kendisi hiç çocuk doğurmamış ya da bakmamıştı ve birden, Deborah kendi çocuğu olsaydı, birçok şeye göz yumarak ya da tutkulara kapılarak, erişilmez düşler satın alıp bunları gerçekleştirmesi olanaksız bir Deborah'ın üzerine yükler miydi acaba, diye düşünmüştü. Kısa bir süre daha düşündükten sonra, telefona gitti. Epeyce uğraştıktan sona, D koğuşuyla bağlantı kurmayı başardı.

"Şimdi ziyaretçi odasına götürdüler. Doktor," dedi hastabakıcı.

"Ah, peki öyleyse, boş ver. Sadece umut ediyordum…"

"Doktor?"

"Saçını taramak için biraz zamanı olmasını."

Arabayla eve dönerken, Esther'la Jacob suskunluk içindeydi. Gerçeğin açıkça gözlerinin önüne serilmesini bekliyorlardı gerçi, ama gördükleri her şeyin onların doğru olduğunu düşündüğü şeylere

ters düşmesi karşısında kapıldıkları şaşkınlıktan dilleri tutulmuştu sanki. Dr. Fried'e güveniyorlardı. Dr. Fried ikiyüzlülükle onları avutmaya kalkışmamış, onlara yalnızca umut vermişti; umarsızca gereksindikleri umudu vermişti onlara. Ne var ki, kızları neredeyse tanınmayacak bir haldeydi. Deborah, saçma mırıltılar ya da saldırılarla değil, anlaşılmaz ve korkunç bir içekapanıklıkla dehşete düşürmüştü onları. Deborah kendi gövdesinde yaşamıyordu sanki.

Ziyaretçi odasından çıktıklarında, Jacob yalnızca, "Çok solgun–" demişti.

Esther kendi duygularını kavramaya çalışarak, "İçi… İçi ölesiye tükenmiş bir insan," diye mırıldanmıştı.

Jacob Esther'a büyük bir öfke duyup başını çevirmiş, "Çok fazla konuşuyorsun! İşi oluruna bıraksan olmaz mı sanki?" demişti.

Chicago'ya dönerken, tek bildikleri şey, artık Suzy'ye gerçeği anlatma zamanının geldiğiydi.

Dr. Fried, inatçı hastasını kimileyin sevgi, kimileyin nefret çemberine alarak kovalamayı, köşeye kıstırıp sıkıştırmayı sürdürüyordu. Deborah durmadan Yr karanlıklarının bilisizliğine ve duyumsamazlığına sığınıp gerçeklerden kaçmaya çalışıyordu. Deborah bilisiz ve duyumsamaz olma özlemini duyuyordu, çünkü herhangi bir şeyi anlar ya da kabullenirse, bu şeyin, ne denli utanç verici, korkutucu ya da çirkin olursa olsun, tartışma konusu olacağını görüyordu şimdi; oysa böyle bir şeye gerek duyulmasının nedeni, Yr'nin alt düzeyleri kadar anlaşılmaz geliyordu ona.

"Babandan kaçmana yeterince izin verdim," dedi Furi bir görüşmelerinde. "Ondan hep korku ve nefretle söz ediyorsun –bir başka duygu daha var."

Dr. Fried'in kendi dünyasına özgü oltalarla yakaladığı bu derin giz birtakım sıradan haksızlıkların temelini oluşturuyordu: önemsiz bir şey için yenen dayağın, çok önemli bir andaki basit bir yanlış anlamanın temelini. Giz bir bakıma Deborah'ın babasına benzemesinde yatıyordu. İkisi de, için için kinlenip durduk yerde parlayan, öfkeli, sert mizaçlı insanlardı. Ve Deborah bu benzerliği bildiği için, hem babasından hem de kendinden korkuyor, babasının ona duyduğu sevginin anlayıştan uzak bir sevgi olduğunu, babasının onu bir an bile tanıyamadığını ya da anlayamadığını düşünüyordu. Ama bu anlayışsızlık sorunundan öte bir şey daha vardı.

"Bazen onu küçümserdim," dedi Deborah.

"Bir şeyler hatırlıyorsun bakıyorum."

"Hep erkeklerden –karanlık sokaklarda bana saldırmak için pusuya yatmış erkeklerden– korkardı; bir ağacın arkasında beni bekleyen seks manyaklarından, canavarlardan. Kaç kez uyarı yağmuruna tuttu beni. Erkekler sınırsız derecede şehvet düşkünü vahşilerdir. Erkekler hayvandır… ben de içimden ona katılıyordum. Bir keresinde, sokakta bir teşhirci gördüğüm için beni azarlamıştı. Adamın ilgisini çektiğime göre, benim de bir şeyler yapmış olduğum kanısına varmıştı. Öfke ve korku içinde, bütün erkekler yerçekimi yasasıyla bana doğru çekiliyormuş gibi, söylenip durmuştu. Ona, 'Benim gibi çoktan mahvolup yozlaşmış birini ne yapsınlar? Ben kimsenin işine yaramam ki,' demiştim. O da bana bir tokat patlatmıştı, çünkü söylediklerim doğruydu."

“Kendi tutkularının gücünden korkuyordu belki de, olamaz mı?”

“Nasıl? Bir babaydı o–” dedi Deborah ve hemen yalanlamaya çalışacağı bir yanıtın geleceğini sezinledi.

“Her şeyden önce, o da bir erkek. Kendi düşüncelerini biliyor. Öteki erkeklerin de böyle düşünceleri var mıdır? Vardır, bunu biliyor. Peki, ötekiler bu düşüncelerini onun gibi denetleyebiliyorlar mıdır? Tabii ki denetleyemiyorlardır.”

Deborah, pek çok kez kendini belli eden o şehvet-benzeri duyguyu düşündü. Suçluluk ve sevgiyle iç içe bir duyguydu bu; babası sürekli başının etini yiyip onu şaşkına çeviriyor, dilinden düşürmediği o manyakların iğrenç davranışlarının gizli bir suç ortağı durumuna sokuyordu. Kendi korkuları yüzünden, o adamlarla ve kendisiyle aynı açlık ve suçluluğu paylaşan biri olarak görüyordu Deborah’ı. Sürekli bu adamların hastalıklı yanlarından söz ediyordu. Ve Deborah kendi ayıp yerlerinin de hastalıklı olduğunu biliyordu. Düşlerinde durmadan kaçıp sonunda gene karşı karşıya kaldığı şey, babasıyla kendisinin sonsuz bir ürkünçlük taşıyan yüzleri oluyordu hep.

“Şu anda da o kadar korkunç geliyor mu bu duygu?”

“Hayır…” Deborah sonra Korku-batağındaki gölgenin ne denli büyüdüğünü, bu gölgenin aslında babasıyla, kendisinin söze dökülmeyip hafifçe sezdirilmiş ve suçluluk duygusu içinde bu denli gizli tutulmaları yüzünden gerçek biçimlerini yitirmiş bir iki düşüncesinden başka bir şey olmadığını düşünerek ekledi: “Yoo, korkunç değil – iyi. Ben onun gözünde yalnızca… yalnızca her zaman onu utandıran bir kız evlat değildim. Özlemleri biraz da insanca… İnsanca…” Ve Deborah ağlamaya başladı.

Korku krizi başladığında Deborah hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Furi, krizin hıçkırıkların arasından kendini belli etmeye başladığını görmüştü.

“Çabuk!” dedi Furi. “Şu senin hastalığın ondan hızlı davranmamızı sana pahalıya ödetebilir. Çabucak sana şunu söyleyeyim: doğruluk, sevgi ve bağışlayıcılık getiren bir içgörüye ulaştın artık; o kadar korktuğun gerçekliğin bir parçası işte bunlar. Ne harika, ne heyecan verici şeyler, değil mi?” Furi ışığın uzaklaştığını gördü. Kendisinden sonra konuşan ses Yr’den geliyordu.

“Şey…” dedi bu ses, sınırın öte yanından, “…siz yaptınız bunu. Ağladım. Annemle babamı gerçekten bağışladım. Şimdi eve giderim herhalde.”

“Bu kadar aptal değilsin, ben de değilim,” dedi Furi içtenlikli bir tavırla, büyümekte olan boşluğun karşı ucuna ulaşmaya çalışarak. “Ortaya çıkacak bir sürü giz var daha ve sen de biliyorsun bunu. Seni besleyen gıdadan –bütün bu gizlerden, gizli güçlerden– ayrılıyorsun artık ve onun yerini alacak yeni bir gıda kaynağı da henüz oluşmadı. En zor dönemdir bu, hastalığının buraya gelmeden önceki durumundan bile daha zordur. Zaman zaman çok kötü de olsa, hiç değilse *bunun* senin için bir anlamı var şimdi. Yeni gıdan ortaya çıktığında, bunun daha zengin bir gıda olacağına inanmak için, önce bana yeterince güven duyman gerek.”

Bir süre daha konuştular; Furi kendi uzun yaşam deneyiminden küçük küçük kanıtlar sundu

Deborah'a. Deborah bitkin düşmüştü, ama bir yandan onu sonsuza değin bir akıl hastası olarak bırakacak nihai çarpışmayı beklerken, bir yandan da hâlâ Furi'ye ve onun dünyasına boyun eğip onlara katılmasını sağlayan bir direncin varlığını duyuyordu içinde.

"Dahası da var –çok daha fazlası," dedi Furi. "Her şeyi anlayana kadar uğraşacağız. Bu iş bitince, gerçekten istersen, Yr'yi seçebilirsin gene. Sana yalnızca bu seçimi yapma gücünü vermek istiyorum; kendine uygun olanı bilinçli bir biçimde seçme gücünü."

"İstersem gene deli olarak kalabilir miyim?"

"Hem de bir meyveli kek kadar deli… eğer istersen tabii."

"Meyveli kek kadar çatlak."

"Aa evet, hatırladım. Bir de 'yarasa' dendiğini duyuyorum. Nedir bu 'yarasa'?"

"Çan-kulesindeki-yarasa demektir bu. Kafanızın içinde çanların çaldığı yerde, gece olmuştur ve kapkara yarasalar kanatlarını çırparak belli bir yön izlemeden, rasgele uçuyorlar demektir."

"Aa, bunu da aklımda tutayım! Şu Amerikalılar akıl hastalığının yarattığı duyguları bazen pek isabetli bir biçimde yakalıyorlar doğrusu."

"Ve eğer istersem– eğer gereksinme duyarsam… sonunda…"

"Ruh sağlığının ne olduğunu bilecek kadar deneyimin yok hiç, ama çan kulesindeki yarasalara gereksinme ya da istek duyacağını da sanmıyorum. Gene de, yanıtım evet. Sonunda bunu hâlâ istersen ya da buna gereksinme duyarsan, istediğini seçme hakkın olacak."

Koğuşta güçlükle saklanan bir heyecan vardı. Küçük tecrit odasında iki tulum hazırlanmış, sahiplerini bekliyordu; hol, gene bir bekleyiş içinde sağa sola koşuşturan hemşireler ve hastabakıcılarla, beyaz ve haki renklerine bürünmüştü.

"Neler oluyor?" diye sordu Deborah Lee'ye; olanları bilmesi ve anlatması en olası kişiydi Lee.

"Miss Coral geri geliyor," dedi Lee. "Sen gelmeden önce burda kalıyordu. Tanrı'ya şükür. Burda sıkıntıdan patlıyorduk."

Öğle yemeğinin yukarıya getirilmesinden hemen önce, kocaman asansör tangırdaya tangırdaya aşağı indi. Sesi duyan herkes yerinden fırladı. Bir süre sonra, asansörün yeniden yukarı çıktığını ve D koğuşunun çift kanatlı kapısının önünde durduğunu duydular. Yarı saydam buzlu camın önüne bir yığın beyaz üniforma doluştu, anahtar çevrildi ve önce bütün görkemiyle, koğuş yöneticisi ortaya çıktı. Arkasından ufak tefek, ak saçlı yaşlı bir kadını taşıyan iki hastabakıcı (ayakları tutan) ve iki hastabakıcı daha (başı tutan) geliyordu. Onların arkasından da alayın çeşitli rütbelerdeki ast kişileri yürüyordu: kabul bölümünün gündüzcü hemşireleri, memurlar, sekreterler, acemiler, adaylar ve diğerleri.

"Miss Coral *bu* mu?"

“Kırk beş kiloluk cüssesiyle hem de,” dedi Lee. Bu insan yığını, hazır durumdaki tulumları geçip (çok şaşırtıcıydı bu) holün sonundaki Dört Numaralı tecrit odasına doğru ilerlerken, güzel bir biçimde dengelenmiş, değişik ve incelikli bir hürmetsizlik edildiği izlenimi çevreye dalga dalga yayılıyordu.

Bir süre sessizlik oldu. Sonra taşıyıcı adamlar sürüklene sürüklene holden çıkıp yerlerine dönmeye başladılar. Deborah, son hastabakıcının ötekilere katılışını gördüğünde, yatakhane penceresinin yanındaki yerine dönmek üzereydi. Adamın gelişi tuhaf, korkutucu, ilginç, gülünç ve Newton’a aykırı bir biçimdeydi: uçuyordu adam. Ömrünün sonuna değin bir eğri olarak yaşama zorunluluğunu duyuyormuş gibi, başını aşağıya eğik bir biçimde ileriye doğru uzatmış, ifadesiz bir yüzle havada uçuyordu.

Gelgelelim adam durmayı başaramadı; sert bir biçimde düştü ve gürültüyü duyan arkadaşları durup arkalarına döndüler. Uğradığı düş kırıklığından, Deborah’ın göğsü daraldı. Ne de olsa yalnızca bir insandı bu da işte.

Uçuşu ya da düşüşü sırasında adamın bir yerine bir şey olmamıştı, ama onun öne eğik bir biçimde uçmasına neden olan kişiye yeniden boyun eğdirmek için geriye doğru koşturan görevlilerin ayakları altında çiğneniyordu neredeyse. Hastalar seyretmek ve laf atmak için adamların peşlerine takıldılar. Miss Coral odanın açık kapısında dikiliyordu. Küçücük varlığı elektrik saçıyordu sanki. Deborah Yr diliyle, *Bu saçlar yanıp bembeyaz olmuş,* dedi yavaşça. Miss Coral’ı içeri taşımaya davranan üç adam, onun dirençli gövdesinin sert darbeleri karşısında acınacak bir hale düştü; Miss Coral sözcüğün tam anlamıyla, adamları üzerinden silkip fırlatmış, ifadesiz, bomboş gözlerini ileriye doğru dikmişti. Bu meydan kavgasına başka hastabakıcılar da katılınca, ona yapacak daha az iş çıktığı için yerinden kıpırdamadan öylece durdu; adamlar başının üzerinden birbirleriyle uğraşıyorlardı çünkü. Derken, Helene koğuşun en korkulan kişisi olarak sürdürdüğü saltanata birinin meydan okuduğunu sezerek, boş durumdaki yukarı hole koştu, hemşire odasının kapısının menteşelerini yerinden çıkardı ve bütün ağırlığıyla yüklenerek kapıyı tuttuğu gibi hole doğru fırlattı. Sonra da eline ne geçerse fırlatmaya başladı. Acemice yapılmış bir yontu gibi duvarın önünde dikilen Sylvia, Helene’ın kaba gücünün yarattığı gerilime dayanamayacağını anlayıp birden patladı ve eline geçirdiği kırık kapı parçalarını, tepsileri, ilaç şişelerini, çatalları, bıçakları ve havluları Helene’a atmaya başladı. Birisi alarm zilini çaldı ve kargaşayı bastırıp Helene’la Sylvia’yı tuluma sokabilmek için bir düzine adamın daha gelmesi gerekti. Koğuş yöneticisi Miss Coral’la ilgili herhangi bir buyruk vermeyi unutmuştu besbelli, çünkü Miss Coral’ın arkasından kapısı kapatılıp bırakılmış, başka bir şey yapılmamıştı.

“Evet…” dedi Lee holde yanından geçen Deborah’a, “Kabul et ki, son zamanlarda burda gördüğümüz en harika olay bu oldu.”

“Şu uyuşturucu ilaç dolabına bir erişebilsem,” dedi Deborah dalgın dalgın. “Ufacık bir yaşlı kadının kocaman bir adamı havaya fırlatacak kadar güçlü olabileceği aklıma bile gelmezdi.”

“İki yıl önce burda kalmıştı. Bir seferinde bir yatağı fırlattığını görmüştüm. İtme filan değil, resmen kaldırıp fırlattı. Hem içimizde en iyi eğitim görmüş kişi de odur.”

“Helene’dan da mı iyi?”

“Tabii ya! Dört beş dil biliyor; dışarda da matematikçi miymiş neymiş. Bir keresinde bunu bana açıklamaya çalışmıştı, ama biliyorsun, ben orta sondan ayrıldım.” Lee çevresine bakındı ve gene sabırsızca dünyayı yerli yerine koymaya çalışarak daireler çizmeye koyuldu.

Dört gün sonra, Miss Coral’ın kapısı açık bırakılarak koğuşa girmesine izin verildi. Miss Coral birkaç saat sonra, çekine çekine oda kapısının eşiğine yaklaştığında, Deborah’ı eşiğin öte yanında oturur durumda buldu.

“Merhaba,” dedi Deborah.

“Merhaba… böyle bir yer için biraz genç değil misin sen?” Miss Coral’ın sesi yaşlı bir sesti, ama sert değildi ve Güney eyaletlerinde yapıldığı gibi, ikili ünlüleri yayarak konuşuyordu.

“Genç olduğum için özür dilerim,” dedi Deborah, yarı yarıya numara olan bir küskünlükle. “Bizim de herkes kadar deli olmaya hakkımız var.”

Deborah’ın ikinci tümcesi daha çok bir özür dileme niteliğindeydi ve bu olağanüstü, bu insanüstü savaşçı, tatlı tatlı gülümseyip, “Evet… gerçi bunu daha önce hiç bu açıdan düşünmemiştim, ama doğru galiba,” deyince Deborah çok şaşırdı.

Deborah’ın yaklaşık dört saat kapıda oturmasına neden olan doyurulmamış bir açlık, onda uygar ya da sabırlı davranacak hal bırakmamıştı.

“Lee Miller sizin bir sürü dil ve matematik bildiğinizi söylüyor. Doğru mu bu?”

“Aaa, o hâlâ burda mı? Çok kötü,” diyerek içini çekti Miss Coral.

“Sahiden bu dilleri konuşabiliyor musunuz?”

“Yok canım! Bizim zamanımızda bir dili yalnızca okuyup yazmayı öğretirlerdi, o da yalnızca klasikleri okumak için.”

“Bu dilleri hatırlıyor musunuz? “Miss Coral, elektrik-mavisi gözleri ve alev alev yanmaya başlaması için yalnızca yeniden tutuşturmanın yeterli olacağı bir meşaleyi andıran elektrikli, dimdik saçlarıyla, düşmeyi bırakmış bir Anterrabae gibi göründü Deborah’ın gözüne. Miss Coral bir süre Deborah’a baktı ve “İstediğin nedir?” dedi.

“Öğretin bana.”

Katı çizgiler yumuşar gibi oldu, gövde gevşedi ve sert bakışlı gözler dolup bir an öylece kaldı. “Hastayım ben,” dedi Miss Coral. “Bir süredir çok hastayım, unutkan da oldum. Bazen her şeyi karıştırıyorum, yaşlılıktan…” (Deborah onun gözle görülmeyen, acımasız bir dayağa katlanıp ayağa kalkmaya çalışmasını seyrediyordu)”… ve bu hastalıktan…”

“Olsun, fark etmez.”

“Yoruldum artık,” dedi Miss Coral çıplak odanın içine doğru gerileyerek. “Bir karara varıp daha

sonra sana bildiririm.” Kolu olmayan kapıyı arkasından çarparak kapadı.

Deborah, kapı-çekimi içinde yerde otururken, odadaki savaşın boğuk sesleri kulağına çarpıyordu: sövgüler, çığlıklar, düşmeler, vurmalar. Yanından bir hastabakıcı geçti. “Ben bu kapıyı açmıştım galiba –neler oluyor içerde?”

“Coral, Coral’a karşı –boşanma davası. Çocuğun velayeti için kavga ediyorlar.”

“Blau, sen onun dışarı çıktığını gördün. Kapıyı kendisi mi kapadı?”

“Belki birisiyle konuşması gerekiyordur.”

Hastabakıcı arkasına döndü, ağır ağır yürüyüp uzaklaşarak izinleri dağıtmaya başladı. Deborah yeniden kapının önüne oturup cebinde ne kadar hazinesi varsa dışarı boşalttı. Dalgın bir öğrenci hemşirenin bıraktığı ve kendisinin gizlice gidip aldığı iki sigarayı buldu. Yalnızca yarıya kadar içilmişlerdi. Sonra Lee Miller’ın yatağına gidip sigaraları yastığın altına koydu. Sylvia’nın borcu bir kez daha ödenmişti.

Koğuş hemşiresi gelinceye değin epeyce uzun bir süre geçmişti. Deborah, Miss Coral’ın kapısının önünde otururken, amansız bir sorumluluk duygusu içindeydi; onun maddesi bütün koğuşa yayılıp herkesi kedere boğmuştu. Bu kapının gerisindeki gibi öfke dolu her savaştan simgesel olarak o sorumluydu. Öte yandan, Carla’nın, hastalığının taşmış bir bardağa benzediğini ve onun bir iki damlasının pek önemli olmadığını söylediği geldi aklına. Acaba sorumlu muydu, değil miydi?

Bir türlü karar veremediği için, Deborah bu soruyu bir yana bıraktı. Bir süre sonra, içerden gelen sesler kesildi ve Miss Coral yorgunluktan iyice kısılmış sesiyle, kapının arkasından seslendi.

“Genç bayan –genç bayan– hâlâ orada mısın?”

“Beni mi çağırdınız? Beni mi istediniz?” diye karşılık verdi Deborah konuşmayı başarabildiğinde.

“Evet.” Sonra Miss Coral şöyle dedi:

“Inter vitae scelerisque puras
Non eget Mauris jaculis neque area
Nec venanatis gravida sagittis,
Fusee, pharetra. “[10]

“Nedir bu?”

“Yarına,” dedi Miss Coral. “Yazımı da yarına.”

15.

Deborah ve Miss Coral, kendi dünyalarına kapandıkları sürelerin dışındaki boş zamanlarında buluşmaya başlamışlardı. Deborah yavan ve kısır bir döneme girmişti. Burun deliklerinde sürekli olarak yanıp kül olmuş benliğinin –kömür haline gelmiş etinin, saçlarının, giysilerinin, ayakkabılarındaki kauçuk ve deri parçalarının– kokusunu duyuyordu. Renkleri görme yetisini yitirmişti ve kara parmaklıklar, görüş alanını gri renkli, incecik, dikey bir şeride indirgemişti. Ama gene de bir şeyler öğreniyordu. Cepleri ve özel gizleme yerleri, ağızlarına kadar kâğıt parçalarıyla dolmuştu; Miss Coral'ın hatırlayabildiği Latince klasiklerden alınmış birtakım sözcükleri, tümceleri ve şiirleri. Yunan abecesiyle sözcük dağarcığını ve ortaçağın şehvet yüklü yapıtlarından çalınmış birkaç yasak meyveyi barındırıyordu bu kâğıt parçaları.

"Bizim zamanımızda çok ayıp bir şeydi bu," dedi Miss Coral Deborah'a utangaç bir tavırla. "Ortaçağ yazarlarının ilkel şehvet düşkünleri, kullandıkları Latincenin de yozlaşmış bir Latince olduğu düşünülürdü; ama geceleri yatakhanede kitaplar elden ele dolaşırdı ve hepsi de öyle şehvet dolu değildi aslında. Gariptir, en çok o çılgın ozanların şiirleri kalmış aklımda…" dedi ve ezberinden Abelard ve Scottus'un birkaç şiirini okudu. "Belki de, 'delilik ve karanlık' açısından ben de onlara benzedim… ne de olsa buradayız işte…" Ardından ağlama ve öfke nöbetlerine tutuldu.

Geleneksel yapıdaki bir öğretmen, Miss Coral'ın bitip tükenmez bir öfkeyle kendini savunup duran bu öğrencisi karşısında bir arpa boyu bile ilerleyemezdi. Ama Deborah sevecenlikle verilen bu kısacık derslerde hiçbir tehlikenin varlığını sezmiyordu, çünkü öğretmeni de onun gibi acı ve umutsuzluk yansıtan bir yaklaşım içindeydi. Bu onu, Deborah'ın birçok öğretmende sezdiği o tatsız üstünlük havasından da uzak tutuyordu. Miss Coral iyi bir hastane arkadaşıydı ve Deborah'ın gerçek özlemleri, onu yapay olgunluğundan sıyırarak, elini uzatıp Miss Coral'ın verebileceği ne varsa almaya zorluyordu.

Yatıştırıcı ilaç verilme sıralarını beklerken: "Şu *De Ramis Cadunt Folia*[11]... *Nam Signa Coeli Ultima*[12] bölümüne kadar iyi gitti."

"Eh, bu sözcükleri biliyorsun… Başka şiirlerde de görmüştün onları, hatırlıyorum."

"Anlamlarını biliyorum, ama…"

"Aa, evet, o *Signa* 'işaret' demek, ama burada astrolojik bir bağlamda kullanılıyor ve daha çok 'burç' ya da 'yükselen' anlamına geliyor."

Tepsilerini beklerken:

"Morpheus in mentem

trahit impellentem
ventum lenem,
segetes maturas, [13]

… gerisini hatırlamıyorum.”

Şiirleri dizelere, cümlelere, sözcük takımlarına inerek irdeliyorlar, böylece Deborah bildiği sözcüklerin dilbilgisel biçim değişimlerini de öğreniyordu. Miss Coral belleğiyle, Deborah da açlığı ve yasak kurşun kalemiyle, çabalayıp duruyorlardı.

Sonunda Miss Coral, “Bildiğim bütün Latinceyi ve Yunancayı öğrettim sana. Dilbilgisi konusunda özür dilerim –çok şeyi unutmuşum. Ama en azından Yunan ve Latin klasiklerini okurken karşılaşacağın pek çok kilometre taşını tanıyacaksın artık; şu kâğıtlarına bölük pörçük epeyce şey yazdın,” dedi.

Aslında, ceplerine doldurduğu ve yatağının yaylarının altına tıkıştırdığı bu kâğıt parçalarından utanmaya başlamıştı Deborah. Artık bir defter edinme ayrıcalığını isteme zamanının geldiğini düşünüyordu. Bu isteğini dile getirmek için gerekli cesareti toplaması bir haftadan uzun sürdü, ama sonunda, koğuş doktorunun viziteye çıkmasını bekleyen “istek sahipleri”yle birlikte sıraya girdi. Bu işi alışkanlık haline getirmiş olanlar sayılmasa bile, epeyce istek sahibi vardı bu kez:

Lee: “Hey bu gece iki tane yatıştırıcı istiyorum.”

Suikasta Uğramış Başkan’ın Karısı: “Bırakın eve gideyim! Eve gitmek istiyorum!”

Mary (Dr. Fiorentini’nin hastası): “Sosyalistlerden sosyal bir hastalık kaptım!”

Mary (Dr. Dowben’ın hastası): “Cinayet ve yangın! Yangın var!”

Kasabada bir sinemaya gidecek olan Carla’nın, bir “D” koğuşu hastası olduğu için özel bir izin ve para alması gerekiyordu. *Via dolo*-raja‘nın[14] dibinden çıkıp gelen Miss Coral da koğuşla ilgili birtakım temel ayrıcalıklar istemek üzere oraya gelmişti.

Doktor koğuşa girdiğinde, karşılıklı bir istek ve yanıt bombardımanı başladı. Deborah bir defter istediğini söyleyince, doktor çabucak onu şöyle bir süzdü. “Bakarız,” diye acele acele yanıtladı arkasını dönerken ve çıkıp gitti.

O öğleden sonra. Dr. Adams Sylvia’yı görmeye geldi. Doktor koğuştan ayrıldığında, yanında taşıdığı *Look Homeward Angel* adlı kitap yok olmuştu. Gene o gün, öğrenci hemşirelerden biri, ders notlarının yazılı olduğu defterini boş yere aradı durdu. Bir süre sonra defterin yazılı sayfaları Saldırganlar Koğuşu katında duran asansörün içinde bulundu, ama defterin boş olan öteki yansı kaybolmuştu.

Deborah Helene’ı hatırladığı şiirleri ona söylemesi için sıkıştırmaya başladı. Helene da onu kırmadı ve yaptığına kendi de şaşarak, belleğinin uzak ama hâlâ canlı olan bir köşesinden çıkarttığı Hamlet ve III. Richard’dan bazı bölümler aktardı. Yunanca, ardından da Latince sözcükler, büyük bir

saygıyla hemen kâğıtlara yazıldı. *Look Homeward Angel,* Deborah'ın şiltesinin altında saklanan bir üzünç kaynağı haline gelmişti, ama Deborah, Dowben'ın Mary'si kitabı kapıp cilt bağı dışında bütün sayfalarını yiyinceye değin, romanı üst üste birkaç kez okumuştu. Carla da romanı bir kez okumuştu; bir süre roman üzerinde konuştular.

"Bütün bu şeyleri öğrenebiliyorsam…" dedi Deborah, "…okuyup öğrenebiliyorsam, neden hâlâ her şey bu kadar karanlık?"

Carla ona bakıp hafifçe gülümsedi. "Deb," dedi, "olguları, kuramları ya da dilleri öğrenmenin kendini anlamayla bir ilgisi olduğunu kim söyledi sana? Sen, bütün insanlar…" Birden, erken gelişen zekâsının, hastalığına kaynaklık ettiği, hastalığının bir parçası olduğu halde, onun gerçekliğini karartan sorunlardan nasıl bağımsız olarak işlediğinin ayrımına vardı Deborah.

"Demek ki, öğreniyorsun, öğreniyorsun, ama gene de şizo olabiliyorsun."

"En azından Deborah'da böyle olabilir bu," dedi Helene iğneleyici bir tavırla.

Deborah defteri radyatörün arkasına koyup yatağına uzandı. Ve sonraki üç ay boyunca yatağından çıkmadı. Yalnızca tuvalete götürülmesi ya da Dr. Fried'le görüşmek için koğuştan çıkarılması gerektiğinde kalkıyordu yataktan. Karanlık her yanı kaplamış gibiydi. Yr görüntüleri gelip gidiyor. Koro toplanıp dağılıyordu, ama Deborah Dr. Fried'le yaptığı görüşmelerin dışında, bunların hiç biriyle savaşmıyordu. Carla ara sıra gelip onunla konuşuyor, koğuş dedikodularını, o günün küçük olaylarını anlatıyordu. Deborah bu ziyaretlerin onun için ne denli önemli olduğunu söyleyemeyecek kadar güçsüzdü. Bu ziyaretler, bazen günler boyunca kurduğu tek insan ilişkisi oluyordu. Yatarken yüzüne yerleşmiş olan maskenin görüntüsü hastabakıcıları korkutup kaçırıyordu çünkü; tepsiyi verdikten ya da çarşafı çıkardıktan sonra hiçbir şey söylemeden ya da başlarıyla hiçbir işaret yapmadan çıkıp gidiyorlardı. Korkunç düşler görmeye ve uyandığında korku dolu çığlıklar atmaya başladığı için, kalabalık ve gürültülü olan ön yatakhaneden alınıp daha kuytu bir yer olan arka holde, iki yaşayan ölünün daha yattığı küçük bir odaya yerleştirilmişti. Günün ışımasıyla birlikte, üçü de dilsizleşiyor, birkaç santimden ötesini göremez hale geliyorlardı; ama geceleri düşlerinin etkisiyle attıkları çığlıklar, öteki hastaların uyuşturucu ilaçlarla ulaşmaya çalıştığı uykunun kırılgan kabuğunu paramparça ediyordu. Bütün koğuşun rahatsız olmasındansa, birbirlerini uyandırmalarının daha iyi olacağı düşünülmüş, onun için bu odaya kapatılıp kendi hallerine bırakılmışlardı. O odada geçirdiği kimi geceler, belleğinin bir köşesinde yaşayan ve kökleri ta çocukluğunda karşılaştığı hemşirelerin gözdağına değin uzanan dramatik bir Akıl Hastanesi imgesinin yansımalarıymış gibi geliyordu Deborah'a. Sık sık, oda arkadaşlarından birinin, kollarını yukarı kaldırmış bir halde tepesine dikilmesiyle ya da ötekinin uyku sersemliğiyle karışık bir öfke içinde ona vurmasıyla uyanıyordu. Bir gece ansızın, babası ve babasının ona duyduğu sevginin öteki yüzü, yani o insanca gereksinim aklına geldi ve yumruklarıyla onu uyandıran şişman oda arkadaşına dönüp kemikleşmiş dulumdaki korku suskunluğunu sona erdirdi; "Of, Della, Allah aşkına yatağına dön ve bırak da biraz uyuyayım."

Della arkasını dönüp uzaklaştı ve Deborah, salt buyruğunun yerine getirilmesinin verebileceğinden daha büyük bir mutluluk duygusu içinde buldu kendini. Bir gece Helene –öfkeli, acımasız bir Helene– hayalet taklidi yaparak odaya girdi. Bunun oda arkadaşlarından biri olduğunu sanan Deborah, artık alışkanlık halini alan o öfkeli kahkahasıyla güldü.

“Çekil git, Allahın belâsı! Defol!”

“Ben deliyim,” dedi Helene, karanlığın içinde tehdit edici bir tavırla yaklaşarak. “Ben deliyim…”

Deborah sesi tanıdı ve Helene’ın içindeki korkunç şiddet eğilimini ayrımsadı, ama bu kez kahkaha, sanki her zaman onun arkadaşı olmuş gibi, doğal bir biçimde ağzından çıkıvermişti.

“Benim en küçük karabasanımın en basit görüntüsüyle bile, rekabet edemezsin sen!”

“Ben her şeyi yapabilirim…” dedi Helene, ama Deborah bu ses tonunda yabanıllıktan çok kırılmış bir gururun yankısını duyar gibi oldu.

“Dinle, Helene. Sen de benim bağlı olduğum aynı yasalara bağlısın ve bana kendi hastalığımın yapabileceğinden daha kurnazca, daha hızlı ve daha iyi bir biçimde yapabileceğin hiçbir şey yok, şimdi iyi geceler Helene, yatağına dön.”

Helene tek bir sözcük bile söylemeden dönüp holün karşı tarafına doğru uzaklaştı. Ve Deborah ilk kez, zihninde yanan bir ışığa küçük bir övgü sözcüğü yöneltme iznini verdi kendine.

Yatakta geçirdiği bu karanlık aylar boyunca, zaman zaman o yarı-söylensel kişiyi, bu odalarda kalıp bu korkuları yaşamış ve çevresindeki insanların gizliden gizliye onun iyileşmesinden kuşku duyduklarını görmüş olmasına karşın iyileşip dışardaki dünyaya katılan Doris Rivera’yı düşünmüştü.

“Acaba Doris nasıl dayanabiliyor, günler boyu –o kargaşaya?” diye sordu Carla’ya.

“Belki de yalnızca dişlerini sıkıp duruyor ve gözünü açtığı andan uyuyana kadar her dakika savaş veriyordur.”

“Seçme hakkı var mı yani? İsterse normal bir insan olabilir mi?” diye sordu Deborah; kafasında Doris’i, bütün enerjisini Benzerlik’e yönelten, kaygısız, soğuk bir hayalet olarak canlandırıyordu.

“Benim doktorum, aslında hepimizin bu farklı yolları kendi isteğimizle seçtiğimizi söylüyor.”

“Dünyada geçirdiğim yılları hatırlıyorum…” diye mırıldandı Deborah. Gene Sansür geldi aklına (Şimdi öne doğru bir adım at – şimdi gülümse ve “memnun oldum,” de)”. Benzerlik’e karşı bir Sansür oluşturabilmek için çok büyük bir çaba harcamıştı. “Sonunda vazgeçtim, yorulmuştum çünkü – artık uğraşamayacak kadar yorulmuştum,” dedi.

Furi, ruh sağlığının meydan okuma ve seçme edimleriyle ilgili bir şey olduğunu söylemişti ona, ama Deborah’ın bildiği tek meydan okuma biçimi, Yr’nin duvarlardan inen yılanlar, bir görünüp bir kaybolan insanlarla mekânlar ve iki dünyanın çarpışmasının yarattığı sarsıntı olarak sunduğu, şoka-uğratıcı-meydan okuma biçimiydi.

Furi, “Bunu denemekte acele etme; şimdilik uzaktan bile olsa, ruh sağlığını hissetmenin nasıl bir şey olduğunu bilemeyebilirsin. Çalışmamıza ve içinde gizli olan iyileşme gücüne inan,” demişti.

Ama gölgelerin arasına sıkışmış, incecik bir karaltı, Deborah'ın düşüncelerinin kendisine yönelmesini bekliyordu; dünyaya katılmış olan Doris Rivera'ydı bu.

Bir öğleden sonra, Deborah neden yaptığını bilmeden yatağından kalktı ve holü geçip koğuşun kapısına doğru yürüdü. Sonunda dışarıya çıkmıştı. Görüş alanı hâlâ o sis şeridiyle sınırlıydı, ama pek önemli gelmiyordu bu artık.

Miss Coral kapının dibinde yere oturmuş, büyük bir özenle sigarasını içiyordu. Deborah'ı görünce o tamamen dostça, ufak tefek-yaşlı-hanımefendi gülümsemesiyle ona gülümsedi.

"Bak sen, dışarıya hoş geldin Deborah," dedi. "Bir şeyler daha hatırladım, paylaşmak istersen tabii."

"Ah, evet!" diye bağırdı Deborah ve hemşire odasına gidip "resmi olarak" numaralanmış bir kurşunkalemle bir kâğıt aldı; akşam yemeğine değin, Miss Coral'ın, Peter Abelard'ın ve Medea'nın yeğin fırtınalarının peşinde koşturdu durdu. Miss Coral'ın onu gördüğünde sevineceği ya da Carla'nın holde onu gördüğünde gülümseyip ona doğru geleceği hiç aklına gelmemişti. "Hey, merhaba, Deb!" Carla'nın onu görür görmez böyle demesi yürekli bir davranıştı. Güven ve insanın içine işleyen bir bağlılık yansısı vardı bu davranışta; oysa birisi bir değişim geçirdiğinde, bu kişinin yanına gidip tanışıklığı belirtmeden önce, bir süre bekleyip bu değişimin yarattığı sonuçları gözlemlemek daha güvenli sayılıyordu. Carla'nın yürekliliğini ve cömertliğini açıklayacak hiçbir özel neden bulamadı Deborah. Carla bunu yalnızca beni gördüğüne sevindiği için yapmış olamaz mı acaba, diye düşündü bir an. Duvar çekilmiş gözlerinin ötesinde bir dünya var olabilir miydi gerçekten?

Acı çek, kurban, dedi Anterrabae nazikçe, Yr'nin selamlaşma eğretilemesini kullanarak. Ona ve buyruğuna boyun eğince, Deborah'ın görüş alanı genişledi ve bu genişlemeyle birlikte, renk olgusu henüz ortaya çıkmamış olsa da, bir renk görme gizilgücü oluştu.

"Bugün dışarı çıktığına sevindim Deb," dedi Carla. "Ben de bir şey söylemek için sana geliyordum. Yarın aşağıya, B koğuşuna inmemi kararlaştırdılar."

Dinlemeyeceksin, değil mi, Kuş-kız? dedi Anterrabae yumuşak bir sesle. *Tohumu verimli bir toprağa ekip beslerler. Gün ışığı, su ve gıda, hepsi verilir. Diller döküp "Bize katıl, bize katıl," diye haykırarak kabuğundan çıkması için onu kandırmaya çalışırlar. Tatlı şarkılar ve yakınlık duygusu. İlk filiz oluşmaya başlar ve ellerinde asit dolu bir sulama kabıyla filizin tepesine dikilir… beklerler.*

Deborah korkunç gerçeği anlamaya başladı: Carla'yla arkadaş olmuştu, Carla'yı seviyordu, içindeki kabuk bağlamış dostluk kurma yetisinin hâlâ duyumsama gücü vardı.

Sansür kahkahayla gülmeye başladı; Anterrabae de gitgide daha hızlı düşüyordu. Olağanüstü güzelliğini sergileyerek onu kızdırıyordu Anterrabae; dişleri ateş-saçan elmaslardan, saçları da kıvrım kıvrım alevlerden oluşmuştu. Deborah ne bir yorum yapmış ne de maskesinin tek bir düzlemini bile hareket ettirmemiş olduğunun ayrımına vardı.

"Aa," dedi Deborah, sonra kendine acı çektirmek istediği için ve bunu gerçekleştirmenin tek

yolunun gerçeği söylemek olduğunu bildiği için, "Seni özleyeceğim," dedi.

Söylediği şey karşısında kapıldığı dehşetten her yanını soğuk bir ter bastı ve titremeye başladı. Kalkıp radyatörün değişken merhametine sığınmış Dante'nin üçüncü çemberinin[15] içine sokulup oturdu.

Ertesi sabah Carla gitmeye hazır olduğunda, Deborah'la bir kez daha ve kısaca vedalaştı.

"Buralarda olacağım. Belki aşağıya B koğuşuna gelip beni ziyaret etme ayrıcalığını bile alabilirsin."

Deborah şaşkın şaşkın Carla'ya baktı, çünkü Yr'nin şifreleri ve büyüleri sayesinde, yitim ve dostluk duygularını ve Carla'nın var olduğu gerçeğini kafasından tamamen silip atmıştı. Demek ki Yr hâlâ güçlüydü; hem kraliçesi hem de kurbanı olan kişide de dünyanın kendisine acı çektirmesini önleyecek bir güç kırıntısı kalmıştı. O günü neredeyse neşeyle geçirdi Deborah; Miss Coral'ın hatırlayabildiği kadarıyla Lucretius'un birleşik atomlarını öğrendi; Helene'ı zekice yanıtlar ve sert çıkışlarla can evinden vurup başından savdı, Helene da her zamanki gibi, gelip geçici bir kıskançlık, saygı ve korku karmaşasıyla tepki gösterdi: Deborah "D" koğuşuna gelişinden bu yana ilk kez, olduğundan başka türlü görünmeye çalışıyordu; Carla'nın gidişinin yarattığı korkunun etkisiyle bilinçli olarak yapıyordu bunu. Doris Rivera çıkıp gitmişti; Doris Rivera yarı-söylensel olmuştu ve Deborah zihninde onu ne yaşayabilen ne de "ölebilen" bir hayalete, umutsuz ve acınası bir dayanıklılık simgesine dönüştürmüştü; çünkü dünyayla yeniden karşılaşma olgusunu başka bir bağlamda imgele-yemiyordu Deborah. Ama Carla'nın canlı ve duyarlı olduğunu, insanların "gerçeklik" dediği karabasana adımını atmış olduğunu biliyordu. Yıkım, gözünü Deborah'ın onu beklediği yere dikmiş, gitgide yaklaşıyordu. Çok yakında bu göz ona çevrilecekti. Hastalığına sığınıp öylesine rahat etmişti ki, normallik maskesi tümden yok olup gitmişti. Yakında bu göz ona dikilecek, bu el onu tutup gerçeklik çölünün içine fırlatacak, yaşamı boyunca oluşturmaya, bu hastanede geçirdiği bir yıl boyunca da yok etmeye çalıştığı incecik koruyucu kalkanı da yanında olmayacaktı artık.

Başının üzerindeki Yr boyutunda, Lactamaeon kocaman bir kuş kılığına girmiş, olanca güzelliğiyle kendi gökyüzünde özgürce dolaşıyordu. Deborah bir keresinde bu görkemli uzamda Lactamaeon'la birlikte süzülerek uçmayı başarmıştı. *Neler görüyorsun?* diye Yr diliyle Lactamaeon'a seslendi.

Dünyanın tepelerini ve kanyonlarını; ay ve güneş aynı çukurun içinde, diye yanıtladı Lactamaeon.

Beni de götürsene!

Bir dakika! dedi Sansür çatallı sesiyle. Deborah Sansür'ün kendisini hiç görmemişti; çünkü Sansür iki dünyaya da ait değildi, ama her ikisinde de bir etkinliği vardı.

Evet... bekle. Idat, yani ne erkek ne de dişi olan Gizleyici de Lactaınaeon'a katılmıştı. Bu ikisi, artık iyi bildikleri psikiyatri yöntemleri ve terimleriyle alay ederek konuyu inceden inceye tartışırken, Lactamaeon derin bir kanyon buldu ve yengi kazanmış bir kartal çığlığıyla kanyonun içine dalıp

gözden kayboldu.

Bu arada nasılsa akşam olmuştu. Miss Coral Deborah'ın yanına gelip, "Hastane yemeklerinden zevk almanın gizi, yemeklerin ne olduğunu fark edemeyecek kadar hasta olmak," dedi.

"Mary'de o şekerlerden kalmıştı, değil mi? Gidip isteyin, belki bir tane verir size."

"Ah, ama isteyemem ki. Hiçbir şey isteyemem ben. Bunu bildiğini sanıyordum. Bir şey istemek zorunda kaldığımda, bana bir şeyler oluyor ve… şey, kavga etmeye başlıyorum."

"Hiç fark etmedim," dedi Deborah; hayatımda hiç bir insana baktım mı, ya da herhangi bir şeyi fark ettim mi acaba diye düşündü.

"Sana bir şey söylemek istiyorum," dedi Miss Coral çekingen denebilecek bir tavırla. "Sana bir özel öğretmen buldum –Yunan klasiklerini akıcı bir biçimde okuyabilen biri– gerçek bir Yunanca öğrenimi görmüş, gidip sana ders vermesini istersen, memnuniyetle yardımcı olacağını biliyorum."

"Kim bu? Buradakilerden biri –bir hasta mı?"

"Hayır. Mr. Ellis, işte bak burada, akşam vardiyası için gelmiş."

"Ellis!" Deborah Helene olayının, kendisine çok pahalıya patlayan tanıklığının ve İhbarcılığının Miss Coral'ın gelişinden önce olduğunu –McPherson'ın onunla konuşmasından bu yana Ellis'la hiç konuşmadığını ve Ellis'ın küçümseyici, aşağılayıcı tavrının, hâlâ Anterrabae'nin ateşi kadar belirgin olsa bile, koğuşun fısıltıları arasında kaybolup gitmiş olduğunu ayrımsadı. Ellis şimdi çok az konuşuyordu ve savunacak pek bir şeyi de kalmamıştı. Artık işe yeni başlamış biri olarak görülmüyor, hastalarca sınanmıyordu ve hem hastaların hem de kendi gözünde, yalnızca kimisi hâlâ canlı olan birtakım nesnelerin bekçisi konumundaydı artık. Belki, hastaları dövme konusunda kendisine bir şeyler söylenmişti; belki de söylenmemişti. Onun görev saatlerinde, tulumlarda kendilerine geldiklerinde, dünyaya tuluma girdikleri andakinden daha az inanç duyan hastalar belki oluyor, belki de olmuyordu, kim bilir…

"Öğrenme isteği duyuyorsan," diye sevecen bir sesle- devam etti Miss Coral, "anahtar onun elinde–" Yaptığı benzetmeye hafifçe güldü. "Sana bildiğim bütün Yunancayı öğrettim."

Deborah holün aşağısında, Ellis'ın Tahtı Bırakan'ın Karısı'na banyoyu açtığını görebiliyordu. Ellis gözeticiliğini yaptığı kişiye ne bakmış ne de arkada durup içeri sokarken onunla konuşmuştu. Hiçbir şeye ya da hiç kimseye bakmadan, ifadesiz bir yüzle koridora geri döndü. Deborah'ın yanından geçerken, Deborah'ın içindeki tümör burulmaya başladı; Deborah iki büklüm olup elleri ve dizleri üzerine çökmüş bir halde buldu kendini. Yoğun terin kesilmesi epeyce zaman aldı, ama orada durup kendisinin, baş dönmesinden kurtulmaya çalışmasını seyrederken bulduğu kişi Ellis değil, yeni hastabakıcı yardımcısı Castle oldu.

"Ne var, Blau?"

"Yerçekimi yasalarınız fena değil," dedi Deborah ter içinde, "ama Allah aşkına –bize verdiğiniz seçeneklere dikkat edin!"

16.

Esther haftalardır Suzy'ye kız kardeşinin hastalığını anlatmak zorunda olduğunu düşünerek kendi kendini yiyip bitiriyordu. Bütün o görkemli, eski-biçem delilik melodramlarım; *Jane Eyre*'deki akıl hastası kadını, tımarhaneyi, yüksek duvarların ve çok az umudun yer aldığı yüzlerce kasvetli evi, belleklerde bunlardan daha az yer eden ikincil düzeydeki dramları, cinayetler işleyen ve kanlarını soylarına geçirip gelecek için bir tehdit oluşturan manyakları kim işitmemişti ki? "Modern Bilim" bunların pek çoğunun üzerine resmi bir yalan perdesi çekmişti, ama olguların yüzeylerinin gerisinde, hasta insanlar kadar sağlıklı insanların beyinlerinde de eski korkular hâlâ yaşıyordu. İnsanlar yeni kuramlara, yeni deneylere inanmış gibi görünüyorlardı, ama inançları çoğun, biraz kazıyınca altından on binlerce kuşağın korkularının ve düşlemlerinin bir uzantısı olan, katıksız ve içten bir dehşetin ortaya çıktığı bir yaldızdan başka bir şey değildi.

Suzy'nin, kız kardeşinin bildik görüntüsünün yerine, deli gömleği giydirilerek tavan arasındaki bir odada zincirlenmiş, yabanıl-bakışlı beylik bir deli görüntüsü geçireceği düşüncesine dayanamıyordu Esther. Jacob'la kendisinin de, o anahtarın gıcırtısını ilk duyduklarında, parmaklıklı pencereleri gördüklerinde ve üst pencerelerden birinden gelen bir kadın çığlığıyla titrediklerinde, gözlerinin önünde işte bu beylik görüntüyü canlandırmaya başlamış olduklarını şimdi anlıyordu. Gene de Suzy'nin öğrenmesi gerekliydi; geç bile kalınmıştı. Küçük kız kardeş büyüyordu, artık onun yanında şifrelere sığınarak konuşamazlardı bu konuyu; onu en büyük sorunlarından uzak tutmaları doğru değildi. Ancak durumu ona kesin, güvenli ve ustaca bir yaklaşımla anlatmak gerekiyordu. Acaba durumu Suzy'ye Dr. Lister anlatabilir mi, diye düşünmüşlerdi bir ara. Ama Dr. Lister bu isteklerini reddetmiş, bunun Esther'ın ya da Jacob'ın görevi olduğunu söylemişti.

"Bir süre daha bekle," dedi Jacob. Esther bu "bir-süre-daha-bekleme"nin, Jacob'ın sessizce eylemsizliğe sığınma yollarından biri olduğunu biliyordu. Gözlerini kapa, sorun yok olsun ve her şey güzel-güzel-güzel olsun. Bir yalandı bu. Böylece, kaçamak sözlerle konuyu tartışıp durdular ve sonunda Esther kazandı. O akşam, yemeklerini yedikten sonra Suzy piyano egzersizi yapmak üzere masadan kalktığında, Esther onu geri çağırdı.

"Ciddi bir şey bu…" Sesi kendi kulaklarında, garip bir ciddiyet ve utanç karışımıyla yankılanmıştı. Kaskatı bir halde oturup küçük kızına, Deborah'ın "rehabilitasyon merkezi"nin aslında bir hastane olduğunu; doktorlarının psikiyatr olduğunu; hastalığının fiziksel değil zihinsel nitelikte olduğunu söyledi. Bu sevimsiz konuyu rahatça görüşmeye başlayınca, Jacob da, aslında kendisinin de pek emin olmadığı kimi şeyleri eklemeye, değiştirmeye, açıklamaya başladı. Suzy, on iki yaşındaki bir insana özgü tam bir kayıtsızlık içinde dinliyordu ve yüzünde, anne ve babasına, üzüntü içinde anlatmaya çabaladıkları bu durumu nasıl algıladığını gösterecek en ufak bir belirti yoktu. Annesiyle babası sözlerini bitirdiğinde, bir süre bekledi, sonra ağır ağır konuşmaya başladı.

"O raporların neden Deborah'ın gövdesi, yani nabzı, ateşi gibi şeylerden çok düşünceleriyle

ilgiliymiş gibi geldiğini merak edip duruyordum.”

“Raporları okudun mu?”

“Hayır. Büyükanneme okuduğun bazı cümleleri duydum, bir keresinde Claude dayıma bir bölüm okumuştun, duyduğum şeyler normal bir hastalıkla ilgili olamayacak kadar tuhaf gelmişti bana.” Hafifçe gülümsedi; onu şaşırtan bir başka şeyi hatırlamıştı besbelli. “Şimdi her şey yerli yerine oturdu. Her şey anlaşıldı.”

Suzy piyano dersine çalışmak için yan odaya geçti. Birkaç dakika sonra, anne ve babasının hâlâ afallamış bir halde masada, kahve fincanlarının karşısında oturduğu odaya geri geldi. “Kendini Napolyon filan sanıyor gibi bir şey değil… değil mi?”

“Tabii ki değil!” Sonra biraz resmi ve sıkıntılı bir tavırla, doktorların iyimserliğinden, erken tanının yararından ve kendilerinin Deborah’ın lehine işleyebilecek sabır ve sevgi güçlerinden söz ettiler.

Suzy, “İnşallah yakında eve döner –bazen onu çok özlüyorum,” dedi. Sonra Shubert ödevine geri döndü.

Esther’la Jacob, uzun bir süre, bekledikleri şeyle elde ettikleri sonuç arasındaki fark karşısında şok geçirmiş bir halde oturdular. Esther gerginliğinin ansızın yok olmasıyla birlikte, kendini çok halsiz duydu.

Jacob yavaşça, “Hepsi bu kadar mı?.. Yani olacaklar bu kadar mı, yoksa bizi duymadı mı? Şok geçince, yüzünde bütün bu aylar boyunca görmekten korktuğum ifadeyle odaya geri mi gelecek yoksa?”

“Bilmiyorum, ama duymaktan korktuğumuz top patlaması, duyduğumuz kadardı belki de.”

Jacob sigarasından derin bir nefes çekti ve üflediği dumanla birlikte kaygısını gövdesinin dışına attı.

“İngilizce harika bir dil,” dedi Furi, “hele deyimleri. ‘Cesareti kırılmış’ dedikleri bir halde görünüyorsun.”

“İngilizce hiç de Yrece’den güzel değil.”

“Bir şeyi övmek bir başka şeyi kötülemek anlamına gelmez.”

“Gelmez mi? Hata yapmak ölümü davet etmek anlamına gelmiyor mu?” (Erken gelişmişliğinin keskin kılıcını çok rahat kullanıyordu Deborah; bu kılıcın ucunu kendi kendine bileyip sivriltmişti. Yr’nin kraliçesi olmak [aynı zamanda da kölesi ve tutsağı], haklı olmak ve haklı tek kişi olmak demekti.)

“Ama çok büyük hatalar yaptın, değil mi?” diye sordu Furi nazikçe. “Kampta yanlış kızı şikâyet etmiştin.”

“Yüzlerce kez yanıldım ben. Ama çirkin, mahvolmuş, umutsuz ve hem zehirlenmiş hem de zehirleyen bir maddeden oluşmuş biri olduğum için haklıymış gibi görünebiliyordum. Hatalıysam bile –birazcık da olsa– bana daha başka ne yapılabilirdi ki zaten?”

Deborah ağzından çıkan sözlerde, belli belirsiz bir yara-onarıcı, beylik kendini beğenme duygusunun varlığını sezip güldü. “Pernai’de –yani hiçlikte– bile dayanabileceğim bir şeylere gereksinmem vardı.”

“Hepimizin böyle bir şeye gereksinmesi vardır,” dedi Furi. “Utanıyor musun bundan? Bana kalırsa, en az Yr kadar Yeryüzü’nün de bir üyesi olduğunun bir belirtisi bu. Senin deyişinle, şu maddenin gerçekten zehirli olduğuna inanıyor musun?”

Deborah ona, her bireyi oluşturacak nihai maddeyi belirleyen Yr yasalarını anlatmaya başladı. Bütün bireyler *nganon* denen bu maddeyle birbirinden farklı kılınıyordu. *Nganon,* her bireyde yetiştirilme biçimi ve yaşam koşullarıyla belirlenen bir özdü. Kendisinin ve belli birkaç kişinin, yeryüzünün öteki insanlarıyla aynı nganon’dan oluşmadığına inanıyordu Deborah. İlkin, yalnız kendisinin insan türünün dışında kaldığını sanıyordu, ama D koğuşundaki canlı-ölüler de onun kadar zehirliymiş gibi görünüyordu. Yaşamı boyunca, benliği ve sahip olduğu her şey, varlığındaki bu zehirli *nganon’la* kaplanmıştı. Giysilerini, kitaplarını ya da kalemlerini hiçbir zaman kimseye ödünç vermemiş ya da kimsenin eşyalarına dokunmasına izin vermemişti; ama kendisi, sık sık okuldaki ya da kamptaki çocukların eşyalarını ödünç almış ya da çalmış ve çalınmış *nganon’lar* tükeninceye değin, bu eşyaların sağlıklılığından, saflığından ve inceliğinden büyük bir haz almıştı.

“Ama kampta annenin gönderdiği şekerleri çocuklara rüşvet olarak verdiğini söylemiştin bana,” dedi Furi.

“Şey, evet. Şekerler selofanla sarılmış, kişiselliği olmayan bir kutunun içinde oluyordu. Açılmamış durumdayken hiçbir özleri olmuyordu; hem bir iki gün içinde de Deborah-kokuşturması başlıyordu zaten. Kutular elime geçer geçmez şekerleri dağıtıyordum.”

“Böylece birkaç saatlik bir popülerlik satın almış oluyordun.”

“Yalancının ve korkağın biri olduğumu biliyordum. Ama Koro gitgide güçlenmeye başlamıştı ve artık, ‘yalancı ve korkak,’ standart yorumları olmuştu.”

“Ve bu duygu, bir yolunu bulup korumak zorunda olduğun olgunluk ve büyükbabanın durmadan senin ne kadar özel biri olduğunu söylemesi sayesinde etkisini sürdürdü.”

Deborah zihnini bulunduğu ortamdan uzaklaştırmıştı. Doktor dikkatli gözlerle bakınca onun bir şeylerin eşiğinde olduğunu sezdi.

“Anterrabae...” diye seslendi Deborah Yr diliyle.

“Nerdesin şimdi?” diye araya girdi Dr. Fried.

“Anterrabae” dedi Deborah yüksek sesle ve Yr diliyle. *“Bu büyük yükü taşıyabilir mi o*?”

“Ne var şimdi, Deborah?” diye sordu doktor.

Deborah tanrıya bakıp inledi, sonra umutsuzluk içindeki ölümlüye döndü. “Anterrabae ne gördüğümü… neden söz etmek zorunda olduğumu biliyor. Onu görmemiş olsaydım; gizlenmiş olsaydı, o özel şey… o şey.”

Deborah eski bir ayrılığın soğukluğuyla titremeye başlayınca, Furi ona bir battaniye verdi ve Deborah battaniyeye sarınıp titreye titreye kanepeye uzandı.

“Savaş sırasında…” dedi, “bir Japon’dum, ben.”

“Gerçek bir Japon mu?”

“Amerikalı kılığındaydım, ama aslında Amerikalı değildim.”

“Neden?” ’

“Çünkü ben Düşman’dım.”

Deborah için çok büyük bir gizdi bu; Dr. Fried tekrar tekrar daha yüksek sesle konuşmasını söylemek zorunda kaldı. Deborah, görünüşünü değiştirmeden Yr’ye girebildiği ya da Yr’nin inanılmaz boyutlardaki derinliklerinden yukarı çıkabildiği için, dokuzuncu yaşgününde Yr biçim değiştirme gücü armağan etmişti ona. Bir yıl kadar yabanıl at ya da bronz-tüylü kocaman bir kuş biçiminde yaşamıştı. Deborah Dr. Fried’e bir zamanlar kuş-kimliğini çirkin ve nefret edilen kız görüntüsünden kurtarmış olan Yrece büyü sözlerinden bir bölümü aktardı;

“e, quio quio quam a r Yr aedat
temoluqu ‘braown elepr’ kyryr…”
(Tüylü kanatlarımla süzülüyorum
ve şarkılar söylüyorum uykunun uçurumları üzerinde…)

Böyle, göklerde süzülerek uçan bir yaratık olunca, lanetli ve hatalı olan, kendi güzellik ve öfke açısından kusursuz varlığı değil, yeryüzündeki yaratıklarmış gibi geliyordu ona. Bu yaratıklar uykuda ve körmüş gibi geliyordu.

İkinci Dünya Savaşı başlayıp Pasifik Adaları’nın adları Amerikalıların gözünde bir başka cehennem ve büyü söylemine dönüştüğünde, Koro, “Senden her zaman nefret ettikleri kadar nefret ediyorlar bu Japonlardan,” demişti ona. Anterrabae de o kibar düşme-gülüşüyle, *Kuş-kız; sen onlardan değilsin*, demişti.

Radyoda duyduğu bir söz geldi Deborah’ın aklına. “Bizim yanımızda olmayanlar, bize karşı demektir!” O zaman Koro da. *Öyleyse savaştıkları bu düşman sensin!* demişti.

Bir gece, uykuya dalmadan önce, Deborah tutsak bir Japon olarak yeniden doğmuştu. Bir Amerikan varoşu ve kentinde yaşanmış bir geçmişi olan Amerikalı-Yahudi kız maskesinin gerisinde. Düşman’ın çekik gözleri bu maskenin çıkacağı günü bekliyordu. Tümörün o çekilmez, inatçı acısı, onun savaş yarasının acısıydı, zihni yabancı bir dilde eğitilmişti ve kaçma hayalleriyle doluydu.

Kendisini tutsak alanlardan nefret etmiyordu –hiçbir zaman savaşı kaybetmelerini dilemiyordu. Ama dünya, Deborah'ın uzlaşmaz tavırlarına, gizli dişilik organlarının bozulmasına, yarasının acı gizliliğine, ve gizli diline bir anlam katmıştı artık. Yr'nin *Sen onlardan değilsin* biçimindeki bildirisinin yarattığı tutsaklık, gizlilik, görkem ve mutsuzluk, öyle ya da böyle doğrulanmıştı.

Pasifik'teki savaşın bittiği gün, Anterrabae Deborah'ın bir bardağı kırmasına ve çıplak ayakla kırık parçaların üstüne basmasına neden olmuştu. Deborah hiç acı duymamıştı ve doktor ürke ürke cam kıymıklarını çıkarmaya çalışırken, onun "askerce" dayanıklılığı karşısında korku ve saygı duymuş, biraz da şaşırmıştı.

Deborah Yr diliyle. *Sonunda hiç değilse şu lanet olası doktorların gözünde cesur biri oldum,* demişti Lactamaeon'a.

Sen tutsak ve kurbansın, demişti Lactamaeon da. *Kaçmanı istemedik.*

"Bu varlığı çevrendeki herkesten gizledin," dedi Furi. "Yr'den de gizledin mi?"

"Yr'de hiç yeri yoktu bu varlığın; Yeryüzü boyutuna ait bir şeydi o."

"Ve böylece Sansür bunu gizli tutma görevini üstlendi. Öyle değil mi? Şu Sansür'ün krallığındaki konumunu bir türlü anlayamıyorum."

"Sansür'ün görevi beni korumak. Başlangıçta, Yr gizlerinin Yeryüzü'nün konuşmaları sırasında açığa çıkarılmasını önlemesi için Ara-dünya'nın sınırına yerleştirilmişti. Yr seslerinin ve ayinlerinin Yeryüzü'nün insanlarına sızmasını önlemek için bütün hareketlerimi sansür ediyordu. Nedense bir tiran oldu çıktı. Yr'de olmadığım zamanlarda bile yaptığım ya da söylediğim her şeyi buyruklarıyla yönetmeye başladı."

"Ama bu Sansür ve Yr'nin kendisi, gene de yalnızca gerçekliği anlayıp açıklamaya, yaşayabildiğin yerde bir çeşit gerçeklik oluşturmaya yönelik bir girişimdi. Pekâlâ," diye devam etti doktor, "bu konuda öğrenilecek ve incelenecek pek çok şey olduğundan eminim. Artık bir kurban değilsin; benimle birlikte, güzel, güçlü bir yaşama kavuşmak için savaşan birisin."

Hastası gittiğinde. Dr. Fried masa saatine baktı. Saat her zamanki süreyi aşmadıklarını gösterdiği halde, uzun, yorucu bir seans olmuştu bu. Dinlemek, katılmak için öyle büyük bir çaba harcamıştı ki, başka hastaların çığlıklarıyla, acılarıyla ve psikiyatri öğrencilerinin araştırmalarıyla, zorlu sorularıyla dolu bir öğleden sonrayı göğüsleyip göğüsleyemeyeceğini düşündü. Bugün günlerden neydi acaba? Masasının üzerindeki randevu defterine baktı. Ah, evet, seminer vardı. Ama sanki bir mucize gibi, daha bir saati vardı. Schumann'ın plakları üç haftadır plak dolabının üzerinde, açılmamış bir halde duruyordu. Belleğinde Beethoven'in çağrısını duydu. Zaman neden hep bu denli az oluyordu acaba? Gerindi ve küçük küçük ezgiler mırıldanıp kendi kendisiyle dalga geçerek oturma odasına girdi. Schumann mı Beethoven mı? Doktor bugün nasıl *hissediyor* kendini acaba?

Paketi indirip açtığı sırada, hastalardan birini düşünmeye başladı; bu hastanın doktoru, çözülmesi olanaksızmış gibi görünen bir sorun konusunda gelip ona danışmıştı. Ama yoo.. Bu kadar hasta yeterdi artık. Pikabı açıp ilk plağı yerleştirdi. Schumann'ın tatlı, yumuşak müziği odaya yayıldı. Dr.

Fried müziği dinlerken, zihni Almancaya ve gençliğinin şiirlerine kaydı. Yumuşacık koltuğuna oturup arkasına yaslandı, gözlerini kapayıp dinlenmeye çalıştı. Ve sonra, o gün on ikinci kez, telefon çaldı.

Deborah koğuşa dönerken ürkünç bulut çökmeye, Koro'nun, Sansür'ün ve Yr'nin uğultuları duyulmaya başlamıştı. Koğuşa vardığında, yaklaşmakta olan şeyin verdiği ürküyle, suskunluğundan sıyrılmaya çalıştı. Çıkmak üzere olan başhemşireyi görünce arkasından gitti, ama konuşamadı; kapı kapanmıştı. Gündüz vardiyası bitmiş, akşam vardiyası başlamıştı. Tehdit eden şey gitgide yaklaşıyor, onu içine almak için çevresinde dolanıp duruyordu. Kabaran dalganın çarpmasından hemen önce, Deborah akşam için kaşık-sayımını denetlemekte olan koğuş hemşiresine gitti.

"Miss Olson…"

"Evet?" '

"Geliyor–lütfen–dayanamayacağım kadar şiddetli olacak. Geldiği zaman bir tulumda olmam gerek."

Hemşire ona baktı; meraklı ve delici bir bakıştı bu. Sonra, "tamam Miss Blau. Şimdi gidip yatın," dedi.

Dalga, korkunç ve alaycı bir kahkaha fırtınasıyla birlikte, önceden kestirdiği kadar şiddetli bir biçimde gelip çarptı; ancak duyularının körelmesi henüz tamamlanmamıştı. Sansür, dişlerinin arasında çatırdayıp duran bir kömür parçasıymış gibi gelen sesiyle, iç kulağında bağırıyordu: *Tutsak ve kurban! Bunu neden yaptığımızı bilmiyor musun? Üçüncü ayna –sonuncu aldatmaca daha verilmedi! Bu hastaneye geldin –plana dahildi bu. O doktora güvenmene izin verdik. Gitgide daha çok gizini açtın ona. Bu sonuncusu. Ona yeterince giz verdin. Şimdi neler yapacağını göreceksin –onun ve de dünyanın!* Ve bir kömürümsü-kahkaha, Deborah'ın dişlerini parçalayıp ağzının içini diş kırıklarıyla doldurdu.

Deborah, tuluma doğru yürüyüp soğuk çarşafın üzerine uzanırken yüzü kaskatıydı, ama büyük ceza başladığında çoktan kalın iplerin altına girmiş, yerinden bile oynamayan yatakta debelenmeye başlamıştı…

Kriz bitip açıldığında, epeyce bir süre geçmişti. Çevresine gören gözlerle baktı. Yeni kazandığı görme yetisi bir bağıştı sanki. Öteki yatakta gene beyaz bir tümsek vardı, ama bu tümseği kimin oluşturduğunu bilmiyordu.

"Helene?"

Sessizlik. Çok uzun bir süre geçmişti. Ayaklarındaki kan dolaşımı neredeyse durmuş, saatlerce soğuk çarşaflara temas etmiş olan topukları yanmaya başlamıştı. Sırtını bastırıp bütün gücüyle gövdesini yukarı çekerek sımsıkı bağlanmış ayak bileklerini bu baskıdan kurtarmaya çalıştı. Vazgeçmek zorunda kalınca, sakin sakin yatıp zihninin derinliklerini görmesini sağlayan aydınlığı korumaya çalıştı. Dört saatten fazla olmuştu; birazdan hastabakıcılar gelip onu artık acı veren "savaş giysileri"nden çıkarırlardı. Ama gelmediler. Ağrılar şiddetleniyordu. Ayak bileklerinin ve dizlerinin çarşaflar ve aşağıya bastıran bağlar yüzünden şişmiş olduğunu duyumsayabiliyordu, ama bunların

verdiği şiddetli sancı bile, kanı çekilmiş ayaklarının şiddetli ve yakıcı ağrısını unutturamıyordu. İçlerindeki kemikleri rahatlatmak amacıyla bacaklarını çekmeye çalıştıysa da, yalnızca baldırlarını şiddetli kramplar vermeyi başardı. Düğüm haline gelmiş kaslarını gevşetemeyeceğini aklı kesince, dişlerini sıkarak beklemeyi sürdürdü. Ama hâlâ gelmiyorlardı. Deborah inlemeye başladı.

"Miss Blau… Deborah… ne var?"

Ses öteki yataktan gelmişti, ama Deborah sesi tanıyamamıştı.

"Kim o?" diye sordu Deborah, bunun bir başka aldatmaca olacağı korkusuyla.

"Sylvia. Deborah, ne var?"

Deborah başını çevirdi, ağrıların arasına merak karışmıştı. "Beni gördüğünü ya da adımı bildiğini bilmiyordum," dedi. Herkes gibi o da Sylvia'yı koğuşun yararsız bir mobilya parçası olarak görmüştü hep. Ona karşı duyumsamaz davrandığı için utanç duyuyordu şimdi.

"Hastayım, ama ölü değilim," dedi Sylvia. "İyi misin?"

"Tanrım… acıtıyor. Kaç saattir tulumdayız?"

"Beş –belki de altı. Birlikte bağlandık. Bağırmaya çalış, biri gelir belki."

"Bağıramıyorum… hiç bağıramam ben," dedi Deborah.

Zaman ilerliyordu ve ağrıların şiddeti Deborah'ın sesini açmıştı. Bir süre olanca gücüyle bağırdı. Bir yandan da Yr'nin bunu bir korkaklık çığlığı olarak algılayıp onu sonsuza dek cezalandırmamasını umut ediyordu. Hâlâ kimse gelmiyordu; sonunda Deborah sustu. Sylvia boğuk bir sesle hafifçe güldü.

"Delilerin bağırmasının deli bağırması olduğunu unuttum."

"Sen nasıl dayanabiliyorsun buna?" dedi Deborah.

"Seninkinden daha iyi bir kan dolaşımım var belki de. Hiç acı duymam genellikle, ama ayaklar biraz fazla sıkı bağlanırsa ve kan dolaşımında bir aksaklık varsa –Hah– mutfağın gece lambası söndü. Saat üç oldu demek ki."

Deborah zamanı hastane rutinine ya da gündüz-ve-gece vardiyalarına ve personelin kişilik özelliklerine göre ölçmemişti hiç; aylar öncesine rastlayan tek bir canlılık belirtisi dışında, hep canlıdan çok ölüye benzemiş birinin zamanı bu biçimde algılayışına çok şaşırmıştı. "Ne kadar zaman geçmiş öyleyse?"

"Yedi saat."

Ve hâlâ gelmiyorlardı. Deborah'ın yüzü silemediği gözyaşlarıyla dolmuştu. Acıyla yalazlanan karanlıkta, yanarak düşerken haykırıyordu Anterrabae: *Aldatmaca! Aldatmaca! Zamanı geldi!*

Ve hâlâ gelmiyorlardı. Deborah, kırılgan güveninin, onu yine buz gibi rüzgâra ve bıçağa karşı iyice duyarlı hale getirdiğini ayrımsadı. Ak-alevli bıçağın bacaklarının içine doğru girmesiyle, acı acı inledi. "Tanrım, işkencelerini çok kurnazca yapıyorlar!"

"İplerle bağlamalarını mı kastediyorsun?" diye sordu Sylvia.

"Umudu kastediyorum!" Deborah konuştuğu sırada, son aldatmacanın aynası. Beklenen Yakın Ölüm, ona doğru ilerliyordu. *"Seni görüyorum, Imorh,"* dedi Deb; ilk kez bir yabancının yanında Yr diliyle konuşmuştu.

Sonunda geldiklerinde, Deborah çok sakin bir haldeydi ve gelenler buna sevinmişti.

"Artık tamamen sakinleştiniz."

Deborah yürüyemiyordu, ama son gece vardiyasındakiler fazla meşgul değildi, şişlikler inip bacaklarına renk gelinceye ve ayakları gövdesini taşıyacak kadar güçleninceye değin, bir süre oturmasına izin verdiler. Deborah Sylvia'yı yeğin ışığın altında, sımsıkı bağlı bir halde bırakıp gitmeden önce, onu sessizlikten kurtarmakla yaptığı iyiliğin karşılığını verme isteğiyle arkasına döndü, ötekilerin gözlerinde beliren telaşlı bakışı izleyerek Sylvia'nın yatağına doğru yürüdü.

"Sylvia…"

Ne var ki, Sylvia gene bir mobilya parçasına dönüşmüştü – yalnızca biçimi tanıdık gelen, yalnızca bileğinde nabzının attığı yer tutulunca canlı olduğu anlaşılan bir yontu, bir mankendi artık.

Kaçınılmaz son, o küçük Belki kadar dayanılması güç bir şey değildi. Deborah sonuncu aldatmacayı o denli uzun bir süredir bekliyordu ki, gelişiyle rahatlamıştı neredeyse. Doktorun bürosuna gitmeden önce. Koro, tanrılar ve Yr'de başka kim varsa Yr'nin ufkuna doluşmuşlardı. "Bu kez gürültüye pabuç bırakmayacağım," demişti onlara, "bu kez değil. Cesur ve yardımsever olmayacağım. Oyunlara paydos. Oyun arkadaşlığına paydos. Bu oyuna katılıp sanki ne olduğunu bilmediğim bir şeymiş gibi bu ölüme gitmeyeceğim."

Furi'nin bildik gülümsemesiyle onu selamlayışını görünce, Deborah'ın içine küçük bir kuşku esintisi girip çıktı. Belki de bilmiyor, diye düşündü Deborah. Ama bu düşünce saçmaydı, aptalcaydı ve bir düştü. Son Değişim, ölümdü ya da ölümden de beter bir şeydi; yıllar önce söylenmişti bu ve dün gece, İngilizce diliyle istediği ilk yarılım kolayca gelmişti, kolayca ve salt aşağılama biçiminde. Soğuk yatağa girip farklılığını güvenle teslim etmişti onlara. Bu oyunda iyi bir sayı elde etmişlerdi. Yaptıkları şaka yüzünden ayak bilekleri ve ayakları hâlâ ağrıyordu. Ağrıların kıvılcımlarının karşısında, karanlık bir gölge duruyordu: hep bilinen Yakın-Ölüm. Şu anda karşısında oturan bu ateş-kaynağı kadın yapamazsa, başka hangi güç bu sonu bu denli kesin, bu denli yetkin bir biçimde gerçekleştirebilirdi?

"Evet?" dedi Deborah.

"Evet?" diye yanıtladı Furi.

Ani bir öfke patlak verdi. "Bu oyunun belli bir biçimde oynanması gerektiğini ve kurbanın dışına

çıkmaması gereken bir oyun olduğunu biliyorum. Ama ben oyunu ve oyunun sonunu biliyorum. Neden beni hem aptallaştırıp hem de öldürüyorsunuz? Tamam! Aptalım ben! Aldatmaca ve son değişim işte burada, topu atıp işinizi bitirin!"

"Nereden nereye," dedi Furi hafifçe başını sallayıp serinkanlı görünmeye çalışarak. "Bana Japon askerini, başkalarından ayrı, özel biri oluşunu anlatıyorsun. Ben de bana böylesine değerli gizler anlatmakla, sana duyduğum güveni bir an bile tehlikeye atmadığın konusunda sana güvence veriyorum. Sonra ertesi gün gelip ortak çalışmamızı büyük aldatmacayla değişimin bir parçası haline getiriyorsun."

"Ne zaman hazır olduğumu biliyorlardı," dedi Deborah. "Yardım istemeyi becerdiğim an, güven duyduğumu anlamışlardı ve saksıyı taşla kırmaya hazırdılar."

"Nedense, kafanda geçmişindeki o hastaneyle bu hastane özdeşleşti. Ben güvenini sarsıp ardından da ihanet etmeyeceğim sana."

"Hiç merhametiniz yok mu?" diye bağırdı Deborah. "Oturma odasında kan görmekten herkes korkar. 'Acı çeken birini görmeye dayanamıyorum,' derler, 'onun için git, dışarıda öl!' Olay çoktan başladı, siz hâlâ güvenden ve her şeyin yolunda olduğundan söz ediyorsunuz!"

"Şu anda şu kötü duruma bakınca, 'yolunda-yolunda' diyemem pek. Dünden bugüne neler oldu? Son değişim başladı diyorsan, anlat bana… nasıl başladığını ikimize de anlat."

Doktor Deborah'ın yavaş yavaş gerçeği anlatmaya karar vermesini bekledi. Deborah ağır ağır, parça parça, tulum isteyişini anlattı ona. "Gülünç bir yanı da vardı aslında," dedi buruk bir sesle. "Normal insanların bir çıngıraklı yılan görünce yaptıkları bir şey gibiydi. İmdat diye bağırırlar, canlarını kurtarmak için kaçarlar, kapıları kilitlerler, sürünerek yatağın altına girerler ve sonra yılan yakalandığında, bayılıverirler. Saldırıya karşı bütün hazırlığımı yapmıştım, ama *onların* zemini üzerinde durduğumu ve yapmaları gereken tek şeyin bu zemini eritmek olduğunu unutmuşum." Deborah görevlilere uzun uzun seslenişini, ağrıları, Yr'den gelen kahkahayı anlattı ve Furi'nin sorularına neşeli denebilecek bir tavırla yanıt verdiği için kendince haklı bir kıvanç duydu.

"Bu kadar uzun bir süre geçtiğinden emin misin?"

"Kesinlikle."

"Şimdi, gerçekten yardım istedin…"

"Siz hiç akıl hastası olmadınız, değil mi?"

Gülümseme falan olmadı ve Furi şimdiye değin onda hiç görmediği bir ciddiyetle, "Hayır, olmadım… Bunun için üzgünüm de, çünkü ben akıl hastalığının nasıl bir şey olduğunu ancak tahmin edebilirim. Ama sana yardım etmeme engel olmayacak bu durum. Yalnızca, bana her şeyi bütün ayrıntılarıyla anlatma ve ara sıra algılamam yavaş olursa bana biraz sabır gösterme sorumluluğunu veriyor bu sana."

Furi konuşmasını sürdürdü, sonra gene o sorgulayıcı ifadesini takındı. “Ama gene de böyle bir sorunun olduğuna biraz fazla seviniyorsun bence. Çok kolay pes ediyorsun, onun için bir daha söyleyeyim, sana ihanet etmeyeceğim.”

Deborah sonunda yakıtı ele geçirmişti.

“Kanıtlayın bunu!” diye bağırdı; öğretmenlerin, doktorların, danışmanların ve aile bireylerinin nasıl bir şölenle yıllar boyu yalan dolan ve üzünç saçtıklarını hatırlamıştı.

“Zorlu ama geçerli bir kanıt,” dedi Furi. “Zaman.”

17.

Safari ekibi, Miss Coral'ın geldiği gün yaşanan aynı sıkıntılı, aynı yenilgi ve saygısızlık çağrışımlarıyla dolu hava içinde, yeni yakaladığı dişi kaplanı tutsaklık ortamına getiriyordu ve daha önce de olduğu gibi, koğuşun her yanını bir gerginlik kaplamıştı. Böyle gelişler, her zaman bu hastanın üzüncünü dışa vurup zorbalığını sarsar, her değişimi bir ölüm simgesi gibi görenler üzerinde değişken bir rüzgâr estirirdi. Yeni hastaların gelişinden açıkça söz edilmezdi pek; "D" koğuşuna pek çok hasta gelip gidiyordu, ama kavgacı olanlar koğuşta her zaman özel bir ürkü yaratıyordu. Artık koğuşun kıdemlisi konumuna ulaşmış olmaktan gurur duyan Lee Miller, holden aşağıya doğru götürülen dişi kaplanın yüzüne bakıncaya değin, belli belirsiz bir zevk duygusuyla karışık bir hoşgörüyle olayı seyretti. Sonra hastabakıcı sürüsü arasındaki bu yüzü tanıyınca, arkasına döndü ve yatağına gidip yattı.

Daha sonra, Deborah Lee Miller'ın yanına gidip gelenin kim olduğunu sordu. (Kimi hastaların, kulaktan kulağa aktarılan dedikodularla kimin geleceğini. Ad, Yaş, Meslek, Din, Evli ya da Bekâr oluşu. Daha Önceki Hastaneler, Şok Tedavileri –çeşit ve sayıları– Başka Tedaviler ve Görüşler bağlamıyla birlikte, önceden öğrendiklerini biliyordu.) Lee, "Niye bana soruyorsun?" diye yanıt verip yorganını başına çekti.

Deborah da gururunu bir yana bırakıp bir hastabakıcıya sormak zorunda kaldı.

"Yeniden giren eski bir hasta," dedi hastabakıcı kayıtsızca. "Sık gelen biri değil. Adı Doris Rivera."

Deborah içinde bir bulantı duyup geri geri giderek duvara yaslandı ve hastabakıcı yanından geçip gitti. İçinde, korku ve öfke, korku ve kin dolu bir sevinç, korku ve kıskançlık duyguları uyanıyordu. Duyduğu bulantıdan öğürmeye başladı. Demek ünlü Doris Rivera, dünya çarkının dişleri arasında ezilmişti. Bir şeyleri kanıtlıyordu bu. Birdenbire kopardığı bir kahkahayla, kıskançlık açığa çıkıverdi.

"Kutup Yıldızı Rivera fazla dayanamamış! Kim olduğunu sanıyordu ki!"

"Napolyon!" diye bağırdı Lena ve kullanmakta olduğu ağır kül tabağını kaptığı gibi Deborah'a fırlattı, tabak Deborah'ı sıyırıp duvara çarptı.

Hastabakıcı, "Sakin ol Lena," dedi ama sesinde buyurganlık yoktu hiç.

Daha sonra, Deborah aynı hastabakıcının hemşire odasında, "Allah belasını versin şu Blau orospusunun! Annesi ve babası kurtarmaya hiç değmeyen şu orospu için kucakla para döküyorlar," dediğini duydu. Bir başkası ona karşı çıktı, ama yalnızca formalite gereği yapmıştı bunu. Deborah yavaşça arkasına döndü, tecrit bölümünün kapılarının önünden geçip Doris'in götürüldüğü kilitli

hücrenin önüne gitti.

"İşte vardığın yer orası. Küstah!" dedi kapının gerisindeki kişiye. Kendini kim sanmıştı da onlara meydan okumaya kalkmıştı? Ve hangi cesaretle dünyanın öğütücü dişleri karşısında yenilmişti? Ama ansızın kendine de yönelik olan bir acıma duygusu ve bu duygunun etkisiyle gene kendine de yönelik olan bir dehşet akın etti yüreğine. Demek geri geliyorlardı; nganonlarının zehirli olduğunu ve yenilip yıkıldıklarını kabul etmemekte direnenler. Geri geliyorlardı, ardından ödüllü bir boks maçını kaybeden biri gibi titreyerek, ağır ağır koğuşun döşemesinden kalkıyorlar, bir süre sonra da sendeleyerek tekrar tekrar dünyaya dönüyorlardı. Sonunda ölene değin, bunu kaç kez yapmaları gerekiyordu acaba?

Ya sen, Kuş-kız, dedi Lactamaeon, hafifçe gülümseyerek. *Karanlık, ağrılar, şiddetli korkular, bilinç yitimleri ve gene de yüreğin atıyor ve nabzın hâlâ seni nüfus sayımına dahil ediyor.*

Neden? diye bağırdı Deborah Yr diliyle.

Çünkü bakıcıların sadist kişiler!

Gün boyunca, herkes Doris'i görmeye uğraştı. Doktorlarla hemşireler, Doris'in kapısındaki kilitte çevirdikleri anahtarların sesiyle yetkelerini duyuruyorlardı. Tulumlar, yatıştırıcı ilaçlar, konsültasyonlar ve öğütler, koğuşu heyecan ve öfke içinde bırakmıştı. Bir sürü küçük kız kardeş, egemenliklerine tecavüz etmek için eve dönen bir kardeşlerine gösterilen bu ilgi karşısında kıskançlıktan deliye dönmüştü. Dowben'ın Mary'si, resmigeçit üyeleri ortaya çıkarken, kapının dışında durmuş, hiç konuşmadan inliyor, Lee Miller da öfkeyle, "Demek işi berbat ettin doktor. Haydi artık misketlerini topla da evine git… Doris yenildi. Doktorlar ne zaman yenildiklerini bilmezler hiç," diye söyleniyordu.

Doris birkaç gün sonra, solgun ve bitik halde ortaya çıktığında, bir hol dolusu gizli düşman kazanmış durumdaydı. Deborah, Carla'yla birlikte yarattıkları söylenin ışığında onu incelemeye başladı: Doris çok zayıftı ve saçlarına da kır düşmüştü, ama yatıştırıcı ilaçlar yüzünden cansızlaşmış, sersemlemiş halde olmasına karşın, her yanından büyük bir yaşam gücünün fışkırdığı sezilebiliyordu. Bunca zaman dünyayı hangi yaklaşımla karşılamış olursa olsun, besbelli dizlerinin üzerinde yapmamıştı bunu.

Doris, Deborah'ın koğuştaki herkes gibi, acımasız gözlerle ona baktığını gördü.

"Ne bakıyorsun öyle aptal aptal?" dedi Doris sert, açık sözlü bir tavırla. "Sen de bir foto modele benzemiyorsun hani."

"Daha önce de burda bulunmuşsun," diye beklenmedik bir yoruma yanıt olarak beklenmedik sözler kaçırdı ağzından Deborah.

"N'olmuş bulunmuşsam?"

"Nasıl oldu da geri döndün?"

"Seni ilgilendirmez bu, Allahın belası!"

“Ama ilgilendiriyor! diye bağırdı Deborah. Daha bir açıklama yapamadan, bir grup hastabakıcı kordon halinde telaşla Doris’in üzerine atılıp onu uzaklaştırdılar. Deborah öfkeden kulakları zonklar bir halde ve hâlâ sorulmayı bekleyen sorusuyla, öylece kalakalmıştı.

Yr uğuldamaya başladı ve Koro o gevrek kahkahasını atmaya hazırlandı. *“Ben de yapacağım!”* dedi Deborah öbür boyutundaki örgüte. Doris’in kapatıldığı odanın kilitli kapısına gidip yumruklamaya başladı.

“Hey! Çok mu zordu –bu yüzden mi?”

“Hayır! Zor olan bendim ve çok şey oldu,” diye bağırarak yanıt verdi kapı.

“Ne gibi şeyler?”

“Seni hiç ilgilendirmeyen şeyler!”

“Ama iyileşmekten –dışarı çıkmaktan söz ediyorlar. Herkes böyle söylüyor ve–”

Sesini duymuşlardı. Hastabakıcılar olayı daha başlangıcında bastırmak için koştular. “O kapıdan çekil, Deborah. Orda hiç işin yok senin,” dedi beyaz lekeler.

“Doris’le konuşuyordum,” diye diretti Deborah; sorularına yanıt alıp almayacağını bilmiyordu, ama o kapıya –hiç yanıt vermese bile– dışardaki derinliksiz, renksiz dünyada yaşamak için, Sansür’ü, normallik görünümünü ve bütün öteki yalanlarla korkuları geri götürmek zorunda kalıp kalmayacağını sorma gereğini duyuyordu.

“Tamam, Blau… haydi gel.” Sesleri onu uyarıyordu: onlarla gitmezse ya tulum ya tecrit, ya da her ikisi birden.

“Hey!” dedi kapı. “Dinleyin, bırakın dursun orda. O çatlak kaltağın sorularını yanıtlayabilirim belki. Sorana kadar ne soracağını öğrenemem ki!”

“Rivera, bu senin üstüne vazife değil,” dedi Deborah’ın yanındaki hastabakıcılardan biri, doğrucu bir tavırla.

“Tamam–”dedi Deborah “Tamam.”

O öğleden sonra, Dowben’ın Mary’si ayağı kayıp düştü, düşerken fırlayan ayakkabısını Deborah yakaladı. Deborah ayakkabıyı Mary’ye fırlattı ve bir süre dört beş hasta ayakkabıyı köşeden köşeye ve yatakhanenin içine doğru atarak top oynadılar. Yüksek bir atış sırasında, Deborah hızla ayak bileğinin üzerine düştü. Ertesi sabah koğuş doktoru bileğini muayene etti ve kırılmış olduğunu düşündüğünü söyledi.

“Röntgen aygıtımız bozuk,” dedi doktor. “St. Agnes hastanesine götürülmesi gerekecek.”

Ve böylece, iki üniformalı öğrenci, bir yandan da kaçmasından korkarak, Deborah’ı bir taksiyle

hastaneye götürdü. St. Ahges'da, tek başına özel bir odaya yerleştirilip hem içerde hem de dışarda iki grup hemşirenin gözetimi altına alındığında, Deborah bir gülüyor, bir sövüyordu. Başka hemşireler ve yardımcıları da kapıdan odayı gözetleyip duruyorlardı. "Akıl hastası şu içerdeki mi?" (Bir film yıldızı ya da vebalıymış gibi, dışarda fısıldanıyordu bu sözler.) Röntgen çektirmek üzere koridordan aşağıya yürürken, başlar, gözler ona doğru çevriliyordu. (İncelikli kayıtsızlık –"Bakarsam, o da bakar mı acaba?")

Deborah'a eşlik eden öğrenciler kendilerini çok önemli duyuyorlardı ve röntgen odasındakilere, görev yerlerinin "Saldırganlar Koğuşu" olduğunu söylemeyi de ihmal etmemişlerdi.

"Saldırgan mıdırlar?"

Yanıt bir göz kırpmasıyla verilmişti herhalde; Deborah hiçbir karşılık duymamıştı çünkü. Birden, kendini onların gözüyle gördü: dümdüz ve pis saçlar, hareketsizlikten hantallaşmış bir gövde, berbat durumdaki pijamaların üzerine giyilmiş eski bir koğuş bornozu (St. Agnes'da bir süre kalabileceğini düşünmüşlerdi, ayrıca hastaları giydirmek de bir dertti) ve belki de. Deli Bakışları. Birden kafasında bir şimşek çaktı: işte burasıydı, Doris Rivera'nın karşı karşıya geldiği, belki Carla'nın da yakında karşı karşıya geleceği yer –Dünya– işte burasıydı. Ve Deborah bayıldı.

Birkaç dakika sonra, Deborah röntgen odasının dışındaki hırslı yüzlere bakarken, kırık bir ayak bileğiyle, bir tımarhanenin "saldırganlar" koğuşunda olduğundan çok daha deli sayılacağı bir yerde kalma zorunluluğundan ne kadar nefret edeceğini anladı. Doğruldu.

"Nasılsın?" diye sordu kendi hemşireleri (ona psikolojik yönden yaklaşmak için yeterli bilgilere bir tek onlar sahipmiş gibi bir havaları vardı). Hepsini yeterince korkutursa, ayak bileği ne halde olursa olsun, geri dönmesine izin verebilecekleri aklına geldi Deborah'ın.

"Krizlerimden biri" –uğursuz bir ifade takınmaya çalıştı– "başlamak üzere."

"Pekâla!" dedi doktor oldukça candan bir tavırla. "Kötü bir burkulma olmuş –ama kırılan bir şey yok!" Herkes rahatlayıp derin bir soluk aldı; Deborah iki hemşireye yaslanarak sarılı ayağıyla topallaya topallaya kapıdan çıktı; sonra beklemekte olan taksiye, çabuk-çabuk çevre yoluna, caddeye, sokağa, ana kapıya. Güney Binası'nın (B ve D koğuşları) arka kapısından içeriye, "tekerlekli el arabasıyla yukarıya, "D"ye, yani yuvaya ve Tanrı'ya şükür! Tanrı'ya şükür!

Akşamleyin gece banyosu saatinde, Deborah seke seke yürüyüp büyük banyoya girdi ve duvardaki ayna görevi yapan çelik levhaya baktı. Yüzlerce hastanın öz-nefreti bu levhaya kusulmuştu ve su verilmiş çelik böyle bir saldırıya dayanamamıştı. Hiç silahı olmayanlar bile levhayı çizip kazıyacak bir silah bulmuştu ve levhanın yüzeyinde saydam tek santim bile kalmamıştı. *"E nagua,"* dedi Deborah levhaya; resmi Yr dilinde "Seni çok seviyorum" anlamındaydı bu.

"Fiziksel hastalıklarla ilgili o hastaneye gittiğimde…" diye Furi'ye anlatmaya başladı Deborah, "…Deli gömleği kullanmanızı dünkü kadar istememiştim hiç. Görünümü eksiksiz bir biçimde oluşturabilmiş olmayı çok isterdim. Ama budalanın tekiyim; oradan bir hayli uzaklaşana kadar, ağzımı köpürtebileceğim aklıma bile gelmedi!"

“Kendi kendini üzmeye çalışıyorsun şu anda,” dedi Furi. “Neler oldu?”

Deborah olanları anlatınca. Dr. Fried içini çekti.

“Çok yavaş kayboluyor bu önyargı,” dedi, “ama durum düzeliyor gene de. II. Dünya Savaşı, hele I. Dünya Savaşı öncesinde durumun ne kadar kötü olduğunu hatırlıyorum. Bu konuda biraz sabırlı ol. Akıl hastalığı konusunda onlardan çok daha fazla şey bildiğin için, daha fazla anlayış gösterme ve bağışlama özgürlüğüne sahipsin.”

Deborah gözlerini kaçırdı, işte Furi, hasta ve yabancılaşmış durumdayken bile, dünyayla bağdaşma, dünyaya yardım etme biçimindeki örtük, geniş-kapsamlı iletisini veriyordu yine.

“Kimseye yardım edemem ben, anlamıyor musunuz? Size deminden beri anlattığım şeyleri anlamıyor musunuz? *Nganon* haykırıp çağırıyor!”

“Ne? Bunun ne demek olduğunu anlatmaya çalış bana… galiba anlamadım.”

“Ben iyilerden ayrı tutuluyorum. Yr’de bir deyiş vardır. Sansür bununla işkence ederdi bana; size çevireyim. ‘Sessizlikte, uykuda, eylem ya da soluktan önce, hiç değişmeden ve hiç durmadan, *nganon* haykırıp çağırır.’ Bu şu demek: bu zehirli madde, yani düşman-benlik, haykırıp dünyada var olan öbür birkaç zehirli varlığı kendine doğru çekebiliyor. Neyi nasıl yaparsam yapayım, benim haberim olmadan bir büyüyle onları kendine doğru çekiyor.”

“Bir, iki ya da üç kişiyi böyle çekti, demek istiyorsun sanıyorum,” dedi Furi. “Bunları bana anlatmanı istiyorum.”

Deborah, Yr’nin bütün büyülerinin, tanrılarının ve dünyalarının ötesinde, onun yaradılıştan gelen değersizliğini kanıtlayan bir başka şey daha olduğundan emindi. Bu kanıt dünyada, yeryüzü gençliğinin basit, günlük sorunları arasında yatıyordu. Onu öteki gençlere doğru çeken sözde büyüsel bir güçtü bu. Kampta bir eş, okulda sıra arkadaşı, her çeşit klik, topluluk ya da sınıfa üye (belli bir önem sırasına göre) olarak seçmek ya da seçilmek gerekiyordu. Yeryüzü-dünyasında, bir üyelik görüntüsü oluşturma zorunluluğu vardı. Deborah, bu üyelik gereğini, ancak kokuşmuş, zavallı, sakat, biçimsiz, garip, delirmekte-olanlarla karşılayabileceğini keşfetmişti. Bu çiftlere-ayırma edimleri önceden tasarlanmıyor, hatta gizlice bile düşünülmüyordu; mıknatısla metal arasındaki çekim kadar doğal bir biçimde oluşuyordu çiftler. Ne var ki, bu yolla birbirine çekilen parçalar, yüreklerinin derinliklerinde bunun nedenini biliyor, hem kendilerinden hem de eşlerinden nefret ediyorlardı.

Bir yaz, kampta, Eugenia adında çok zeki bir kız vardı. Son büyük değişimin gerçekleşmesi çok yakındı ve Yr Deborah’ın gitgide daha fazla zamanını ona adamasını istiyor, karşılığında gitgide daha az huzur sağlıyordu. Eugenia ile Deborah, birbirlerini arayıp bulmuşlardı ve bunun nedenini biliyorlar, bu yüzden zaman zaman birbirlerini hırpalıyorlardı. Gelgelelim, aralarında bir yakınlık da yok değildi; en basit davranışın bile gerisinde ne büyük acılar olabileceği gerçeğine ilişkin, söze dökülmesi gereksiz bir bilgi, dünyaya bir Benzerlik sunmanın ne denli güç olduğuna ilişkin bir anlayıştı bu. Her şeyden önce, yüzeysel bir arkadaşlık oluşturma –yemek salonuna, top sahasına, göle birlikte yürüme, sözcükleri salt yalana ya da Benzerlik’e yönelik yapmacık bir bağlılık anlatımına dönüştürmeden, birbirlerine avunç verme– gereksinmesini duyuyorlardı. Birbirlerine ve ötekilere

karşı çevrelerine duvar çekme gereksinmesini duyuyorlardı, ama en çok –yalnızca ara sıra, yalnızca birisiyle birlikte. Benzerlik denen bu ses-geçirmez, dökme-cam duvarı kırıp parçalama ve kısa bir süre, bütün dünya Koro'dan oluşmuyormuş gibi konuşma gereksinmesini duyuyorlardı.

Bir süre sonra kamptakiler onları birbirinin arkadaşı olarak kabullenip öfke ve katı yargılardan muaf kılmışlardı. Deborah Eugenia'nın farklı olduğunu, yalnız, hırçın, huzursuz bir insan olduğunu biliyordu kuşkusuz, ama Eugenia'nın zehirli *nganon* taşıyan biri olduğu düşüncesinden uzak tutmaya çalışmıştı kendini. Bir gün, Yr izin verirse uçabileceği bir yer olan Tai'a Vadileri'nde huzur bulmak için sıvışıp bir yere saklanmayı becermişti. Kampta, dünya seslenip onu aramaya başlayıncaya değin birkaç saat huzur içinde olabileceği pek çok saklanma yeri vardı. En iyi saklanma yerlerinden biri, kullanılmayan duş-binasıydı, ama o gün binaya girdiğinde, başka birinin daha orada olduğunu sezmişti. Onu göremeyen kişiyi uyarmak için şarkı söylemeye başlamıştı. Kendisi pek çok kez Yr dilinde yüksek sesle gülüp konuşurken yakalanmış, Sansür'ün bu yüzden verdiği cezalara katlanmak zorunda kalmıştı. Şimdi de bölmelerin birinden çılgınca bir tırmalama sesiyle, Eugenia'nın sesi geliyordu.

"Kim var orda?"

"Deborah."

"Buraya gel."

Deborah duş bölmesine girmişti. Eugenia, akmayan duşun altında çırılçıplak duruyordu. Ter içindeydi. Deborah ona doğru yürürken, Eugenia kalın bir deri kemer uzatmıştı. "Al," demişti. "Vur bana."

"Ne?"

"Ne olduğumu biliyorsun. *Sana* yalan söylemek zorunda değilim. Al. Kullan onu."

"Ne için?" Korkunç bir şey olmak üzereydi.

"Kaçıp anlamıyormuş gibi yapıyorsun. Ne için olduğunu biliyorsun –*benim* için ve mecbursun–"

"Hayır–" Deborah geri geri gitmeye başlamıştı. "Yapamam. Yapmam."

Aralarındaki boşluk Eugenia'nın gereksinmesiyle dolmuştu. Eugenia'nın yüzünden boncuk boncuk terler fışkırıp omuzlarına ve kollarına akıyordu. *"Senin* hakkında bildiğim şeyi unutma! Bu kemerle beni dövmeye mecbur edeceğim seni ve sen de… çünkü… sen… *anlıyorsun."*

"Yoo–" Deborah biraz daha uzaklaşmıştı ondan. Birden *nga*non'unun Eugenia'ya ulaşıp onun bekler durumdaki zehriyle birleşerek böyle bir şeye yol açmış olabileceği gelmişti aklına. Deborah Yıkım'ın ta kendisiydi –yıkım prangasına vurulmuş Pernai'ydi– belki de. Ama bu yalnızca kendisine yönelik bir şeydi; kimseden buna katılmasını istememişti. Sonra birden, Eugenia'nın *nganon'unun* onunkinden daha zehirli olabileceğini düşünmüştü. Böyle olsa bile, tanık olmak paylaşmak, paylaşmak da sorumluluk yüklenmek demekti. Onun *nganon'u* Eugenia'nınkini çağırmıştı; böylece başlattığı, böylece yol açtığı… Deborah Eugenia'nın yanına gitmiş ve kemeri alıp yere fırlattıktan

sonra koşarak binadan çıkmıştı. Bir daha da Eugenia'nın ne yüzüne bakmış ne de onunla konuşmuştu.

"Demek ki arkadaş olduğun bir insan –seni seven ya da sana yakınlık duyan herkes– senin tarafından olmasa bile, sana olan yakınlığı yüzünden yıkıma uğruyor."

"Yr bunun bir şaka olduğunu ileri sürüyor, ama siz daha yerinde bir yorum yaptınız. Evet, söylediğiniz doğru."

"Annen, baban ve kız kardeşin için de geçerli mi bu?"

"Kadınların zehri erkekleri etkilemiyor. Erkekler başka bir yolla yıkılıyorlar. Bunu daha önce hiç düşünmemiştim, ama burada erkek hastalar da olduğunu gördüm; tıpkı bizim gibi, koğuşlar dolusu erkek var."

"Gerçekten de öyle," dedi Furi. "Gene de, kadınlar için geçerli mi bu? Hâlâ bu zehir bulaştırma korkusunu duyuyor musun?"

"Onları yıllardır yavaş yavaş zehirliyorum."

"Peki bunun sonuçları ne?"

"Sanırım kız kardeşim delirecek."

"Hâlâ böyle mi düşünüyorsun?"

"Evet."

Telefon çaldı ve doktor telefona yanıt vermek için kalkıp masasına gitti. Telefonun en az bir kez çalmadığı pek az saati geçiyordu ve olağanüstü bir seans sırasında da tam beş kez çalmıştı. Furi özür dilediğini belirtmek istercesine, umarsızlıkla omuz silkti ve birkaç dakika telefonla konuştu. "Şimdi…" dedi otururken, "nerde kalmıştık?"

"Çan-çalan dünyada," dedi Deborah sertçe.

"Bazı telefonlara engel olamıyorum –şehirlerarası oluyor ya da başka zaman bulamayan doktorlar özel olarak arıyor. Elimden geldiğince bizi rahat bırakmalarını sağlamaya çalışıyorum." Hafifçe gülümseyerek Deborah'a baktı. "'Gözde ve ünlü bir doktor'la baş etmenin ne kadar zor olduğunu biliyorum. Her zaman, bu doktoru o hayali 'kusursuz sicil'den uzak tutmak için, yaşam pahasına bile olsa, puanları biraz denkleştirme arzusu vardır. Ama itiraf edeyim, benim de başaramadığım bir sürü şey oluyor –bu kadar tutulan bir doktor olduğum *halde*. Çalışmamıza devam edelim mi?"

"Zehir bulaştırma konusundan söz ediyorduk."

"Aa, evet. Merak ediyorum," dedi Furi. "Duştaki bu olay şimdi başına gelse, aynı derecede korkar mıydın?"

"Hayır," ve Deborah güldü, çünkü çok gülünç gelmişti bu soru.

“Peki, neden?”

“Şey…” Deborah bir çeşit gün ışığına çıkmıştı. “Şimdi deliyim. Siz hasta olduğumu –bir hastaneye yatmamı gerektirecek kadar hasta olduğumu– kabul ettiğiniz anda, sandığımdan daha normal olduğumu kanıtlamıştınız bana. Biliyorsunuz, kişi ne kadar normalse o kadar da güçlü *olur.”*

“Pek anlayamadım.”

“Ben bütün o yıllar boyunca ne kadar hasta olduğumu biliyordum, ama benden başka kimse kabul etmiyordu bunu.”

“Sana en yakın olan, gün ışığı kadar berrak bir biçimde algılayabildiğin gerçekliğe bile güvenmemen istenmiş senden. Tevekkeli akıl hastaları yalanlara pek göz yummuyorlar…”

“Sanki bunu ilk kez anlıyormuş gibi bir haliniz var,” dedi Deborah; hâlâ ışık içindeydi. “Doğru mu bu? Size bir şey öğretmiş oldum mu gerçekten?”

Furi durakladı. “Evet bir bakıma oldun sayılır, çünkü yalan söylemenin ruhsal sorunları olan kişilere neden kötü geldiği konusunda başka nedenler biliyordum, ama hiç bu açıdan düşünmemiştim.”

Deborah gülümseyerek ellerini çırpmaya başladı.

“Ne var?” dedi Furi; Deborah’ın gülümsemesinin hiç de acı olmadığını görmüştü.

“Aa, şey…”

“Aldığın gibi verebildiğin için mutlusun demek, ha?”

“Size bir şeyler öğretebiliyorsam, belki de hiç değilse bir konuda ciddiye alınabilirim.”

“Ağlıyorum,” dedi Furi. “Senin şu Yr tanrıların için yalancıktan kocaman gözyaşları döküyorum.” Ve dudaklarını sarkıtarak ikiyüzlü bir biçimsel-üzüntü taklidi yaptı. “Bir gün gerçeği anlayınca evlerini başlarına yıkıp hepsini defedecek olan gerçek bir insanın zamanını boşa harcatıyorlar.”

“Gözlerimin önüne sivri tepeli beyaz bir bulut getiriyorsunuz…” dedi Deborah, “ama bulutun gerisinde, bir ateş-kaynağı ve yıldırım-oku olan aynı Furi yerinde duruyor.” Ve yaşama Yr olmadan katlanma zorunluluğunu düşünüp titredi.

Daha sonra, Deborah’ın bütün hasta insanlarla paylaştığı gizli bir düşünceyi incelemeye başladılar: Deborah’ın sıradan bir insandan çok daha büyük bir güce sahip oluşu, ama aynı zamanda da ondan aşağı bir düzeyde oluşuydu bu. Zehirli *nganon* Deborah için önemli bir kavramdı, ama mantığıyla ve nesnel bir biçimde bu kavramın karmaşık yönlerini anlıyor, bu kavramı tinsel bir gerçek olarak almıyordu. Bir akşam, Deborah, holde oturmuş ilaç sırasının gelmesini beklerken, yaşlı bir baykuş gibi büyük koltuklardan birinde oturan Miss Coral’a ve az önce yanlarına gelmiş olan Lee ile Helene’a baktı.

“Düşüncelerimi okuyabiliyor musunuz?” diye sordu onlara.

“Bana mı söylüyorsun?” dedi Lee.

“Hepinize söylüyorum. Düşüncelerimi okuyabiliyor musunuz?”

“Ne yapmaya çalışıyorsun sen –tecrit odasını boylamamı mı istiyorsun?”

“Cehenneme kadar yolun var,” dedi Helene tatlı bir sesle.

“Bana bakma,” dedi Miss Coral mezbahayı ziyaret eden bir kontesin soylu dehşetiyle. “Kendi düşüncelerimi bile okuyamıyorum ben.”

Deborah çevresindeki duvarları süsleyen figürlere baktı. Hep bekliyorlar, hep asla yerlerinden kıpırdamamış ya da değişmemiş görünüyorlardı.

“Nesnel gerçekliği arıyorsan,” diye kendi kendine mırıldandı, “işte burası tam bu işe başlanacak yer.”

18.

İlkyaz, yani tutku ve sabırsızlık mevsimi gelmişti. Hızla akıp giden zamanın peşinden koşturmanın yarattığı korkunç boşluk yüzünden Jacob içinin boşaldığı duygusuna kapılmıştı. Oturmuş, ilkokul bitirme sınavları için çalışan küçük kızına yardım ederken, mezuniyet törenindeki şarkıları, konuşmaları, duaları ve vaatleri duyar gibi oluyor, içindeki boşluğun sanki hiç sona ermeyecekmiş gibi durmadan büyüdüğünü duyumsuyordu. Bunun Suzy'nin günü olacağını ve Deborah'la ilgili olmadığını kendi kendine söyleyip durmuştu. Ne var ki, vicdanına, arzularına ve Esther'la kendine verdiği sözlere karşın, Deborah'ı aklından çıkaramıyordu bir türlü. Neden yanlarında değildi, neden?

Deborah'ın gidişinden bu yana geçirdikleri ikinci ilkyazdı bu. Bütün yüreğiyle istediği, alçakgönüllü, itaatkâr ve kadınsı bir kız evlat kimliğine ne kadar yaklaşmıştı acaba Deborah? Hiç yaklaşmamıştı. Hiçbir iyileşme olmamıştı. Beyazlar içinde, hepsi birer masumiyet simgesi gibi görünen küçücük kızlar, sıra halinde salondan çıkmaya başlamışlardı. Jacob, dönüp Esther'a baktı; Suzy'nin hatırı için ailenin "taç giyme töreni giysileri" diye nitelediği, göz kamaştırıcı giysilerini giymişti Esther.

"Niye bir süre için eve gelmiyor? Göle filan gideriz, ha?" diye fısıldadı Jacob.

"Şimdi sırası değil!" dedi Esther tıslar gibi.

"Yasalarla bağlı değil oraya!" diye fısıldadı gene Jacob.

"Onun için iyi olmayabilir bu."

"Ama *benim* için iyi olabilir; kırk yılda bir, *benim* için!"

O akşam Suzy'yi lüks bir lokantaya götürdüler. Suzy sınıf partisine gitmek istemişti, ama Jacob, zamanın, güzelliklerin, kendi payına düşen yaşam ve güzellik sürecinin hızla geçip gittiği duygusuyla, bir kez olsun böyle bir akşam geçirmek istemişti. Ama bu kadar çok istediği için de, yemek daha başından bir fiyasko olmuştu. Suzy boyun eğmiş bir haldeydi, Esther da yanındaki kızı, uzakta olan kızı yüzünden gene bir şeylerden yoksun edildiği için üzüntülüydü. Jacob, bir simgenin üzerine çok yüklenilirse bu simgenin yıkılacağını biliyordu, ama gene de bunu yapmaktan kendini alamıyordu. Akşam bütünüyle bir umutsuzluk havası içinde geçiyordu.

Esther o adı kullanırken sesinin doğal çıkmasına özen göstererek, "Debby mezuniyet törenine gelmek istiyordu –elinde olsaydı sana bir şeyler gönderirdi," dedi.

Suzy sakin bir tavırla ona bakıp, "O buradaydı zaten. Biz diplomalarımızı alırken, sonra sırayla dışarıya çıkmaya hazırlanırken, hep ondan söz ettiğinizi görüyordum."

“Saçma!” dedi Jacob. “Kimseden söz etmiyorduk biz.”

“Tamam, aslında yüksek sesle konuşmuyordunuz, ama yüzünüzdeki o ifade…” Yüzlerinden nasıl her şeyi belli ettiklerini belki de bilmiyorlardır diye, bunu onlara açıklamayı düşündü Suzy, ama dilinin ucuna gelen sözcükler o denli acı ve utanç vericiydi ki hiçbirini söylemedi.

“Saçma!” dedi gene Jacob elini sallayarak. “Yüzümüzdeki ifadeymiş–saçma!”

Suzy ile Esther göz göze geldiler. Jacob yine kaçıyordu. Ona acı, dedi Esther Suzy’ye, kafasının içinden. Suzy başını eğip beyaz mezuniyet elbisesine baktı. Bir süre bir düğmesiyle oynadı. “Diplomaları alırken tam önümde duran kızı tanıyorsunuz değil mi? Erkek kardeşi müthiş yakışıklı–”

Hastanedekiler, çektikleri acılara karşın nasıl olup da gelebildiğini merak etseler de, ilkyaz gelmişti ve üstelik görkemli bir biçimde gelmişti. D koğuşundaki hastalar, onların katili olan dünyanın, günahlarının cezasını çekeceği yerde, böylesine gelişip güzelleşmesine kızıyorlardı. Ve Doris Rivera, saçını bağlayıp bir tayyör giyerek yapmacık bir gülümsemeyle oradan ayrılıp yeniden dünyaya gittikten sonra, ilkyazla birleşip onlara cephe almış gibi geldi birçoğuna. Tahtı Bırakan Kral’ın Karısı bir kuram geliştirmişti:

“O bir casus. Yıllar öncesinden tanırım onu. Her şeyi yazıp kaydediyor ve muhalefet bu iş için ona para veriyor, sonra halka açıklanan bu bilgiler yerleşip kalıyorlar.”

“Bağışlayıcı olmalıyız,” dedi Dowben’ın Mary’si, çünkü Azize Teresa’ydı o. “Doris yakalanabileceği her türlü hastalığa yakalanmış olsa bile, ona karşı bağışlayıcı olmalıyız. Ama hiç toplumsal itibarı olmayan adamların özel yerlerde bulaştırdığı enfeksiyonlara karşı değil. İğrenç, ahlakdışı bir şizofreni türüne karşı da değil tabii.” Sesini epeyce yükseltmişti ve ses tonu bildik bir dehşetin habercisiydi.

“Siz akıl hastaları insanı çok eğlendiriyorsunuz,” dedi Fiorentini’nin Mary’si.

Ve bir kavga çıktı.

Bütün koğuş bir öfke ve korku girdabına kapılmış gibiydi ve durup dururken, kendiliğinden çıkan sert kavgalar birbirini izliyordu.

“Bir sürü hasta tecrit bölümüne alındı,” dedi yeni bir öğrenci düşünceli düşünceli.

“Birkaç kişiyi daha alırlarsa odaları çift kişilik yapmaya başlayacaklar,” diye yanıtladı Deborah.

“Evet… evet…” diye onayladı öğrenci (kısacık bir gülümsemeyle Üç Numaralı Tedavi). Deborah dönüp uzaklaştı ve yeniden ayakkabısını duvardaki saate isabet ettirmeye çalıştı.

“O gülümsemeyi yok etmek isterdim.”

“Yalnızca suratın bu işe yeter,” dedi Helene.

“Hiç olmazsa *bana* üstünlük taslayabiliyorsun!”

Ve bir kavga daha çıktı.

"Koğuşta böyle anlar olur bazen," diye yenilere güvence verdi eski hastabakıcılar. "Her zaman bu kadar vahşet olmaz". Gelgelelim, yeniler onlara inanmamıştı. Yeni öğrenci gruplarının hepsinde alışılagelmiş bir korku oluyordu, ama özellikle bu son grupta acıklı bir korku vardı. Bir önceki gruptaki iki hemşire, psikiyatri eğitimlerini bırakmalarından hemen sonra "sinir krizi" geçirmişlerdi ve şu anda bir akıl hastanesinde tedavi görüyorlardı. "Gördükleriniz sizi çıldırtabilir," diye bir söylenti vardı ortada.

Ve dolayısıyla, D koğuşuna atanan dört yeni öğrenci korku içinde birbirine sımsıkı kenetlenmiş bir halde duruyor, yılın ilkyaz mevsiminde, koğuştaki tek güzellik, gençlik ve sağlık kaynağını oluşturuyorlardı. Zehirli *nganon* taşıyıcılar yalıtılmışlıklarını hiç o günkü kadar derinden duyumsamamışlardı. Helene ile Constantia, yabancılıkları geçinceye değin yeni düşmanlarla kavga ediyor, Deborah da kendi yöntemiyle onları, koğuşun günlük anonim yaşantısı içinde kaybolana değin, gözlerinin önünden siliyordu. Onları yalnızca beyaz lekeler halinde görüyordu. Ondan söz etmedikçe ya da ona özel buyruklar vermedikçe, seslerini çok ender duyuyordu. Onların yeniliğine ve güzelliğine karşı uyguladığı bu korunma yöntemi kavga etmekten daha etkiliydi. Ve bilinçli bir biçimde olmasa da, bunun için gönül borcu duyuyordu Deborah. Öğrencilerin yalnızca güzellikleri ve canlılıkları değil, deliliğinden utanmasına neden olan yabancılıkları da acı veriyordu ona.

Bir öğleden sonra, Deborah hemşire odasının yakınında yere oturmuş, düşman saatin küstah bakışlarını dikkatle incelerken, iki öğrencinin konuşması çalındı kulağına.

"B'den yeni biri mi geliyormuş? Nerej'e yerleştireceklermiş onu?"

"Bilmiyorum, ama buraya getirildiğine göre iyice oynatmış olmalı."

"Marcia'nın bize söylediklerini hatırlasana –iyileşirler, sonra da kötülerler. İnşallah tuvalet görgüsü vardır ve yemeğini nereye koyacağını biliyordur!" Sonra kıkır kıkır güldüler.

Bu kıkırdama bir tedirginlik refleksiydi ve Deborah biliyordu bunu, ama daha sonra Carla'yı büsbütün içine kapanmış ve yüzüne aynı Doris Rivera'nınki gibi bir yenilgi ifadesi yerleşmiş bir halde yukarıya getirdiklerinde, güldükleri için bu beyaz lekelere çok kızdı. Güldükleri kişi herhangi bir deli değil, Carla'ydı, iliğine kadar iyilik dolu bir insan olan Carla'ydı; acının doruğunda olduğu bir sırada, Deborah kendisine bir darbe indirdiğinde bile anlayışlı davranacak kadar iyi bir insan olan Carla.

Deborah ile Carla'yı gören hiç kimse onların arkadaş olduğunu anlayamazdı. Deborah'ın şu anda ezinç içinde olan Carla'ya selam vermesi, normal insanların anlayamayacağı bir tedirginlik kaynağı olabilir ve Carla'nın sonradan pişmanlık duyacağı sert, hatta kaba davranışlara girmesine yol açabilirdi. Deborah Carla'ya hiç bakmadı; cansız maskesinin gerisinde öylece oturup Carla'dan onu tanıdığını belirten gizli işaretin gelmesini bekledi.

İşaret verildiğinde, ellerinden geldiğince ilgisiz görünmeye çalışaşarak birbirlerine yaklaştılar. Deborah belli belirsiz gülümsedi, ama sonra garip bir şey oldu. Deborah düz, gri, bulanık iki-boyutlu durumdaki görüş alanına giren Carla'yı, üç-boyutlu, renkli, ağıza alınan bir yudum sıcak kahve ya da

bir tulumda kendine gelmek kadar somut ve gerçek bir varlık olarak gördü.

"Merhaba," dedi Deborah kısık bir sesle.

"Merhaba."

"Sigara içebiliyor musun?"

"İznim yok."

"Hmm."

Daha sonra, Deborah banyonun önünde bir hastabakıcının kendisini içeri sokmasını bekleyen Carla'nın yanından geçti.

"Akşam yemeğini benim yatağımda yeriz, istersen."

Carla yanıt vermedi, ama akşam yemeği verildiğinde, tepsisini Deborah'ın şimdi kalmakta olduğu arka yatakhaneye getirdi.

"Tamam mı?"

Deborah, Carla kendisine ayrılan yere, yatağın düz olduğu ayakucu kısmına otursun diye yana kaydı. ("Merhaba, merhaba, benim üç-boyutlu ve çok-renkli arkadaşım. Seni gördüğüme çok sevindim.'') Sesli olarak, "Doris Rivera geri dönmüştü, ama tekrar çıktı," dedi.

"Duydum." Carla Deborah'a baktı ve Deborah'ın onu net bir biçimde görmesini sağlayan mucizeye benzer bir başka mucizeyle, maskenin gerisine ulaşır gibi oldu. "Ah, Deborah –durum o kadar kötü değil. Buraya dönmek zorunda kaldım, çünkü bir anda çok şey yapmaya kalkıştım. Ve yaptıklarımın bir kısmı babama karşıydı… ve başka bir sürü neden de vardı. Vazgeçmiş değilim; yalnızca yorgunum, o kadar." Carla'nın gözleri doldu ve arkadaşının kederi karşısında şaşkınlık ve korkudan donakalan Deborah, dünyanın o korkunç kargaşa-okyanusunda, boğulmuş kişilerin hâlâ beti benzi sararmış, soluğu kesilmiş bir haldeyken, gene bu okyanusa dönüp bir kez daha, bir kez daha, bir kez daha denemesine yol açan ne gibi bir şey var acaba, diye merak etmekten başka bir şey yapamadı.

Nganon'larının üst yüzey gerilimi daha ilk boğulmalarında yok olduğu halde neden hâlâ başkaları gibi yüzebileceklerini sanıyorlar? diye haykırdı Deborah Lactamaeon'a.

Bir tek Idat bilir bunu, dedi Lactamaeon. *Bazıları için, hiçbir şey olanaksız değildir.*

Deborah'ın içindeki kaslar korkuyla gerilmişti. *Öyleyse Carla'nın uganon'unun yaradılıştan değil… koşullar nedeniyle mi kötü olduğunu düşünüyorsun?*

"Evet."

Ama ben onun arkadaşıyım. Benim maddemden değilse, onu zehirleyeceğim demektir!

"Kesinlikle öyle."

Yasalara bu kadar aykırı bir şey olabilir mi? Yasa'da bile "nganon *kendi kendini oluşturur," deniyor. Farklı bir öz mü oluşturdum ben ve bunu yaptıysam, neden?*

Herhalde ceza olsun diye, dedi Lactamaeon, *Başkaları bazen seni cezalandırmak için senin lanetine uğruyorlar.*

Deborah başını tanrıdan Carla'ya doğru çevirdi ve onun hâlâ ağlamakta olduğunu gördü. Öyle görünüyordu ki, şifreyi öğrendiğini, yıllarca acı çektikten sonra şifreyi tahminle çözmenin bir yolunu bulduğunu sanmak, Aldatmaca'nın bir parçasıydı; atılan son adım geriye çekildi ve eski kargaşa, dağdağa ve kahkaha geneortaya çıktı.

O benim arkadaşımdı! diye bağırdı uzaklaşmak üzere olan tanrılara. Zarar görmüyor gibiydi…

Aynı maddeden değilsiniz; nganonlar aynı değil. Onun katili olacaksın, dedi tarınlar.

Carla'nın ağlaması bittiğinde, Deborah'ın gövdesi hâlâ yatağın öbür ucunda duruyordu, ama benliği gövdesiyle birlikte değildi.

Öğrencilerden biri, anlaşılmaz bir nedenle, kendini Deborah'a adamıştı. Deborah ne zaman koğuşun "halka açık" bölümünde şöyle bir gözükecek olsa, bu öğrenci gri bir fon önündeki beyaz bir leke ve belli belirsiz bir ses halinde, bağımlılığının verdiği bir coşku ve telâşla peşinde koşturuyor, hiçbir karşılık beklemeden ona hizmet ediyor ve her işine burnunu sokuyordu.

Sandığından daha hastasın anlaşılan, dedi Deborah kendi kendine, Yr diliyle. *Bu insanlar Tanrı'ya fırlatmak için genellikle en kötüleri seçerler. Tanrı onların köpeği ve kemik olarak da bir sürü Deborah var. O halde adım Kemik olsun bundan böyle.*

Yr dilinde söyleyince gerçekten gülünç olmuştu bu sözler. Deborah yüksek sesle güldü, sonra Yr'deki gibi sessizce, simgesel bir el hareketi ve bir mimikle, gülme taklidi yaptı.

Kim gülüyor bakayım orada? diye Anterrabae ona takıldı.

Ben, Tanrı-Kemiği-Şey! diye yanıtladı Deborah ve Deborah içinde dünyanın yaratmış olduğu sıkıntının hafiflediğini duyumsayıncaya değin, gülüştüler. *Tanrı kendisine sunulan şeyi koklayıp ne olduğunu anlayınca, bu öğrencinin o sevgi dolu tapıncı ne hal alacak acaba?* ve yeniden gülüştüler.

Ya Gökler'in öfke kasırgası karşısında, ter içindeki öğrencinin yüzünde belirecek şaşkınlık? Ve yeniden kahkahalar atıldı, ama gülüşmeler hüzünle noktalandı, çünkü Deborah öğrenciye, peşinde koşturmaktan, kuruntucu yaygaralarıyla onu rahatsız etmekten vazgeçmesini söyleyecek kadar güçlü olmadığını biliyordu.

İlkyaz sürüp gidiyordu. Deborah Furi'ye art arda gizlerini, korkularını, dünyaları arasında geçiş yaparken kullandığı parolaları anlatıyordu gerçi, ama Juggernaut[16] ya da Anterrabae'nin düşmesi

kadar kesin görünen nihai bir aldatmacaya teslimiyetini çabuklaştırmak için yapıyordu bunu. Sonunu beklerken, içindeki o ürpertici farklılık duygusu hâlâ yaşıyordu. Hatta bir süre, sonu dramatize edip güzel ve zarif bir biçimde ölen bir insan rolünü oynayarak, görkemli bir sanat gösterisi sundu.

Furi sonunda pes etti. "Yalnızca hasta değil, Allah yardımcımız olsun, bir de ergenlik derdi var!"

"Eee?"

"Ee'si, bu konuda yapılabilecek bir şey yok –yapman gerekeni yapmalısın, bu parodileri filan. Ama lütfen bana neyin bütün gücümüzle savaştığımız hastalığı, neyin yalnızca senin yüzde yüz bir Dünya-varlığı ve kadın-adayı olduğunun bir başka kesin belirtisi olan ergenliği simgelediğini anlamakta yardımcı ol." Bir süre ilgili gözlerle Deborah'a baktı sonra gülümsedi. "Kimi zaman çalışma öylesine yoğunlaşıyor ki –bütün bu gizler, belirtiler, geçmişin hayaletleriyle karşılaşmalar filan– hasta dünyayı gerçek bir şey olarak görmeye başlayıncaya kadar, bu terapilerin ona ne kadar tatsız ve anlamsız gelebileceğini unutuyor insan."

Deborah doktorun bir sürü ıvır zıvırla dolu masasına baktı. Dikkatini bu masaya yöneltmesi çoğu kez onu rahatlatmıştı. Masada, uçmamaları için kâğıtların üzerine konan bir taş vardı; tanımlanması olanaksız bir biçimi olan bu taş, gözlerini ve zihnini bu görüşmelerin gerginliğinden uzaklaştırıyordu zaman zaman. Deborah şu anda gene bu taşa sığınmıştı, çünkü bildik bir şey olsa da, acı veremezdi.

"Bu nedir biliyor musun?"

"Akik taşı mı?"

"Hayır, akik değil. Ender bulunan bir cins taşlaşmış odun bu," dedi Furi. "Sizin lise dediğiniz okuldan mezun olduğum yıl, babam Carlsbad'a bir seyahate götürmüştü beni. Orada çok garip taş türleri ve oluşumlar var, bunu da babam bir seyahat hatırası olarak almıştı bana."

Furi, o güne değin kendi geçmişi ya da kişiliğiyle ilgili hiçbir şey söylememişti. Güven tohumlarının atılmaya başladığı ve Deborah'ın zihniyle boğuşup Furi'nin yağdırdığı sorular karşısında *tankutu* (gizlenmemiş) olabilmek için kendini zorladığı ilk görüşmelerinden birinde, Furi süre dolduğunda kalkıp saksılarından birindeki siklamen demetinden iri ve güzel bir çiçeği koparmıştı. "Genellikle çiçek koparmam, ama bunu hak ettin. Pek sık armağan da vermem, onun için al bunu," demişti.

Dünya'nın verdiği çiçeği kabul ettiği için Yr ona iki korkunç ceza vermişti. Günler sonra cezalardan kurtulduğunda, o güzelim çiçek çoktan solup kurumuştu gerçi, ama bütün bunlara değmişti bu armağan. Şimdi de Furi ikinci bir armağan, kendinden bir parça veriyordu ona. Bu ince davranış, sorgulamaya bir ara vermenin ya da sözsüz bir "cesur ol" iletisi göndermenin ötesinde bir anlam taşıyordu; "Senin kendi anılarını bana teslim ettiğin gibi, ben de sana anılarımdan birini teslim ediyorum," demekti bu. Bir kez daha, ergenlik çağında olsun olmasın, yaşıt ve eşdeğerli kılınıyordu Deborah.

"Seyahat hoşunuza gitmiş miydi?" dedi Deborah.

“Ah, bugünün gençlerinin seyahatleri gibi heyecanlı ya da ‘eğlenceli’ geçmemişti, ama kendimi çok büyümüş hissetmiştim ve babamla birlikte olmak, onunla başbaşa yetişkinler dünyasına girmek çok gururlandırmıştı beni.” Yüzü eski bir mutluluğun anısıyla ışıl ışıldı. “Pekâlâ!” Görüşmenin bittiğini belirtircesine ellerini dizlerine koydu. “Espri yuvasına dönme zamanı geldi. Tamam mı?”

“Tamam,” dedi Deborah yeniden içine kapanmaya hazırlanarak.

“Aa, yo; bekle. Bir şey var. Fikre alışasın diye şimdiden söylemek istiyorum. Yaz başında Zürih’teki bir konferans için izne çıkacağım, konferanstan sonra tatil yapacağım, ardından da uzun süredir erteleyip durduğum bir yazı için bir sempozyuma katılacağım.”

“Ne kadar sürecek bu?”

“Haziran’ın yirmi altısında ayrılıp Eylül’ün on sekizinde dönmeyi tasarlıyorum. Yokluğumda konuşabilmen için birini ayarladım.”

Sonraki seanslarda, Furi yerine geçecek meslektaşının niteliklerinden, bu durumu terk edilme gibi algılayıp içerleme olasılığından, yeni doktorun pek derin boyutlu bir çalışmaya girmeyeceğinden ama Deborah’la sansürleri, koroları ve Yr’nin çeşitli güçleri arasındaki çatışmalarda dünyayı temsil eden biri olacağından söz etti. Her şey ustalıkla ve kesin bir biçimde ayarlanmıştı, ama Deborah oldubittiye getirildiğini, daha önce birini parçalamış olan çarkın yağlandığını sezmişti.

“Burada bir sürü doktor tanıyorum,” diye atıldı Deborah. “Craig; Sylvia’nın doktoru, Adams – nasıl çalıştığını gördüm ve hoşlanıyorum ondan. Bir kez de nöbetçi olduğu gece Fiorentini’yle konuşmuştum ve sonra, en iyileri Halle. Hastaneye alındığım gün annem ve babamla görüşenin kendisi olduğunu söylemişti bana. Onunla konuştum ve ona güveniyorum.”

“Hepsinin programı çok yüklü,” dedi Furi. “Seninle Dr. Royson görüşecek.” Dişler yağlanmış, çark hazırlanmıştı; Deborah’ın çarka alınışı yalnızca bir formalite olacaktı artık.

“Benim üçüncü rayım,” dedi Deborah.

“Nedir o?”

“Bir Yr sözcüğünün serbest çevirisi. Anlamı şu: İtaat edeceğim.”

19.

Deborah, Furi gitmeden her şeyi halletmek için zamanla yarışa girdi. B koğuşuna aktarılmasını istemiş ve isteği kabul edilmişti. B'de de kilit altındaydı, ama "saldırgan" değildi. Kâğıt, kalem, kitap, gizlilik gibi şeylere de izin veriliyordu, ama "D"nin gem vurulması olanaksız çılgınlığıyla karşılaştırıldığında bir mezar gibi geliyordu bu koğuş. Bir "D" hastası olduğu için, "B"dekiler ondan korkuyordu, ama birkaçını tanıyordu ve ona McPherson'ı hatırlatan birkaç iyi hemşire vardı. Son terapi saatleri, Furi'nin gidişinin yarattığı umutsuz bir ivecenlikle dolmuştu; çok parlak içgörülere ulaşamasalar da, ulaşmak için yoğun ve içten bir çaba harcıyorlardı.

"Seni emin ellere bırakıyorum," dedi Furi son gün. "B koğuşunun yöneticisini iyi tanıyorsun, konuşmak için de Dr. Royson var. Çok iyi ve yararlı bir yaz geçirmeni dilerim."

Yr yasaları dünya yasalarıyla iç içe geçtiği için, Deborah Furi'nin sonsuza değin gelmeyeceğini biliyordu. Carla ilk kez "D"den ayrıldığında, ona olan sevgisini ve onun anısını duygularından nasıl söküp atmışsa, şimdi de Furi'yi, sanki hiç var olmamış ve artık hiç var olmayacakmış gibi belleğinden çıkarmıştı. Sessiz, içedönük, B koğuşundan çıkıp Yenisi'ni görmeye gitti.

Deborah Dr. Royson'ı, zemin kattaki bürolardan birinde, koltuğunda dimdik oturur bir halde buldu. "Gir içeri," dedi doktor. "Otur."

Deborah oturdu.

"Doktorun seninle ilgili birçok şey anlattı bana," dedi doktor. Deborah bir yanıt uydurmak için zihnini zorladı; kafasının içinde bir tek şu düşünce vardı; Ne kadar da dik oturuyor; Furi'ye dürüst davranacağımı söyledim… bu doktorla da çok çalışacağımı söyledim…

"Evet," dedi Deborah. Pek dost canlısı biri değildi Dr. Royson. Deborah bunu anladı ve konuşmayı yönlendirme çabasına girişti. "İngiliz'siniz, değil mi?"

"Evet."

"İngiliz aksanı hoşuma gidiyor," dedi Deborah.

"Anlıyorum."

Bu ağzından dirhemle laf çıkaranlardan! Anterrabae biraz küçümser bir edayla inledi.

Kısa bir sessizlikten sonra, doktor, "Ne düşünüyorsun şu anda?" diye sordu. Ağzından bir buyruk gibi çıkmıştı sanki bu söz.

“Dişçilik konusunu düşünüyorum,” dedi Deborah.

“Peki neler düşünüyorsun dişçilik konusunda?” dedi doktor aynı buyurgan tonla.

“Düşündüğümüzden daha pahalı bir şey olabileceğini düşünüyorum,” dedi Deborah. Ve kendini tutup yeniden denedi. “Hiç Novokain’im kalmadı, Furi giderken yanında götürmüş.”

“Kim dedin? İlacı kim götürmüş?” Doktor sanki bir ödülmüş gibi, Deborah’ın sözlerinin üzerine atlamıştı.

“Doktor–Dr. Fried.”

“Ona başka bir şey dedin –ne demiştin ona?” Gene bir kazma darbesini andıran, aynı buyurgan ton.

“Bir başka ad yalnızca.”

“Aa, şu Gizli Dil,” dedi doktor ve arkasına yaslandı. Güvenli bir yerde rahat bir konum, diye düşündü Deborah. Filanca kitabın doksan yedinci sayfasında böyle yazıyordu tabii; Peki, Tamam, demekti. “Dr. Fried senin gizli bir dilin olduğunu söylemişti.”

Geri çekill dedi Anterrabae ve şiirsel bir Yr söylemi kullandı; Deborah’a şu andaki umutsuzluğu içinde, yeni ve çok güzel gelmişti bu –*Te quaru:* deniz ve gelgit gibi ol ve ışıltılı kumlardan bir an olsun çekil. *Ama ona söz verdim,* diye direndi Deborah, o karanlık yerde alevler içinde düşmekte olan tanrıya.

Öldü o, dedi öbür yanında duran Lactamaeon.

“Senin şu dilinden bir sözcük söyle bana,” dedi dışarıdaki ses ısrarla.

“Quaru,” dedi Deborah dalgın dalgın.

“Anlamı nedir bunun?”

“Ne?” Deborah, doktorun eleştirici bir ifade taşıyan yüzünün kaba ve sert hatlarına baktı birden. Doktorun acımasız bir tavırla oturduğu bile söylenebilirdi.

“Söylediğin o sözcüğün anlamı nedir? Neydi?”

“Quaru…” diye yineledi Deborah. Doktorun sert çıkışı karşısında bocaladı ve kendi sesinin tanrılara, *Ama ona söz verdim…* dediğini duydu. “Anların… şey, dalgamsı demektir, daha çok denizle ilgili bir şeyi çağrıştırır, bazen serinliği ya da o yumuşak şırıltılı sesini belirtir. Bir dalga gibi hareket etmek anlamındadır.”

“Öyleyse niye yalnızca dalgamsı demiyorsun?” dedi doktor.

“Şey…” Deborah, Ceza’nın başlangıcını belirten kara terleri dökmeye başlamıştı. “Dalgaya

benzeyen herhangi bir şey için kullanılır, ama mutlaka bir deniz çağrışımı yapar ve bu bazen çok güzel olabilir."

"Anlıyorum," dedi doktor. Oysa anlamadığını biliyordu Deborah.

"Bazen rüzgârın esişi ya da güzel uzun elbiselerin, saçların dalgalanışı için kullanabilirsiniz, ya da… terk etmenin."

"Terk etme anlamı davar mı?"

"Yo…" dedi Deborah. "…terk etme için başka bir sözcük var."

"Nasıl bir sözcük?" diye buyurdu doktor.

"…Kişinin dönmeye niyeti olup olmamasına bağlı bir şey…" dedi Deborah perişan bir halde.

"Çok ilginç," dedi doktor.

"Bir başka deyiş daha var." (Kendini ve onları kurtarmak için o anda uydurmuştu bunu.) "Şu: coşkuları baltayla parçalamayın."

"Coşkuları parçalamak mı?" dedi doktor.

Bir Amerikan deyimiydi bu herhalde, onun için Deborah bir kez daha açıkladı. "Beyin ameliyatlarını kazmayla yapmayın."

"Peki bunun senin için anlamı nedir?" dedi doktor; Deborah'ın, dünya dilini doğru dürüst kullanabilse, bir akıl hastası olmayacağını unutmuştu herhalde.

"Çeviri yapınca acı çekip öldü," dedi Deborah.

Sonra, aralarında uzun bir sessizlik oldu. Ve sonraki seansta ve bir sonrakinde ve bir sonrakinde, Deborah'ın bütün çabalarına karşın, doktorun mizah duygusundan yoksun, otomatik karşılıkları yüzünden suskunluk durmadan bir gece gibi üzerlerine çöküyordu. Doktor Deborah'ı, Yrece'nin onun formüle ettiği bir dil olduğuna, tanrıların armağan olarak gönderdiği bir şey olmadığına inandırmaya çalışıyordu. Deborah'ın ona söylediği ilk sözcükleri ele alıp dokuz-on yaşlarında bir çocuğun, uğraşırsa kulaktan kapabileceği birtakım Latince, Fransızca ve Almanca metinlerde bu sözcüklerin kökenlerini bulup ona göstermişti. Tümcelerin yapısını çözümlemiş, bir iki tanesi dışında, bunların Deborah'ın da kullanmak zorunda olduğu İngilizce tümce yapılarına göre kurulmuş olduğuna inanmasını ısrarla istemişti. Çalışma yöntemi akıllıca, ayrıntılı, bazen de neredeyse zekiceydi ve Deborah çoğun onun dediklerini kabul etmek zorunda kalıyordu; ne var ki, doktor ne denli derinlere inerse, çevrelerini kuşatan sessizlik de o denli derinleşiyordu. Deborah, doktorun sert tavrını ya da kanıtlarındaki soğuk mantığı aşıp, bu küçük hançerlerin tıpkı yıllar öncesindeki doktorların gövdesine zorla girmesi gibi, beyninin içine girdiğini ve ayrıca kanıtlarının konuyla son derece ilgisiz şeyler olduğunu söyleyemiyordu bir türlü. Sonunda, bütün cesaretini toplayıp ona karşı yapabileceği kadar açık seçik bir biçimde, "Lütfen, doktor, benim farklılığım hastalığım değil," dedi. Son bir yakarıştı bu, ama duyulmamıştı.

Şimdi, Furi öldüğüne ve Yeryüzü yazının sıcaklığı, Deborah'ın güneşin bomboş bir evrende külrengi bir leke halinde olduğu kendi mevsimiyle çeliştiğine göre, sessizliğe gömülmekten başka yapılabilecek bir şey yoktu. Deborah tepki göstermekten büsbütün vazgeçti; dış görünüşü ayın yüzeyi kadar ölgünleşti. Zamanla hareket yetisi de yok oldu ve dural bir sergi eşyası gibi, yatağında kıpırdamadan oturmaya başladı. Ara sıra, iç dünyasında Yr ona seçeneklerini sunduğunda, Anterrabae ile birlikte onun düşüşünün yarattığı kızgın rüzgârda geziniyor ya da Lactamaeon'la birlikte bir saniye süreyle, Yr' nin Hüzün Vadileri üzerinde yükselen hava sütunlarında süzülerek uçuyordu. Ama böyle anlar çok enderdi ve hep büyük merasimler gerektiriyordu. Yr bile uzak ve anlaşılmaz görünüyordu artık.

Deborah, saatlerce doktorun karşısında kaskatı ve suskun bir halde otururken, aklına hep kurak yaz sıcağında çıngıraklı yılanların çıkardığı anlamsız ama kötücül ses geliyordu; bu çağrışımdan esinlenerek doktora Yılan-dişi adını taktı. Durağan ve maskemsi yüzünün gerisinde, yavaş yavaş bir yanardağ oluşmaya başladı; günler akıp giderken, bu yanardağın taşlı derinliklerinde sesler, karşı sesler, nefretler, özlemler ve süreğen korkular kaynamaya başladı. Ve bunların yarattığı ısı yükseldikçe yükseldi.

Bir keresinde, Idat, yani Gizleyici, Deborah'a bir kadın biçiminde göründü. Idat bu biçimde göründüğünde hep peçeli olurdu, ama gerçekten çok güzeldi ve her gelişinde mutlaka güzelliğinin Deborah'ı hem bir kraliçeye hem de bir kurbana dönüştürdüğünü hatırlatır, ayrıca Deborah'ın bir gün tümden çirkin olma isteği duyabileceğini de söylerdi. Bu gelişinde, peçesi biraz inikti ve beyazlar içindeydi.

Acı çek, Idat. Niye beyazlara büründün?

Kefen ve gelinlik. Birbirinin aynı olan iki giysi. Dinle bak! Ölürken yaşamak; yaşarken ölmek; savaşırken teslim olmak ve teslim olurken savaşmak zorunda kalıyorsun, değil mi? Benim yolumda, bütün karşıtlıklar aynı anda verilir ve karşıt hedefler için aynı araç kullanılır.

Seni yüzündeki peçeden tanıyorum, Idat, diye yanıtladı Deborah.

İnsanlar karşı-ateşler yakarlar, bir yangını söndürmek için *bir başka yangın çıkarırlar, demek istiyorum.*

Taşa da uygulanabilir mi bu?

Benim yardımımla, evet, dedi Idat.

Deborah, yanarak, bütün giriş ve çıkışları kapalı ve barikatlarla çevrili olan yanardağın özündeki ateşi bastırabilecek bir karşı-ateş oluşturabileceğini anlamıştı. Bu ateş sayesinde, gerçekten insan maddesinden yapılmış olup olmadığını kendine kanıtlayabilecekti sonunda. Duyulan bu konuda hiçbir kanıt sağlamıyordu: gözleri bulanık görüyordu; kulakları yalnızca boğuk iniltiler, homurtular duyuyor, çoğun bunların anlamlarını kavrayamıyordu; dokunma duyusu da körelmişti. B koğuşunda kimse kibritleri saymıyordu ve Deborah Yr'nin onun elde etmesini istediği şeyleri her zaman sis perdesinin dışında, açık bir biçimde görebiliyordu. Kısa sürede kibritleri ele geçirdi ve sağdan soldan sigara topladı. Sigaraların beşini birden yakıp ateşleriyle tenini yakmaya başladı. Ama bu yalnızca, taş

kesilmiş yüzün ve gövdenin gerisindeki yanardağın daha kızgın alevler çıkarmasına yaramıştı. Deborah sigaraları yeniden yakıp yavaşça ve serinkanlılıkla, dirseğinin iç kısmına bastırarak söndürdü. Belli belirsiz bir acı ve hafif bir yanık kokusu duydu, ama yanardağ hâlâ yatışmamıştı. Öyleyse, bir karşı-ateş yaratmak için büyük bir yangın mı gerekiyordu acaba?

Bir süre sonra, bir hemşire ona bir şey söylemek için içeri girdi. Burnuna yanık et kokusu geldiği için olacak, mesajının ne olduğunu unutup dışarı çıktı ve az sonra bir doktor geldi. Deborah maskesinin aralığından Dr. Halle'nin yüzünün görüntüsünü seçince rahatladı. Başka bir yerlerde yazın gelmesi, bu görüntünün aslında canlı bir varlık olması, tıpkı dünyanın çevresindeki kilometre sayısı ya da istatistiksel ışık dalgası değişimleri gibi, tartışmaya değmeyecek kadar uzak olgularmış gibi geliyordu Deborah'a.

"Karşı-ateşle ne kastediyorsun?" diyordu doktor.

"Gerekli görünüyor," dedi yanardağın bir temsilcisi.

"Nerede?"

"Yüzeyde."

"Göster bana." Sözcükler dikkatliydi, ama eleştirici ya da ikiyüzlü değildi.

Giysisinin kolu yanık yere yapışmıştı, ama Deborah, doktor daha uygarlığa özgü "Yapma!" çığlığını atamadan, kolunu sıyırıverdi. Doktor içgüdüsel olarak ürkmüş, sanki Deborah gerçekten insan etine sahipmiş gibi elini uzatmıştı.

Doktor yanığa baktıktan sonra, Deborah'a biraz üzgünmüş gibi gelen bir sesle, "Sanırım seni 'D'ye götürsem iyi olacak," dedi.

"Fark etmez."

"Pekâlâ," (sevecenliğini sezdiren bir tavırla), "orada benim hastalarımdan biri olacaksın. Kısa süre önce o koğuşun yöneticisi oldum," dedi doktor.

Deborah elini yukarı kaldırıp hafifçe yana eğerek Yrece bir itaat işareti yaptı; bununla, karanlık olsun ya da olmasın. Halle konuşulabilecek bir insan olduğu ve hiçbir zaman o Gülümsemeli Üç Numara'yı uygulamadığı için en azından kendini daha güvenli duyduğunu söylemek istiyordu.

Doktor her zamanki nazik, telaşsız haliyle, Deborah'ı D koğuşuna geri götürdü. Çift-kilitli kapılardan içeri girdiklerinde, Yr'den birisi. *Doktora bak. Görüyor musun? Kendini daha güvenli duyuyor şimdi,* dedi.

Zavallı adam, diye yanıtladı Deborah.

"Oldukça kötü bir yara açmışsın," dedi doktor yanığı incelerken, "Bunun temizlenmesi gerek ve acıyacak da."

Yeniden "tıpçı" olduğuna çok sevinen bir öğrenci, elinde tıbbi gereç dolu görkemli bir tepsiyle ayakta duruyordu. Dr. Halle yanığı soyup temizlemeye başladı. Aletlerinin dokunmasıyla Deborah hafifçe bir şeyler duydu, ama hiç acı duymadı. Doktora, onunla ilgilendiği, ona zaman ayırdığı için bir armağan verme isteği duydu. Furi'yi ve armağan ettiği siklameni hatırladı.

Furi öldü ama, dedi Anterrabae.

Ama Halle'ye bir çiçek verebilirsin, diye fısıldadı Lactamaeon.

Elle tutulabilir hiçbir şeyim yok ki.

Furi sana bir anısını vermişti, dedi Lactamaeon. Deborah Yr yöntemiyle Lactamaeon'a teşekkür etti: *Ayakların sıcak, zihnin aydınlık olsun.*

Kafasında doktora armağan olarak anlatabileceği bir gerçek bulmaya çalıştı. Görme konusu olabilirdi bu –bir cismin her çizgisini, düzlemini ve rengini görse bile, bu cisim hiçbir anlam içermiyorsa görüsünün geçersiz olduğunu, dolayısıyla bunun körlük sayılabileceğini söyleyebilirdi ona; hatta ünlü üçüncü boyutun belki de salt anlam olduğunu, bir düzlem yığınını bir kutuya, bir Meryem Ana'ya, ya da elinde antiseptik şişesi tutan bir Dr. Halle'ye dönüştüren güç olduğunu bile söyleyebilirdi.

"Elimden geldiğince acıtmamaya çalışıyorum," diyordu doktor.

Deborah ona gönül borcu sorumluluğu yüklemeye çalışıp çalışmadığını anlamak için dikkatle doktora baktı. Hayır, çalışmıyordu. Deborah, doktorun onun zehirli *nganon'una* bağışıklığı olup olmadığını merak etti. Armağanının, doktorun ona dokunsa da ölmemesini sağlamak olmasına karar verdi.

"Üzülmeyin," dedi Deborah sevecenlikle, "temas çok kısa süreli olduğu için mikrop kapma olasılığı yok."

"Onun için kullanıyorum bunları," dedi doktor yarayı bir tamponla kuruturken. Doktor sargıları sararken, Deborah onun bir şey anlamadığını ayrımsadı ve üçüncü görü boyutunun anlamını ona anlatmaya karar verdi. Bu düşüncesi tek ve belirsiz bir tümce halinde, birden ağzından çıkıverdi.

"Görmek her şey demek değildir!"

"Evet, değildir sanırım," dedi doktor işini bitirirken. Sonra, sanki bir şey sezmiş gibi, "Gözlerinle bir sorunun mu var?" dedi.

"Şey…" Deborah gerçeğin ansızın ortaya çıkıvermesinden utanmıştı. "…Üzüldüğüm zaman… genellikle doğru dürüst göremiyorum."

Ya, öyle mi? Aman ne ilginç, dedi Koro alaylı alaylı.

"Kapayın çenenizi! Düşüncelerimi duyamıyorum!" diye Deborah onlara bağırdı. !

“Ne?” Dr. Halle döndü. Deborah dehşet içinde ona baktı. Yr’ye, söyledikleri, dünyanın duymasını engelleyen duvarı delmişti. Koro feryatları gitgide yükselip bunaltıcı bir gümbürtüye dönüştü ve Deborah’ın grimsi görüş alanı kızıla döndü. Ceza, hiç uyarmadan, bir celladın eli gibi tepesine indi ve ışığa, uzama, zamana, yer çekimine ve beş duyuya ilişkin bütün kanıtlar anlamını yitirdi. Sıcaklık dondu ve ışık, bıçak gibi saplanan ışınlar yaydı. Deborah gövdesinin nerede olduğunu ayrımsayamıyordu; ne yön kavramı kalmıştı, ne mekân ve mesafe, ne de neden-sonuç ardışıklığı…

Deborah bir süre zaman ve yorgunluk olgularının dışında kaldı. Sonra bir dünya gününde, bir tulumun içinde ve tanımadığı bir doktorun karşısında kendine geldi.

“Merhaba.”

“Merhaba.”

“Nasılsın?”

“Bilmiyorum. Ne zaman…” Ama doktorun onun ne zaman kendini kaybetmeye başladığını bilemeyeceğini düşündü.

“Ne kadar zamandır buradayım?”

“ Aa, üç ya da dört gündür.”

Deborah ellerindeki ağrıları, kollarındaki ve omuzlarındaki sızıları ayrımsadı. Birden korkuya kapıldı. “Kimseye vurdum mu? Kimseyi yaraladım mı?”

“Hayır.” Doktor hafifçe gülümsedi. “Ama kapılarla pencerelere fena saldırdın.”

Deborah ürkü ve utanç içinde, başını çevirmeye çalıştı, ama boynuna bir kramp girince öksürmeye başladı ve öksürüğü kesmek için başını gene doktora doğru çevirmek zorunda kaldı. “Sizi tanımıyorum. Nasıl oldu da buraya geldiniz?”

“Aa, bugün nöbet günüm. Uğrayıp iyi misin diye bir bakayım dedim.”

“Aman Allahım!” dedi Deborah dehşetle. “Ortalığı yıkmış olmalıyım. Biri kendini öldürmedikçe buraya nöbetçi doktor koymazlar hiç.”

Doktor hafifçe güldü. “Benim için geçerli değil bu. Ben yeni mezun bir doktorum. Tulumdan çıkabilecek misin? Buna hazır mısın?”

“Bilmiyorum,” dedi Deborah.

“Peki, bir yarım saat daha verelim sana. Ağrılar için tasalanma. Çoğu sadece gerginlikten oluyor. Pekâlâ – görüşmek üzere.” Deborah doktorun anahtarını kilidin içinde döndürmeye çalıştığını duydu; acemiliğinin garip bir dokunaklılığı vardı.

Deborah "D"deki yatağına döndüğünde –daha önce ön yatakhanede ona verilen yataktı bu– yatağı çevresi hüzünle sarılmış bir halde buldu. Giriş çıkış kargaşası içinde. Tahtı Bırakan'ın Karısı iki yatak öteye taşınmıştı ve Deborah şimdi Fiorentini'nin Mary'si ile hâlâ suskun bir halde ve ifadesiz bir yüzle oturup duran Sylvia'nın arasındaydı. Ceza yüzünden bitkin düştüğü için, yatağına uzandı ve dünyadaki gölgelerin uzayıp dünya zamanını karartarak akşama dönüştürmesini seyretti.

Mary bitişiğindeki yatakta uzanmış yatıyordu. Bir süre sonra, neşeli bir tavırla, "Hey, ufaklık, senin içinde de böyle bir şey olacağı hiç aklıma gelmezdi. İyi dövüşüyorsun!" dedi.

"Kimseye vurmadım ben…" dedi Deborah, bundan söz edilmesinden biraz rahatsız olmuştu; o genç "yeni" doktorun sözlerine karşın, gerçekten kimseye vurup vurmadığını merak etti.

"Ah, ama yeteneğin var; kesinlikle bu konuda yeteneğin var!"

Mary kırılan bir camın şangırtısını andıran kahkahasını attı; neşeyi hiç bilmeyen birinin neşe öykünmesiydi bu. "Ama tabii, akıl hastasısın sen, aklın başında değildi – ne yaptığını bilmiyordun." Yine, incelikli bir komedide rol alan bir kadın oyuncu taklidi yaparak yumuşak bir ses tonu kullanmıştı.

"Evet," dedi Deborah yavaşça, "ama neden durduğumu çıkaramıyorum… neden sona erdiğini…"

"Ee, aslında, senin durumundaki her *hastanın, o cehennemin"* – acı ve tiz kahkahalarla sarsılmaya başladı– "kişinin ancak dayanabileceği kadar sürdüğünü anlaması gerek. Bedensel bir acıya benzer bu .–hih-hih-hih– önce çok şiddetlidir, sonra *bitiverir!"*

"Yani bunun bir sınırı mı var?"

"Eh, *daha fazlası ayıp* olur zaten şekerim, çok *ayıp* olur!" ve o tiz, genç-kız kıkırdaması gene insanın tüylerini diken diken eden şiddetli bir kahkahaya dönüştü.

Deborah, Mary'nin haklı olup olmadığını, yasasızlığın karabasanında hiç değilse birtakım sınırların olup olmadığını merak etti. Belki de Cehennem'de bile merhamet vardı. Görüşü biraz berraklaştı; çevresindeki yatakların, duvarların ve soluk alan ölü gövdelerin yumuşayan çizgileri, yaz alacakaranlığının soluk kızıllığına büründü. Tavandaki ışıklar yandı ve bu ışıklarla birlikte, Mary'nin, bütün acılarına, o korkunç kahkahalarına karşın, yalnızca bir sınır olduğunu söylemek biçiminde olsa bile, gücü yettiğince ona yardım etmeye çalışmış olduğunun bilincine vardı. Zehirli kişiler bile, bütün cesaretlerini ve güçlerini toplarlarsa, birbirlerine yardım edebiliyorlardı. Carla bunu yapmıştı, Helene yapmıştı, hatta Sylvia bile o mobilyamsı cansızlığıyla bunu yapmıştı ve şimdi de Mary güçlü bilgeliğinden bir parça sunmuştu ona.

Deborah Mary ile ilk karşılaşmalarını hatırlayıp güldü. "Adım Deborah," demiş ve "burda kalıyorum," diye eliyle yatağını işaret etmişti. Mary, her yerde hazır ve nazır, neşesiz sırıtışıyla, "Ben de Walt Disney'in çizdiği tımarhaneyim," demişti.

O akşam, Deborah içinde duyduğu bir gereksinmeye uyup yatağından kalktı ve koğuşta dolaşıp karşı-ateş yakmak için yakıt aramaya başladı.

20.

İçindeki sönmüş yanardağın yaptığı baskıyı hafifletmenin tek yolu karşı-ateşler yakmak olmuştu artık Deborah için. Aynı yerleri tekrar tekrar yakmayı sürdürüyor, üst üste yanık tabakalar oluşturuyordu. Sözüm ona dikkatle saklanıyorlardı ama sigara izmaritlerini ve kibritleri elde etmek çok kolaydı; D koğuşunun önlemleri bile onun gereksinmesinin gücüyle baş edemiyordu. Yanıkların etkisi yalnızca bir saat kadar sürdüğü ve içindeki baskıya ancak üç dört saat dayanabildiği için, büyük bir içilmiş sigara ve kibrit stoku olması gerekiyordu.

Yanıklar mikrop kapıp iltihaplanmaya başlayınca yaktığı yerleri değiştirmesine karşın, birkaç gün yaraları bir giz olarak kaldı. Hemşirelerle hastabakıcıların bu denli dalgın oluşu onu şaşırtmıyor, eğlendiriyordu. Yaraları iltihaplanmış, kokuşmaya başlamıştı ama bunu kimse fark etmiyordu. Deborah düşündü: Çünkü gerçekte bizi görmek istemiyorlar.

Haftanın son gününde, yeni doktor gene koğuşa çıktı. Salonda oturan Deborah'ı görünce, durup, "Çok daha iyi görünüyorsun," dedi.

"İyi olmam gerekir," dedi Deborah biraz sert bir sesle. "İyi olmak için bütün gücümle uğraşmak zorunda kaldım."

"Eee, bu kadar iyileştiğine göre çok yakında B koğuşuna dönmeye hazır olacaksın demektir."

Deborah bunu duyunca zamanın korunmasız, kibritlerin serbest olduğu B koğuşuna gitmenin, istediğini düşündüğü ölüme yaklaşmak için mükemmel bir fırsat olacağını anladı. Sonra korktuğunu sezdi ve bunun nedenini merak etti. Doktor ona dilediği gibi ölmesine izin veriyorsa, neden öfke duyuyordu acaba?

"Başka yanıklarım da var," dedi yalnızca.

Doktor şok geçirmiş gibi oldu, ama hemen kendini toparladı ve "Bana bunu söylediğine sevindim," dedi.

Deborah ıslak bir çamaşırmış gibi eliyle bükerek kazağını sıyırmaya başladı. *Ölmek istiyorsam, kendimi niçin kurtarıyorum?* diye sordu; imgeleminde, B koğuşuna gidip kendini yakarak öldürmesine izin veren doktorun hayaline hâlâ kızgındı.

Ona söyledin, çünkü sen bir korkaksın! dedi Koro. Bildik alaylarına başlamıştı gene.

"Eski yaran nasıl?" dedi doktor sargıları gevşeterek. Deborah yanıt vermedi, çünkü doktor kendisi bakıyordu zaten. Yara iyileşmemekte diretiyordu. "Bunu bir daha yakmadın, değil mi?" dedi doktor, biraz suçlayıcı bir tonla; ama bu tonu sertleştirmeye korkuyordu.

“Hayır,” dedi Deborah.

“Başka bir çeşit sargı deneyelim. Yeni yanığına bakayım.” Doktor öteki kola baktı. “Kaç kez yaktın bunu?”

“Aşağı yukarı sekiz kez.” Doktor her iki yanığı da sargılayıp gitti; hiç kuşkusuz, tehlikeli, yanıcı maddeleri ortalıkta bıraktıkları için dikkatsiz hemşireleri paylayacaktı. Ancak, salonda unuttuğu yanık sigara iki dizi yanığa yetecek kadar uzundu.

D koğuşunun yasa koruyucuları, hastalarının sandıkları kadar güvenlikte olmadığını keşfedince, koğuşu baştan aşağı reform yağmuruna tuttular ve böylece, kendileriyle hastaları arasındaki uçurumu daha da derinleştirdiler. Bir yıl önce “D” koğuşunda kullanıma sunulan çatal, şimdi ortadan kalkmıştı. Metal Çağı’nın yerini Tahta Çağı almıştı ve ateş yalnızca, modern çağın yaşandığı hemşire odasının çevresinde yakılabiliyordu. Ötedeki Pleistosen’de[17] ise Pithecanthropus erectus[18] ayaklarını sürüyerek yürüyor, homurdanarak anlaşılmaz şeyler söylüyor, yemeğini parmaklarıyla yiyor ve yerleri ıslatıyordu.

“Çok teşekkürler, ufaklık,” dedi Lee Miller alaylı alaylı, Deborah’ın yanından geçerken; Çağcıl İnsan’ın hastalarına statü-simgelerini –sigara ve kibrit– dağıttığı ışıklı yere gidiyordu.

“Cehenneme kadar yolun var,” diye yanıtladı Deborah, ama ses tonu pek güvenli değildi. Daha sonra. Tahtı Bırakan’ın Karısı onu bir casus olmakla ve en tehlikeli Düşmanlar’dan biri olduğunu bildiği halde, İçişleri Bakanı’yla işbirliği yapmakla suçladı.

Kibrit ve izmarit bulmak artık güçleşmişti ama hiç de olanaksız değildi. Çağcıl İnsan yakıp içtiği ateş-uçlu, silindir biçimli şeyleri nerelere koyduğuna pek dikkat etmiyordu ve yanı başında da, sisler içindeki yassı dünyası, büyülü bir biçimde sigarayı rengi, kokusu ve üç boyutlu biçimiyle birlikte tam odak noktasına alan, ateşe-aç bir ilkel insan duruyordu.

Gelgelelim, karşı-ateşler yanardağın yüzeyinde, Anterrabae’nin deyişiyle granit giysisinde, hiçbir değişiklik yapmamıştı. Ve tanrılar. Koro, Sansür, çılgınca ve anlaşılmaz nedenlerle Ceza’yı dilediklerigibi uygulamaya başlamışlardı. Hatta Yr’nin mantığından hiç eser kalmamış ve yasalar alt üst olmuş gibiydi. Deborah yanardağın artık infilak edip püsküreceğine inanmaya başlamıştı. Aklına Son Aldatmaca’nın henüz gerçekleşmemiş olduğu geliyordu hep.

Günler çoktandır yalnızca bir dilbilgisi ayrıntısı olan bir yeryüzü kalıbına dönüşmüş durumdaydı. İşte böyle günlerden birinde uyandığında, daha önce de sık sık olduğu gibi, kendini bir tulumda buldu. Kapının kilidinde bir anahtar döndü ve içeriye bir hemşire girdi. Hemşirenin arkasında, hiç değişmediği için inanılmaz biçimde farklı görünen biri, Furi duruyordu.

“Aman Allahım!” dedi Furi ve içeri girdi. Hemşire ona bir sandalye getirdi ve Deborah kadının yüzünden, bu yüzde gördüğü tiksintiden kaçabilmeyi dilemeye başladı. Furi, çevreye bir göz gezdirip yatağın yanına oturdu ve belli belirsiz bir korkuyla başını öne eğdi.

“Aman Allahım!”

“Geri döndünüz,” dedi Deborah. Öz-nefret, dehşet, utanç, kibir ve umutsuzluk, taş gibi cansız yüze hiç yansımıyordu. “İyi vakit geçirdiniz mi?”

“Aman Allahım!” dedi Furi gene, “Neler oldu? Giderken çok iyi durumda bırakmıştım seni, ama şimdi tekrar buradasın…” Yeniden çevresine bakındı.

Deborah, Furi’yi canlı gördüğü için duyduğu sevinçten korktu. “Bunu… bu korkunç durumu daha önce de görmüştünüz; niye böyle şok geçirdiniz?”

“Evet, görmüştüm. Yalnızca, seni bunun içinde, böyle acı çekerken gördüğüme üzülüyorum.”

Deborah gözlerini kapadı. Utancından yerin dibine geçmişti. Kuyu’ya kaçıp karanlığa ve boşluğa gömülmek istiyordu, ama Furi geri dönmüştü ve saklanacak hiçbir yer yoktu. Zihni direndi. “Döneceğinizi bilmiyordum.”

“Sana bugün döneceğimi söylemiştim.”

“Öyle mi?”

“Evet ve bence, uzaklara gidip seni terk ettiğim için bana ne kadar kızdığını göstermek amacıyla kendini bu kötü duruma soktun.”

“Doğru değil bu –” dedi Deborah. “Royson’la çalışabilmek için elimden geleni yaptım – gerçekten, ama siz ölmüştünüz –en azından öyle sanıyordum– ve Royson yalnızca ne kadar haklı ve becerikli olduğunu kanıtlamaya çalışıyordu. Geri döneceğiniz aklımdan çıkmıştı.”

Deborah bitkin olduğu halde, yeniden çırpınmaya başladı. “Tamamen tükenmiş bir haldeyim… buraya gelmeden önce olduğum gibi, tek fark yanardağın gitgide daha kızgın bir biçimde yanması; oysa yüzeyi canlı olup olmadığını bile bilmiyor!”

Doktor sandalyesini yaklaştırdı. “Çok önemli şeyler söylediğin anlardan biri bu,” dedi sakince.

Deborah başını sıkıca yatağa bastırdı. “Toparlayamıyorum bile… sözcükleri.”

“Öyleyse bırak, oldukları gibi gelsinler bize.”

“Buna gücünüz var mı?”

“İkimizin de buna gücü var.”

Deborah biraz soluklandı. “Ben zehirliyim ve bundan nefret ediyorum. Utanç ve onursuzluk içinde yıkılıp gideceğim ve bundan nefret ediyorum. Yaşamımdan ve ölümümden nefret ediyorum. Dünya benim doğrulanma yalnızca yalanlarla karşılık veriyor; Royson’la çalışmayı denedim, ama onun tek istediğinin haklı çıkmak olduğunu gördüm. ‘Aklını başına topla ve aptallığı bırak,’ dese de olurdu – insanları dış görünüşümle düş kırıklığına uğratıp özümle, Yr’nin benim ve o yabancı düşmanın özüyle de kandırdığım yıllarda hep böyle söylerlerdi bana. Tanrı benim belamı versin! Tanrı benim belamı versin!” .

Sonra, cılız, boğuk bir inilti, bir inilti duyuldu: Deborah ağlamaya çalışıyordu. Ama ağzından çıkan sesler o denli gülünç ve çirkindi ki, hemen sustu.

"Belki ben dışarı çıktığımda," dedi Furi, "ağlamayı becerebilirsin. Şimdilik şunu söyleyeyim: şu anda içinde duyduğun nefretin ve utancın boyutlarını ölç. Bu ölçün senin sevme, sevinç ve sevecenlik duyma yeteneğinin de boyutlarını gösterecektir. Ayrıca, yarın seninle görüşeceğim."

Ve Furi dışarı çıktı.

O akşam, Miss Coral elinde bir kitapla Deborah'ın yanına geldi, "bak," dedi utangaç bir tavırla, "doktorum bana bunu bıraktı. Bir oyun kitabı, belki benimle birlikte okumak istersin dedim."

Deborah sırtını duvara dayamış bir halde oturan Helene'a baktı. Kitabı Helene vermiş olsaydı, onu yerden bir tekmeyle Deborah'a gönderir, bir yandan da ona sataşırdı belki de. Dünya'da bile, aynı dili konuşan iki insan yok muydu hiç?

Deborah, yanıt verirken biraz Miss Coral'ın özenli konuşma biçimine ve çekingenliğine öykündüğünü sezebiliyordu. "Hangisini tercih edersin?" dedi Miss Coral. *Ciddi Olmanın Önemi* (The Importance of Being Earnest) adlı oyunu okumaya başladılar. Deborah daha çok erkek rollerini, Miss Coral da kadın rollerini üstlendi. Az sonra, Lee, Helene ve Fiorentini'nin Mary'si de onlara katılmıştı. Gülünç bir hiçimde kendi taklitlerini yapan bu oyuncularla, oyun herkesi kahkahadan kırıp geçiren bir curcunaya dönüşmüştü. Mary kahkahalar içinde, soylu bir akıl hastası olan Ernest'i oynarken, Miss Coral da Sybil rolünde manolyaların ve örümcek ağlarının arasına dalmıştı, Hieronymus Bosch tarzı bir karabasan tablosunda, Oscar Wilde'ın soylu, incelikli bir komedisi sahneleniyordu. Oyunu baştan sona okudular, sonra bir başka oyun daha okudular. Hastabakıcıların hem onlarla birlikte hem de onların haline güldüklerinin ve yarattığı bütün korkuya karşın, bunun güzel bir gece, büyülü bir biçimde kötü yazgılarının dışına çıkan bir gece olduğunu düşündüklerinin de ayrımındaydılar.

Esther Blau, dili tutulmuş bir halde Doktor Fried'in yüzüne baktı. Sonra hafifçe öksürerek gırtlağını temizledi.

"Dediğinizi doğru anladım mı acaba?"

"Sanırım evet, ama önce–"

"Neden? Neden?"

"Nedenini bulmak için uğraşıyoruz."

"Kendini yakıp öldürmeden *önce* bulsanıza şu nedeni!"

Esther'ın son okuduğu rapor gene kesinlikten uzak bir rapordu; ama raporun anlatımındaki bir şey onu işkillendirmişti ve ürkütücü bir önseziye kapılıp yine Deborah'ı görmeye gelmişti. Kendisine bunun pek akıllıca olmayacağını söylemişlerdi; o da Dr. Halle'yi görmek istemiş ve Halle'nin bürosunda hiçbir sözcüğün değiştirip hafifletemeyeceği gerçekleri duymuştu. Şimdi de, öfkeli, korkmuş ve umutsuz bir halde, Dr. Fried'in karşısında oturuyordu.

“Peki babasına ne söyleyeceğim –Deborah’ı gittikçe kötülediği ve vahşileştiği bu yerde tutabilmek için ona ne yalanlar anlatacağım ben şimdi?”

Korkusu yüzünden doktorun sözleri uzun ve yavaş geldi Esther’a. “Bence, hepimiz bu yakma işini biraz büyütüyoruz galiba. Varlığını hepimizin bildiği ve *hâlâ* tedaviye cevap veren hastalığın bir belirtisinden başka bir şey değil bu.”

“Ama çok… *çok çirkin’.”*

“Yaralarını kastediyorsunuz?”

“Yaraları görmedim– fikri kastediyorum, düşünceyi. Bir insan böyle bir şeyi kendine nasıl yapabilir? İnsan böyle–” Esther tıkanır gibi oldu ve eliyle ağzını kapadı; gözlerinin kenarlarından taşan yaşlar yanaklarından süzülmeye başladı.

“Yoo, yoo,” dedi doktor. “Sizi bu kadar korkutan şey, o *sözcük*. Size bu kadar acı veren şey, bir zamanlar ‘umutsuz ve sonsuza kadar’ anlamına gelen o eski, çirkin ‘akıl hastası’ sözcüğü.”

“Bu sözcüğü Deborah’a asla yakıştırmam!”

Yapay görünüş yok oldu; bu görünüşün gerisinde olan şey o denli kötü değil, diye düşündü Dr. Fried. Bunu karşısındaki anneye herhangi bir yolla belirtip belirtemeyeceğini düşündü. Onu bir parça rahatlatabilirdi bu. Derken telefon çaldı. Dr. Fried tatlı sesiyle telefonu yanıtladı ve sonra yeniden Esther’a doğru döndüğünde, onun kendini toparlamış olduğunu gördü.

“Öyleyse, gerçekten, onun hâlâ… normal olma şansı olduğunu düşünüyorsunuz, değil mi?”

“Bence, onun kesinlikle akıl sağlığına ve gücüne kavuşma şansı var. Şimdi size bir şey söyleyeceğim, ama kızınız için söylemeyeceğim bunu ve ona bundan hiç söz etmezseniz çok memnun olurum. Haftada en az dört kez bir hastaya terapi uygulamam için bana başvuruyorlar. Üniversitenin Psikiyatri bölümü için, doktorların yaptığı çözümlemelerin denetimini yürütüyorum ve her hasta görüşmesinde bunların birçoğunu geri çevirmek zorunda kalıyorum. Umutsuz bir vakaya bir dakika bile ayırmak, benim için korkunç bir zaman kaybı demektir. Ona yardım edemeyeceğimi düşünsem, bir dakika bile tutmam onu. Bunu evdekilere anlatın. Yalan söylememize hiç gerek yok –gerçek hiç de dayanılamayacak kadar kötü değil.”

Doktor, Deborah’ın annesini kapıya kadar geçirirken, onu biraz rahatlatmış olmayı umuyordu. Gelişigüzel avuntu vermek, tıbbın başka dallarında işe yarayabilirdi (plasebo[19] doktorların itiraf ettiklerinden daha sık yazılıyordu reçetelere) ama Dr. Fried’in bütün yaşam deneyimi ve eğitimi buna karşıydı. Üstelik geçirdiği bunca deneyimden sonra, avuntu niteliğini taşıyan en ufak bir davranış bile Esther Blau’yu korkutabilirdi; Esther bu konuşma sayesinde biraz olsun güçlenebilmişse, bütün aile bireyleri de güçlenecek demekti.

Dr. Fried, Esther’ın, babasına olan bağımlılığından artık kurtulmuş olduğunu anlamıştı. Esther şimdi güçlü, bağımsız, hatta çevresindekileri yöneten bir insandı. İçinde var olan ve bir zamanlar

Deborah'a zarar veren bütün düşmanları alt etmeye çalışmış olan aynı güç, bir kurtarıcı güç işlevini de yapabilirdi. Kızına uygulanan terapiye inanırsa, bu terapinin sürmesini sağlamak için bütün ailesine karşı koyabilirdi. Deborah'ın hastalığı, yalnızca aile albümündeki resimleri sarsmakla kalmamıştı. Aile bireylerinin kimisi, bu hastalığının nedenini sorgulama zorunluluğunu duymuş, bu sorgulama sonucunda biraz daha büyüyüp olgunlaşmıştı. Böyle bir şey gerçekten olmuşsa, belki de "bilim"in ve tasarımların dışında bir şey olduğu için psikiyatri dergilerinde çok ender söz edilen bir umut kaynağıydı bu. Dr. Fried'in babası, bir keresinde, çalışma odalarının dışında bir meleğin beklediğini söylemişti ona.

Esther, doktorun evinden güzün kamçılayıcı rüzgârına çıktığında, içinde D koğuşunun olduğunu bildiği, yüksek ve kaim tellerle çevrili üst kata baktı. Orası nasıl bir yerdi acaba? Orada kalmak zorunda olan insanların zihinlerinden neler geçiyordu acaba? Esther, ansızın gözlerine dolan yaşların görüntüyü bulanıklaştırdığını ayrımsayınca, bakışlarını çabucak oradan uzaklaştırdı.

Deborah koğuşta yere oturmuş, yanıklarının sargılanmasını izliyordu. Tıbbi ilgi konusu olmuştu; yaraları iyileşmek bilmiyordu. Böylesine somut bir olguyla karşılaşmalarına çok sevinen öğrenci hemşireler, ellerindeki merhemler, ilaçlar, sargılar ve bantlarla, büyük bir sadakat ve gayretle uğraşıp didiniyorlardı. Yeni kurallardan Deborah'ı sorumlu tutan sigara tiryakileriyse hâlâ ona kızgındı ve konuşma gereksinimi içindeki Lee bile aşağılayıcı bakışlar fırlatıyordu ona. Hemşireler yaralarıyla uğraşırken, Deborah, oturan ya da ayakta duran öteki hastaların. Soluk Alan Duvar Süsü tanımını yakıştırdığı görünümlerini seyrediyordu; istenç ve tutkularının dışında bile kanlarının sürekli olarak dolaşabilmesi ve yüreklerinin atabilmesi karşısında duydukları korku ve şaşkınlığın dışında, yüzleri tamamen ifadesizdi. Hemşireler direngen yanıkları sargılama işini bitirince, bir süre için koğuştan çıktılar. Deborah göz ucuyla bakınca, Helene'ın, her zamanki devinimsiz haliyle yanında durmakta olan Sylvia'ya ters ters baktığını gördü. Çok geçmeden, Helene Sylvia'ya yaklaşıp sert bir biçimde vurdu, sonra bir daha vurdu. Sylvia tepkisiz, öylece duruyordu; yüzünde inen darbelerin ayrımında olduğunu gösteren hiçbir belirti yoktu. Kendisine meydan okunduğunu düşünen Helene bir öfke kasırgasına tutulup patladı. Yabanıl bir yaratığın bir taşa saldırması gibi bir şeydi bu. Helene, yüzü kıpkırmızı kesilmiş, saçları dikelmiş bir halde, vuruyor, bağırıyor, tırmalıyor, tepiniyor, tükürüyordu. Sylvia yalnızca gözlerini yavaşça kapayarak tepki gösterdi. Elleri hâlâ iki yanında sarkık bir halde duruyordu; gövdesi tümüyle yerçekimi ve atalet güçlerine teslim olmuş gibi görünüyordu; yediği dayak onu hiç ilgilendirmiyordu sanki. Bu ani ve kısa olay, her zamanki gibi Helene'ı yakalayıp götürmek için altı hastabakıcının gelmesiyle sona erdi. Az sonra Helene, haki ve beyaz renkli bir dalganın içinde kaybolmuş bir halde uzaklaştırılmıştı.

Deborah Sylvia'nın birkaç metre ötesinde kıpırdamadan duruyordu. Bu gezegenin üzerinde ikisi yapayalnız kalmış gibiydi. İki yıl önce, Helene'ın tanık olan bir yüzü yok edip bu yüzün taşıdığı bilgiden kurtulmak için ona saldırışını hatırladı Deborah. O gün, Helene tam bir ilgi merkezi olmuştu –doktorlar, hemşireler, hastabakıcılar, koğuşun hızlanan ritmi, ıslak çarşaflar, tecrit– her şey, her şey Helene'la ilgiliydi ve Deborah tek başına ve utanç içinde kalakalmıştı. Kendini savunamayacak kadar alçalmış bir haldeydi çünkü. Tıpkı şu anda Sylvia'nın durduğu biçimde, bir yontu gibi öylece durmuştu. Duygularını, sanki horulduyormuş gibi, güçlükle aldığı solukları ele vermişti yalnızca. Kendini savunmayı başaramayan Syiva'nın neden şu anda Helene'a gösterildiği kadar ilgiye gereksinmesi olduğunu anlayabilecek tek insan Deborah'tı.

Yanına gidip omuzuna dokunmalı ve bir şeyler söylemeliyim, diye düşündü Deborah. Ama yerinden kıpırdamadı. Gitmem gerek, çünkü aynı şey bana da oldu, bunu benim kadar kimse bilemez, nasıl bir şey olduğunu… Ama ayakları ayakkabılarının içindeydi ve ayakkabıları Sylvia'ya doğru gitmiyordu bir türlü; elleri de iki yanında duruyor, hiç hareket etmiyordu. Birlikte geçirdiğimiz ve benim için sessizliği böldüğü o karanlık gecenin hatırı için gitmeliyim… Ve granit giysileriyle taş ayakkabılarından kurtulmak için çırpınmaya başladı. Sylvia'ya baktı; sular akan ağzıyla, solgun, balmumu gibi donuk ve asık suratıyla, hastaların en çirkiniydi Sylvia. Ve Deborah, onun herkesten çok gereksindiği şeyi vermek için yanına gitse, Sylvia'nın yalnızca sessizliğiyle bile onu yıkabileceğini biliyordu. İçinde uyanan bir korku harekete geçme isteğini bastırdı. Derken, Helene'a pes ettirenler savaştan geri dönmeye başladılar; böylece fırsat kaçmış oldu. Deborah'ın yatışan korkusunun yerini utanç aldı. Utanç bütün yüzüne yansıdı ve Deborah ölümü arzulayarak, uzun bir süre, taş kesilmiş bir halde orada durdu.

Daha sonra, büroda Furi'nin karşısında durup ona gördüğü ve yapmadığı şeyleri anlattı.

"Size hiçbir zaman yalan söylemedim!" dedi Deborah. "Size hiçbir zaman insan olduğumu söylemedim. Artık beni kapının önüne koyabilirsiniz, çünkü bağışlanamayacak bir suç işledim."

"Benim görevim seni bağışlamak değil," dedi Furi oturduğu koltuktan Deborah'a bakıp bir sigara yakarken. "Gerçekten dünyada ahlaki konular ve zor kararlarla sık sık karşılaşacaksın ve daha önce de dediğim gibi, dünya dikensiz gül bahçesi değildir. Gel, görüp anlamanı sağlayan güce şükredelim ve yapman gerektiğini anladığın şeyi *yapabileceğin* güne ulaşmaya çalışalım. Şimdi, bana ve hastaneye olan öfken yüzünden sürdürdüğün şu yakma işinin kökenleri üzerinde çok çalışmamız gerek."

Neredeyse ansızın, Deborah Furi'nin onun kendini yakmasının nedeni konusunda yanıldığını, hele işin ciddiyeti konusunda iyice yanıldığını ayrımsadı. Yaptığı şey korkunç bir sapkınlığın göstergesi gibi görünüyorsa da, bunun, yanardağının sessiz yamaçları kadar yanıltıcı olduğunu düşünüyordu Deborah.

"Sizce kendimi yakmam çok mu ciddi bir şey?" diye sordu Furi'ye'.

"Hem de çok ciddi," diye yanıtladı Furi.

"Yanılıyorsunuz," dedi Deborah; yalnızca, doktorun, hastanın kendi inançlarına güvenmesi konusunda sık sık söylediği şeylere gerçekten inandığını umut ediyordu. Etinin pansumanlarla derileri sıyrılıp temizlenmiş yanık yerlerini tekrar tekrar yakarak kırktan fazla yanık yarası oluşturmuştu, ama gene de bu kadar telaşa değmezdi bu yaralar.

"Nedenini bilmiyorum ama yanılıyorsunuz."

Deborah dağınık büroya şöyle bir göz gezdirdi. Dünyada yaşayanlar için, pencerelerden içeriye gün ışığı sızıyordu, ama bu ışığın parıltısı ve sıcaklığı algılayamayacağı kadar uzaktı ona. Onu çevreleyen hava hâlâ soğuk ve karanlıktı. Acı kaynağı, etini yakan ateş değil, işte bu sonsuz yabancılaşmaydı.

“Kısıtlansa da kısıtlanmasa da,” diye mırıldandı, “cezamı çekeceğim.”

“Yüksek sesle şöyle, lütfen. Seni duyamıyorum.”

“Selektif kayıtsızlık,” dedi Deborah ve özel dili ve gizli söylemi Yrece’nin güzelliğinden, şiirselliğinden tümüyle yoksun olan psikiyatri dalına özgü bu terime güldü. Furi de bunu anlayıp güldü.

“Mesleğimizin terminolojisi bazen aşırıya kaçıyor galiba, ama gene de yalnız kendimizle ve düşen tanrılarla değil, birbirimizle de konuşabiliyoruz. Biraz önce tanrılarla mı konuştun?”

“Hayır,” dedi Deborah, “sizinle konuştum. Sylvia’nın başına gelenlerden sonra, ahlaksızlık etmemeye karar verdim. Helene ona saldırdıktan sonra yapmam gerekeni yapamadıysam bile, hiç değilse, ciddi bir şey olduğunu söylediğinize göre, onu kendimi yakma işine bulaştırmayacağım.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Sylvia ara sıra sigara içiyor, ama çok dalgın. Pek çok sigarasını benim görebileceğim yerlerde söndürüp attı, ben de çabucak bu sigaraları kapıp saklıyordum. Her iki Mary de çılgın gibi sigara içen kadınlar; bana bir tek kimseye yakalanmamak kalıyor. Benim bu hatalı davranışıma katkıda bulunuyorlar, öyle değil mi?”

“Bir bakıma öyle, sanırım. Aslında sen onların hastalık belirtilerinden yararlanıyorsun.”

“Böyle bir şey olmamalı,” dedi Deborah yavaşça. Furi’nin neden bekleme salonunda sigara ve kibrit bıraktığını merak ediyordu. Ona eşlik eden hemşireyi atlatmak kolay olmuştu; Furi o salonda dakikalarca beklemenin ne denli sıkıcı olduğunu biliyor mu acaba, diye düşündü.

Görüşme süresi dolduğunda, Deborah ayağa kalkıp, “Şimdi, bindiğim dalı kendim keseceğim. Artık kül tablalarında bırakılmadıkça hiçbir hastanın sigarasını çalmayacağım ve sizin de buna katkıda bulunmanıza yol açmayacağım, çünkü böyle bir şeyi istemezsiniz, biliyorum,” dedi.

Sonra, kazağının kolunun içinden Furi’nin masasından aldığı iki kibrit kutusunu çıkarıp öfkeyle kâğıt dolu masanın üzerine fırlattı.

21.

Yanardağ sonunda, kibritlerle oluşturulacak hiçbir karşı-ateşin önleyemeyeceği kadar şiddetli bir biçimde infilak etti. Deborah, korkunun bildik kırbacını duyumsamaya, ondan nefret eden ve gözle görünmeyen varlıklardan gelen tek-sesli, suçlayıcı sızıltıları duymaya başladığında, Koro'dan gelecek bilinçsizce bir ulumanın ötesinde, olağandışı hiçbir şey beklemiyordu. Ön taraftaki banyonun küvetlerin olduğu arka bölümünde tek başına duruyordu, çünkü bütün tecrit odaları doluydu. (Hemşireler çoğun kapının kilidini açıp birisi gelene değin orada yalnız kalmasına izin veriyorlardı; akşam banyosundan sonra, yarım saat kadar yalnız kalmak neredeyse kesinlikle olanaklıydı.) Akşam olmuştu ve az sonra da yatma vakti gelecekti. Deborah cehennemini yatağına taşımak istemiyor, bardaklarda dozu gitgide arttırılarak üst üste verilen ve yutarken yanan bir plastik maddeymiş gibi gelen kloral hidratın etkisine direniyordu.

Deborah, soğuk döşemeye uzanıp yavaşça ve düzenli aralıklarla başını fayanslara vurmaya başladı. Zihnindeki karanlık, bir kızıllığa dönüşerek büyüdü ve gövdesinden taşarak öyle geniş bir alana yayıldı ki, daha ne olduğunu anlamadan kendini yanardağın şiddetli patlaması içinde buldu.

Görüsü netleştiğinde, sanki bir anahtar deliğinden bakıp duyabilmesine yetecek kadar sınırlı olmuştu bu netleşme. Bağırdığını, hastabakıcıların banyoya doluştuğunu ve duvarların Yrece birtakım sözcükler ve tümcelerle kaplı olduğunu ayrımsayabiliyordu. Eğretilemeleri yoluyla "çökme"yi "boyun eğme"ye, "üçüncü ray"ı "itaat etme"ye dönüştüren bir dil aracılığıyla kustuğu nefret, öfke ve küskünlüğün izleriyle sarılmıştı çevresi. Bütün sözcükler enüstünlük biçimleriyle yazılmıştı. Bir duvarın otuz santim kadar yukarısına boydan boya "köpek-uluması" için kullanılan ve yalnızlık anlamına gelen *Ugum* sözcüğünün enüstünlük derecesi yazılmıştı: UGURUSU. Sözcükler kurşunkalem ve kanla yazılmıştı, yer yer de kopuk bir düğmeyle çizilmişti.

Artık katılaşmış olan D-koğuşu görevlilerinin yüzlerinde bile bir dehşet ve şaşkınlık ifadesi belirmişti. Deborah'ın içindeki ateşi tümüyle açığa çıkaran işte bu ifade oldu. Dünyaya özgü korku ve nefret, güneş gibi yaygın ve kapsayıcıydı, günlük ve kabullenilen şeylerdi –bir doğa yasasıydı. Şimdi bu güneşin ışınları, onların ateş yaratan bu ifadesinde odaklanmıştı. Deborah'ın sözleri sesli olarak dile getirilememişti, ama nefret doluydular ve Yrece'ydiler.

"Bunu çizmek için kullandığınız şey nerde, Miss Blau?"

"Recreat," dedi Deborah. *"Recreat Xangoran, temr e xangoranan. Naza efango xangoranan. Inai dum. Ageai dum."* ("Hatırla beni. Öfkeyle hatırla beni, daha acı bir öfkeyle kork benden. En acı öfkeyle yak –çıldırt dişlerimi. İşaret bakışı sona erdi. Oyun" –Ageai, işkence olarak eti dişle koparmak anlamındaydı–"bitti.")

Sonra Mrs. Forbes geldi. Deborah Mrs. Forbes'ı severdi –sevdiğini hatırlıyordu. Öfke gitgide

kabarıyordu ve Deborah'ın söyleyeceği şeyler, Yr mantığının ve dilbilgisi kurallarının uygulanmasını bekleyemeyecek kadar ivediydi; dolayısıyla, sözleri karmakarışık ve anlaşılmaz sesler halinde havada uçuşuyor, ancak arada sırada söylediği tek tük Yrece sözcüklerle Deborah ne söylediğini anlayabiliyordu. Mrs. Forbes Deborah'a ötekileri dışarı göndermesini isteyip istemediğini sordu. Deborah onun böyle bir şeyi sunma yürekliliğini göstermesi karşısında gönül borcu duyarak ellerini açıp ona gösterdi ve giderek anlamsız seslere dönüşen konuşmasını düzgünleştirmeye çabaladı.

"Bu sözcük –en büyüğü– daha önce de bunu söylediğini duymuştum galiba. Bir anlamı var mı?"

Deborah çılgın gibi, yanardağın patlamasının yarattığı etkiyi dışa vurabilecek bir hareket, sözcük ya da ses oluşturmaya çabaladı; bir parmağındaki kesikten akan kanla yazdığı sözcük, enüstünlük derecesindeki bir öfke sözcüğüydü. Kara öfkeden ya da akkor öfkeden daha güçlü bir anlamı olan bu sözcüğü daha önce hiç söylememiş ve yazmamıştı. Bir süre çırpındıktan sonra, ağzı açık bir halde, sessiz bir çığlıkla başını arkaya eğdi. Hemşire ona baktı.

"Anlamı *korku* mu?" diye sordu hemşire. "Yo –korku değil– *öfke."* Ardından gene Deborah'a bakıp, "Denetleyemediğin bir öfke," biraz durakladıktan sonra, "Haydi gel, kendini toparlayana kadar tecrit işlemini deneyelim bakalım," dedi.

Tecrit odası küçücüktü, ama yanardağın gücü Deborah'a rahat vermiyordu. Onu odanın bir yanından öte yanına savuruyor, duvarlar ve yer, başını, ellerini ve gövdesini eziyordu. İçsel denetimden yoksun oluşu, az önce Yr'nin kendisinin de çıldırmasıyla ortaya çıkan kargaşa dünyasına çok uygun düşüyordu şimdi.

Bir süre sonra onu tutup bir tuluma koydular. Deborah hastabakıcılara karşı koymaya çalışırken, bir yandan da, artık hiçbir yasası kalmadığından onlara neler yapabileceğini bilememenin dehşeti içindeydi. İngilizce, Yrece, anlamsız sözler, hepsi birbirine karışmıştı. Öfke yavaş yavaş yerini korkuya bırakıyordu, ama çılgınlığı konusunda onları uyaracak tümceyi bir türlü kuramıyor, ipler bağlanırken başını ve dişlerini kullanarak onlarla savaşıyor ve bir köpek gibi, kendini, bağları, yatağı, çevresindeki varlıkları dişlemeye çalışıyordu. Bitkin düşene değin döğüştü, sonra sakince yatağa uzandı.

Bir süre sonra Deborah, bacaklarıyla ayaklarındaki damarların her zamanki bildik sızıya yol açacak biçimde sıkışmış olduğunu ayrımsadı; ama bu kez hiç sızı duymuyordu. Yanıkların taze derilerinin sargıların altında sıyrılıp koptuğunu biliyordu, ama onlar da hiç acı vermiyordu. Yasaların üzerinde esen rüzgâr ne de soğuktu!… Saatlerdir çarşaflara sarılmış durumda olduğu için artık üşümemesi gerektiği halde titreyerek öylece yattı. Yr'nin yasalarıyla mantığını bile aşan bir şaşkınlık ve merak içinde soluğunu bıraktı; Düşmanım, kötücül bela–kaynağı benliğim–ve şimdi onu denetleyebilecek tek bir şey bile yok…

"Bir dişli çark vardı," diye haykırdı; Yr dilini kendisine ait olmayan birtakım yabancı sözcüklerle karıştırarak yüksek sesle konuşuyordu. *"Bir çark vardı, dişlerle dolu, en az ikisi dünya-tutsağı oldu. Ama şimdi hiçbir şey, hiçbir şey bağlanmıyor dünyaya!* "

Sen onlardan değilsin, dedi Sansür. Eski bir deyişti bu, belki de Yr'deki en eski deyişti. Ama bağlamı avunç ve acımadan, öfke ve dehşete, şimdi de son aldatmacaya, dünyanın gizemli

amaçlarının ve Deborah'ın mahkûmiyetinin bir parçası olan oyunun son hamlesine dönüşmüştü. Deborah korkuyla beklediği ölümün fiziksel bir ölüm değil, istencin, ruhun, aklın, yasaların ölmesi biçiminde, sürekli bir ölüm olabileceğini biliyordu artık. Tümör sancımaya başladı.

Furi ona bakıp "Hasta mısın?" dedi ve Deborah tıpkı çığlığı kadar çirkin bir sesle güldü.

"Yani, fiziksel bir sorun mu var?"

"Hayır." Deborah Furi'ye anlatmaya çalıştı, ama duvarlar terleyip kanamaya başladı ve tavan, yüzeyinden kopmaya başlayan bir tümör oluşturdu.

"Beni duyabiliyor musun?" diye sordu Furi.

Deborah duyumsadıklarını söylemeye çalıştı, ama yalnızca Yrece'deki delilik işaretini yapabildi; düzleştirilerek birbirine yaklaştırılan ama birleşemeyen eller.

"Dinle beni. Beni duymaya çalış," dedi Furi ciddi bir tavırla. "Sen gücünden ve gücünü kontrol edememekten korkuyorsun."

Deborah sonunda konuşabildiğinde, yalnızca, "Yr… dünyada… çarpışma…" diyebildi.

"Bir daha dene. İçinden geldiği gibi konuş."

"Dişliler kapmıyor… *n'ainaruai*... kapmıyor!"

"Onun için bir hastaneye gereksinmen var. Şimdi bir hastanedesin ve içinde açığa çıkmış gibi görünen korkunç güçlerden korkmana gerek yok. Dikkatle dinle şimdi, benimle bağlantını sürdürmeye çalış. Benimle konuşup, şu çarpışan dünyalarında neler olup bittiğini anlatmaya çalışmalısın. Bütün gücümüzle seni hastalığın aşırılıklarından korumaya çalışacağız."

Korkusu biraz yatışınca Deborah, "Yrece, İngilizce, saçma sözlerle ortaya çıktı. Çılgınca… vurarak. Öfke," diyebildi yalnızca.

"Bütün o yıllar için, hani öfke zamanla eskiyerek suç ve korkuyla birlikte çürür, böyle bir öfke mi –içinde pis kokulu çakıl taşları varmış gibi bir şey mi duydun?"

"Çok…"

"Çektiğin acı öfken yüzünden değildi demek, öyle mi?"

"Hayır… Yr… yeryüzünde… çarpışma. Sansür… ölüm cezası… son…" Deborah iliklerine işleyen bir soğukla titremeye başladı.

"Battaniyeyi al," dedi Furi.

"Yr soğuğu… *nacoi*... yeryüzü battaniyeleri…"

“Bakalım, Yeryüzü sıcaklığı işe yarayacak mı,” dedi Furi. Battaniyeyi alıp Deborah’ı örttü. Deborah Yrece’de hiç “Teşekkür ederim,” sözcüğü olmadığını hatırladı. Furi’ye gönül borcunu anlatacak hiçbir sözcüğü yoktu. Bu borç, suskun bir yük olarak içinde kaldı. Hiç değilse titremesi biraz azalsaydı; Furi bunu görüp sevinebilirdi.

“Söyle bana,” diyordu Furi, “Kendini bu dillerde haykırırken işittiğin andaki duygularının ne kadarı öfke, ne kadarı korkuydu?”

“On,” dedi Deborah. O andaki duyguları düşünmesi bir darbe etkisi yapıp yeniden bu duyguların burgacına kapılmasına yol açmıştı. “Üç öfke, beş korku.”

“Bu yalnızca sekiz eder.”

“Acı çekiyorum,” dedi Deborah, Yr’ye özgü birtakım el hareketlerinden destek alarak. “Siz gittiğinizden beri daha çok acı çekiyorum. O iki şeyi hiç dolduramıyorum artık. Bunlar çeşitli şeyler için.”

Furi güldü. “Öfke biraz, korku epeyce, peki, şu iki küçük çeşitli şey şıkkı da neymiş bakalım? Yr ile dünya arasında duran duvara her şeyi verme zorunluluğunun olmayışının verdiği gönül rahatlığı belki de, ha? Bir de, bana açıkça, uzaklara gidip seni bütün sorunlarınla başbaşa bıraktığımı hatırlatma amacı da yok muydu acaba?”

Deborah bu sonuncu fikrin ancak kısmen doğru olduğunu düşündü, ama öbür yargıların arasına katılmasına ses çıkarmadı.

“Korku… Sansür–yasak olanı yapmak… beni yok ediyor… ve…”

“Ve ne?”

“Sonra… hiç. Hiçlik; Yr bile yok. Gürültülü, saçma sesler ve yalnızca *Hiç. Hiç!”*

“Tanrıların bile dostluğu olmadan,” dedi Furi düşünceli düşünceli. Sandalyesini, Deborah’ın, içsel iklimiyle sıcaklığını bir anda yok ediverdiği battaniyenin altında titreyerek büzüldüğü kanepeye yaklaştırdı. “Deborah, sağlık ve güç kazanma yetin var, biliyorsun. Kendini koyuverip o duvarlara saldırmadan önce, birlikte yaptığımız çalışmaya ve bana güveniyordun. Öfkeni açığa vurmadan önce seni D koğuşuna geçirmelerini sağladın, kendini kolayca bulunabileceğin bir yere kapadın ve bir hemşirenin, dikkat et bak, sevdiğin ve güvendiğin bir hemşirenin nöbette olduğu zamanı seçtin. Aklını kaçırmış olduğu varsayılan biri için pek de aptalca bir şey değil bu. Hiç fena değil, bunca yaşama yeteneği.”

Deborah’ın gözleri ağırlaşmaya başladı. Çok yorulmuştu.

“Yoruldun,” dedi Furi, “Ama o kadar korkmuyorsun artık, değil mi?”

“Evet.”

“Öfke gene ortaya çıkabilir. Oluşturduğun bu hastalık da gene ortaya çıkabilir ve belki seninle

uğraşabilir; ama ben hastalığınla yeterince baş edip gereksindiğin yardımı ve denetimi elde edeceğine inanıyorum. Korkun, kısmen, seni durduramayacakları korkusu ve başkalarının anlayabileceği biçimde konuşmanı olanaksız kılan da işte bu korku."

Deborah Dr. Fried'le görüşmesinden sonra koğuşa döndüğünde, bir başka kırım felaketinin de orada yaşanmış olduğunu gördü.

"Senin o yakın arkadaşın…" dedi Lee Miller fısıltıyla, "…o tatlı, kibar Miss Coral."

"Ne?"

"Miss Coral şurda duran yatağı aldı ve fırlattı! Yatağı tuttuğu gibi Mrs. *Forbes'a fırlattı!"*

"Yatak Mrs. Forbes'a çarptı mı?"

"Çarptı ya. Mrs. Forbes bir hastanede şimdi –bir kolu kırık, kesikleri, çürükleri ve Allah bilir başka neleri var."

Lee Miller kızgındı, çünkü Mrs. Forbes, hastaların bilinçli ya da bilinçsiz olarak zarar vermekten kaçındıkları seçme, ender kişilerden biriydi. Onlara zaman ayırıyordu, zekiydi, fedakârdı ve –çok ender rastlanan bir biçimde– işinde mutluydu; hastalar da bunu biliyordu.

"Yanlışlık," dedi Deborah konuşan bir tahta gibi. "Yanlışlıkla." Başka olaylar geldi aklına; nişan aldığı kişi yerine bir başkasını vuran bir hasta, hep yumrukların ve sandalyelerin indiği yerlerde dolaşıyormuş gibi görünen bir öğrenci. Bu olay öteki olayların bir benzeri haline getirilebilseydi keşke…

"Belki de sevgili hastamız geçici olarak delirmişti!" Fiorentini'nin Mary'si neşeyle lafa karıştı. "Geçici Delilik –yasal bir terimdir bu. Öncesini, ortaya çıktığı anı ve sonrasını kastederler bununla, ama ne kadar süreli ve ne şekilde olduğunu hiçbir zaman söylemezler. Çok kesindir, yasa… bir bilimdir, biliyorsunuz." Ve Mary bir önceki kıkırtısını onların bütün duygularını rahatsız etmesi için geride bırakıp yeni bir kıkırtıyla gülmeye ve yedi yaşındaki bir çocuk gibi koridorda hoplayıp zıplamaya başladı.

"Mrs. Forbes geri dönecek mi?" diye sordu Deborah midesinde bir bulantı duyarak. Lee'nin bütün öfkesini ondan çıkardığını anlamıştı; çünkü Miss Coral tecrit bölümündeydi ve yanına kimse yaklaştırılmıyordu, oysa Deborah tam karşısında duruyordu. Deborah kendisini kimsenin arkadaşı olarak görmüyordu, ama Lee böyle düşünmüyordu demek ki.

Deborah yavaşça Lee'ye döndü; tavrında abartılı bir onurluluk vardı, çünkü onur onun için yeni, yabancı, dolayısıyla üzerinde iğreti duran bir şeydi. "Pekâlâ, Lee, Carla da," dedi. (Hâlâ ona olağanüstü derecede tehlikeli gelen "arkadaş" sözcüğünü kullanmaya korkuyordu.)

Lee hemşire odasına gidip kapıyı çaldı. Kapı açıldığında, bir sigara istedi ve sigarası yakılırken homurdandı: "Bu delilerin arasında ne işim var benim?" Deborah yatakhaneye girip yatağına uzandı.

Olayı düşündükçe, Miss Coral'ın Mrs. Forbes'a saldırmasının nedenini daha çok merak

ediyordu. O akşam, sıraya girip yatıştırıcı ilacını aldıktan sonra, kimseye belli etmeden hemşire odasının kapısının ilerisindeki köşeye gitti ve başını duvardaki su borularına dayayıp hiç kıpırdamadan öylece durdu. Sıcak boru izole edilmişti, ama soğuk ve rahatsız edici olsa da, hastalar zaman zaman bu boruyu bir dinleme aracı olarak kullanıyorlardı. İnsan bu boruya kulağını iyice dayayıp soluğunu tutarsa, kapı kapalı olsa bile hemşire odasında konuşulanları duyabiliyordu. Deborah sesleri muslukların ilettiğini tahmin ediyordu, çünkü içerdeki çelik lavabonun yakınındaki konuşmalar daha iyi duyuluyordu. Orada durması kimsenin dikkatini çekmemişti; bütün koğuşun ışıkları söndürülmüştü ve dışarıdaki hastabakıcılar da yatmak istemeyen kimi hastaları yatırmaya uğraşıyordu. Hemşire odasında raporlar yazılıyordu.

"Orda," diyordu bir ses. Miss Cleary'nin sesine benziyordu.

"Yo, şurda – cezvenin yanında."

İstendiği an, şu anda ya da ne zaman olursa olsun, kahve içebilme fikri, Deborah'ın ağzını sulandırdı. Bu isteğini aklından çıkarmak için başını boruya iyice bastırdı. İçerdekiler izin günlerini bölüşüyorlardı. Hol hızla boşalıyordu; içerdekiler hemen konuya girmezlerse oradan ayrılması gerekecekti.

"Tanrım, çok yorulmuşum." (Hanson olmalıydı bu.)

"Yorulan bir tek sen değilsin." (Bernardi.) "Bilmiyorum ama, hepsi gitgide kötülüyor gibi geliyor bana."

"Yani daha çok deliriyorlar."

"Çık-çık-çık. Sözlerine dikkat et!" Güldüler.

"Yo, valla –şu lanet olası koğuşta kavga çıkmadığı, iki kişinin ilaha tecride konmadığı, yarısının tuluma girmediği tek gün bile geçmiyor. Şimdi de, sanki Güneyli bir dilbermiş gibi herkesin Miss Coral dediği şu ihtiyar Coral Allan– onun hakkında söylenenleri duymuştum, ama bu öğleden sonraya kadar kendi gözlerimle görmemiştim hiç."

"Aman Allah! Öyle bir yaşlı kadının bir yatağı kaldırıp firlatabileceği aklınıza gelir miydi hiç? Mesafe de az buz değildi ha!"

Deborah onların Mrs. Forbes'tan söz etmelerini istiyordu ve istediği konuda konuşmaya başladıklarında, soğuk boruya yaslanmış yüzünde bir gülümseme belirdi.

"Lou Ann'i gördün mü?" (Mrs. Forbes'in ilk adıydı Lou Ann.)

"Hudson'la Carella onu görmeye gittiler. Sophie yarın gidecek, izin alırsam ben de gideceğim."

Deborah sabırsızlıkla dişlerini gıcırdattı. Gece nöbetlerinin bitimine hazırlanmaya başlamışlardı. Şimdi bir ipucu verilmezse…

"Hey, dün gece Blau'nun halini gördün mü?"

“Hayır –o olayı kaçırdım. Whitman’la beraber arka taraftaydım.”

“Ah–(kahkaha) *hay Allah!”*

Deborah, Blau’yla ilgili bir şey duymak istemiyordu. O, Coral-Forbes olayı yüzünden duyduğu üzüntüyü hafifletecek ne gibi ayrıntılar olabileceğini öğrenmek için gelmişti oraya; onu hep yanıltan, hep duyumsamazlık ve çıldırmayla sonuçlanan bütün bilgilerine göğüs germesini sağlayabilecek bir neden arayışı içindeydi.

“Yarabbi! Banyodaki o bağırıp çağırmalar, o abuk sabuk laflar. Duvarı deli saçması yazılarla doldurmuş, dışarı çıkarken de bir kaplan gibi döğüştü. Onu tuluma bağlarken, o zırva dille sövüp sayıyordu –ne dediği hiç anlaşılmıyordu, ama yüzündeki o nefret. Bırrrrr.”

“Bugün ağzını bile açmadı.”

“Eh, kayda geçir bunu.”

Deborah soğuk boruya sürüne sürüne, yere çöktü kaldı. Elleriyle yüzünü kapadı. Utançtan ateş gibi yanıyordu yüzü. Bilgi kaynağından ayrılıp yansız bir zemine ulaşabilmek için, yerde sürünerek borudan biraz uzaklaştı. Daha önce de çıkardığı o inanılmaz seslerle ağlamaya, mırıldanarak bütün dünyalara ve çarpışmaya, o tek değişmeyen şeyi, “Sen onlardan değilsin,” tümcesini söylemeye başladı, Martenson adlı öğrenci hemşire gelip başına dikildiğinde, hâlâ yüzünü saklayıp içini çeke çeke ağlıyordu.

“Haydi gelin, Miss Blau,” dedi Martenson, “yatağa gidelim.”

“Peki,” Deborah kalktı ve ellerinin gerisindeki karanlıkta saklanmayı sürdürerek, sendeleye sendeleye yatakhaneye ve yatağına gitti. Hâlâ hıçkırıyordu.

“Bu müstehcen sesler de nedir böyle?” dedi Fiorentini’nin Mary’si kuş cıvıltısını andıran bir sesle. “Yeni bir eşcinsel sapıklık türü. Eminim… Ah, siz akıl hastaları, hepiniz çok yaratıcı oluyorsunuz –çünkü *her şeyi enine boyuna düşünecek* zamanınız var.” Ve mırıldanıp gülmeye başladı.

Tahtı Bırakan’ın Karısı, Mary’nin gülüşüyle Deborah’ın boğuk hıçkırıklarından rahatsız olmuş, onları protesto etmeye başlamıştı. “Hiç saygınız yok mu sizin, pasaklı orospular! İngiltere’nin Tahtı Bırakan Kralı Edward’ın gizli ilk Karısı’yım ben!”

“Eh, Selam Columbia!” dedi pek konuşmayan, ama uykuyu çok seven biri olan Jenny.

“Selam, İyilik Timsali Meryem Ana…” diye seslendi Dowben’ın Mary’si. Bu Mary, bitip tükenmez dualarıyla herkesin içindeki Tanrıtanımaz yanı uyandırırdı hep.

“Of, Allahım! Şu kaltağa ağzını açtırdınız gene!”

Gürültü artıyordu; Deborah’ın kulağına, içinde etkinliklerini hâlâ duyuran çirkin seslere katılmış bir kontrpuan ezgisi gibi geliyordu bu gürültü. Hastabakıcı gelip hepsini susturdu ve her bireyin,

sınırlarına hiçbir göz ulaşamamış gibi görünen kendi gizemli dünyasına kapanmasıyla, ortalığa bir sessizlik çöktü.

Deborah yatağına uzandı ve gene o bilmeceyi düşünmeye başladı. Hastaların tümü uçuşan toz zerrecikleri gibi değişken ve tutarsızdı, ancak gene de hiçbirinin yapmadığı birtakım şeyler vardı. Deborah hiçbir zaman Miss Coral'a yatağı neden firlattığını ya da nasıl olup da o yatakla Mrs. Forbes'ın kolunu incitebildiğini soramayacağını çok iyi biliyordu. D koğuşunda dövüşmek, çalmak, sövmek, kutsal şeylere dil uzatmak ve cinsel sapıklıklara girmek ayıp sayılmıyordu. Yerlere tükürmek, işemek, dışkı boşaltmak ya da kendini tutamayıp herkesin içinde mastürbasyon yapmak, dehşetten çok gelip geçici bir rahatsızlık yaratıyordu. Gelgelelim, bunların nasıl ya da neden yapıldığını sormak bağışlanmaz bir suçtu ve bir hastanın herhangi bir davranışına karşı çıkmak, en iyimser yorumla bir kabalık, en kötümser yorumla da bir hakka tecavüz belirtisi –yaşamı koruyan en değerli barikatları yıkma girişimi– sayılıyordu. Lee Miller, kendini yakıp bütün koğuşa yasaklar getirilmesine neden olduğu için Deborah'a sövüp saymıştı, ama ne kendini neden yaktığını sormuş, ne de bu işten vazgeçmesini istediğini söylemişti. Alay ve öfke vardı, ama müdahale yoktu; kimse kimseye karışmıyordu. Yatağı firlatma işi hiçbir zaman Miss Coral'ın yüzüne vurulamayacaktı ve arkadaşları, pek iyi dost olmasalar bile, Mrs. Forbes'ın adını onu yaralayan kişinin bulunduğu yerlerde ağızlarına almamaya özen göstereceklerdi. Peki ama Deborah sorusunun yanıtını nereden bulabilecekti?

Deborah günler boyu süren merakını dışından kimseye belli etmedi; konuşurken hep o İngilizce-Yrece-anlaşılmaz mırıltılar karışımını kullanıyor, yalnızca bir soruyu yanıtlamak ya da bir gereksinmesini belirtmek için konuşuyordu. Sözlerindeki anlaşılmazlık herkes kadar kendisini de şaşırtıyordu. Bir hastabakıcı o gün onun banyo günü olup olmadığını sorduğunda, salt İngilizce yanıt vermeye çabaladı, ama ağzından, "Hiçbir zaman yeterince derine inemiyor," tümcesi çıktı.

Banyoda da: "Blau– içerde misin?"

"İşte *cutucu* burada." (Saklanmak kavramının ikinci derecesi.)

Sözlerinin çevirisini yapmaya çabalarken, kendisiyle öbür insanlar arasındaki ışık yılı uzaklığını aşmanın neredeyse olanaksız olduğunu görüyor, bu dil karmaşası onu yalnızca gitgide daha çok yabancılaştırıyordu. Bir sonra söyleyeceği şeyin hiç çevrilemeyecek bir şey olmasından korkuyor, ağzından çıkan her çarpık sözcük, korkusunu daha da arttırıyordu. Yalnızca Furi'yle konuşurken anlatımı biraz açıklık kazanıyordu.

"Hastalığımızın ilerlediğini söylediler; hepimizin kötülediğini. Benim gitgide kötülediğimi söylediler."

"Peki, sen kötülediğin kanısında mısın?" dedi Furi bir sigara daha yakarken.

"Oyun oynamayı bırakın."

"Oyun oynamam ben. İyice düşünüp dürüstçe yanıt vermeni istiyorum."

"Artık düşünmek istemiyorum!" dedi Deborah, ansızın kapıldığı öfke yeli içinde sesini

yükselterek. “Yorgunum, korkuyorum ve artık hiçbir şey umurumda değil. Karanlıkta çalış, soğukta çalış, hem de ne için!”

“Seni bu lanet olası yerden çıkarabilmek için, ne için olacak!” Furi’nin sesi de Deborah’ınki kadar yüksekti.

“Size artık hiçbir şey anlatmayacağım. Ne kadar pisliği açığa çıkarsam, daha o kadarı geride kalıyor. Artık beni terk edip arkadaşlarınızla gidebilir, ya da bir başka tez daha yazıp ününüze ün katabilirsiniz. Ben kendimi terk edemeyeceğime göre, savaşı terk ediyorum ve hiç tasalanmayın – iyi ve uslu olacağım, duvarlara da hiçbir şey yazmayacağım.”

Sigaradan çıkan yoğun duman doktorun yüzünü yalayarak yükseldi. “Pekâlâ,” dedi Furi, neredeyse sevimli bir tavırla. “Demek vazgeçiyorsun, zavallı küçük kız, demek yaşamının geri kalan kısmını bir tımarhanede geçireceksin. Bütün günlerini kalabalık, huzursuz bir koğuşta geçireceksin… ‘Zavallıcık,’ diyecek dünya, ‘Çok hoş bir insan olabilirdi… bu kadar yetenekliyken ne büyük bir kayıp!’ “ Hareketli yüzünde, dudaklar “çık-çık” diyecek biçimde büzüldü.

“Hem de gerçekte olduğumdan daha yetenekli! Çünkü buradayım ve yeteneklerimi hiçbir zaman sınayamayacağım!” Deborah bağırmıştı, çünkü kemiksi-gerçek, Cehennem’de bile yankılanan apaçık bir ileti vermişti.

“Evet ya, Allah kahretsin, evet!” dedi Furi.

“Eh, n’apalım!” dedi Deborah güçlü, yüksek bir sesle.

“Bu işin kolay olacağını hiç söyledim mi sana? Seni ben iyileştiremem, senin isteğin olmadan iyileştirmek de istemem zaten. Sahip olduğun bütün güç ve sabrı kullanarak savaşım verirsen, birlikte bunu başarırız.”

“Peki savaşım vereceğim diyelim, *ne* için savaşım vereceğim?”

“Hiç de kolay ya da hoş bir şey için değil. Bunu sana geçen yıl da, ondan önceki yıl da söylemiştim. Kendi meydan okuyuşun, kendi hataların ve bu hatalar yüzünden çektiğin ceza için, kendi sevgi ve delilik tanımın için –yaşamaya başlamanı sağlayacak sağlam, güçlü bir kişilik için olacak bu savaşım.”

“Hiç de abartma meraklısı değilmişsiniz yani!”

“Bak güzel kızım,” dedi Furi sigarasını küllüğe vurup külünü silkeleyerek, “Ben senin doktorunum ve yıllar boyu yalana nasıl bir alerjin olduğunu biliyorum, onun için sana yalan söylememeye çalışıyorum.” O bildik yarım gülümsemesiyle Deborah’a baktı. “Ayrıca, korku ve suçluluk taşımayan ve güzel, sağlam bir İngilizceyle ifade edilen öfke biçimini de severim.”

Bir süre konuşmadılar, sonra Furi, “Bence artık biraz önceki soruyu yanıtlamanın zamanı geldi; bu yanıtı vermeye artık hazırsın sanırım. Gitgide kötülüyor musun? Korkma– yanıtın ne olursa olsun, kimse bunun için asmayacak seni.”

Deborah kendini, bir güvercini korkutucu bir ülkeyi keşfe gönderen Nuh gibi gördü bir an. Bir süre sonra güvercin bitkin bir halde bağırarak döndü. Gagasında hiç yeşil dal yoktu, ama en azından geri dönmüştü. "Kötülemiyorum," dedi. "Hiç de kötülemiyorum."

"Kötülemiyor," dedi Dr. Fried, D koğuşu görevlileriyle yapılan toplantıda. "Hiç de kötülemiyor."

Koğuş görevlileri saygı ve dikkatle onu dinliyordu, ama anlamsız sözcük sağanağının ve denetimsiz, boş bir şiddetin, hastanın durumunun kötüleştiğini gösteren büyük bir değişim olmamasını akılları almıyordu. Önceleri, Deborah Blau hastalıklı ve sessiz ya da hastalıklı ve espriliydi; donuk bir yüzü ve alaycı, tepeden bakan bir tavrı vardı; ciddi bir akıl hastalığına ilişkin somut belirtilerdi bunlar. Oysa şimdi, bildik D hastası tipine tamamen uymuştu artık. "Deli"ydi Deborah; birçoğunun düşündüğü ve kullandığı, ancak doktorların yanında ya da kendilerini duyacak birileri olduğunda kullanmadığı bir sözcüktü bu. Şu anda da, ağza alınmasa bile, havada etkisini duyuruyordu sözcük.

"Şey… yakma işi biraz azaldı…" dedi hastabakıcılardan biri pek inançlı görünmeyen bir tavırla.

"Bu onun 'yeni ahlak anlayışı' olabilir," diye yanıtladı Dr. Fried o küçük gülümsemesiyle. "Hastalığına öteki hastaları bulaştırmak istemediğini, onun için, ateş yakacak şeyleri başka yerlerden bulması gerektiğini söyledi bana. Çalma eylemine birtakım kısıtlamalar koydu."

"Onların böyle… böyle kaygıları oluyor mu? Yani… ahlak gibi?" Bunu soran, göreve yeni başlamış biriydi. Yanıtın ne olması gerektiğini hepsi biliyordu; ne var ki, bu yanıta pek azı gerçekten inanıyordu. Yalnızca doktorların birkaçı, o da zaman zaman, gerçekten inanıyordu buna.

"Tabii," dedi Dr. Fried. "Burada çalıştığınız sürece, bunun kanıtlarını sık sık göreceksiniz. 'Sağlıklı' insanları yıllar boyu korku ve şaşkınlığa sürükleyen böyle ahlak ve namus ilkelerinin pek çok örneğini bulabilirsiniz burada –hastaya çok pahalıya mal olan, bununla birlikte, kendimizden hoşnut olmamızın oluşturduğu koltuk değneğini tekmeleyip atmamız gerektiğini hatırlatan küçük bir incelik, ani ve beklenmedik bir cömertlik gibi. Hatırlıyorum, Almanya'da çalıştığım hastaneden ayrılırken, hastalardan biri kendimi korumam için bir bıçak vermişti bana. Bıçağı, bir metal parçasını aylarca gizli gizli bileyerek yapmış. Hastalığının dayanamayacağı kadar acı vereceği gün, kendini kurtarmak için yapmış bu bıçağı."

"Peki, bıçağı aldınız mı?" diye sordu birisi.

"Tabii, çünkü onun verme yetisi, bir sağlık ve güç belirtisiydi. Ama bu ülkeye geleceğim için," dedi hafif, tatlı bir gülümsemeyle, "bıçağı orada kalmak zorunda olan birine verdim," dedi.

"Ne dersin, çok iyi bir konuşmacı, değil mi?" dedi Doktor Royson toplantı dağılırken. Toplantıya Doktor Halle'nin konuğu olarak katılmıştı; ayrıca, hastaların bazılarıyla da bir süre çalışmıştı.

"Blau onun ilgilendiği vakalardan biri," dedi Doktor Halle. "Aa, evet, unuttum. Tabii ya, sen tanımıştın onu."

"Evet, Fried'in yokluğunda vakayı üstlenmiştim," dedi Doktor Royson.

"Nasıl gitmişti?"

“İlkin, çalışmamızı zorlaştıran şeyin onun kırgınlığı olduğunu sanıyordum –işte biliyorsun, her zamanki terapistinin onu bırakması filan– beni reddediyordu da diyebiliriz. Ama biliyor musun, mesele bu değildi. Bizler tıp uygulayıcıları olduğumuz için ve tıp, sevmek ya da sevmemek gibi şeylere yer vermeyen bir bilim olduğu için, karşılaşmak istemediğimiz bir şey oldu aramızda. Birbirimizle geçinemedik, işte o kadar. Birbirimizden hoşlanmadık. Galiba birbirimize çok fazla benziyorduk…”

“Tevekkeli değil, bir araya geldiğinizde kıvılcımlar saçıyordunuz!”

“Bu Blau vakasında gerçekten herhangi bir gelişme var mı sence? *O* olduğu kanısındaymış gibi görünüyor.” Royson hafifçe dönüp eliyle Dr. Fried’i işaret etti. “Ama…”

“Ben hiçbir gelişme görmüyorum, ama bunu ancak o bilebilir.”

“Çok iyi bir doktor o –onun zekâsının bende olmasını isterdim,” dedi Royson.

“Çok zekidir,” dedi Halle ve yeniden, konferans salonunda hâlâ sorulara yanıt yetiştiren tombul, ufak tefek kadına baktı, “ama onu biraz tanımaya başlayınca, küçük Clara Fried’de zekânın yalnızca işin başlangıcı olduğunu anlayacaksın.”

22.

Deborah, yanardağın üzerindeki ısı-yağdırıcı havanın çarpıttığı görüntülerin, patlamalarda püsküren külrengi bir lav-akımı biçimindeki yalnızlığın ve hüznün arasından, koğuş görevlilerinde ona yönelik bir sevecenliğin oluşmaya başladığını seziyordu –görev gereği gösterilen sevecenliği aşan bir şeydi bu. Quentin Dobshansky adında, McPherson gibi İyiler'den biri olan yeni bir hastabakıcı, yaşlı ve yorgun Tichert'ın yerini almıştı; Mrs. Forbes geri dönüp "Saldırgan Erkekler" koğuşunda çalışmaya başlamış ve bir başka güz daha bir başka kışa teslim olmuştu.

Kış zorlu bir mevsimdi. Eski ve arızalı kalorifer hırlayıp gıcırdıyor, yanarken herkesi sıcaktan uyuşturuyor, sönükken de soğuktan donduruyordu.

"Burasını ne gibi yöntemlerle ısıtıyorlar?" diye sordu Lee, ebedi konulara ilişkin ebedi soruları yansılarcasına. Soğuktan büzülerek oturmuş, ellerini kahve fincanında ısıtmaya çalışıyordu.

"Bu Lucy'nin Tahtı Bırakan İlk Kocası VlII.'nin kurduğu bir sistem," dedi Helene.

"Isıtma işine, doktorlarımıza anlattığımız düşlerdeki karakterler bakıyor."

"Gene de bizden nefret etmiyorlar," diye neşeyle cıvıldadı Mary, "en azından benden nefret etmiyorlar. Beni çok küçümsüyorlar, ama nefret etmiyorlar–çünkü İncil nefret etmemelerini söylüyor! "

Deborah kalkıp ısınacağı bir yer aramaya başladı. Yanardağın infilak etmesinden bu yana üzüncü azalmasa bile, karşı-ateş gereci bulmak için sürekli tetikte olma gereksinmesi azalmıştı. Yanardağın korku-hiddeti hâlâ patlak verip güçlü püskürmesiyle onu duvarlara fırlatıyor ya da kapalı bir kapı ya da bir duvara çarpıncaya değin holden aşağıya koşturmasına neden oluyordu. Her gün bir kez, kimileyin iki kez, tuluma giriyordu ve tuluma girip bağlandı mı, savaşın dilediğince patlak verip onu olanca şiddetiyle yenmesine izin veriyordu. Gene de… gene de bütün hemşirelerle hastabakıcılar ona daha yumuşak davranıyor, hatta onunla şakalaşıyor, kendi varlıklarından küçük küçük armağanlar veriyorlardı.

"Bunun nedenini bilmiyor musun?" dedi Furi.

"Hayır. Ben patlayıp duruyorum ve onlar benimle zamanlarını harcıyorlar. Sık sık patlamanın yaklaştığını hissettiğimde, beni tuluma sokmalarını söylüyorum ve hem zaman hem de enerji harcadıkları halde, yapıyorlar bunu. Daha sonra da, sohbet bile ediyoruz."

"Görüyorsun," dedi Furi sevecen bir tavırla, "senin şu yanardağının parçalanmasıyla birlikte başka bir şey daha parçalandı: yüzündeki taş görünümü. Şimdi yüzüne bakınca, tepki gösterdiğin ve yaşadığın anlaşılabiliyor."

Deborah kökleri yıllar öncesine uzanan ve böylesine ağır bir bedel ödeyerek kendini korumaya çalıştığı o özel korkuya kapılıp buz kesildi.

"Nacoi... nacoi..."

"Nedir o?" diye sordu Furi.

"Bu yüzün gösterdikleri… hep… aykırıydı. Öfkeli olmadığım halde, 'Niye öfkelisin?'; tepeden bakmadığım halde, 'Niye öyle tepeden bakıyorsun?' Sansür'ün, kesin kuralların ve Yr yasalarının ortaya çıkmasının bir nedeni de buydu."

"Bunlardan kurtuldun artık," dedi Furi. "Yüzün sana düşmanlık etmiyor artık; yalnızca, duyduğu şeylere tepki gösteren bir kişiyi yansıtıyor. Yüzünde öfke ve korku da görülüyor, çünkü bunları duyuyorsun. Ama korkma; artık öfke ve korku konusunda yalan söylemeye hiç gerek yok ve en güzeli, yüzünde zevk duyabildiğini, eğlenebildiğini gösteren ifadeler de görülüyor; umut da görülüyor. Ve bu ifadeler senin deyiminle aykırı değil, uyumlu ifadeler ve bunlar senin kendi bilinçli istek ve seçimlerine gitgide daha bağımlı hale gelecekler."

Ne var ki, Deborah hâlâ korkuyordu. Yeryüzünün anlatım biçimleri, hiçbir zaman çözemediği bir gizdi onun için. Anlamlarını hâlâ keşfedemediği anılarda, hiçbir zaman açıklayamadığı biçimlerde ortaya çıkan düşmanlarla dolu uzun yıllar vardı. Bu olgunun kaynağı, onun görünüşüydü bir bakıma – görünüşü olmalıydı– takındığı, ama kendisinin olmayan bir ifade, dostları, eziyet eden düşmanlara dönüştürme gücüne sahip, ama gene de onun olmayan bir ses, bir davranış biçimiydi. Artık yanardağ taşçıl yüzünü erittiğine göre, yeni baştan aynı sürece girebilirdi: hiçbir çözüm yolunu bilmediği yasalara dayanan *nacoi*-yaşamına ve hiçbir hak iddia edemeyeceği gerçekliklere.

Soğuk bir akşamüzeriydi ve hava kararmaya başlamıştı. Deborah doktorun bürosundan dönerken, hem kendine hem de yanındaki hastabakıcıya gülüyordu; hastabakıcı soğuktan (gerçek soğuktan) titriyor, o da hastabakıcının yakınında olmasına karşın, tek başına ayrı bir soğuğu (içsel korku) duyumsayıp üşüyordu (Yr-üşümesiyle).

"Soğuk insanın iliklerine kadar işliyor!" dedi hastabakıcı. Birinin onunla böyle konuşması çok hoş bir şeydi, onun için Deborah bu eşitlik duyumuna doğruyu söyleyerek karşılık verdi.

"Sizin yalnızca bir çeşit soğuğunuz var; paltolarla halledilebilecek bir soğuk."

Hastabakıcı burnunu çekti. "Sen öyle san," dedi ve Deborah çok önceleri, binlerce kez yinelenen düşüşler ve cezalar arasında, McPherson'ın, "Acı çekmenin tekelinizde mi olduğunu sanıyorsunuz?" deyişini hatırladı.

"Özür dilerim," dedi Deborah, "niyetim hakaret etmek değildi."

Ne var ki, hastabakıcı kırılmış, öfkelenmişti; Deborah'a bir yandan düşük bir ücretle, mesaisi uzun bir işte çalışıp bir yandan da çocuk yetiştirmenin ne denli zor olduğunu anlatmaya başladı. Deborah kadının kafasının içindekileri seziyor, yaptığı işin çirkin olduğunu da söylediğini duyar gibi oluyordu; yetişkin gövdelerin pisliğini temizlemek, yetişkin ciğerlerinin ve becerilerinin yarattığı

çocuksu gürültülerin ortasında oturmak. Kadın, o anda "iş"i simgeleyen Deborah'a kızgındı, ama Deborah onun kendisine güvenip içini açtığını da seziyordu. Kadının hoşnutsuzluğu ona yönelik değildi ve içtendi, dolayısıyla katlanılması güç bir şey değildi. Kilidi ve anahtarı da birer simge niteliği taşıyan kapıya vardıklarında, ilişkileri tümden sona erdi; hastabakıcı bu ilişkiyi sanki hiç kurulmamış gibi silip atmıştı ve gözetimini üstlendiği kişiden uzaklaşırken, yüzünde hiçbir duygu belirtisi yoktu.

Deborah bir süre koğuşta aylak aylak gezindi. Vardiya değişimi yapılırken, kısa bir süre yalnız kalmak amacıyla banyoya girmek için izin istedi. Banyonun içindeki kalorifer sönüktü, ama Deborah alışkanlıkla eski radyatöre doğru gidip üzerine oturdu. Radyatörün yukarısındaki bir pencere, hastane bahçesindeki çimlik alana bakıyordu; bu alanda ağaçlar ve duvarı gözlerden gizleyen, bodur ağaçlardan yapılmış kalın bir çit vardı – Deborah buna Korunak adım vermişti. Batmaya hazırlanan güneş, çitin ötesinden soğuk bir yıldız gibi cılız ışıltılar gönderiyor, ağaçlar yitmek üzere olan bu ışıltı içinde çıplak ve külrengine bürünmüş görünüyordu. Her şey sessizdi. Yr derin bir sessizlik içindeydi ve Koro da bir kez için sessizliğe gömülmüştü. Bütün dünyalardaki bütün sesler susmuş gibiydi.

Yavaş yavaş, aşama aşama, Deborah dünyadaki renkleri görmeye başladı. Ağaçların, patikanın, çitin üzerinde kışı yansıtan gökyüzünün biçim ve renklerini gördü. Güneş battı ve çeşitli tonlardaki renkler alacakaranlığın içinde titreşmeye, Korunak'a gitgide daha çok boyut kazandırmaya başladı. Ve ağır ağır yaklaşan, bir başlangıç noktasından kaynaklanıp gelişen bir düşünceyle, ölmeyecekmiş gibi geldi Deborah'a. Ardından da, sürekli, giderek artan bir saydamlıkla, ölmenin ötesinde, canlı, yaşayan bir varlık olacağı düşüncesi de doğdu zihninde. Bu düşünceye merak, korku, saygı duygularıyla, büyük bir coşku ve dehşet de katışmıştı. "Ne zaman başlayacak bu?" dedi Deborah adım adım yaklaşmakta olan geceye. Sonra birden, bu sürecin çoktan başlamış olduğu duygusuna kapıldı.

Deborah banyodan çıkıp koğuşa döndüğünde, karanlık iyice bastırmış, gece olmuştu. Üçüncü boyut, başka bir deyişle anlam, duvarlarla kapıların yalın çizgilerinde ve insan yüzleriyle gövdelerinin düzlemlerinde varlığını sürdürmeye çabalıyordu. Deborah, gerçekliğe ilişkin duyuları ve düzlemleri gözlemenin –görmeyi, duymayı, algılamayı sürdürüp anlamın ve ışığın tadını çıkarmanın– çekiciliğini çok güçlü bir biçimde duyumsuyordu, ama aldatmacalar konusunda deneyimli olduğu için çok sakıngandı. Bu yeni olguyu Furi'nin zaman-avcısının oklarına teslim edecekti.

Deborah akşam yemeğini yerken, yalnızca tahta bir kaşıkla parmaklarını kullanabildiği için yemeğini döke saça yemek zorunda kalışına üzülebildiğini keşfetti. Yediklerinin tadını alabilmişti. Dişlerinin arasındaki yiyeceklerin somutluğunu duyumsayabilmiş, daha sonra da yemek yediğini hatırlayabilmişti.

"Bu şey neyse…" diye mırıldandı, "bakalım altından ne çıkacak?" Bütün gece, yabancı ve çorak bir ülkenin ücra bir köşesindeki ileri karakol nöbetçilerini andıran hastabakıcıların söyleşmelerini dinledi. Onların bu şeyin ne olduğunu bilmeleri olanaksızdı, ama Deborah korkmaya başlamıştı, çünkü bu şeyin neye dönüşeceğini bilmiyordu. Belki de Oyun'un bir başka bölümü, dünyanın sürekli yinelediği gülüşlerinin sonuncusuydu bu.

Yatıştırıcı ilacını yuttuktan sonra, yatağına doğru yürüdü ve Yr'ye, *Acı çekin, tanrılar,* dedi.

Acı çek, Kuş-kız, bekliyoruz…

Bir sorun var: İki yerli, bir çizgi-romanın içindedir, ama onlar bunu bilmemekte, kendilerini canlı sanmaktadırlar. Bir adanın üzerinde bir kamp ateşi yakmaktadırlar; ada aslında bir nehirde durmakta olan bir suaygırının sırtıdır. Yerliler akşam yemeklerini pişirmeye başlarlar. Ateşin sıcaklığı suaygırının derisine ulaşınca, suaygırı kalkıp oradan uzaklaşır ve şaşkın yüzlü yerlileri de sırtında taşır. Sonra bu çizgi-romanın okuyucusu, içinde yerliler, şaşkınlık, tropikal orman, nehir, suaygırı ve ateş olan sayfayı çevirir. Soru şu: Yerlilerin yüzü ne gösterebilir şimdi? Ne yapabilir bu adamlar şimdi?

Bunu öğrenmek için beklemek gerekecek, dedi Anterrabae. *Kim bilir, bu olay yarın yok olabilir.*

Bu konuda bir şey yapman gerekmeyebilir, dedi Lactamaeon. *Hatta düşünmen bile gerekmeyebilir.*

Belki de yalnızca bir belirtiydi, dedi Deborah.

Ertesi sabah uyanık bir durumda yatağında yatarken, gözlerini açmasının akıllıca bir şey olup olmayacağını düşünüyordu Deborah. Holde birisi çığlık çığlığa bağırıyordu; yakınında duran bir öğrencinin –önlük hışırtısı vardı ve seziyordu– Dowben'ın Mary'sini uyandırmaya çalıştığını duydu. Kapalı göz kapaklarının arasından sızan gün ışığı kıpkırmızıydı. Pencere kenarında yatan şanslı hastalar güneşten en çok yararlanan kişilerdi; ama gün ışığı her sabah en azından bir süre için hepsine ulaşıyordu ve bu sabah Deborah'a kendinde oluşan bir değişimi araştırma isteğini duyurmuştu gün ışığı.

"Bana bir şeyler oldu," diye fısıldadı Deborah kendi kendine, "… dün oldu. Neydi peki? Neydi?"

"Hadi bakalım, Miss Blau, kalkıp canlanın," dedi öğrenci.

"Kahvaltıda ne var?" diye sordu Deborah; gerçek sorularının hiçbirini açığa vurmak istemiyordu.

"Tipik yöresel yemekler," diye cıvıldadı Fiorentini'nin Mary'si. "Hangi yöre olduğunu asla söylemezler, ama benim bu konuda bazı fikirlerim var!"

"Bu dünyanın dışında olan insanlar için ne çeşit yöresel yemekleri olacak ki?" diye sordu birisi.

Sonra, Deborah'ın aklına geceleyin olan şey, renk, biçim, bunlara katışan anlam ve yaşam duyusuyla ilgili olan o şey geldi. O şey hâlâ orada, göz kapaklarının ötesinde duruyor muydu acaba? Deborah gözlerini birden ve iyice açtı. Evet, dünya hâlâ oradaydı. Battaniyesine sarınarak kalktı, dışarı çıkıp hole, oradan da hemşire odasına gitti.

"Affedersiniz, bugün doktorumla görüşmem var mı benim?" Deborah binlerce kez bu kapının önünde dilencilik etmişti, ama bu kez, kimse farklıymış gibi davranmıyorsa da, durum farklıydı sanki.

"Bir dakika, bakayım, evet, bugün koğuş dışına çıkacaklar listesindesin. Saat ikide."

“Tek başıma gidebilir miyim?”

Kuşku, bir ameliyat maskesi gibi hemşirenin yüzünü kapladı. “Koğuş yöneticisinden yazılı bir emir almam gerekecek. Bunu biliyorsun artık.”

“Yönetici gelince onunla görüşebilir miyim?”

“Yönetici bugün koğuşa gelmeyecek.”

“Adımı kaydeder misiniz, lütfen?”

“Peki.” Ve hemşire arkasına döndü.

Bu “Peki” daha çok bir “belki” anlamında söylenmişti, ama Deborah, izni koparana değin dünyanın yitmesi olasılığı olsa bile, fazla ısrarcı görünmenin yerinde bir davranış olmadığını biliyordu artık.

Terapi seansında, Deborah değişimi anlatırsa sona erebileceğinden korkuyor, çekiniyordu; ama bir süre bocaladıktan sonra, Furi’ye görme olayını, daha da önemlisi anlamı ve anlamla birlikte ortaya çıkan şeyi anlattı; yavaş yavaş beliren umudu.

“Yr’de her zaman olan şeylere benzemiyordu,” dedi Deborah.

“Aklıma siz geldiniz, çünkü zihnimde açıkça, yaşayacağım, canlı bir varlık olacağım düşüncesi belirdi.”

Furi her zamanki inceleyici bakışıyla Deborah’a baktı. “Bunun doğru bir tahmin olduğuna inanıyor musun?”

“Bu konuda hiçbir şey söylemek istemiyorum, çünkü yanılırsam çok kötü şeyler olabilir.”

“Hayır, olmayacak. Bizim için hiçbir şey değişmeyecek.”

“Şey… bence… bence doğru olabilir.”

“Bunu kanıtlayalım o zaman,” dedi Furi. “Haydi, iş başına.”

Görüşme sürelerini, eski gizlerin izini sürüp bu gizlerin, yeni oluşan yaşam açlığının gerçek kılınması için gerekli olan yönlerini inceleyerek geçirdiler. Deborah, düşman Japon kimliğine, kamptakilerin nefretine bir tepki olarak girdiğini, bu düşmanın yabancılığının ve şiddetinin bir öfke simgesi olduğunu anlamıştı. Aynı içgörü, şehitlik konusuna da ışık tutmuştu – şehit olmak, her Yahudi’nin hem gurur hem de dehşet kaynağı olan İsa’yla ilgili bir şeydi.

“Öfke ve şehitlik,” dedi Deborah, “Japon askeri olmak bunları simgeliyordu ve ben de doktorlara istedikleri ‘iyi asker’i sunmuştum. Öfke ve şehitlik… Bu, başka bir şeyin de… bildiğim bir şeyin de tanımıymış gibi geliyor…”

“Başka neyin?” diye sordu Furi. “Bu düşünce onca yıl kendini korumak için bir sürü duvar örmüştür mutlaka.”

“Şeyin tanımı… aaa tabii… tabii ya, *büyükbabanın!”* diye bağırdı Deborah; böylesine tanınmaz bir maske yakıştırdığı zalim Letonyalıyı sonunda gün ışığına çıkarmıştı. Bu tanım, onun tanımıydı ve boyuna, kilosuna, ağzındaki diş sayısına ilişkin herhangi bir tanımdan daha uygun bir tanım biçimiydi. “Bu gizli asker kimliğim, bir *mutu'ydu* – Yr dilinde, onunla olan akrabalığımla ilgili bir tür gizlilik imgesi.”

“Sonunda bunu anlaman… çok acı veriyor mu?”

“Büyük bir acı,” dedi Deborah.

“Belirtilerin, hastalığın, gizlerin var olması için pek çok neden var. Bunların çeşitli bölümleri, yönleri, birbirini besliyor, iç içe geçip birbirlerini güçlendiriyor. Böyle olmasaydı, filan ilaçtan yüklü bir doz verir ya da kısa bir hipnoz yapar, sonra da ‘Haydi, delilik, çek git!’ derdik ve iş çok kolay olurdu. Ama bu belirtiler birçok gereksinmenin ürünü ve pek çok amaca hizmet ediyorlar; bunları yok etmeye çalışmak onun için bu kadar üzücü oluyor.”

“Şimdi… gerçekliğe kavuştuğuma göre… Yr’den vazgeçmem mi gerekiyor… hepsinden… hemen?”

“Hiçbir zaman vazgeçmiş *rolü* yapma. Bence, gerçek dünyayı Yr’nin yerine geçirebildiğin zaman, Yr’den vazgeçme isteğini duyacaksın, ama bu konuda benden hiçbir vaat bekleme. Benim tanrılarıma inanman için kendi tanrılarından vazgeçmeni istemiyorum senden. Hazır olduğun zaman, seçimini yapacaksın.” Sonra, çok ciddi bir tavırla, “Pencerelerinden dünyanın güzel ışığını her görüşünde sana işkence etmelerine izin verme,” dedi.

Deborah, koğuşa döndüğünde, “yanık-ekibi” onu beklemekteydi. Bu kez Doktor Venner gelmişti. Deborah ona “Yitik Ufuklar” adını takmıştı, çünkü Venner, hiçbir zaman hiç kimseyi görmüyormuş gibiydi; sözde tedavi ettiği hastaların ötesine, sanki denize bakıyormuş gibi, uzaklara bakıyordu hep. Bu ad ona çok yakışmıştı. Şimdi de sinirli, sabırsız bir hali vardı; çünkü Deborah’ı hazır ve yola gelmiş, uslu uslu onun görevini yerine getirmesini bekler durumda bulmamıştı; yanıklar aylardır iyileşmemekte direniyordu ve yaraları temizleme işleminin Deborah’a hak ettiği acıyı vermiş olması gerektiği halde Deborah bu acıyı hiç duymuyormuş gibi görünüyordu. Deborah Doktor Venner’den hoşlanmıyordu ve bir keresinde Quentin Dobshansky’e şaka yollu söylemişti bunu. Dobshansky sargıları tutuyor, doktorun elindeki temizleme süngerini sert bir biçimde sürtüp yanıkların taze derilerini her koparışında irkiliyordu.

“Şu kolu kıpırdatıp durma,” diye hırladı Venner önünde hareketsiz duran kola. Öfkesinden, süngeri hızla çekince, yanığın altındaki sağlıklı dokudan kan fışkırdı ve yara kanla doldu. Venner, “Allah kahretsin!” diye söylendi.

“Boş verin. Doktor Venner,” dedi Deborah yumuşak bir sesle, “kızmanıza gerek yok. Bu kaybımı fazlasıyla karşılayacak yapay bir tümörüm var benim.”

Dobshansky gülmemek için dudağını ısırdı, ama temizleme gereci yarayı yeniden sert bir biçimde sıyırınca, soluğunu tutup, "Ihh! Sakin ol, Deb!" dedi.

"Acıtma yalnızca kuramsal bir şeydir, Quentin," dedi Deborah. "Asıl acıtan şey, kendinden başka herkesin yaşamını yönlendiren güçlerce tekmelenip dışlanmak, yıllarca deli olarak yaşamak, kimseye bir şeyi anlatıp kendine inandıramamak. Ne zaman kuramsal bir tümör sancısıyla iki büklüm olsam, neden böyle bir sanı olamayacağını anlatacak bir profesör mutlaka çıkar. Ve nezaket gereği, farklı bir deneyime dayanan bir iki iğne yaparlar."

"Kes sesini!" dedi Doktor Venner. "Şuna konsantre olmaya çalışıyorum."

Dobshansky az önce içeri giren hemşireye göz kırptı ve Deborah bunu görmesine izin verdikleri için onlara gönül borcu duydu.

Birkaç gün sonra. Yeni Doktor o günkü nöbetçi doktor olarak görevini yapmak üzere, Deborah'ın yanına geldi. "Şu yanıkları bir daha yoklamanın zamanı geldi," dedi.

"En son Venner yokladı, eğer kemiğe o ulaşmadıysa başka kimse ulaşamaz."

Kaygı verici bir yorumdu bu ve Yeni Doktor'u gafil avlayıp afallatmıştı. "Şu yanıklar için üzülüyordum," dedi çabucak, profesyonelce olmayan tepkisini örtbas etmek için. Ve Deborah onu, filanca cildin 892. sayfasındaki "Asla Bir Hastaya Üzüldüğünüzü Söylemeyin" öğüdünü hatırlayıp gene mesleki bir gaf yaptığını düşünürken yakaladı. Doktorun kendi söylediği şeyden ötürü duyduğu şaşkınlık, yüzünden apaçık okunuyordu. Doktor yüzündeki bu ifadeyi yok etmeye çabaladı, ama bunu telaşla ve azar azar yaptığı için yüzünde hâlâ bir parça şaşkınlık duruyordu. "Şey, *kaygılanıyordum* diyelim, işe yarayabilecek bir şey geldi aklıma." Cebinden küçük bir ilaç şişesi çıkardı. Sonra, içeriye doluşmuş olan yanık-ekibini dışarı çıkardı ve iki suç ortağı gibi, Deborah'la birbirlerine hafifçe gülümsediler. İkisi de rahat bir soluk almıştı.

Doktor Deborah'ın kollarına baktı. Sargılara ağır bir koku sinmişti ve yanık yerlerin peltemsi görünümü çevrelerindeki derilere de yayılmaya başlamıştı.

"Eh, şunu bir deneyelim bakalım." Deborah doktorun yüzüne bakınca, onun yaraları hatırladığından daha kötü bir durumda bulduğunu anladı. Doktor, işini bitirdiğinde, "Dikkatli olmaya çalıştım. Fazla acımamıştır, umarım," dedi.

"Üzülmeyin," dedi Deborah ve gülümsemeyi başarmak için, düşen Anterrabae'nin yanından yukarıya doğru çıkarken uzun bir yol kat etmek zorunda kaldı. "Bir gün, acır belki."

İki gün sonra hemşireler sargıları kesip çıkardığında, kokuşma kaybolmuştu.

"Kullandığı şey neymiş böyle!" Başhemşire hayret içinde başını salladı.

"İlacı Deborah için altı numaralı dolaba bıraktı," dedi küçük Cleary.

Deborah hemşireye dönüp, "Bağışımı hazırlayacağım," dedi.

“Neymiş o?” dedi başhemşire bir uzman sabırsızlığıyla.

“Ne olacak, gülümseme.”

23.

Deborah artık yaşayacağı için, yaşamaya çoktan başladığı için, yeni renkleri, boyutları ve bilgileri, tutku dolu bir ivecenlik kaplamıştı. Biçim, ışık ve yasa öğeleri giderek süreklilik kazandıkça, Deborah insanların yüzlerini incelemeye, onlarla konuşmaya ve onları duymaya başlamıştı. İnsanların birbirleriyle konuştukları konularda ürkek ve yetersiz olmasına karşın, umutsuz hastaları ve bezgin görevlileriyle D koğuşunu çok sönük bir gerçeklik olarak görmeye başlamıştı. Böylece, sabırsızlık ve hevesle, ağır ağır hastanenin kocaman ve zorlu çarkına tırmanmaya başladı; ağırlığının altında çarkın neredeyse inleyip gıcırdadığını duyabiliyordu. Yavaş yavaş, doktorların sorumluluk ölçütü saydığı uzaklık ve süre ayrıcalıklarını yeniden kazandı: Tek Başına Doktorunun Bürosuna (30 metre x 1 saatlik normallik). Tek Başına Ön Bahçede (60 metre x 3 saatlik normallik); Tek Başına Ön ve Arka Bahçelerde (1500 metre x 5 saatlik normallik). Ve sonunda B koğuşuna geçmek için başvurdu; orada bu metre-saat kuralına, kitaplar, kalemler ve resim defterleriyle dolu koca bir alan katılacaktı. Şimdi, içinde, canlı bir varlık olduğu biçiminde, titrek ama giderek büyüyen bir inanç olduğundan, dünyayı sevmeye başlamıştı.

"Eğer canlıysam, onların maddesini taşıyorum demektir –*aynı maddeyi,* anlamıyor musunuz?" dedi Furi'ye heyecanla, ellerini dünyaya doğru uzatırken. B'de son kalışında, Koro'nun uğultusuyla yanardağın oluşmasının dışında, yalnızca karanlık ve sessizlik olmuştu. Banyoya, yemeğe ve ilaç kuyruğuna giden yollar dışında, hiç kimseyi ve hiçbir şeyi görmemişti. Ama bu kez koğuşa girdiğinde coşku içindeydi: onu gürültülü, canlı bir yer olan ön taraftaki odalardan birine yerleştirmelerini umut ederek, hemşirelerin yüzlerine dikkatle baktı ve adlarını sordu.

Başhemşire umursamaz bir tavırla başını yana çevirdi. "Carla Stoneham'ı tanıyorsun, değil mi?"

"Geri mi döndü? Ben… ben onun gittiğini sanıyordum."

"Eh, bir süre dışardan tedavi gördü," dedi hemşire; her şeyi ondan gizlemeye çalışıyordu, sesindeki ölgünlük dışında her şeyi. "Şimdi hastanede gene."

Carla yatağının üzerinde oturuyordu. Deborah ona bakınca, gözlerinde özel bir sıcaklık gördü.

"Eh, kızlar, birbirinizi tanıyorsunuz." Hemşire yedek battaniyeyi öbür yatağın üzerine bırakıp odadan çıktı.

"Merhaba, Deborah…" Carla onu gördüğüne sevinmiş gibiydi, ama Deborah onun utançtan ezildiğini görebiliyordu. Sıcak bakışlarla ona bakarken, zihninin içinden yalvarmaya başladı; Ben senin arkadaşınım– durumundan utanma. Gözlerini kapayıp ona duyduğu bağlılığı Yrece yerine İngilizce sözcüklerle anlatmaya zorladı kendini.

“Bunun bencillik olup olmaması umurumda değil. Burada olduğuna seviniyorum, çünkü ben de buradayım.” Sonra yatağını hazırlayıp giysilerini yerleştirmeye başladı. Bir yandan da Carla’yla dedikodu yapıyorlardı: Miss Coral, Helene, Mary’nin son krizi ve B’deki hemşireler (bir sorun çıkarsa hangisinin geleceği, hangisinin gelmeyeceği) gibi.

Sonra Deborah, “Fısıltı gazetesi senin döndüğünü hiç söylemedi bana,” dedi. Bunu söylerken dosdoğru Carla’nın gözlerine bakıyordu; bu bakış, söze dökülse tümüyle müdahale olarak nitelenebilecek bir yaklaşımı yansıtıyordu.

“Dışarda korkunç bir yalnızlık oluyor, hepsi bu,” diye yanıtladı Carla. Deborah’a bir soru sorma ayrıcalığını tanımıştı; Deborah sorusunu basit bir biçimde sormaya çalıştı.

“Geri dönmek güç geldi mi?”

“Şey… yenilgiye uğramak demek bu,” dedi Carla ve soruyu savuşturmak istercesine başını öne eğip yavaşça konuyu değiştirdi. “İşimde çok yalnızlık duyuyordum… sabahları işe giderken yaptığım o uzun yolculuk beni hipnotize ediyordu sanki; işte de, teknisyenlerle ‘günaydın’ları ve ‘iyi akşamlar’ından başka bir şey yoktu. Akşamları ya sinemaya gidiyor ya da odamda kalıp onlara yetişmek için teknik kitaplar okuyordum. Kısa bir süre sonra sokaklar bana St. Louis’in sokaklarını ve orada geçirdiğim günleri hatırlatmaya başladı– her şey aynı duyguları veriyor gibiydi–”

Carla konuşurken, yüzünde yer etmiş bir kederin izleri iyice belirginleşmişti; ama birden düşüncelerinden silkindi, “Kimsenin başaramayacağını söylemiyorum,” dedi acele acele, “ya da benim bir daha böyle bir şeye kalkışmayacağımı –sadece, bazen hazır olmadığım halde, başarısızlığı göze alarak dışarı çıkıyorum–” Bir zil sesiyle lafı yarıda kaldı. “Î.T.[20] işliği açıldı,” dedi “Gel– sana orayı göstereyim.”

Dışarda keskin bir kış soğuğu vardı. Deborah dünyayı eşsiz bir güzellik içinde buldu. Korunak’ın çitinin ötesinde bir duman yükseliyordu; ara ara dumanın kokusunu alabiliyordu. Yanı başında bir arkadaşı ve beceri işliğinde de doldurulmayı bekleyen bir resim defteri vardı. Deborah içinden taşan gönül borcu ve açlık duygularını bastırmaya çalıştı; ama gözleri, dünyanın renkleri ve boyutlarıyla, aynı özü taşıyan insan ırkının yasalarıyla –devinim ve yer çekimi, neden ve sonuç, dostluk ve bir insan kimliği duygusu– dolmuştu. Arkasında, yükseklerden gelen bir ses duydu ve dönünce D koğuşunun bir penceresinden el sallayan Miss Coral’ı gördü.

“Gene tecritte galiba,” dedi Carla pencereleri sayarak. Onlar da Miss Coral’a el salladılar ve birkaç dakika süreyle el kol işaretleri yaparak birbirleriyle konuştular.

(Bir kavgaya karıştım) dedi Miss Coral, kollarını tel örgülü pencerenin iki yanına doğru açarak.

(Serbestim!) diye yanıtladı Deborah, ayağındaki zincirleri koparıyormuş gibi yapıp zıplayarak.

(Nereye kadar?) diye sordu Miss Coral, denize doğru bakma işareti yaparak.

Deborah sol koluyla bir duvar simgesi oluşturdu ve sağ elini bu duvara dayadı.

(Hemşire geliyor!) diye bağırdı Miss Coral; ellerini başına götürüp hemşire kepinin iki yanındaki çıkıntıları belirtmiş ve anahtar çevirme hareketi yapmıştı.

(Allahaısmarladık!) Miss Coral çabucak el sallayıp gözden kayboldu.

Arka kapıdan bir hemşire çıkmış, onların patikada durup el kol hareketleri yaptığını görmüştü.

"Ne yapıyorsunuz, kızlar?" diye sordu hemşire.

"Yalnızca idman yapıyoruz," dedi Carla, "yalnızca idman." Sonra, dış binalardan birinde olan beceri işliğine doğru yürüdüler.

İşliğin sıcak ve normal bir iş yerini andıran bir görünümü vardı; ancak yakından bakınca, bunun bir öykünme olduğu anlaşılabiliyordu. Hastalar dikiş dikiyor, kile biçim veriyor, okuyor ya da hamur ve kumaş parçalarıyla kolajlar yapıyorlardı. Etkinliklerinin çoğunun en sıradan el-becerileri türünde olduğu açıktı. Deborah içinde belli belirsiz bir utanç duydu. Dünya yasalarınca dışlanmış, toplum dışı kişiler, doyum verici bir iş yanılsaması karşısında ellerini ısıtıyorlardı sanki. Umarsızca ve boş yere, bu yanılsamanın dokularını, kâğıtlarını ve gereçlerini araştırıyor, sanki gerçekliği söküp çıkaracaklarmış gibi, eski yün atkıların ilmeklerini söküyorlardı. Yararlılığın her şeyden önce geldiği bir ülkede uygulanan bu "tedavi amaçlı" çalıştırma edimi, hastaların yavaş yavaş kazandığı varsayılan gurura bilinçsizce atılan bir tokatmış gibi geldi Deborah'a. Mavi-beyaz çizgili üniformasıyla bir işle Tedavi hastası yanlarına geldi.

"Hey, merhaba, Carla," dedi kadın, biraz aşırıya kaçan bir neşeyle; sonra Deborah'a bakıp, "Bize bir ziyaretçi mi getirdin?" diye sordu.

"Evet," dedi Carla. "Şöyle bir bakalım dedik. Bu Deborah."

"Aa, tabii ya!" dedi kadın coşkuyla. "Seni daha önce görmüştüm –D koğuşunda!"

İşlerine eğilmiş başlar ansızın yukarı kalktı. Ve Deborah birden zihninde bu İşle Tedavi hastasını, avcı giysileri içinde, rüzgârın başaklarına boyun eğdirdiği bir buğday tarlasında ateş ederek bir kuş sürüsünün ürküp havalanmasına yol açan biri olarak canlandırdı. Carla neler olup bittiğini anladı ve bir an için başını yana çevirdi. Sonra gene kadına bakıp, "Deborah şimdi B koğuşunda ve benim oda arkadaşım," dedi.

Yüzlerin kimisi rahatladı, ellerin kimisi işine döndü.

İşlikte bir süre kaldılar ve Deborah bazı erkek hastalarla tanıştırıldı. Deborah onların adlarını öğrenirken, *erkeklerin* hastalanmasına neyin yol açabileceğini düşünüyordu. İki genç kız, işlikten ayrıldıktan sonra, açık durumdaki A koğuşuna doğru yürüdüler. Bu koğuşta hastalarla görevlilerin ortaklaşa kullandıkları bir kahve demliği vardı.

"Daha çok onlar için bu demlik," dedi Carla, "ama bize de ne umut edebileceğimizi gösteriyor. İçlerinde kahve içmek isteyen yoksa, belki bıraktıkları şeyi almamıza izin verecekler demektir." Deborah içeri girmek istemedi. O gün için buğday tarlasındaki o tek atış yeterdi.

“Carla, sen dışarı çıktın –yani gerçekten dış dünyada bulundun. Birimiz bir odaya girdiğinde böyle mi oluyor orada da?”

“Bazen,” dedi Carla. “Bir işe girerken göstermek zorunda olduğun birtakım belgeler var, bazen de seni gözetim altında tutan bir sosyal hizmet görevlisi oluyor. Çok, çok zorlaşabiliyor, ama insanlar zaman zaman sandığından daha iyi çıkıyor. Birçok iş yerinde ‘normallik belgeleri’ni göstermen gerekiyor ve adamlar çok tedirgin oluyorlar. Ama dışardaki iyi insanlar, onlarla ‘kişi’ sıfatını paylaşma onurunu duymanı sağlıyorlar. İşin en zor yanı, onlarla arandaki mesafe gitgide büyüdüğü halde, herkesin sana nazik davranıp ‘günaydın’, ’iyi geceler’ gibi şeyler söylemesinin yarattığı duygu. Doktorlar bunun hasta kişinin suçu –benim suçum– olduğunu söylüyor. Daha az kuruntulu olsam, arkadaş edinmenin daha kolay olacağını söylüyorlar, ama söylemesi kolay tabii. Doktorların hiçbirinin, insanın alnında kocaman bir lekeyle yeni bir topluluğa girmeye çalışmasının ve bu topluluğun ilk başta duyduğu acıma ve marazi bir hayranlık nedeniyle onu kabullenmesinin nasıl bir şey olduğunu bildiğini hiç sanmıyorum.”

Deborah güldü. “Ey, Doktorlar! Yabancılık Yolculuğu’yla görkemli bir yıl geçirin! Tımarhanenizi bir hasta olarak ziyaret edin!”

Carla da güldü. “Saygınlığınızdan, vatandaşlık haklarınızdan, hatta özsaygınızdan bile yoksun olarak dolaşıp durun! Alıcı tarafta oturup o yapmacık iyi-iyi karşısında tir tir titreyin!”

Bir süre için, saygınlıklarını ve gerçekliğe ilişkin belli bir mülkiyet duygusunu, hastalarıyla aralarına bir mesafe koymak için kullanan bütün doktorlardan öç alma oyununa kaptırdılar kendilerini. Deborah, Doktor Halle’nin, Furi’nin ve Yeni Doktor’un, kendileriyle hastaları arasındaki kapıyı hiçbir zaman tümüyle kapamadıkları için. Yabancılık Yolculuğu’na gereksinmeleri olmadığını düşündü.

“Sana söylemeyi unuttum,” dedi Deborah koğuşlarına dönerken “Helene’la ilgili. Biliyorsun, onun şakalarına gülüp dururduk, ama sonradan çok soğuk şakalar yapmaya başlamıştı. Ama nedense, son zamanlarda bir şeylere üzülüyormuş gibi bir hali vardı.” D koğuşundan ayrıldığı gün Helene’ın kapıdaki halini anlattı Carla’ya. Helene bir an yalnız kalmalarını bekledikten sonra, “Niye giden kişi ben olmuyorum?” demişti. Deborah da, “Eh, niye olmasın?” demiş ve Helene, sanki böyle bir şeyi ilk kez düşünüyormuş gibi, dalgın dalgın, “Belki… belki…” diye yanıt vermişti. Helene, uykusunda bile hiçbir zaman bu denli savunmasız görünmemişti. Ama tabii, hemşire Deborah’ı aşağıya götürmek için geldiğinde, Helene kendini toparlamış, yumruğunu göstererek Deborah’a “Geri zekâlı orospu” deyip arkasından da, “Unutma bunu!” diye bağırmıştı. Ama Deborah Helene’ın ona değil, Belki’ye sövdüğünü bildiği için gülümsemişti.

Kilidi olmayan güney kapısından girerken, dışarı çıkmakta olan Yeni Doktor’la karşılaştılar. Deborah’ı görünce Yeni Doktor’un yüzü aydınlanıvermişti.

“Hey!” (gözlerinin içi gülerek) “Adres değiştirdiğini duydum. Tebrikler!” Ses tonunda saygı vardı. Dünyadan alacağı ilk tadın çarpıcı bir şarap tadı olabileceğini hiç hesaba katmamıştı Deborah. *Yeni Doktor’un yargıda bulunacak kadar bilgisi olmayabilir,* diye Yr tanrılarına fısıldadı, gönüllerini almak istercesine.

“Tuhaf bir şey –daha önce üzerinde hiç düşünmediğim bir şey–” dedi Deborah Doktor Fried’e, “–Yahudilerin kendilerine özgü bir hoşgörüsüzlükleri var. Yahudi olmayan hiçbir insanı doğru dürüst tanımadım ben ve Yahudi olmayan birine en ufak bir güven bile duymadım hiç. Doktor Hill, yani yeni doktorla Carla Protestan, Helene Katolik ve Miss Coral’ın da bir çeşit çılgın-Baptistlik geçmişi var.”

“Eeee?”

“Eesi, kafamda garip bir şey yapıyorum. Bana yakın olabilmeleri için onları Yahudi’ye *dönüştürüyorum.’’*

“Nasıl yapıyorsun bunu?”

“Şey, onların bizim soyumuzdan olmadığını –bize hep anlatıldığı gibi sonunda ihanet eden kişiler olduklarını– unutmanın ötesinde, Yahudi olmadıklarını da unutmak zorunda kalıyorum. Dün, Carla biri hakkında ne düşündüğümü sordu bana. Ben de, ‘Bu tipleri bilirsin – adam özel bir tip olmak istiyor, onun için Purim[21] boyunca haykırıp dövünüyor,’ dedim. Birden şaşaladı, şaşkın şaşkın yüzüme baktı ve çok, çok uzun bir süre sonra, onun *Yahudi olmadığı için,* ne dediğimi anlamadığı geldi aklıma.”

“Onları oldukları gibi, kendini de olduğun gibi bırakıp gene de sevebilir misin onları?”

“Hastane bana bunu öğretti,” dedi Deborah yavaşça. “İnsan kaçık olunca, kaçık bir Yahudi ya da kaçık bir Putperest olmuş, fark etmiyor pek…”

Doktor Fried’in zihni bir an yazdığı bir yazıya kaydı; bu yazıda, bir doktorun iyileşmekte olan bir hastasına, onun yeni yeni oluşan sağlığının dünyadaki delilik belirtileriyle de uğraşması gerektiğini nasıl anlatacağı sorununu ele almıştı. Bu kızın içindeki sağlık gücü, bir gün daha büyük boyutlu bir mantık ve özgürlüğe yönelebilirdi. Birden disiplinci yanı ağır bastı ve “Bunu keşfettiğine ne kadar sevindim! Ama bu konumuzun dışında. Biliyorsun, bana bir anını anlatmıştın hani kız kardeşin bebekken, onu nerdeyse camdan atıyor-muşsun– bu olaydaki bir şey kafamı kurcalayıp duruyor; doğru olmayan bir şey var. Olayı bir daha anlat bana,” dedi.

Deborah anısını yeniden anlattı: sepet biçimli bir yatakta yatan ve çirkinliği ona ne denli belirgin geliyorsa, başkalarına da o denli görünmez gelen o sevgili miniğe doğru uzanışını; küçük yaratığı pencereden sarkıtışını, annesinin içeri girişini, duyduğu nefreti ve böyle bir şeyi yaparken yakalanmanın verdiği utancı; kardeşini sevmeye başladığında, o gün onun yaşamını sona erdirmiş olabileceğini düşündükçe tüylerinin ürperişini. Olay bütünüyle, bilerek yapılan bir davranışın, duyulan utancın ve kederli bir anne ve babanın bağışlayıcı suskunluğunun hayaletleriyle kaplıydı.

“Pencere açık mıydı?” diye sordu Furi.

“Evet, ama biraz daha açtığımı hatırlıyorum.”

“İyice, ardına kadar mı açmıştın?”

“Bebekle birlikte dışarıya uzanmama yetecek kadar.”

“Anlıyorum. Sonra, pencereyi açtıktan sonra, uzanıp bir deneme yaptın ve gidip bebeği aldın, öyle mi?”

“Hayır– önce bebeği aldım ve sonra onu öldürmeye karar verdim. “

“Anlıyorum.” Furi, Mr. Pickwick’in[22] güzel bir akşam yemeğinden sonra yaptığı gibi, rahatça arkasına yaslandı. “Şimdi ben dedektiflik yapacağım,” dedi. “Öykünün müthiş yalan koktuğunu söylemek zorundayım! Beş yaşında bir çocuk, ağır bir bebeği kaldırıyor, pencereye götürüyor, bir yandan pencereyi açarken, bir yandan da gövdesiyle bebeği pervazın üstünde tutuyor, dışarıya uzanma denemesi yapıyor ve bebeği kollarıyla pervazdan dışarıya uzatıp atmaya hazırlanıyor. O anda, anne içeriye giriyor ve bu beş yaşındaki çocuk şimşek hızıyla bebeği içeriye fırlatıyor, bebek ağlamaya başlıyor ve anne bebeği kucağına alıyor–”

“Hayır– o sırada bebek sepete konmuştu.”

“Çok ilginç,” dedi Furi. “Şimdi, ya ben aklımı kaçırdım ya da sen, beş yaşındayken o odaya girip orada yatan bebeği gördüğünde onu öldürmeyi isteyecek kadar nefret duyduğun için, bu öyküyü uydurdun, ne dersin?”

“Ama hatırlıyorum…”

“Nefret ettiğini hatırlayabilirsin, ama bütün kanıtlar aleyhinde. Annen içeri girdiğinde ne demişti? ‘Bırak şu bebeği!’ ya da ‘Bebeği incitme!’ gibi bir şey mi?”

“Hayır, net bir biçimde hatırlıyorum. Annem ‘Ne yapıyorsun burada?’ dedi ve bebek de o sırada ağlıyordu.”

“Bu işte beni şaşırtan şey, olayın duygusal yönünü –nefreti ve acıyı– dinlemeye kendimi çok kaptırdığım için, gerçekleri gözden kaçırmış olmam. Bu gerçeklerin, varlıklarını bana duyurmak için tekrar tekrar bağırmaları gerekti. Nefret gerçekti, Deborah, acı da öyle. Ama şu yaptığını hatırladığın şeylerin hiçbirini yapacak kadar büyük değildin o sırada. Ve annenle babanın bütün bu yıllar boyunca duyduğunu söylediğin utanç da, kız kardeşinin ölmesini istediğin için kapıldığın suçluluk duygusundan başka bir şey değil. Kendi gücün konusunda edindiğin yanlış bir fikirle (sırası gelmişken söyleyeyim, hastalığın yüzünden bir türlü kurtulamadığın bir fikir bu), bu düşünceleri kafandan atamadığın bir anıya dönüştürmüşsün.”

“Gerçekten olmuş bir şey gibiydi sanki. Bunca yıl, gerçek bir şeymiş gibi yaşattım bu anıyı.”

“Evet, doğru,” dedi Furi gülümseyerek, “ama artık bu değnekle kendi kendini dönüp cezalandıramayacaksın. Bizim sözde katilimiz, kendisine ortak gelen bir bebeğin yattığı beşiğe kıskançlıkla bakan beş yaşında bir çocuktan başka bir şey değil.”

“Beşik değil, sepet.”

“Ha, şu ayaklı olanlardan mı? Hay Allah, o yatağın içine ulaşamazdın bile. Dedektiflik rozetimi yarın iade ediyorum ben!”

Deborah yeniden beş yaşına, babasıyla birlikte yeni bebeğe bir göz atmak için girdikleri odaya döndü. Gözleri babasının ellerinin hizasındaydı ve yatağı çevreleyen fırfırlar, danteller yüzünden, yatağın içini dikizleyebilmek için ayak parmaklarının ucunda yükselmek zorunda kalmıştı. "Ona elimi bile sürmedim…" dedi dalgın dalgın. "Ona elimi bile sürmedim…"

"O günlere dönebildiğine göre, olanları birlikte gözlemleyebiliriz," dedi Furi.

Deborah mutsuzluğun bütün bütün çökmesinden önce yaşadığı mutlu bir yıldan söz etmeye başladı. Geleceğe umutla baktığı o kısa, büyülü dönemi irdelemeye koyuldu. O bir yıl boyunca, yapay bir cinayet yükünü taşımış ve prensesliği elinden alınmış olsa bile, henüz yıkım hükmünü giymemiş durumda olduğu geldi aklına. Henüz yaşama bağlı olduğu, hem içinde bulunduğu güne hem de geleceğe yönelik coşku dolu bir özlem duyduğu bir dönem yaşamıştı; bu dönemin anısı, çok güçlü bir anlamla yüklü olarak canlanıyordu şimdi.

Deborah yanaklarından süzülen gözyaşlarıyla, yaşamının beşinci yılının aydınlığından çıktı. Furi onun ağladığını görünce, başını sallayarak, "Yerinde bir davranış bu," dedi.

Deborah şimdi, yaşamının ilk yıllarında duyduğu mutluluğun, onun genetik yönden lanetli olmadığını –lanetli bir et ve kemikten oluşmadığını kanıtladığını anlıyordu. Acı çekse de, büyük bir yaşama isteği duyduğu bir dönem olmuştu yaşamında. Deborah hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Hâlâ acemice, kaba, gelişigüzel ve acı bir ağlamaydı bu. Ağlama kesildiğinde, Furi bunun rahatlatıcı "yararlı" bir ağlama olup olmadığını sorma gereğini duydu.

"Hangi aydayız ve bugün ayın kaçı?" diye sordu Deborah.

"On beş aralık. Niye sordun?"

"Yüksek sesle düşünüyordum yalnızca. Yr zamanı içrektir[23]. O iki takvimi ve Koro'nun yargılama toplantıları arasındaki günlerin nasıl ölçüldüğünü biliyorsunuz."

"Evet."

"Şey, bugün Annot'a Doğru Dördüncü Englift olduğunu hatırladım az önce. Bu, yükselen bir takvimdeyiz demektir." Bu takvimin neredeyse bir mucizeyle onu Cehennem'den Araf'a doğru yükselttiğini söylemeye korkuyordu hâlâ.

Deborah koğuşa dönmek üzere doktorun bürosundan çıktığında, buz gibi soğuk bir yağmur yağıyordu. Deborah nedensel dünyanın soğuğunu duyumsayıp titredi ve bu yağmur, dünyanın yasalarına ve mevsimlerine karşı görevini yapan bir yağmur olduğu için gönül borcu duydu. Korunak'taki ağaçların dalları ıslak ve karaydı. Derken, yukarıda, kalın bir ağaç dalında duran Idat çarptı gözüne. Idat'ın tülleri, bir ateşin üzerindeki hava gibi titreşiyor, ışıltılar saçıyordu.

Acı çek, kurban, diye Idat onu selamladı.

Ah, Idat! diye Yr diliyle yanıt verdi Deborah. *Yeryüzü çok iyi bir yer şimdi -ama hem Yr'ye hem de Başka Bir Yer'e sahip olmak neden yıkım getiriyor?*

Bu ağacın üzerinde ne güzel görünüyorum, değil mi? diye sordu tanrıça. Sorular Yrece sorulduğunda çok dokunaklı oluyordu, çünkü tanıdık bir biçime bürünüyorlardı; çünkü herhangi bir şeyi sorma ediminin çabukluğunu ve geçiciliğini anıştırıyorlardı. Idat Gizleyici'ydi ve her zaman anlaşılması güç yanıtlar verirdi. *Galiba ben hep bir kadın olacağım,* diyordu şimdi de. *Böylece kendine örnek alabileceğin bir şey olur.*

Deborah hiçbir zaman Idat'ı kendine örnek alamayacağını biliyordu. Her açıdan birbirlerinden farklıydılar. Her şeyden önce, Idat bir tanrıçaydı, erişilmez bir güzelliği vardı ve dünya yasalarına hiç bağlı değildi. Idat ağladığında, gözyaşları billurlaşıp yüzüne saçılmış elmas taneciklerine dönüşürdü. Yasaları dünya yasalarından çok farklıydı.

Yanımda kal, diye Yr'ye yalvardı Deborah, sonsuza değin anlamındaki sözcüğü kullanarak. Ama hiç yanıt gelmedi.

Akşam yemeğinde. Carla dikkati çekecek derecede sinirli görünüyordu. Elleri titriyordu ve solgun, hasta bir görünüşü vardı. Deborah "saf" Yeryüzü gözleriyle bakarak onu canlandırmaya çalıştı, ama bunun hiçbir yararı olmadı. Kahveler geldiğinde. Carla fincanını almaya çalışırken fincan onun şok-gerginliği içindeki ellerinden kurtuldu, yere düşüp hepsinin üzerinde yürüdüğü kırılgan gerçekliğin kabuğuymuş gibi, paramparça oldu. Kırılan kabın sesi yankılanmayı sürdürürken, masadaki öbür hastalar, bütün bildik yolları korkuyla kaplı olduğu halde, çabucak bu kabuğun üzerindeki köşelerine tutundular.

Sonra, Deborah Carla'nın ellerini tuttu. Eller rahatladı. Carla rahatladı. Bu el tutma hareketi çok ani olmuştu; Deborah'ın, Yr'deki zamanın ve mevsimlerin içrek iklim koşullarıyla ölçüldüğünü, Arınot'a Doğru Dördüncü Englift'in riske sokulamayacak kadar güçlü bir konum olduğunu, hâlâ Sylvia'ya ödeyecek bir borcu olduğunu ve hâlâ çoktandır hastanede olmayan McPherson'a bir öpücük verme isteği duyduğunu hatırlamasından çok daha ani olmuştu. Deborah Carla'ya baktı. Yüzü hâlâ solgun ve dayak yemiş gibi görünüyordu, ama biraz düzelmişti şimdi. Eller iyice gevşedi. Kimse konuşmuyordu. Az sonra, özel görevi yemeğin bittiğini işaret etmek olan hemşire, sakıngan beyaz kolunu belli belirsiz yukarı kaldırdı ve hemen herkes kalkıp yemekhaneden çıktı. İşte bu işareti gördüğü anda, Carla'nın hatırı için bir süre kendini gizlemekten vazgeçmiş olduğunun ayrımına vardı Deborah. Merdivenlerden çıkarken, kendisinin galiba–yo, galiba çok güçlü bir sözcüktü– (iki kısa hecesiyle) belki, bir sabık-katil-adayından öte bir şey olduğu düşüncesine kapıldı. Neredeyse –aklına gelen sözcük bir yumruk etkisi yaptı, ama işte sözcük oradaydı ve onu ne yadsıyabiliyor ne de kafasından silip atabiliyordu– *iyi* denebilecek bir varlıktı belki de.

24.

Deborah'ın düşü, kış karanlığının çökmesiyle birlikte başladı. Bu karanlığın içinden yumruk olmuş kocaman bir el uzanıyordu. Kemikleriyle kasları arasında karanlık çukurlar olan, güçlü bir erkek eliydi bu. Yumruk açılıyor, upuzun avucun içinde üç tane kömür parçasının olduğu görülüyordu. El, yavaş yavaş kapanıyor, yumruğun içinde korkunç bir basınç oluşuyordu. Bu basınç beyaz bir ısı yayıyor, ısı gitgide artıyordu. Çökertici, ezici bir zaman duyumu oluşuyordu. Deborah neredeyse dayanma noktasının ötesinde, bütün gövdesiyle kömürlerin acısını duyumsuyordu sanki. Sonunda ele, "Yeter! Buna bir son ver artık! Bu kadarına taş bile dayanmaz… taş bile..!" diye bağırıyordu.

Moleküllerden oluşmuş hiçbir şeyin dayanamayacağı kadar uzun gelen bir süreden sonra, yumruğun içinden kaynaklanan işkence hafifliyordu. Yumruk yavaşça dönüyor ve ağır ağır açılıyordu.

Üç elmas parçası.

Kocaman avucun içinde, ışıltılar saçan üç tane saydam parlak elmas parçası duruyordu. Boğuk bir ses, "Deborah!" diye sesleniyor, sonra sevecen bir tonla, "Deborah, sen böyle olacaksın," diyordu.

25.

Deborah Ocak ayının ilk günü, isteği korkusunu bastırdığı için, beş günlüğüne eve gitti. Tuhaf bir görünüşü olduğunu, çizik ve yanık izlerinin yanı sıra, daha karmaşık bir şeyin izini de –bir içekapanıklık ve yalnızlık havası– taşıdığını bilmesine karşın, yeni dünyaya duyduğu açlık yüzünden bu dünyanın çekimine kapılmıştı.

Deborah evde, dünyayı fethetmiş biri gibi karşılandı. Suzy uyarılmıştı, Jacob uyarılmıştı, bütün yaşlı teyzelerle amcalar uyarılmıştı; öyle ki, hepsi, acıma ve korku duygularıyla titreşirken, sevgilerinin hiç eksilmemiş olduğunu kanıtlamaya çalışıyordu. Bütün sevdiği yemekler pişiriliyor, bütün sevdiği kişiler eve gelip, "bununla birlikte" ve "ne olursa olsun…" biçiminde yansıtılan gerçeğe tanıklık ediyorlardı.

Deborah bayram yemeklerini yemeye ve onu görmeye gelen kişilerle konuşmaya çabalıyordu, ama onların karşısında otururken, kısa sürede yorgunluğun pençesine düşüyordu. Hastanedeki ilişkiler kısa ve geçici oluyordu ve aynı anda en fazla iki ya da üç kişi arasında yaşanıyordu bu ilişkiler. Konuşan kişilerden herhangi birinin üzerine karanlık çöktüğü anda da, sohbet bıçakla kesilir gibi kesiliveriyordu. Oysa şimdi, ardı arkası kesilmeyen gevezelikler, bir ipi parmaklara geçirerek oynanan karmaşık bir çocuk oyununu andırırcasına, iç içe dolanıp duruyordu. Deborah'ın, insan maddesi taşısa bile, kendisiyle insan ırkının öteki üyeleri arasındaki mesafenin ona ne denli büyük geldiğini bu insanlara anlatması olanaksızdı.

Jacob'ın, kızını yeniden evindeki masada otururken gördüğü için duyduğu acınası, kırılgan coşku ve gurur, Deborah'a doğru sel gibi akıyordu. "Bahse girerim, orada böyle bir et vermiyorlardır."

Deborah yalnızca çatalla bıçağın bile kendisi için büyük bir savaşım kaynağı olduğunu söyleyecekken, kendini tuttu.

"Yakında temelli olarak eve döneceksin," dedi Jacob.

Deborah'ın yüzü o denli belirgin bir biçimde sararmıştı ki, Esther kendini bir gökdelenden atarcasına, konuşmanın ortasına atıldı. "Şey, bakalım, bakalım –bence mantarlar bir harika– görüyorsun Debby, hepsi de senin en sevdiğin yemekler!"

Suzy masanın karşı yanında oturuyor, Jacob'a, Esther'a, eve gelişi sanki bir mucizeymiş gibi şölen çekilip hizmet edilen ve kendinden büyük ama gerçekte kendinden küçük olan ablasına bakıyordu. Bu son haliyle Debby'yi koruması gerektiğini biliyordu. Onun istediği abla tipi –üniversite balolarına giden, bir sürü erkek arkadaşı olan, futbol maçlarına giden, çekici bir abla– bu değildi; ne var ki, yanlış bir büyü sonucu, ailenin bütün mutluluğu ve huzuru bu ablaya dayanıyordu.

“Bak, Debby,” dedi Suzy, “annemle babam o yerin bir rehabilitasyon merkezi olmadığını bana söylediler, onun için herkes bu büyük gizi örtbas etmek için yırtınmaktan vazgeçerse, her şey çok daha kolay olacak.”

Asıl, yatak odasına gidip arkadaşıma telefon ederek ona uzun zamandır planladığımız geziye gidemeyeceğimi söylersem her şey daha kolay olacak, diye düşündü Suzy. Annesiyle babasının şu anda ona gereksinmesi vardı ve korku verici bir biçimde, Debby’nin de ona gereksinmesi vardı. Durum gerçekten çok kötüydü… Gözlerinin dolduğunu duyumsadı, çünkü bu geziye gitmeyi çok istiyordu. Ama gözlerini silmeye cesaret edemedi, görebilirlerdi çünkü.

Suzy, annesiyle babasının Debby’le baş başa konuşmak istediklerini anladığı için masadan kalktı. “Affedersiniz, Annette’e telefon etmem gerek.”

“Onlarla gidiyorsun, değil mi?” diye sordu Esther. Suzy’nin ne denli uzun bir zamandır bu “hafta sonu”‘ndan söz ettiğini hatırlamıştı.

“Hayır… bir dahaki sefer giderim.”

“Benim yüzümden mi?” dedi Deborah.

“Yoo-yoo, sadece bu sefer gitmek *istemiyorum.”*

Kötü bir yalandı bu. Deborah’ın, dünyada yaşadığı ikinci günün getirdiği yorgunluğu ve sersemliği taşıyan zihni, Suzy’nin duygularını kavramaya çalıştı. “Onların gelip seni almasını filan mı planlamıştınız?”

Suzy dönüp bunun yanıtını vermek üzere ağzını açmışken, dudağını ısırarak söyleyeceği şeyden vazgeçti ve “Eve pek sık gelmiyorsun. Bu hafta sonunu seninle geçirmek istiyorum,” dedi.

“Bana *annelik etme,* yalnızca *sorumu yanıtla!” dedi* Deborah dünyanın dibine doğru çökerek.

“Hayır!” diye bağırdı Suzy ve dönüp telefona gitti.

“Seni gerçekten çok seviyor,” dedi Esther, “Ailedeki herkes elinden geleni yapıyor –bütün sorunlar halledildi.” Deborah’ın duyduğu tek ses, ondan başka herkese göre ulaşılması kolay bir düzlük olan bir Everest’e tırmanırken duyduğu bitkinlikten solumasıydı. Düşe kalka bu bitimsiz, sarp tepeye tırmanmaya çalışırken, her iyiliğin, her avuncun, bu sevgi dolu işkencecilerin ona yüklediği ve üzerine kurşun külçeleri gibi çöken, ödenecek bir borç olduğunu düşünüyordu. Eşit insanlar arasında, gönül borcu paylaşılan bir şeydi; onun, kendilerini sıradan olarak niteleyen ve yaşamayı başarma konusundaki korkunç güçlerinin ayrımında olmayan bu Titanlar’a duyduğu gönül borcu ise, yalnızca, kendini her zamankinden daha şaşkın, beceriksiz ve yalnız duymasına yol açıyordu.

Deborah yattığında, Esther’la Jacob hastanenin verdiği ilaç azığıyla birlikte, sıkılgan bir tavırla onun yanına geldiler. Deborah ilaçları yutarken, Jacob gözlerini ondan kaçırdı, ama iyi geceler öpücüğünü verirken, şirin bir tavırla, “Burada olmak ne hoş bir şey, değil mi? Burası senin ait olduğun yer,” dedi. Deborah’ın içindeki tümör kıpırdanmaya başladı. Jacob, “Debby, bütün o… o çığlık atan kadınlarla birlikte kalmak zorunda değilsin,” diye ekledi.

“Hangi çığlık atan kadınlar?” diye sordu Deborah. Babasının o güne değin onun hiç fısıltıdan daha yüksek bir ses çıkardığını görüp görmediğini merak etti ve bütün yüreğiyle görmemiş olmasını diledi.

“Şey, hastaneye gittiğimizde… duymuştuk–”

Babasının yüzüne bakmanın verdiği acı, bir gülüşle kayboldu. “Ha anladım –bizim iriyarı, geri zekâlı yaşlı Lucy Martenson olmalı bu. D koğuşunun ön pencerelerinde Tarzancılık oynayarak herkesten öç alır ve ziyaretçilerin ödünü patlatır.”

Hâlâ düşlerine giren o çığlığı atanın, bir insan, Lucy adında bir kadın olabileceği hiç aklına gelmemişti Jacob’ın. Gerçeği anlayınca biraz rahatlamıştı, ama iyi geceler dilerken Deborah’ı sıkıca kucakladı.

Deborah’ın karanlık içindeki odası Yr varlıklarıyla aydınlandı. *Biz senden hiçbir zaman nefret etmedik,* dedi Lactamaeon, güçlükle zapt ettiği atının üzerinde parıltılar saçarak. *Zalimliğimiz seni korumak içindi!* dedi Anterrabae bu ortak ilahiye katılarak. Eliyle de bir demet kıvılcım saçtı.

Kasvetli ve umudun ölmüş olduğu bir dönemde geldik biz, diye seslendi Lactamaeon.

Hem de armağanlarla geldik, dedi Anterrabae. *Başka hiçbir yerde gülemediğin zamanlar, bizim yanımızda gülüyordun.*

Deborah bunun doğru olduğunu biliyordu. Şimdi, zengin renklerle ve gerçekten kokladığı şeylere ait olan somut kokularla dolu bir dünyadan haz aldığı, tümü kendilerine özgü yasalara bağlı olan devinim ve zaman olgularına derin bir sevgiyle bağlandığı halde, Yr’yi bunlarla değiş tokuş etmesinin hakça bir şey olup olmayacağını düşündü. Kuşkusuz, kastettiği Yr, bir-zamanların Yr’siydi; bir kıyamet kargaşası içinde olan ve kraliçesini dipsiz duyumsamazlık kuyularına fırlatıp duran son-zamanların Yr’si değil, yaşamının ilk yıllarındaki o eski krallıktı; bir kartala yaraşır sarp bir kayalığı, uçsuz bucaksız bir göğü, yabanıl atların otladığı yemyeşil bir vadisi olan ve Anterrabae’yle birlikte arkalarından ışık saçarak düştükleri Yr’ydi.

Değişim, Deborah’ın artık iki dünyanın çarpışmasından kaynaklanmış olduğunu bildiği, dehşet dolu uzun bir dönemin ardından Sansür’ün ortaya çıkışıyla başlamıştı. Sansür onu koruyacağına söz vermiş, rahatça gidip gelmesi için iki dünyayı birbirinden ayıracağını, böylece karanlık ve ıssız Yeryüzü’ne yapmacık bir bağlılık gösterirken, Yr’de özgürce yaşayabileceğini söylemişti. Büyük sevinç anlarında, mutluluğu o denli büyük oluyordu ki, ayakları yerden kesilip uçmaya başlıyordu Deborah. Ne yazık ki bu katışıksız, olağanüstü ve sevinç dolu uçuşların süreleri gitgide kısalmış. Sansür her iki dünyayı da bir tiran gibi yönetmeye başlamıştı. Yr hâlâ büyük bir güzellik ve mutluluk kaynağıydı; ancak, güzellik ve mutluluk bu tiranın değişken kaprislerinin boyunduruğundaydı artık.

Şimdi yeniden bir seçim yapması gerekiyordu. Ama bu kez, terazinin dünyanın erdemlerini taşıyan kefesine yeni bir şey katılmıştı – umuttu bu, o küçük, küçücük Belki’ydi. Dünya, özellikle bir yabancı için, hâlâ tehlike ve ihanet dolu bir yerdi. Yatıştırıcı ilaç Deborah’ın duyularını körletmeye başlamıştı, ama uykuya dalana değin, Yr’nin aydınlığı gözlerinin önünden gitmedi.

Suzy ertesi gün ve daha ertesi gün evde kaldı. Akrabalar, Deborah'ın "durum"u konusundaki bilgi derecelerine göre titizlikle gruplandırılmış bir halde, hâlâ onun ziyaretine geliyorlardı. Deborah, Esther'a göstermek üzere, bir tomar resim getirmişti. Esther her zaman onun ilk eleştirmeni olmuştu, şimdi de, kızının yaptığı resimleri art arda gruplar halinde gelen teyzelere, teyzelerin teyzelerine kıvançla gösteriyor, onlar da akrabalara özgü şaşkınlık ve hoşgörüyle dolu bir övünçle resimlere bakıyorlardı. Resimlerde hiç hastane görünümü yoktu, ama bir aynada fotoğraftaki güzel okul arkadaşını inceleyen, süpürge-saçlı, boş-bakışlı, deli bir kadın figürü biçiminde Helene vardı; sonsuz bir uzam içindeki bir Korunak'ta, küçücük figürlerle simgelenen iki hemşirenin yürüyüşe çıkardığı Constantia vardı. Esther bunların ve öteki resimlerin teknik özelliklerini Deborah'a açıklatıyordu. Ziyaretçilerin çoğu, her zaman yaptıkları gibi, abartılı övgüler yağdırarak, giderken onu öperek, Suzy'ye son flörtü konusunda takılarak kendi kendilerini hoşnut ediyorlardı. ("Yo, Selma Teyze, *haftalar* önce çıkmıştım onunla –birlikte bir partiye gittik, o kadar.")

Akşam yemeğinde, Esther Deborah'ın dengeli davranışlarını ve çekiciliğini överken, Deborah Suzy'nin nedense son iki gün boyunca keyifsiz göründüğünü düşünüyordu. Suzy geziye gidip cömert ablasını bu övgülerle baş başa bırakmakta özgürdü, ama gitmemişti. Bunun nedeni gene onun bulaşıcı zehriydi belki de – bilinçli istencin var olmadığını söylediği, ama mantığın ve istencin ötelerindeki derinliklerden hâlâ "Yalan söylüyorlar! Yalan söylüyorlar!" diye fısıldayan ve etkisini yavaş yavaş gösteren Deborahlık zehiriydi.

Deborah o akşam erkenden ilaçlarını alıp yattı. Uykuya doğru sürüklenip giderken, Suzy'yle Esther'ın oturma odasından gelen seslerini duydu. Tartışma sesleriydi bunlar ve keder doluydular. "Tanrım bize yardım et!" dedi Deborah ve uyudu.

"Söylediklerimi duymuyorsun bile," diye inledi Suzy, "çünkü Debby'yle ilgili olmayan hiçbir şeyi duymuyorsun, ama ben de dikkatsiz, kuş beyinli, geri zekâlı biri değilim!"

"Haksızlık ediyorsun," dedi Esther. "Evde yalnızca birkaç gün kalacağı için, biraz fazla telaşa kapılmış gibi görünüyoruz, hepsi bu."

"Ya o mektuplar!" diye bağırdı Suzy, "ya o ziyaretler! Ben de resim yapıyorum; ben de dans ediyorum, geçen yıl kamp eğlenceleri için iki şarkının sözlerini yazdım. Bunlar Debby'nin resimleri kadar 'derinlikli' olmayabilir, ama hiçbir zaman Büyükannem'i durdurup ya da Natalie Teyze'yle Matt Enişte'yi davet edip *benim* yazdığım yeni bir şarkıyı onlara dinletmiyorsun, ya da *benim* söylediğim akıllıca bir şeyi anlatmıyorsun!"

"Anlamıyor musun, sersem kız," dedi Esther neredeyse saldırgan bir tavırla, "böyle bir şeyi yapmam gerekmiyor! Seni övmek, böbürlenmek demektir. Deborah'ı övmekse–bağışlamak–"

Sesleri o denli yüksek çıkıyordu ki, Jacob öfkeyle yatak odasından çıkıp yanlarına geldi ve "Kesin artık! Ölüleri bile ayağa kaldıracaksınız!" diye homurdandı.

Hepsi bu ağızdan kaçan sözü, bunca yıldır kırgınlıklara, tartışmalara kaynaklık eden ve şu anda ilaçlarla uyuşarak uykuya dalmış olan varlığa yönelik bu bilinçsizce yapılmış ama doğru olan imayı anlamıştı. Suçluluk, öfke, sevgi ve umutsuzluk duyguları içinde, yataklarına gittiler.

Ziyaret süresi dolduğunda, Deborah bir bavul dolusu yeni giysiyle birlikte hastaneye döndü.

26.

İlkyaz yeniden geldi ve kış, Korunak'tan, kasabaya giden yollardan çekildi. Deborah, hâlâ dünyanın biçimlerine ve renklerine duyduğu ilk açlık ve sevginin verdiği ivecenlik içinde, resim yeteneğini bir düzine araç-gereç ve biçemle geliştiriyordu. Beceri işliğinde pek fazla gereç yoktu, ama Deborah ne varsa hepsini kullanıyordu: ipek-baskı, taş-baskı, suluboya ve guvaş. Yr ile dünyanın karanlık bölgeleri karşı çıksa da, canı dünyanın bütün oyuncaklarıyla oynamak istiyordu. Yeryüzü'nün törelerine ve insanlarına hiçbir zaman ulaşamayacağını seziyordu, ama maddi şeylere yeniden ve özgürce yaklaşabiliyor, bunun karşılığında büyük ödüller kazanıyordu. Yeni bir hasta, dinini kastederek ona ne olduğunu sorduğunda, "Bir Newtoncu," diye yanıtlarken buldu kendini.

Bu yeni hasta Helene'a çok benziyordu. Deborah, onun anlaşılmazlığının ve ikide bir sanki vurulmuş gibi çığlık atmasının gerisinde, bir doğruluk ve bir güç olduğunu seziyordu. Kızın adı Carmen'di. Babası milyarderdi ve Deborah onun uzun bir süre kalmak üzere D koğuşunu boylamaya mahkûm olduğunu biliyordu. Pek çok kişinin, korkunç bir çıplaklığı örtebilmek için ruh sağlığının son paçavralarını sıkıca tutmaya çalışarak geçirdiği üç aylık "balayı" Carmen için de bitmek üzereydi. Kimileyin, Carmen yanlarından geçerken, Carla'yla Deborah bakışıp gözleriyle, "Bir patlarsa, tavana kadar fışkıracak," diyorlardı.

"Hey, Carmen– hadi A koğuşuna gidip pingpong oynayalım."

"Oynayamam. Öğleden sonra babam beni görmeye gelecek."

"Yanında olmamızı ister misin?" dedi Carla ve Deborah onun yardım teklif ettiğini anladı. Carla'yla ikisi, pek güzel olmasalar bile, şöyle güzelce bir yıkanır, taranıp giyinirlerse, Carmen'in babasıyla B koğuşunun onlardan daha kılıksız-görünüşlü delilerinin arasına girerek koğuş arkadaşlarına bir yardımları dokunabilirdi.

"Hayır," dedi Carmen her zamanki durgun haliyle, "babam anlamaz bunu. Ben yalnızca yapabileceğimi umuyorum… gerektiği şekilde."

"Neyi nasıl yapabileceğini?" diye sordu Deborah.

"Kabul etmeyi… daima. Kayıtsız şartsız… kabul etmeyi."

O gün pazardı ve beceri işliği kapalıydı. Neredeyse her şeye hafta sonlarına özgü bir terk edilmişlik havası sinmişti. Hastanenin güvenli ortamında bile pazar günlerine katlanmak çok zordu. Carla, "dışarda" çalışırken, pazar günlerinin nasıl bir işkence kaynağı olduğunu anlatmıştı ona. Kendisi de, dünyanın pazar günlerini ne denli tehlikeli ve kötücül kıldığını biliyordu. Hafta içi günlerde, Gizleyici'yi bir perde gibi gövdesinin ve zihninin önüne çekebiliyordu; ama pazar günü

kendini Dinlenme ve Özgürlük günü olarak nitelendiriyor ve insanı savunmasız bırakıyordu. Pazar günü, boş zaman, huzur, kutsallık ve sevgi vadediyordu. İnsanların kusursuzluk özleminin bir başka anlatım biçimiydi bu olgu. Ne var ki, pazar günlerinde Gizleyici insanı tam olarak örtemiyordu; pazar günlerinin öğleden sonraları, pazartesi günü yeniden yalanların yinelenmesi ve dış görünüşün kusursuz olması buyruğuyla birlikte gelmeden önce, öteki dünyaları saklamak için verilen çılgınca bir savaşımla geçiyordu.

Deborah'la Carla, ilkyazın bu ilk günlerinin yarı-ılık sisleri içinde aylak aylak gezinerek, kışın patikada bıraktığı yarıklara bakıp vakit geçirmek için uydurdukları hayal kurma oyununu oynadılar. Bu oyunda, dünyayı birçok kez, kısmen ceza olarak, kısmen de gizli, kırılgan bir umudu yansıtarak, yıkıp yeni baştan kuruyorlardı.

"Benim üniversitemde, özel gruplar ya da klikler oluşmasına izin vermeyeceğiz."

"Benim fabrikamda, patronlar nasıl caniler olduklarını anlasınlar diye en sıkıcı işlerde çalışacaklar."

Gelgelelim, en iyi bildikleri yerler hastaneler olduğu için, oyunlarının temeli daha çok, bitip tükenmez hastane kurma, personel ve araç-gereçle donatma ve yönetme hayallerine dayanıyordu. Konuşurlarken, doktorların kaldığı binaların ve öğrenci konutunun epeyce uzağında yürürken buldular kendilerini.

"Pencerelerdeki bütün parmaklıkları çıkarırım," dedi Carla.

Deborah ise pek emin değildi bu konuda. "Önce, hastaların bunu kaldıracak kadar güçlü olması gerek," dedi. "Bazen insan boyun eğmeyeceği bir şeyle savaşmak zorunda kalıyor ve deliliğin güvenli bir şey olduğu bir yere sığınıyor."

"Gel, nöbetçi doktorlarımızı nöbetlerinde iyice çalıştıralım."

"Bütün hastabakıcılarım bir haftalarını hasta olarak geçirecek."

Birden kendilerini son hastane binasının epeyce uzağındaki çayırlıkta buldular.

"Bak nerelere gelmişiz."

"Buraya kadar gelme iznim yok benim," dedi Deborah.

"Benim de yok."

Ama çok keyifliydiler. İkindi yavaş yavaş yerini akşama bırakıyordu. İnce bir yağmur çiselemeye başlamıştı, ama pazar gününe, denetime ve dünyaya karşı giriştikleri bu başkaldırıdan vazgeçmeye ikisinin de gönlü razı olmuyordu. Zevkten sarhoş bir halde, çimenlerin üstüne oturup kendilerini Pazar Tanrısı'nın üzerlerine yağdırdığı yağmura bıraktılar. Gün, alacakaranlığa dönüyordu. Yağmur üşütmeye başlamıştı. Sırılsıklam elbiseleriyle kalkıp hızlı hızlı hastaneye doğru yürümeye başladılar.

En arkadaki binaya yaklaştıkları sırada, 3 numaralı ek binadan çıkıp ana binaya doğru gitmekte

olan Henson'la küçük Cleary'ye yakalandılar.

"Hey, kızlar– gece gezme izniniz var mıydı sizin?"

"Hayır," dedi Carla. "Biz de şimdi içeri giriyorduk."

"Peki öyleyse." Hastabakıcılar, kızların yaklaşmasını beklediler, sonra hemen onların iki yanına geçtiler. Dönüş böyle olmamalıydı; onca özgürlük, kahkaha ve o güzelim yağmurdan sonra bu şekilde dönemezlerdi. Deborah'la Carla birbirlerine baktılar. Gözleri "Hayır" diyordu. Kapıya yaklaştıklarında, hastabakıcılar otomatik olarak kızların çevresini kuşattılar; böylece, yenilmiş bir halde, içeri girdiler. Kapının öte yanında, beklenen an geliverdi. Carla'yla Deborah bunu aynı anda sezdiler ve sanki yaşamları boyunca bu iş için eğitilmişler gibi, birlikte harekete geçtiler. Henson ve Cleary ayrımında olmadan onları salıvermişlerdi. Bu kapının ötesinde bir dizi döner kapı vardı.

Hepsi birlikte bu kapılardan geçerken, Carla'yla Deborah birden, aynı anda gerisin geriye dönüp şaşkınlıkla bakakalan hastabakıcıların yüzlerine kanatları çarptıra çarptıra, aynı kapılardan hızla geçtiler ve böylece, hiçbir engelle karşılaşmadan ön kapıdan dışarıya çıktılar. Koşarlarken, hastaneye bir hastanın kaçtığını bildiren alarm zilinin zırıltısını duydular.

Uzun, çok uzun bir süre, karanlık arka yollarda gülüşerek, solukları kesilinceye değin koştular. Yağmur sağanak halinde üzerlerine yağıyordu, gökyüzünde fırtına habercisi bir bulut hızla deviniyordu. Anterrabae, görkemli bir biçimde şarkı söylüyor, onca yıldır vermediği yeryüzü güzelliklerini anlatıyordu. Deborah'la Carla solukları iyice tıkanıp göğüsleri ağrıyana değin koştular, sonra soğuktan ve özgürlükten titreyerek yavaşladılar. Uzaktan bir ışık göründü. Bir araba geliyordu.

"Bizi aramak için birilerini göndermişler!" dedi Carla soluk soluğa ve birlikte yol kenarındaki bir hendeğe atlayıp arabanın uzaklaşmasını beklediler. Işık yağmurun içinde gözden kaybolduktan sonra, kaçaklar hendekten çıkıp yürüyüşlerini sürdürdüler. Bir yandan da böylesine çevik ve güçlü oldukları için neşeyle gülüyorlardı. Bir süre sonra bir başka araba daha gördüler.

"Gene bizi arayan birileri mi acaba?"

"Böbürlenme, kaçık kız. Herkese açık bir yol bu."

"Yine de biraz tedbirli olsak iyi olur…" ve dönüp yeniden hendeğin içine atladılar.

Soğuktan büzüşmüş ve tedirgin bir halde saklanırken, Deborah ilk kez, niyetlerinin ne olduğunu düşündü. Ne kuru giysileri vardı, ne de paraları. Hiçbir plan yapmamışlardı ve şu anda yaptıklarının daha fazlasını yapmak için de hiçbir istekleri yoktu. Deborah, Furi'nin ona gerçekten yapmak istediği şeyleri yapma konusunda öğrettiklerini hatırlamaya çalıştı ve sırtını toprak duvara dayayıp gerçekte ne istediğini bulmak için düşünmeye başladı. Yanında oturan Carla ayakkabısını sallayıp içine girmiş bir taşı çıkarmaya çalışıyordu. Araba uzaklaşınca, yukarıya tırmanıp yeniden yürümeye başladılar. Çamura batmış halleriyle, ikiz kardeşleri andırıyorlardı.

"Eninde sonunda dönmek zorundayız," dedi Deborah yüksek sesle.

"Elbette," diye yanıtladı Carla." "Yarın doktorumla görüşmem var.

Sadece, başımda beni yöneten, güden biri olmadan, birazcık kendi başıma kalmak zorundaydım, o kadar.”

Deborah karanlıkta gülümsedi. “Tabii. Benim istediğim de buydu.”

Dönüş uzun sürdü. Yürürken zaman zaman şarkılar söyleyip ayaklarının vıcık vıcık olmuş durumdaki ayakkabılarının içinde kaymasına gülüp durdular. Ön taraftaki ana kapıdan geçip B-C-D koğuşlarının olduğu binanın ön kapısından içeri girene değin, “yakalanmadılar”. İçeri girdiklerinde, böyle kolayca sıvışıp keyifli bir halde dönmelerine misilleme yapmak istiyormuş izlenimini veren bir hastabakıcı ordusu, üzerlerine çullanıp onları ayırdı. Deborah yıkanırken iki hastabakıcı başında nöbet tuttu. Bunlar İkinci Gece Vardiyası görevlileriydi; demek ki vakit gece yarısını geçmişti.

“Bu yüzden başın derde girecek şimdi,” dedi hastabakıcılardan biri, üstünlük taslayarak.

“Yukarı… yukarıya gitmek zorunda mı kalacağım?”

“Sen şimdi uslu uslu yıkan, sonra da ilacını alıp doğru yatağına git; bu gece burda kalacaksın,” dedi hastabakıcı. “İkiniz de tecride alınacaksınız.”

Banyodan sonra, Deborah’la gözcüsü, holün sonunda tecrit için ayrılan birkaç küçük odanın bulunduğu yere doğru yürürken, Carla’yla gözcüsünün yanından geçtiler. Deborah’la Carla, hâlâ özgür olan gözleriyle, hastabakıcıların başlarının üzerinden bakışıp birbirlerine göz kırptılar. Daha sonra, Deborah uykuya dalmak üzereyken düşünüyordu: Yaptıkları şeyin bedeli çok ağır olabilirdi. Ama aklına gene o yağmurun kokusu geldi.

B koğuşunun yöneticisi. Dr. Ogden adlı yeni bir doktordu. Deborah bu doktoru henüz tanımıyordu, onun için nasıl biri olduğunu da bilmiyordu. Carla’yı suç ortaklıklarını belirten o göz kırpışından bu yana hiç görmemişti. Tek yapabildiği şey, geçmişteki kaçışlarla ilgili dedikoduları hatırlamaya ve Carla’yla yaptıkları şeye iyi bir gerekçe bulmaya çalışmak oldu. Ertesi sabah saat 11.00’de, bir gözcüyle birlikte aşağıya, yönetim bölümüne gönderildi. Gözcü hastabakıcı Dr. Ogden’ın bürosunun kapısını çaldı.

“Girin.” Deborah içeri girdi ve karşısındaki masada Doktor Halle’nin oturduğunu gördü. Duyduğu şaşkınlık ve sevinç bütün yüzüne yayılmış olmalıydı, çünkü Dr. Halle hafifçe gülümseyip “Doktor Ogden gripten yatıyor, bu yüzden B koğuşunun yöneticiliğini bir süre için ben üstlendim. Görevim, B koğuşunda işlerin düzenli bir biçimde yürümesini sağlamak,” dedi. Sonra arkasına yaslanıp başparmaklarını birbirine sürterek döndürmeye başladı. “Nedir mesele?”

Deborah ona nereye gittiklerini anlattı. Dr. Halle kimi ayrıntıları sormak için iki kez onun sözünü kesti ve Deborah öyküsünü bitirince, “İlk başta, kimden çıktı bu fikir?” diye sordu.

Deborah el yordamıyla bir açıklama bulmaya çalıştı. Yr dilinde, Carla’yla ikisinin kaçışları sırasındaki duygularını anlatacak bir sözcük vardı ve şu anda aklına takıları bu sözcük, zihnini İngilizce üzerinde yoğunlaştırmasını zorlaştırıyordu. Bu sözcüğü. Dr. Halle’nin anlayabilmesi umuduyla, hiç değilse İngilizceye çevirmeye karar verdi. Çeviriye giriştiğinde bocalayınca. Dr. Halle

ona bakıp "İçinden geldiği gibi anlat," dedi.

"Peki…" Deborah normal bir insan gibi konuşabilmek için korkunç bir gereksinme duyduğundan, bir süre duraksadı. "Şey… İnsan benim gibi hantal ve her şeyi yüzüne gözüne bulaştıran biriyse, kendisi gibi olmayan insanları gözünde çok büyütüyor. Benim… Benim… geldiğim yerde, böyle insanlara *atumai* derdik. Bu insanlar, tökezlemelerine yol açacak aşırı tek bir adım bile atmazlar; paket bağladıkları ip hiçbir zaman bir santim bile kısa gelmez. Trafik ışıkları her zaman onlarla uyumludur. Acı, yatağa uzanıp acı çekmeye hazır oldukları zaman ortaya çıkar, şaka da onları güldürmesi uygun olduğu zaman. İşte dün, sadece bir süre için bu *atumai'yi* yaşama gereksinmesi duydum. Carla da böyle bir gereksinme duyuyordu. İkimiz aynı anda duyduk bu gereksinmeyi. Hapşırmadan önce, hapşıracağım diye karar vermezsiniz, birden hapşırıverirsiniz. Herhangi bir fikir ileri süren ya da başı çeken filan yoktu. Öyle, ansızın, kendi başımıza gidiverdik." İkinci kapıyı geçtikten sonra nasıl apansızın geriye döndükleri aklına gelince, yüzünü yeniden bir gülümseme kaplayıp onu ele verdi.

"Eğlenceli oldu mu?" diye sordu Dr. Halle.

"Hem de nasıl!"

"Pekâlâ," dedi Dr. Halle. "Biraz da Carla'yla konuşacağım, senin dışarda beklemeni istiyorum."

Deborah bürodan çıktığında, Carla'nın kapının hemen önünde, tıpkı onun gibi, bir gözcüyle birlikte ve büyük bir korku içinde sırasını beklediğini gördü. Deborah, deneyimli bir hasta, mahkûm, casus ya da rahibeye özgü bir tavırla, belli belirsiz bir biçimde omuzlarını silkti. Carla'nın gözleri bu hareketi hemen yakalamıştı.

Carla içeri girdi. Deborah'a çok uzun gelen bir süre sonra. Carla kapıdan başını uzatıp eliyle Deborah'a işaret etti.

"İçeri gel– ikimizle birden görüşmek istiyor."

Bu kez, bakışanlar gözcüler oldu.

Deborah içerde nasıl bir hava olduğunu sezmeye çalışarak büroya girdi. Dr. Halle'nin çok sert bir görünüşü vardı, ancak Deborah onun gülmemek için kendini zor tuttuğunu anlayınca rahat bir soluk aldı.

"Hastane kurallarını çiğnediniz –sekiz tanesini sanırım," dedi Dr. Halle. "Azarı hak ettiniz. Yaptığınız şey konusunda anlattıklarınız birbirini tutuyor. Eğlenceliydi ama, değil mi? Paylaşılan bir eğlenceydi. Burada çok ender olur bu. Biraz da gurur duyuyorum sizinle…" Sonra yeniden disiplinli bir tavır takındı. "Ayrıcalıklarınızda bir değişiklik yapmak için hiçbir neden göremiyorum. Bu kadar."

Deborah'la Carla bürodan çıkıp kapıyı arkalarından kapadılar. Doktor Halle, döner koltuğunu çevirip pencereden dışarıya baktı. Dışarıda, ağaçlar yeşeriyor, ilkyaz bütün dalları sarıp canlandırıyordu. Bodur ağaçlardan oluşan çit yeşille bezenmişti. Dr. Halle kızların o fırtınalı gecede

şarkılar söyleyip yürüyüşlerini, kendisinin de bir keresinde evden kaçıp çıktığı bir geziyi düşündü, "Bacaksızlar!" diye ansızın haykırdı. Sesinde sabırsızlık, hayranlık ve küçücük bir kıskançlık tohumu vardı.

"Carmen nerde?" diye sordu Carla Deborah'a. "Ona her şeyin yolunda olduğunu söylemek istiyorum. Öğleden sonra aşağıya indiğimizi görmüştü, neler olup bittiğini de duymuştur mutlaka."

"Bilmiyorum, hiç görmedim onu."

Bir hemşireye sordular.

"Carmen eve gitti. Dün gece burdan ayrıldı."

"Ama babası sadece onu görmek için gelmemiş miydi?"

"Evet," dedi hemşire, "ama herhalde planını değiştirdi. Tek bildiğim, babasıyla birlikte dün akşam yedi civarında gittiği." Hemşirenin ses tonu onlara başka soru sormamalarını söylüyordu, onun için sorularını birbirlerine yönelttiler. "Ne olmuş olabilir?"

"Terry, dün Carmen'i gördün mü?"

"Hı-hıh. Gördüm."

"Ne oldu?"

"Kabul etmedi."

Deborah'la Carla, kulaklarında dünyanın aykırılıklarının ve Dr. Halle'nin övgüsünün iç içe dolanarak çınlamasıyla, titreyerek birbirlerine baktılar.

"Benim annemle babam–" dedi Deborah. Annesiyle babasının, onun sevgisinden çok nefretine tanık olduklarını biliyordu, ama burada kalmasına izin vermişlerdi. Hiçbir iyileşme belirtisi olmasa bile, uzun, çok uzun bir süre kalmasına izin vermişlerdi. Hiçbir zaman saygınlıklarını onarmak amacıyla iyileşmesi için zorlamamışlardı onu. Deborah yere baktı, ellerinin, kendi zihnine ileteceği sözcükleri oluşturmak için, heyecanla gene Yr'ye özgü hareketleri yaptığını gördü. Kendi dünyasına çekilip gözlerini her şeye kapamış bir halde olan Carla'ya bakınca, Deborah'ın içinden özel bir şeyler söylemek geldi.

"Sonuçta bana verdikleri özgürlüktü. Carmen'inkiler ona hiç şans tanımadılar, ama benimkiler…"

Ona, bu savaşım olanağını sağlayanın annesiyle babası olduğu geldi Deborah'ın aklına. Onların istediği gelişmeyi başaramadığı an, bu olanağı elinden alabilirlerdi. Oysa, belki de hiçbir zaman onları yüceltmeyecek bir geleceğe olan inançlarını yitirmemişlerdi hiç.

"Carla… korkudan ödümü koparan bir şey olmasa, büyük bir gönül borcu duyardım!"

27.

Ölü gibi solgun bir yüz, buz gibi eller ve içindeki çevik kaplana pek uymayan leylak desenli bir elbiseyle, Helene B koğuşuna çıkageldi. "Olağan" gülümsemesi, bir bubi tuzağını andırırcasına yapmacık görünüyordu. Deborah'la Carla onu gördüklerine sevindiklerini söyleyince, onlara ikiyüzlü ve yalancı olduklarını söyledi. Ama içtenlikli gülümsemesi, yüzeysel gülümsemesinin gerisinden dışarı sızmıştı. Böylece Deborah'la Carla, onun gerçekten kendi gövdesinde yaşadığını anlayıp onun adına sevindiler.

Helene'ı, birtakım ayrıcalıkları alınca beceri işliğine götürdüler. Deborah da onunla birlikte gitti, çünkü işliğin bir buğday tarlası olduğunu ve bu tarladaki avcının apansız patlayan bir tüfeği olduğunu hatırlamıştı. Şiddet dolu geçmişinin söylenceleri hâlâ dillerde dolaşan Helene için bu tüfek bir top etkisi yaratabilirdi.

Carla doktoruyla görüşme saati geldiği için onlardan erken ayrılmıştı ve akşam yemeğinin biraz öncesine değin onu bir daha görmediler. Carla sessizce, Deborah'la Helene'ın ellerinde bir resim defteri ve bigudilerle oturmakta oldukları hole girip onlara doğru yürüdü.

"Deb– Carmen'le ilgili." Deborah'a bir gazete kupürü uzattı. B koğuşunda gazeteye izin yoktu, ama el altından yürütülen yoğun bir alışveriş vardı. Deborah çabucak bir göz attığı kupürü resim defterinin arasına sokuşturdu. Kupürdeki manşette, ÜNLÜ BÎR İŞADAMININ KIZI İNTİHAR ETTÎ, deniyordu. Deborah kupürü kimse görüp baştan sona okumasın diye, defterini sıkıca tutuyordu. Manşetin altında, bir insanın, kulağının içine ateş edince beyninin nasıl dağılabileceğini uzun uzadıya anlatan bir yazı vardı.

"Onu tanıyor musun? Yani tanıyor muydun?" diye sordu Helene. "Burda ne kadar kalmıştı?"

"Ancak karşı çıkmayı öğrenecek kadar," dedi Carla.

"Başarabilirdi," dedi Deborah kesin bir tavırla, ayağa kalkarken.

"Ah, Deb, bundan nasıl emin olabilirsin ki?"

"Biraz bedavadan acı çekme bahanesi yaratmak için olayı kurcalıyorsun, değil mi?" dedi Helene acı sesiyle.

"Başaracaktı demedim, başarabilirdi dedim."

Seslerini duyan başka hastalar da odalarından çıkıp geldiler. Bu konuşmanın neyle ilgili olduğunu hepsi biliyordu ve koğuşta dalgalanıp duran bir gerginlik vardı. Hemşireler, konuşmalarının mı yoksa susmalarının mı doğru olacağını bilemeden, öylece tetikte duruyorlardı. Ve Deborah, koğuştaki genel

ruh halinin, Carmen'in intiharından çok, her hastanın içinde olan sinizmle küçücük ve kör bir savaşım özlemi arasındaki çatışma üzerinde yoğunlaştığını sezmeye başlamıştı.

Deborah kendini o küçük Belki'yi savunurken bulunca şaşırmıştı. Kendi düşüncelerini biliyordu gerçi, ama D koğuşu hastalarından hem daha sağlıklı hem de daha ürkek olan bu kadınlarla konuşup konuşamayacağını kestiremiyordu.

"Ah, Deb, Carmen'in her an gökyüzüne fırlayacak derecede patlayacağını sen kendin söylemiştin," dedi Carla.

Deborah Carla'ya baktı; Carla onun sorun yaratacak ve sonradan geri almasını gerektirecek ya da ikisinin arasında olan ve bütün acıları yatıştıran bir şeyi bozacak birtakım sözler söylemesini engellemeye mi çalışıyordu acaba?

"Carmen başarabilirdi, işte o kadar. Onun yararlı, sağlıklı bir hastalığı vardı."

"Çelişkili ifade diye buna derler!"

"İmkânsız bir şey bu!"

"Hayır, değil –düşünün biraz– doğrudan, yararlı, zorlu bir acı veren ve doktorlara karşı bir normallik-yanıltmacası yaratacak hoş bir görünüş ya da davranışın ardına gizlenmeyen bir hastalık düşünün."

Bütün hole utanç dolu bir sessizlik çöktü; Deborah hiç düşünmeden, Linda'ya, eline geçen her şeyi okuyan ve sözcüklerin içinde gizlenen acıdan hiçbir zaman etkilenmeyeceğini umduğu için, alabildiğine cüretkâr ve savurgan bir biçimde, para saçar gibi tıbbi terim saçan "psikoloji otoritesi"ne bakarken buldu kendini. Bu bakıştan ve tanımdan korkan Linda, öfkeyle karşılık verdi. "Gülünç– sadece kendi savunma sistemini rasyonalize ediyorsun!"

Deborah, düşüncelerini daha iyi bir biçimde dile getirmeye, daha gerçekçi kılmaya çalıştı. "Erkekler Bölümü'ndeki topluluğa bir bakın –hepsi de çok akıllı, 'normal' ve zeki kişiler. Görevliler onları seviyorlar, hatta birer insan olarak seviyorlar, ama işte gene de hurdalar, hem de yıllardır ve hiçbir şey ya da hiç kimse onlara yardım edemiyor. Pek fazla acı çekmiyormuş gibi görünüyorlar, çünkü pek fazla şey hissetmiyorlar. Bir hasta-hastalıktır bu. Yukarda, D koğuşundaki Miss Coral hasta beki, ama hissediyor, savaşıyor ve yaşıyor…" Hastaların yüzündeki öfke ve inançsızlık karşısında, Deborah'ın sesi yavaş yavaş tükenmişti, ama ansızın, o gece D koğuşunda dünyayı görmeye başladığı zaman duyumsadığı sessiz gücü duyumsadı yine. Ancak bu duygu şimdi daha ivedi, daha tutku dolu olarak ortaya çıkmıştı. "Yaşamak savaşmak demektir," dedi Deborah. "İkisi aynı şeydir. Ben hâlâ Carmen başarabilirdi diye düşünüyorum."

Derken, hemşire gelip onları susturdu. Deborah çevresindeki insanların ona yönelik bir öfkeyle kaplanmış olan yüzlerine baktı. Özellikle nazik olan bir konuya parmak basmıştı Deborah. B koğuşunun çok duyarlı olduğu bir konuydu bu; yeterince rol yaparlarsa ve rollerini gerçek kılmaya çalışırlarsa, o yapmacık "iyi-iyi"nin onlara bu zorlu dönemi atlatana değin yardımcı olabileceği biçiminde, umarsızlık dolu bir umuttu söz konusu edilen şey. Dışardaki kabullenilmiş düzene sıkı sıkı

tutunmak da bu denli korkutucu bir şey miydi acaba?

"Ortalığı iyice karıştırmak istiyorsun sen," dedi Carla, yatmaya hazırlanırlarken.

"Benim gibi bir baş belasının nasıl olup da bu yaşa kadar gelebildiğini merak ediyorsun, değil mi?"

"Seni özleyeceğim, Deborah."

Yr'nin uzak bir köşesinde bir top patladı. *"Niye özleyesin ki?"*

"Çünkü bir daha denemek için yarın hastaneden çıkıyorum."

Korku, bir elin tersiyle atılan bir tokat gibi, Deborah'ı hazırlıksız yakalamıştı; ama Furi'den aldığı dersleri iyi bellemişti Deborah. Başını sallarken, kendi kendini sorguladı; Bu korku kendim için mi. Carla için mi? Kendim içinse, ne diye? Bir arkadaşımı yitireceğim diye mi? Dünya uğruna bir arkadaşımı yitireceğim diye mi? Yoksa yakında *ben de* gitmek zorunda kalacağım diye mi?

Bu korku bir bakıma, öteki hastaların onun "yararlı, sağlıklı bir hastalık" tanımı karşısında irkilmelerine neden olan korkunun aynıydı. Deborah pişmanlık duygusu içinde bu tanıma güldü. "Kasabaya giden o iki kilometrelik iğrenç yola dayanmamı sağlayacak kadar etkili olmuştur herhalde, bu terapi," dedi Carla. "Küçük bir odada tıkılıp kalmayacağım bir iş aramaya başlayacağım. Belki de geçen seferki sorun buydu." Sesinde korku ve bezginlik vardı.

"Seni özleyeceğim–" dedi Deborah buruk bir sesle.

"Belki yakında sen de gelebilirsin."

Deborah, "tabii" demeye çabaladı, ama korkusunun, sözlerini başka bir dile çevirebileceğini bildiği için sustu. Yatağına uzandı; korkunun bir sis gibi üzerine çöktüğünü duyumsadı.

Deborah'ın odasında, Carla'nın yerine gelen kız, bir düzine hastanede yatıp mekanik psikiyatrinin neredeyse uzmanı olmuş, kibar, cömert bir kızdı. Belleği harap olmuştu, ama hastalığı olduğu gibi duruyordu. Çılgıncasına, birbirine zıt bir sürü ana-baba yakıştırıyordu kendine. "Her zaman müziksever bir aile oldu…" gibi anlaşılmaz şeyler söylüyordu. "Babam– babam Paderewski, annem Sophie 'Tucker'dır. Onun için böyle hassas ve asabiyim."

Deborah ondan hoşlanmıştı. Bir süre sonra, ailelerden ya da onun annesiyle babasının, yani Greta Garbo ile Will Rogers'ın karı-koca sürtüşmelerinden filan söz etmekten tümüyle vazgeçtiler.

Deborah'ın içinde yeni dünyaya karşı uyanan açlık duygusu, bu dünyayı gitgide daha çok araştırıp keşfetmeye zorluyordu onu. Holde, öğrenci hemşirelerin yakınında oturuyor, beceri işliğinde onların konuşmalarına kulak kabartıyordu. Onları, yaşamları, aileleri, yaşadıkları yerler ve eğitim sürelerini tamamladıktan sonra yapmak istedikleri şeyler konusunda sorguya çekiyordu. Sık sık yaya olarak kasabaya gidip geliyor, kasabanın bütün yollarını öğreniyor, bakıyor, kokluyor, mevsimlerin değişimini izliyordu.

Duyduğu açlık, istenmediği yerlere, kasabanın toplumsal yaşamına bile itiyordu onu. İki kilise korosuna katılmış, ayrıca Metodist rahiple de gençler grubuna katılma konusunu görüşmüştü. Bir yere ait olma çabasının umutsuz bir arayış olduğunu rahip de biliyordu, kendisi de; bu küçük, dar görüşlü topluluk, çok uzun bir süredir hastaneden ve içindeki insanlardan korkuyor, onları alaya alıyordu. Ne var ki, kilise korosunun yorgun, suskun hanımefendileri, yeni-doğmuş bir dünyaperestin, doğuştan gelen haklarını elde etmek için duyduğu tutku dolu açlığın derecesini ölçüp hesaplayamıyorlardı. Onu yok saymalarına karşın, Deborah geliyordu gene de. Onu görünmez kılıyorlardı, ama o gene geliyordu.

Ve sonunda, korku, heyecan, sabırsızlık ve direngen bir istençle, harekete geçip hastaneden çıkma isteminde bulundu Deborah. Hastane mekanizmasının vızır vızır işlemesinin sonucunda beklediği yanıtı aldığı zaman, oda arkadaşının yüzünde gördüğü ifade, Carla'nın ve Carla'dan önce Doris Rivera'nın gidişi karşısında kendi yüzünde de belirmişti herhalde: bir saygı, hayranlık, korku, öfke, kıskançlık ve her şeyden önemlisi, bir gerçeklik-şokunun yarattığı yalnızlık ifadesi.

"Gidip gitmemen benim için önemli değil," dedi oda arkadaşı. "Ben gerçek bir hasta değilim burda, biliyorsun. Yalnızca tezim için araştırma yapıyorum, işimi bitirir bitirmez eşyalarımı toplayıp gideceğim!"

Deborah onunla vedalaşırken de, genç kız sanki daha önce hiç görmediği biriymiş gibi bakıyordu Deborah'a.

Sosyal hizmet görevlisinde, hastanenin ayakta tedavi gören hastalarının kasabada tutabileceği odaların bir listesi vardı. Deborah kulaktan dolma bilgilerinden ve kasabadaki gezintilerinden, bu odaların çoğunun yıkık dökük ve karanlık yerler olduğunu biliyor, bu odalarda yaşayan cüzzamlıların duyduğu utancı paylaşıyordu.

"Birkaç yeni yer var ve içlerinde oturan hiç hasta da yok. Biraz uzaktalar ama –kasabanın öteki yakasında."

Deborah gözlerini kapayıp parmağını rasgele adreslerden birinin üzerine koydu.

"Yasalara göre bildirmemiz–"

"Evet, biliyorum," dedi Deborah ve ansızın, aklına burkulan ayak bileği ve St. Agnes hastanesi ("*Saldırgan* mıdırlar?") gelince ürperdi.

"Benim de seninle gelmem gerekiyor," dedi sosyal hizmet görevlisi. "Kurallar böyle."

Eski evin kapısında durup beklediler; ev sahibi kadın kapıyı açtığında, Deborah dikkatle kadının yüzüne bakmaya başladı. Sosyal hizmet görevlisi onun kim olduğunu anlatırken, bu gözlerde bir sakınganlığın, yüzde bir ret ifadesinin belirmesini bekliyordu. Kadın epeyce yaşlıydı ve zeki birine de benzemiyordu pek. Deborah onun kendisine söylenenleri anlayıp anlamadığını merak etmeye başladı.

Sosyal hizmet görevlisi anlatacaklarını bitirince, kadın eliyle onlara odaların yolunu gösterdi.

“Eh, odayı beğenirsiniz inşallah.”

“Bir akıl hastanesi dedim,” dedi sosyal hizmet görevlisi.

“Haaa?… Şimdi, bu oda daha çok ışık alır, ama öbür oda da banyoya daha yakındır, bakın.”

Sosyal hizmet görevlisi gittikten sonra, ev sahibesi yalnızca, “Bak, lütfen dikkat et, bu tuvaleti tıkama –çok eski ve biraz da aksidir.”

“Ölsem tıkamam, emin olun.”

Deborah’ın sonradan öğrendiğine göre, ev sahibesi Mrs. King kasabanın yabancısıydı, başka bir deyişle, “O Yer”e ilişkin cinli-perili öykülerle yetişmemişti. Pek çok olay ve korkutucu öykü, kasaba halkının birçoğunda korku ve küçümseme duyguları yaratmıştı. Deborah annelerin çocuklarına, bir zamanlar Donanma’da çalışmış olan ve yürürken kendi kendine konuşan “Kaptan”ın yanından uzaklaşmaları için seslendiğine sık sık tanık olmuştu. Kasaba halkı, biraz daha normal biri gibi görünen Deborah’a böylesine korku dolu bir tepki göstermiyordu. Aslında hiçbir tepki göstermiyordu. Deborah kilisedeki koro çalışmalarına, lisedeki dikiş kursuna, hatta bir gençlik gezi kulübüne (Tek Gel Çok Gel) katıldığı halde, öylesine gidip geliyor, yalnızca birileriyle bir dikiş makinasını, bir dua kitabını, bir haritayı paylaşıyor ve “iyi akşamlar” ile “iyi geceler” sözcüklerini duyuyordu, o kadar. Herkes ona çok kibar davranıyordu, o da herkese çok kibar davranıyordu, ama hepsi de yaşamlarıyla onun arasına bir duvar çekmişti.

“Bunun nedeni kasabanın kendisi mi, yoksa benim yüzüm mü acaba?”

“Belki her ikisi de,” dedi Furi. “Bana göre yüzünde bir şey yok ama –belki de insanlarla karşılaştığında, yüzünde belli bir tedirginlik oluşuyordur.”

Deborah’la Dr. Fried o gün esinlenme[24] olmadan çalıştılar –yeni özgürlüklerle geçmiş arasında yeni koşutluklar kurma biçiminde, bir çeşit gündelik zihin çalışması yaptılar.

“Şimdi, yeniden geçmişe bakıp, daha önce sözünü ettiğimiz o karanlığın arasına sızan herhangi bir ışık görüp görmediğini söylemeni istiyorum,” dedi Furi.

Deborah yeniden anılarına gömüldü. Yıkım ve felaketin egemen olduğu ve şimdi bir bütünlüğe ulaşmış gibi görünen o döneme, bir büyü gibi, yer yer incecik gün ışığı demetleri sızıyor, ama tümü de Yr’nin üstün güçlerinin eline geçip yitiyordu. “Evet… evet… görüyorum!” Deborah gülümsedi. “Ara ara o dönemin her gününü hatırlar gibi oluyorum –bir de, yeniden Chicago’ya göçmeden önce oturduğumuz evde geçirdiğimiz yıl var– bir de arkadaşım vardı –nasıl unutabildim bunları!”

“Bir arkadaşın mı vardı?”

“Ben buraya gelene kadar –hem yıkılmış insanlardan biri de değildi, en azından kentin yeniliklerine alıştıktan sonra. İlk başta *nganon’un* haykırdığı bütün öteki insanlar gibiydi –yalnızdı, bir yabancıydı– ama bizim yaşam biçimimizi çabucak öğrendi ve sağlıklı bir insan oldu –yani yıkılmış bir insan değildi!”

“Son yıllarda ondan hiç haber aldın mı?”

“Aa, evet! Üniversiteye gidiyor şimdi –niye daha önce hatırlamadım ben bunu?”

“Çok hasta olduğun sıralarda, bir arkadaşı ya da bir gün ışığı sızıntısını hatırlaman, değişimlere izin vermeyen bir dünyanın görünümünü değiştirmek anlamına gelebilirdi. İnsan, ancak belli bir nedeni varsa dünya üzerinde hak iddia etmekten vazgeçer. Böylesine büyük bir terk kararını almak için her türlü nedenin olması gerekir. Şimdi artık dünyaya geri döndüğün için, karanlığın yanında *başka* nelerin olduğunu hatırlayabiliyorsun. Karanlığın ağır basmasının nedeni, yalnızca, sevmenin ve gerçekliği yaşamanın verdiği ışıktan baskın çıkmasıydı.”

“Ama Yr de güzel ve gerçek, dahası Yr’de sevgi de var.”

“Hastalığının kaynağı, bu dille tanrıların kendileri değil, bunların seni dünyadan uzak tutma güçleri,” dedi Furi.

“Keyfi yerinde olduğu zamanlar Lactamaeon’la birlikte yürümek çok hoş oluyor. Ait olmadığım bir yer olan dikiş kursundan ya da bir yabancı olarak görüldüğüm kilise korosundan ayrıldıktan sonra, gülebilen, güldürebilen ya da güzelleşebilen ve yıldızlara bakarak ezbere şiir okurken insanı ağlatabilen biriyle beraber eve yürümek güzel bir şey.”

“Şimdi onun kendi kendine uydurduğun biri olduğunu –onu kendi mizah duyunla, kendi güzelliğinle yarattığını biliyorsun artık, değil mi?” dedi Furi sevecen bir tavırla.

“Evet– artık biliyorum.” Çok acı veren bir kabullenme olmuştu bu.

“Bu gerçeği ne zaman görebildin?”

“Yani tam olarak mı?”

Furi başını salladı.

“Şey, belki de bu gerçeği güvenli bir uzaklıkta olduğu sıralarda da kısmen görüyordum hep. Ama uzun bir süredir bana gitgide yaklaşıyor galiba. Geçen hafta, bir gün Idat ve Anterrabae’yle gizlice gülüşüyorduk. Horace’ın bir şiirinden bir koro şarkısı bestelemişlerdi, onlar bu şarkıyı söylerken. *Benim baştan sona ezbere bildiğim şiirlerden biri bu,* dedim. Anterrabae de *Tabii ya!* dedi. Sonra şakalaşmaya başladık –hani birine takılırken aynı zamanda da onu üzersiniz– işte o türde bir şakalaşmaydı bu. Ben *Bana matematik öğretin,* dedim. Güldüler, ama sonunda benim bilgi düzeyimi aşamayacaklarını itiraf ettiler. Sonra gülerek ama acı da vererek birbirimizi kızdırmaya başladık. Anterrabae’ye, *Şu içinde yanıp durduğun ateş, benim ateşim mi?* diye sordum, o, *Bu yakıta değdi değil mi bu ateşi* dedi. Ben, *Bu ateş ışık mı veriyor, ısı mı?* dedim. O, *Yaşamının yıllarını veriyor,* dedi. Ben de. *Hepsini mi? Sonsuzluğa kadar mı? Çok karışık bir ülke senin ülken,* dedim.”

“Koro’yu kendi zihninin bir eleştiri aracı olarak mı görüyorsun şimdi?”

“Nedense onların gerçek olmasından korkuyorum, hâlâ korkuyorum. Dilediğim zaman onları aklımdan çıkarabilsem harika olurdu.”

Furi Deborah'a, Koro'nun ona ne denli acımasız davrandığını ve tanrıların da nasıl uzun, çok uzun bir süredir, gerçek güzellikten yoksun olduklarını hatırlattı. Ancak şimdi, Deborah onlara karşı savaşım vermeye kalkışınca, esprilerle, şiirlerle ortaya çıkıp onun gönlünü çelmeye çalışıyorlardı; sevimli bir hayaletle savaşmak daha zor bir şeydi çünkü.

Işığın anısı hâlâ Deborah'ın belleğinde dururken, Furi, "Ya şu senin yeni arkadaşın Carla nasıl? Onunla ara sıra görüşüyor musun hâlâ" dedi. Ve Deborah, Carla'yla aralarında geçen garip bir olayı Furi'ye anlatmaya başladı.

Carla'yı son zamanlarda pek sık görmüyordu, ama birlikte oldukları zaman aralarında özel bir yakınlık oluşuyordu. İkisi dünyanın her yerinde dost olabilirdi, ama birlikte hasta oldukları, aynı yerde ve aynı dönemde hastalıklarına karşı savaş verdikleri için, dostluklarına ivedi bir yaşam ve savaşım ruhu da katılmıştı. Carla gündüzleri bir laboratuvarda teknisyenlik yapıyor, akşamları da, ömrünün beş yılını geçirdiği üç hastanenin parmaklıklı pençelerinin uzağından geçip giden yeni teknikleri öğrenmeye çalışıyordu.

Deborah ve Carla, geçmişlerindeki pek çok olayı, çoğu korkularını ve bütün zayıf, kırılgan umutlarını paylaşmışlardı. Gelgelelim, yıllardır Deborah ne zaman resim sanatından ya da üzerinde çalıştığı bir şeyden söz edecek olsa. Carla anlaşılmaz ve garip bir biçimde değişiyordu. Yüzüne neredeyse belli belirsiz bir katılık yerleşiyor ve soğuk davranmaya başlıyordu. Bu, tutarsız bir biçimde dalgalanan duyguların ve şiddetin egemen olduğu, her türlü duyum ve algının insanı yanılttığı bir dünyaya özgü örtük bir duygu biçimi olduğu için, Deborah hasta oldukları dönemde bunu ayrımsayamamıştı. Ancak, dünyanın yeterince saydamlaştığı bir gün, sanatından her söz edişinde, arkadaşının ondan uzaklaştığının ayrımına varmıştı. Deneyim ve gerçekliği yaşamak için yeni yeni duymaya başladıkları isteğin yanı sıra, bu tuhaf yabancılık da belirgin bir biçimde varlığını sürdürmekte direniyordu. Deborah Carla'nın onun çalışmalarına baktığını hatırlamıyordu hiç, ama D koğuşunda sağdan soldan kâğıt topladıkları günlerde, resim yaptığı kimi kâğıt parçalarını bir yerlerde görmüştü mutlaka. Büyük bir olasılıkla Carla gördüklerini beğenmemiş, onun arkadaşı olduğu için de suçluluk duymuş ve bu yüzden de öfkeye kapılmıştı. Onun için, Deborah Carla'yı esirgeyip onu sanatın iniş ve çıkışlarından uzak tutmaya karar vermişti. Yeni dünyada paylaşabilecekleri o denli çok şey vardı ki, aralayabildikleri pencerenin verdiği görünümleri hiç kaçırmıyorlardı.

Bir önceki cumartesi gecesi, Deborah uykuya daldığında, Carla'ya pansiyondaki yeni kiracıdan ve ev sahibesinin damadından söz edeceği anı iple çekiyordu. O gece bir düş görmüştü.

Düşünde, kış mevsimiydi ve geceydi. Gökyüzü koyu bir lacivert renkteydi: yıldızlar donmuş durumdaydı, onun için ölgün ışıltılar saçıyorlardı. Bembeyaz, rüzgârlı tepelerde kar yığınlarının gölgeleri uzanıyordu. Deborah yıldız-ışıltısını, kar-ışıltısını ve kendi gözlerindeki donmuş gözyaşı-ışıltısını seyrederek kar tabakasının üzerinde yürüyordu. Boğuk bir ses, Deborah'a, "Yıldızların ışıkları olduğu gibi, sesleri de olduğunu biliyorsun, değil mi?" diyordu. Deborah kulak kabartınca, yıldızların bir ninni söylediğini duyuyordu. Sesler öylesine güzel bir uyum içindeydi ki, Deborah ağlamaya başlıyordu.

Ses, "Oraya bak," diyordu.

Deborah da ufka doğru bakıyordu. "Bak, bu bir eğmeç, bir eğri," diyordu ses. "Bu gece bir

karanlık eğrisi ve ötesindeki uzam da tek tek her insanın doğumdan ölüme doğru uzanan yaşam eğrilerinin oluşturduğu bir insanlık tarihi eğrisi. Bütün bu yaşam eğrilerinin doruk noktaları, tarihin ve sonuçta insanlığın eğrisini belirliyor."

"Kendi eğrimin nasıl olacağını öğrenebilir miyim?" diye sese yalvarıyordu Deborah. "Çağımızın eğrisinde ben de yer alacak mıyım?"

"Sana senin eğrini gösteremem," diyordu ses, "ama Carla'nınkini gösterebilirim. Şurayı kaz, karın dibine kadar. Orada, gömülü ve donmuş durumda –Derin kaz."

Deborah karı elleriyle küremeye başlıyordu. Kar ellerini donduruyordu, ama sonunda bir kurtuluş olacakmış gibi, var gücüyle çabalıyordu. Sonunda eline bir şey geliyor ve o şeyi gömülü olduğu yerden çekip çıkarıyordu. Uzun, yüksek ve kesintisiz bir eğrisi olan kalın ve çok sert bir kemik parçasıydı bu.

"Carla'nın yaşamı mı bu?" diye soruyordu Deborah. "Onun yaratıcılığı mı?"

"Gömülü ve donmuş durumda olsa bile, yaratıcılık onun kemiğine, iliğine işlemiş." Ses bir an duraklayıp ardından, "Katıksız bir kemik bu –katıksız, üç boyutlu bir kemik!" diyordu.

Deborah resim yeteneğinin zamanla alacağı biçimi söylemesi için yeniden sese yalvarmak istiyor, ama düş silikleşmeye başlıyordu; yıldızların sesleri zayıflıyor, sonunda tümden yok oluyordu.

Ertesi sabah, Deborah hâlâ gördüğü düşün etkisi altındaydı; öyle ki. Carla geldiğinde, aylak aylak oturup konuşurlarken, aklı hep başka yerlerde gibiydi. Işıltılı yıldız kümesi hâlâ gözlerinin önündeydi ve elleriyle o yumuşak kıvrımlı kemiği hâlâ sıkıca tutuyordu.

"Kızma lütfen," deyip Carla'ya düşünü anlatmıştı. Eğri şeyi çıkarmak için karı kazdığı bölüme geldiğinde. Carla da onunla birlikte düşün etkisine kaptırmıştı kendini. Deborah gömülü şeyi çıkarırken. Carla "Ne olduğunu görebiliyor musun? Nasıl bir şey?" demişti. Deborah ne zaman sanki kemiği kaplayan karı temizliyormuş gibi bir hareket yapsa, o da hafifçe kıpırdanmıştı. Deborah bulduğu cismi betimleyip sesin söylediklerini anlattığında. Carla ağlamaya başlamıştı.

"Sence doğru mu bu– gerçekten doğru olduğunu düşünüyor musun bunun?"

"Sana her şeyi olduğu gibi anlattım."

"Uydurmuyorsun değil mi –yani aynen böyle gördün–"

"Evet."

Carla gözlerini silip, "Sadece bir düş bu, senin düşün…" demişti.

"Ne olursa olsun, gerçek bir şey bu."

"Hiçbir zaman ulaşamayacağım bir şey…" demişti Carla düşünceli düşünceli, "…itiraf edemeyeceğim bir özlem."

Deborah sözlerini bitirdiğinde, Furi, "Resim yeteneğini hiçbir zaman ciddiye almadın, değil mi?" dedi, "Koğuş raporlarında sürekli senin her türlü zorluğa ve kısıtlamaya karşın resim yapmayı nasıl başardığını okuyordum. En hasta olduğun dönemde bile büyük bir yeteneğin vardı ve şimdi, kendilerini durmadan geliştirmelerini sağlayacak bir yaratıcılığın çağrısını duyma şansına sahip olmayan insanlarla kurduğun ilişkilerde neler olabileceğini görüyorsun. Sağlıklı bir arkadaşlığı unutkanlığa gömmek zorunda kaldın ve gün ışığı görebildiğin anları da belleğinden silip attın. Bence, bu düşün sana bir başka sevinç kaynağının varlığını da hatırlatmış olması gerekir: Carla'yı anlamandır bu. Seni azıcık da olsa kıskanan pek çok insan olabilir – evet, evet, biliyorum, şu eski 'şanslı kız' meselesi gibi geliyor bu, ama öyle değil. Bir sürü insanın sahip olmak için pek çok şey vereceği şu büyük, verimli yeteneğinin değerini anlamıyordun hiç. Belki de bu düş sayesinde, bu gerçeğin bilincine varmaya başladın biraz. Dünyanın çağasının bir parçası bu düş."

Deborah, Furi'nin onu tanımlamasını dinlerken, hiç de lanetli, yıkılmış bir yaşam tanımı gibi gelmemişti bu tanım. Furi'yle birlikte, eski bir Yr yakarışını andılar: *Hiç değişmeden, uykuda, sessizlikte,* nganon *haykırıp çağırır.* Lanetli insanlara yönelik gizli bir haykırıştı bu ve böyle insanların yıkımında Deborah'ı bir araç olarak kullanıp onu suç ortağı yapmıştı. Bu dehşet verici durum ortadan kalkmış gibiydi şimdi. Onun, hastalık bulaştırmadan herhangi bir şeye dokunması olanaklı mıydı acaba? Zehirlemeden sevmesi, zarar vermeden tanık olması olanaklı mıydı? Bir arkadaşının iliklerinde duyduğu temel bir gereksinmesine tanıklık edebilir miydi?

28.

Deborah sonraki ayları yalnızca kalem ve mürekkeple bir dizi resim yaparak ve Dr. Fried'le sürdürdüğü yoğun ve bunaltıcı seanslarda geçmişi ayrıştırarak geçirdi. Dünya biçim, boyut ve renk kazanmaya başladıkça, koro çalışmalarını ve dikiş kursunu, umutlarına temel olamayacak kadar kırılgan bir platform olarak görmeye başlamıştı. Ne denli sevimli, aklı başında ve uyumlu olursa olsun, görünmez ve duyulmaz bir varlık olmanın ötesine geçemiyordu bir türlü. Metodistlerin ayin zamanlarını. Hanımlar Mihrabı Kulübü'nün kimi dedikodularını bilse de, bu yerlerdeki bütün davranışlarına aynı biçimde karşılık verdiği, kibar ama kapanık yüzlerin bir santim gerisine bile erişemiyordu. Bir pazar ayininde, başım John Stainer'ın "Yedi Kez Amin" adlı metninden kaldırıp kilisedeki topluluğa baktı ve bu insanlar Tanrı'nın onlara bağışladığı şeyler için hiç şükrediyor mu acaba, diye düşündü: zihinlerindeki ışık için, dostlar için, doğa yasalarına tepki olarak duyuları soğuk ve acı için, bu yasaları beklenti edinecek kadar derinlemesine kavrama yetisi için, görkemli bir ritim içinde birbirini izleyen gündüz ve gece için, yükseklere sıçrayan kıvılcımlar için, dostlar için… Yaşamlarının ne denli güzel, ne denli imrendirici olduğunu biliyor muydu bu insanlar acaba? Boş zamanlarında yürüttüğü bir iki uğraşın, onun yeni doğmuş bir gerçekliğe yönelik kırılgan "evet"ini sınaması ya da uygulaması için çok az olanak sağlayacağını gitgide daha çok aklı kesiyordu Deborah'ın.

Latince ve azıcık da Yunanca biliyordu gerçi, ama liseyi bitirmemişti ve belleğindeki lise anıları neredeyse dört yıl öncesine uzanıyordu artık –ara sıra, yabancı bir yerden çıkagelen bir ziyaretçinin anılarıydı bunlar sanki. Deborah kasaba gazetelerine göz attığında, dünyaya ve dünyanın gereklerine ilişkin bilgilerinin yetersizliği karşısında şaşırıyordu. Hiçbir iş, hatta en sıradan olanı bile ona açık değildi. Kasaba küçük ve dural bir yerdi; garsonluk ya da tuhafiye mağazasında tezgâhtarlık gibi işlere akın akın başvuran yığınla insan olmayacağı kesindi; fazla zekâ gerektirmiyordu bu işler; ne var ki, Deborah'ın bu işler için bile gerekli nitelikte olmasını sağlayacak düzeyde bir öğrenimi yoktu.

Deborah bir süre hastaneden bu konuda hiçbir yardım görmedi. Psikiyatrların kendileri de kasabanın yabancısıydı, dahası bir iş için nitelikli ya da niteliksiz olmak gibi kaygılardan yıllar boyu uzak kalmışlardı. Dr. Fried incelikli bir biçimde, bunun belki de Deborah'ın kendi başına halletmesi gereken bir sorun olduğunu ima etmişti. Ayakta tedavi gören hastalar bölümünün yöneticisi de, aşağı yukarı aynı karşılığı verdikten sonra, bu konuyla ilgileneceğini söyleyip kestirip atmıştı. Ancak, iki hafta sonra Deborah'ı yeniden bürosuna çağırdığında, adam biraz şaşkın görünüyordu.

"Çeşitli kişilerle görüştüm," dedi yönetici, "ve öyle görünüyor ki, bir işe girebilmek için lise mezunu olman şart." Deborah'ın yüzünde beliren dehşeti görünce, "Şey… bir süre düşün bu konuyu," dedi.

Yönetici, Deborah'ın o gün gidip kasabanın lisesine baktığını bilmiyordu. Kasabanın ta öteki ucunda, ansızın insanın karşısına çıkan, koca koca binalardan oluşmuş bir okuldu bu. Taş yığınları, iri

cüssesi yüzünden uçamayan bir moa gibi, yere çakılı duruyordu. Deborah işte bu okulun öğrencilerinden biri olmak zorunda kalacaktı belki de. Yıllar önce, buna benzer bir okula almışlardı onu. Hiç kuşkusuz bir hastalık yıllardır içinde yavaş yavaş kök salmaktaydı. Ama en son ve en korkunç aşamaları –yitirdiği günleri, ansızın Yr'nin karanlıklarına düştüğü anları– hep bu okuldakine benzer koridorlarda, bu okulda göreceği yüzlere benzer yüzler arasında gezinirken yaşamıştı. Çevresindekilerle aynı özü paylaşıyormuş gibi davranmaktan vazgeçmesinden önceki savaşımı gelmişti aklına. Yine, tutsak olmasına yol açan ve hiç tedavi edilmemiş yaralar taşıyan, için için ölen, Özdeşlik'in çıldırtıcı-baskısını ayrımsayamayan ve gizlice Anterrabae'nin, Sansür'ün, Koro'nun ve Kuyu'nun hem yurttaşı hem de tutsağı olan o gizemli Japon'u düşünmüştü.

Onu tutsak alanlarla uzlaşmış olsa bile, Benzerlik'e uyma –neye mal olursa olsun, bir ait olma tablosu oluşturma– isteğini yitirmişti artık. Bu girişimin neye mal olacağını biliyordu şimdi; sınıf arkadaşlarının ondan üç ışık yılı uzakta ve üç yaş küçük olacağı, gerginlik ve korku içindeki bir kasabada, dünyasının olsa olsa bir çorak ülke olacağını biliyordu. Artık Yr'ye ait olmasa da, bir zamanlar acı içinde günbegün farklılık olgusuna sığınmasına yol açan Yeryüzü'yle arasındaki korkunç yabancılık sürüp gidecekti. Yr olsun olmasın, böyle öğrencilerin arasına karışmak için, okul baloları, klikler, bigudiler ve sınıf rozetleri için çok geçti. Deborah, "ait olmanın özel söylemi"nden bıkmıştı artık.

"On dokuz yaşındayım," demişti bina yığınına. "Çok geç artık." Sonra da, hem gerçek hem de gerçek dışı olan bir ayrılığın her kilometresinde esen Yr rüzgârında titreye titreye geri dönmüştü.

"O neşeli lise günlerine dönemem artık," dedi yöneticiye, "spor salonunda voleybol oynayıp okul danslarında zıp zıp zıplayamam artık."

"Ama elinde bir diploma olmadıkça…"

"Non omnia possumus omnes"[25] dedi Deborah. Ve yöneticiye bu sözün Vergilius'a ait olduğunu hatırlattı; ama adamın söylediğinin doğru olduğunu biliyordu.

"Yapabileceğin şeylerin bir listesini çıkarsana!" dedi yönetici. Deborah, bunun bir iş yapıyormuş gibi görünme, "yararlı bir şey yapma" çabası olduğunu anlamıştı; bunun, el çabukluğuyla çıkmaz sokak tabelalarının yerlerini değiştirmekten başka bir şey olmadığını sezmişti. Yönetici bu işten yakasını sıyırmak istiyordu; iş dünyası, geçim sorunları gibi konularla başının ağrıtılmasını istemiyordu. Deborah bunu sezince, anlayışlı davranma isteğini duyarak, ona itaat etmeye ve dediğini yapmaya karar verdi. Sözcüklerin birinde, gizli bir seçim olanağı, bir yetenek ya da gerçekten işe yarayabilecek bir şey keşfedebilirdi belki. İşte o küçük Belki yine ortaya çıkmış, küçücük bir kıvılcımı zorlu bir ateşe dönüştürmeye başlamıştı.

Deborah pansiyondaki odasına dönüp küçük masasının başına geçti ve bir kâğıdın ortasına cetvelle bir çizgi çekti; çizginin sol yanına BİLDİĞİ ŞEYLER, sağ yanma da YAPABİLECEĞİ İŞLER yazdı.

BİLDİĞİ ŞEYLER

1. Bisiklete binebiliyor

YAPABİLECEĞİ İŞLER

Postacılık

2. Hamlet'i baştan sona ezbere biliyor

Okulda Hamlet oynayan çocuklara özel öğretmenlik

3. Ölü gibi uyurken, her an bütün zihinsel yetileri çalışır durumda uyanabiliyor

Gece bekçiliği

4. Müthiş bir müstehcen sözcük dağarcığı var

Dil danışmanlığı

5. Biraz Yunanca biliyor

(Yeterli düzeyde değil)

6. Biraz Latince biliyor

Okulda Latince okuyan çocuklara özel öğretmenlik

7. Katılaşma eğilimi var

Profesyonel katillik

8. 10 yıllık ressam

Bir dahi değil –ticari açıdan pek işe yaramaz

9. Pek çok akıl hastalığı türünü oluşturan öğeleri biliyor; bunları özgününe bakıp gerçeğe uygun biçimde taklit edebiliyor

Oyunculuk (çok tehlikeli)

10. Sigara içmiyor

Şarap tadıcılığı

Deborah, 4., 5., 7. ve 9. şıkları çıkararak listeyi yeni baştan yazdı. Özellikle "Profesyonel katillik" bölümünü çıkarmak zorunda kalışına yeriniyordu. Kasları hiç de uyumlu biçimde çalışmayan, çarpık çurpuk, hantal bir insan olduğunu ayrımsamıştı; oysa profesyonel katillerin sırım gibi ve zarif olması gerekiyordu. Deborah *atumai'den* o denli yoksundu ki, kurbanlarının hep yanlış yöne doğru düşeceğini biliyordu. Ve gözünün önünde kendini yüz elli kiloluk eski bir güreşçinin gövdesinin altından çıkmaya çalışırken canlandırınca, 7. şıkkın daha baştan kaybedilmiş bir dava

olduğunu anlamıştı.

Ertesi gün, Deborah listeyi yöneticiye götürdü, ama onun listeyi okumasını beklemeden dışarıya çıktı. Anterrabae bile, hem kraliçesi hem de kurbanı olan bu kişinin ortaya bu denli az beceri koyabilmesinden utanç duyuyordu. Koro ise, bir yengi sarhoşluğu içinde böbürlenip duruyordu. Dünyanın sunduğu seçenekler korku veriyordu Deborah'a. Olası gelecek biçimleri, yönetim bölümünden çıkınca yürümeye başladığı şu koridor gibi önüne serilmişti: her üç metrede bir, özenle etiketlenmiş –tümü de kapalı– kapıları olan uzun bir yoldu bu.

"Aa, Miss Blau," diyen bir ses duydu arkasında. Seslenen, sosyal hizmet görevlilerinden biriydi. (Şimdi ne var? diye düşündü Deborah. Bana oda bulundu, onun için bir başka oda-avcısına gereksinmem yok; ötekinin avcılığım iptal edecek biri değilse bu tabii.) "Doktor Oster senin liseye gideceğinden söz etti bana." (Dünyanın kilit-adım-kilit döngüsü gene başlamıştı işte; onun gene Juggernaut'un altına girmesini kararlaştırmışlardı demek.) Yanmaya başlayan tümörün kızıllığı yukarı doğru yayıldı ve sonunda Deborah'ın gözleri bu acıyla alev alev yanmaya başladı.

"Niye hemen aklıma gelmedi bu," diyordu sosyal hizmet görevlisi. "Kentte seni hazırlayabilecek bir yer var."

"Neye hazırlayabilecek?" dedi Deborah.

"Sınavlara."

"Ne sınavlarına?"

"Ne olacak, dışardan lise bitirme sınavlarına. Daha önce de söylediğim gibi, en uygun çözüm yolu bu gibi görünüyor…" Sosyal hizmet görevlisi soran gözlerle Deborah'a bakıyordu. Deborah ona, kızıl bir perdenin gerisinden herhangi bir şeyi duymanın olanaksız olduğunu, verdiği bu haberin yüzündeki kanın çekilmesine yol açtığını ve onu rahatlattığı gibi, içindeki baskı kaynağında değişim "eğrileri" yarattığını da söyleme isteğini duydu.

"Kasaba lisesine gitmem gerekmeyecek mi yani?"

"Hayır, dediğim gibi, kentte özel ders veren bir okul var–"

"Seçim yapabilirim demek ki, öyle mi?"

"Onlarla seçenekleri konuşabilirsin-–"

"Randevu almak gerekiyor mu?"

"Şey, sen hâlâ gözetimde…"

"Siz bir randevu alabilir misiniz?"

"Evet, alabilirim."

“Peki, ne söylediklerini bana anlatır mısınız?”

Sosyal hizmet görevlisi anlatacağını söyleyip gitti. Deborah yere oturup kadının uzaklaşmasını izledi. Kızıllığın acısı hafiflemeye başlamıştı, ama içindeki ürkü bir türlü çekip gitmiyordu. *Yüreğinin sesini dinle,* dedi Anterrabae, yanı başına düşerek. Deborah’ın kulağına rüzgârla çarpan mandalsız bir kapı gibi apansız çarpıvermişti bu söz.

Ne oluyor? Ne oluyor? diye seslendi Yr’ye. *Gerçek bir varlıktım ben, hem de tam burada, hem de biraz önce!* Gözleri ona oyun oynamaya, görüntüleri çarpıtmaya başlamıştı; ağzından çıkan Yrece sözcükler de garip bir biçime girmişti; sanki Yrece bile gizli bir şifreye dönüşmüştü. *Neden? Neden böyle bir şey oluyor?*

Sorusu dünyanın sessizliğini bölmüştü. Yanına birilerinin geldiğini sezdi, belki de bürosundan çıkıp gelen Doktor Oster’dı bu. Ne var ki, gözleri gibi kulakları da her şeyi çarpıtıyordu. Sendeleyip birine çarpınca, “Duyular karmakarışık!” diye haykırdı.

“Saldırganlaşacak mı acaba?” (ya da buna benzer bir şey duydu sisin ötesinden; bıkkınlık ve tedirginlik vardı bu soruda). Deborah, bir yanardağ için şiddetin bir doğa yasası olduğunu söyleyerek yanıt vermeye başladı, ama iletişim kurma yetisini tümüyle yitirmişti artık. İki yanındaki bulanık görünümlü birtakım eller, onu tutup sürükleyerek çelik hasta-asansörüne soktu ve yeniden yukarıya, D koğuşuna çıkardı –her şey sil baştan olmuştu.

Kendine geldiğinde –yeniden, yeni baştan, sarılıp sarmalanmış, sıkıca bağlanmıştı– tulumun içinde boylu boyunca yatan gövdesine bakıp güldü.

“Şimdi biliyorum artık, ey değişen, düşen tanrılar. Şimdi biliyorum artık, ey hüzünlü tanrı Lactamaeon. Şimdi Carla’yla Doris Rivera’nın neden öyle bitip tükendiğini biliyorum!” Sert, acıtıcı kahkahası, boğazını parçalamıştı sanki.

Bir süre sonra, Quentin Dobshansky, Deborah’ın nabzına bakmaya geldi.

“Merhaba…” dedi Quentin, neşeli mi yoksa ciddi mi görünmesi gerektiğini kestirmeye çalışarak, “…tulum işe yarıyor mu?”

“Eh, görebiliyorum gene,” dedi Deborah, “duyabiliyorum, konuşabiliyorum.” Quentin’in yüzüne baktı. “Hâlâ arkadaş mıyız?”

“Elbette! “ dedi Quentin tedirgin bir tavırla.

“O halde yüzünün ifadesiyle oynama, Quentin. Rahat bırak yüzünü.”

Quentin yüzünü doğal haline bırakınca, düş kırıklığı ortaya çıktı. “Sadece… şey, senin dışarda olduğunu ve yaşamaya başladığını düşünmek hoşuma gidiyordu, o kadar.”

Quentin bir kaygının acısını duymaya başlamıştı, çünkü çok iyi duygular beslediği bu insan, bir deliydi (doktorlar ona böyle kişilere akıl hastası demesini söylemiş olsa bile) ve yanlış şeyler söylerse onu daha da delirtebilirdi. Doktorlar ve okuduğu bütün kitaplar ona kesin ifadeler

kullanmamasını, tartışmamasını ve duygularını belli etmemesini, neşeli ve yardımsever olmasını söylüyordu. Bütün bu öğütlere karşın, Deborah'ı etkileyip yüreklendirebileceğini de biliyordu. Bu düşünceden yola çıkarak onu etkilemeyi denemiş, bu girişimi, içinde ona karşı bir yakınlık duygusu uyandırmış ve böyle bir şeyi duymayı başarması da gözünde Deborah'ı bir insan yapmıştı. Deborah çirkin, dağınık saçlı, kaba saba bir kızdı, ama dış görünüşü yüzünden ona da çok gülmüşlerdi bir zamanlar. Şu anda Deborah'ın göründüğü gibi, o da yenilgiye uğramıştı. Bir kazada, her yanı parçalanmış bir halde yolun ortasında serilip kalmıştı; yanı başında da babası yatıyordu. Yardımına koşan kişiler, tıpkı Deborah'ın şu andaki sarılıp sarmalanmış hali gibi, onu da bir battaniyeyle sıkıca sarıp sarmalayarak hastaneye götürmüşlerdi. Quentin o yolculuğu hatırladı. Acıdan önce, acıdan daha kötü bir şey duymuştu: her yanının –hem gövdesinin hem ruhunun– ezilip pelte gibi olduğu biçiminde, korkunç bir duyguydu bu. Ve bu duygu, tekerlek jantlarının dönüş ritmiyle, tekrar tekrar kulağına fısıldayıp durmuştu: parçalanmış-ezilmiş, parçalanmış-ezilmiş. Daha sonra duyduğu acıdan tuhaf bir övünç de duymuştu. Babasının ölümü geride katıksız, bitimsiz bir üzünç bırakmıştı; kırık kaburgalar, her soluk alıp verişi, ölüm olasılığının yarattığı bir zevk duyumuna, sağ kalmış olmanın verdiği bir acıya dönüştürmüştü. Şimdi Deborah'a bakarken, beyninin içinde tekerlek jantlarının dönüşünü duyuyordu gene: parçalanmış-ezilmiş, parçalanmış-ezilmiş. Şu anda Deborah da aynı duygular içindeydi herhalde.

"İçecek bir şey ister misin?"

"Hayır, teşekkür ederim."

Acı çekerek, birbirlerinden çekinerek, Quentin düş kırıklığının, Deborah da korkusunun derecesinin karşısındaki kişi tarafından iyice anlaşılmasını bekleyerek, öylece bakıştılar. Ansızın, arkadaşı olan Quentin Dobshansky'nin bir erkek –cinselliği olan bir erkek– onun varlığındaki boşluğun yankı-alanlarına bir tutku çığlığı gönderen, tutkulu bir erkek olduğu geldi Deborah'ın aklına. Deborah içindeki bu boşluğun ayrımına ancak şimdi varmıştı. Ve bu boşluğu keşfettiği an, açlığı da keşfetmişti. Derin ve yeğin bir açlıktı bu; yıllarca gecikmiş ve daha önce hiç ölçülmemişti. Ama bu açlığın derecesi, gizilgücün derecesini de simgeliyordu. Furi haklıydı; kaçık olsun olmasın, Deborah duyumsayabiliyordu.

Deborah gözlerini Quentin'e çevirdi. Quentin kapıda duraklamış, umut verme düşüncesiyle bekliyordu; oysa sunmak istediği kadar umut yoktu içinde. "Bir saatin daha var," dedi.

"Tamam." Deborah çirkin olduğunu biliyor ve Quentin'in gözlerini ya da imgelemini çirkinliğiyle rahatsız etmek istemiyordu. Onun için, başını yana çevirdi ve Quentin kapıyı arkasından kaparken hiç sesini çıkarmadı.

Bu kez onu alaya alan, Anterrabae değil, donuk-mavi gözlü, kara tanrı Lactamaeon oldu. *Balıkçı savaşı kazandı ve balık ağa girdi, ama balık bir türlü ölmüyor, bir ölü olmuyor. Çırpınıyor, kayığın kenarlarına çarpıyor, maddesini bulup ona dönmeye çalışıyor, ona yaşam veren özden yoksun bırakılmasının acısını duyuyor. Balıkçıyı kederlendiriyor bu. Balıkçı, balığın can çekiştiğini düşünmek istemiyor, oysa bu onun ödülü, yengisi. İşte sen de dünyanın gözünde, aynı zamanda bizim de gözümüzde, böylesin. Yeniden öl ve bırak, her şey olduğu gibi kalsın.*

Anlamıyor musun? diye haykırdı Deborah Lactamaeon'a, *Bunu* nasıl *yapacağımı bilmiyorum*

artık!

Deborah o öğleden sonra koğuşa döndüğünde, bir hastabakıcının hemşire odasının yakınında bir küllükte bıraktığı, için için yanmakta olan bir sigara izmariti buldu. Sigarayı alıp sakladı ve kaldığı yatakhaneye götürdü. Şimdi Ann ile Dowben'ın Mary'sinin arasında yatıyordu. Yatakların arasına gizlenerek yere oturdu ve yanık izlerinin hâlâ durduğu koluna baktı. Yanık yerlerdeki dokuda hiçbir duyum olmayacaktı, dolayısıyla aynı yerleri yakmak hiçbir işe yaramayacaktı. Yeni bir yanık oluşturmaya karar vererek yanar durumdaki sigarayı henüz duyarsızlaşmamış etin üzerinde söndürmek üzere koluna yaklaştırdı. Ama sigara koluna yaklaştıkça, ateşin sıcaklığını, yakıcılığını duymaya başladı. Tüylerinin daha ilk alazlanmasıyla, bıçak gibi keskin bir acı duyunca şaşkın bir halde sıçrayıp kolunu çekti.

"Bir refleksti bu!" dedi yatak demirlerine. Olanlara inanamıyordu. Ardı ardına kolunu yakmayı denedi, ama sigarayı nereye uzatsa, şiddetli bir yanık açısı içgüdüsünü bastırıyor ve Deborah sigarayı daha etine dokunduramadan kolunu çekmek zorunda kalıyordu. Sonunda sigarayı yatağın ayağında söndürdü ve Yr dilini kullanarak yüksek sesle konuştu:

"Bütün dünyaların bütün tanrılarına ve Koroları'na söylüyorum: Artık yakmak yok, ateş yok, çünkü bağlanmaya başlıyorum galiba–" Duyduğu korku ve sevinçten ağlamaya başladı. *"Galiba, bu dünyaya bağlanmaya başlıyorum..."*

Deborah, Furi'yle görüşme saati geldiğinde, Furi'nin bürosuna koşarak gitmesiyle gözcüsünü korkuttu ve paldır küldür içeriye dalıp seansı hemen başlattı. "Hey! İnsan kendini yakınca ne oluyor biliyor musunuz? Yanıyor, işte o kadar! Ve yanma denen bir acı veriyor, işte o kadar!"

"Yine mi kendini yaktın?" diye sordu Furi. Yüzünde, Deborah'ın gülümsemesine karşılık olarak beliren gülümsemesini geri almıştı.

"Denedim, ama yapamadım."

"Aa?"

"Çünkü *acıttı!"*

"Ah, buna çok sevindim!" Birbirlerine gülümsediler. Sonra Furi, Deborah'ın arkasında duran gözcü hemşireyi görünce, ona neden Deborah'la birlikte geldiğini sordu ve yanıtını aldı. Hemşire dışarda beklemek üzere bürodan çıkınca, Furi, Deborah'ın iyi bildiği ve daha görmeden ürküp çekindiği o sorgulayıcı bakışını yöneltti Deborah'a.

"Her zaman uyarıcı birtakım belirtiler oluyordu –neden böyle bir şey olacağı konusunda bir açıklama–"

"Belki de, 'bu şey' senin yardıma gereksinmen olduğunu biliyordu. Bu yardımı isteyebileceğin bir mesafedeydin, ama reddedilme korkusuyla, yekten bunu istemeye cesaret edemedin."

"Ama gelişi çok ani ve acımasızca oluyor. Ve böylesine ani ve şiddetli olduğuna göre, nasıl iyileşiyor olabilirim ki?"

“İyileşmeye ve dünyayla bağlantı kurmaya karşı çıkan bu savunma mekanizmaları artık son siperlerinde savaşıyorlar. Hastalığından ne kurtarılabilirse, hepsini kurtarma yönünde umutsuzca bir çaba da var tabii.”

Deborah ona okul meselesini, nasıl korktuğunu, kasabanın engin sessizliği içinde üç yıl geçirme düşüncesi karşısında nasıl bir umutsuzluğa düştüğünü, nasıl bunun önceden kararlaştırılmış bir şey olduğu düşüncesine kapıldığını ve bir kurban olmanın getireceği kilit-adım-kilit sürecini anlattı. Sonra, sosyal hizmet görevlisiyle karşılaştığı ve onun önerisini duyduğu bölüme gelip nasıl ansızın bağışlayıcılığın ve umudun açığa çıktığını, “eğriler”le karşılaşınca nasıl yere çöküp hiçbir uyarı almadan kendini kaybettiğini anlattı. Kuyu’nun ortaya çıkışını betimlerken, ansızın, Kuyu’da farklı bir şey olduğu düşüncesine kapıldı.

“Bir şey… garip bir şey.”

“Ne gibi garip bir şey?”

“Şey, eskiden Yr mantıklı ve anlaşılabilir olan yerdi, dünya ise kargaşa içinde olan yerdi. Kaçışı sağlayan bir dizi formül vardı. Bu formüller giderek karmaşıklaşıyordu gerçi, ama her zaman… ne oldukları önceden tahmin edilebiliyordu…”

“Evet?”

“Şey, dünyaya katılmaya başladığımda, sanki Yr, ‘Ne olursa olsun, biz öbür tarafa geçeceğiz,’ dedi. Dünya mantık ve yasadan uzakken, biçim ve neden-sonuç ilişkilerinin olduğu yer Yr’ydi. Dünya mantıklı bir yer olmaya başlayınca, Yr neden göstermekten tamamen vazgeçti.”

“Evet,” dedi Furi. Öfkesini belli etmeden, onu tatlı tatlı paylamak istediği zamanlar yaptığı gibi, sevecen bir tavırla konuşuyordu. “Bu iki dünya arasında gidip gelmekten ne zaman vazgeçeceksin?”

“Buna henüz hazır değilim!” diye bağırdı Deborah.

“Pekâlâ,” dedi Furi yumuşak bir sesle, “ama şu çifte vatandaşlıktan vazgeçmedikçe, dünyayı bütün olanaklarıyla birlikte, tam anlamıyla hiçbir zaman kavrayamayacaksın.”

Deborah ansızın bir ürkü kasırgasına tutuldu ve yüreği bu kasırgadan sarsılmaya başladı. Yavaşça Arterrabae’ye seslendi, Anterrabae de çabucak gelip varlığıyla ona yeniden güven kazandırdı. *Acı çek,* Kurban. (Bildik Yr selamı.)

Son zamanlarda, bana yalnızca tehdit altında olduğun anlarda güzellikler sunduğun doğru mu? diye sordu Deborah. Anterrabae’nin o alaycı yarım-gülümsemesinin ortaya çıkmasını bekliyordu. Oysa Anterrabae gülümseyeceği yerde, irkilmişti.

Acı bana.

Deborah bu davranış karşısında şaşaladı. *Acısını çektiğin şey nedir?*

Yanmak.

Ama ateş seni yakıp kül etmez ki.

Sen insan ateşinin ulaşamayacağı yüce bir varlık olduğun sıralarda, ben de senin gibiydim. Şimdi alevler seni yaktığı için beni de yakıyorlar. Anterrabae kesik kesik soludu ve Deborah onun kendi ateşiyle aydınlanan yüzünün üst düzlemlerinin ter ve gözyaşlarından pırıl pırıl parladığını gördü. *Ah*! diye haykırdı onun adına. Bunun üzerine, Anterrabae gözlerini yeniden ona doğru çevirdi.

Görüyor musun –benimle katlanıyor, benimle paylaşıyorsun. Biz seninle tek ses, tek bakışız. Yeryüzündeki herhangi biriyle hiç böyle bir paylaşımı gerçekleştireceğini umut ya da hayal edebilir misin? dedi Anterrabae ve sonra, Yr'de dünya için kullanılan el-diliyle bir kargaşa ve terk işareti yaptı. '

"Nerelere gittin?" diye soruyordu Furi. "Beni de al yanına."

"Anterrabae'yle birlikteydim. Dünyada, zaman zaman tehlikeli ve çarpık da olsa, yasa ve mantık var belki; savaşım gerektiren şeyler ve tanrıların bana öğretemediği matematik gibi konular da var, ama başka nerde" –gözleri ansızın yaşlarla dolmuştu– "onlarla aramdaki paylaşımı başka nerde bulabilirim?"

"Bu gözyaşları nedir?" diye sordu Furi; sesi gene çok yumuşaktı. Deborah Furi'ye baktı ve ortak formüllerinin, Furi'yle ikisinin oluşturduğu formülün başlangıç sözcüklerini tanıdı. Ve elinde olmadan gülümsedi.

"On tane birim; dördü kendine-acıma, üçü Yr'nin dediği gibi 'Sert Kabuk' ve biri de umutsuzluk."

"Yalnızca sekiz etti." (Gene o formül.)

"Ve ikisi çeşitli şeyler için."

Yine gülümsediler. "Görüyorsun," dedi Furi, "tanrılarınla anlaşabildiğin gibi benimle de anlaşabiliyorsun. Doğamı, yaradılışımı hiçbir zaman gizlemedim senden, ama her zaman, içinde yaşadığımız bu dünyanın bir temsilcisi olduğumu ve bu dünya için seninle birlikte savaştığımı unutuyorsun bazen." Sonra, dünyanın ne denli tipik bir üyesi olduğunu göstermek istercesine, burnunu çekti. "Şu 'Sert Kabuk' dediğin şey nedir?"

"Şey, hastaneye ilk geldiğimde, hiç de mutsuz değildim. Hiçbir şeye ilgi duymuyordum ve bu bana bir çeşit huzur veriyordu. Sonra siz ilgi duymama yol açtınız ve ben bir şeylerle ilgilenmeye başlar başlamaz, Yr beni cezalandırınca umutsuzluğa düştüm. Yr'ye bana acıması için yalvardığımda, Anterrabae, 'Umudu, özünden kabuğuna kadar yiyip bitirdin sen,' dedi. Bunun üzerine, o eski kabuğun kuruyup büzülmesini, sertleşmesini ve sonunda fırlatılıp atılmasını seyrederek yaşamak zorunda kalacağımı düşünmüştüm. Anterrabae zaman zaman bu imalı sözü kullanır oldu, ama ben yaşadığımın, gerçekten yaşadığımın ve dünyadaki insanlarla aynı maddeyi taşıdığımın bilincine varınca, o kuru kabuğu çiğneyeceğimi, hem de bu kabuk bana besin verene kadar çiğnemekten vazgeçmeyeceğimi

söyledim ona. Koğuşa dönerek herkesi büyük bir düş kırıklığına uğrattığımda, Anterrabae, ‘Bu sert kabuk dişlerini kırıyor –niye şunu tükürüp fırlatmıyorsun?’ dedi bu kez.”

“Peki bu konuda ne düşünüyorsun?”

“Bana pek bir şey vermiyor gibi görünüyor, ama çiğnemeyi bırakamam artık,” dedi Deborah. “Bir dünyalının reflekslerini ve içgüdülerini taşıdığıma göre, bu işten kaçamayacağım galiba…” Sonra utangaç utangaç gülümsedi, bir itiraftı bu çünkü; değerli bir itiraftı, ama bir gün bu yüzden başı derde de girebilirdi.

Ona bir anlatabilsem… diye düşündü Furi. Çölde doğup büyümüş bir insana, daha görmediği nice bereketli, verimli, olağanüstü derecede güzel topraklar olduğu nasıl anlatılabilirdi acaba? Bu düşüncesini saklayıp “Koğuşta işler nasıl gidiyor?” dedi.

“Şey, hastalar bana kızgın tabii, görevlilerde biraz düş kırıklığına uğramış gibi. Bugün aşağıya inip Dr. Halle ile görüşeceğim.”

“Yaa, özel bir şey mi?”

“Hayır… Sosyal hizmet görevlisine, o konuyu hâlâ düşündüğümü ve sözünü ettiği o yerdeki kişiler beni kabul ederlerse onların hazır olduğu an benim de hazır olacağımı söylemesini isteyeceğim ondan.”

İSTEK FORMU

Tarih: 3 Eylül Koğuş: D

Hasta: Blau, Deborah Koğuş Yöneticisi: Dr. Halle, H. L.

Cinsi: Tarih: Saat:

5 Eylül 8:30

1 elbise, kentte giyilebilecek tipte
1 çift çorap
1 çift ayakkabı
27 “pensli” tipte bigudi
1 palto
1 ruj
80 $ varoş hattı için otobüs ücreti (sosyal hizmet görevlisi ve kendisi için)
4 kent içi otobüs jetonu (sosyal hizmet görevlisi ve kendisi için)

Yukardakiler, hastanın pansiyondaki odasından alınıp getirilecektir.

İmza:

29.

Bir mucize gibi, yeryüzünde yaşayanlar Deborah'ın gereksinmesinin ne olduğunu anlamışlardı. Deborah bu özel sorununun, yazılı bir yasa kapsamına girecek kadar yaygın bir sorun olduğunu keşfetmişti. Okullar İdare Heyeti'ne lise derslerindeki yeterliliğini kanıtlayabilirse, üç yıl boyunca o kocaman taş binaya gitmek zorunda kalmadan lise diplomasına denk bir sertifika alabilecekti. Hastaneyle kentteki Özel Yetiştirme Okulu arasındaki, gidişi iki saat, dönüşü de gene iki saat süren uzun yolu kat etmeyi becerebilirse. Hiçbir Zaman ile Belki arasında, daha çabuk aşılabilecek ve daha az tehlike taşıyacak bir köprü kurulabilirdi. Deborah çalışmaya koyulduğunda şaşkın ve kuşku dolu bir haldeydi, sonra dengesine kavuştu ve kitaplarını alıp içlerine daldı. Sayfaların içine gömülerek, tıpkı bir balina gibi önce dibe dalıyor, sonra yüzeye çıkıp bir soluk alıyor ve yeniden derinlere dalıyordu. Her gün, ikişerden dört saat süren gidiş gelişin tehlikeli uyuşturuculuğuna karşın, savaşımı direngenlikle sürdürmesinin verdiği kıvanç, ona gereksindiği gücü kazandırıyordu. Bütün gücüyle, çalışmanın ve okula gidip gelmenin zorluklarına dayanmaya çalışıyordu. Zamanla, öğretmenler onun ayrılık duvarında küçücük bir gedik açmayı başardılar. Okula B koğuşundan gidip geldiği ay boyunca, hemşire onu her sabah tan ağarırken kaldırdı. Sabahları okula gitmek üzere hazırlanmadan önce, doktor buyruğuyla bir fincan kahve (ilaçlı) içmesine izin verilmişti. Hiç yılmadan her sabah erkenden kalktığı ilk haftanın sonunda, gece hemşiresi kendiliğinden kahvenin yanında bir tostla bir bardak meyve suyu da vermeye başlamıştı. Deborah bu küçük ekstraların simgelediği saygıdan onur duyuyordu. Olağandışı olanlar dışında, bütün hastane görevlileri salt gerekli olan şeyleri verme eğilimindeydiler gerçekte, ama son zamanlarda, sabahları elinde okul kitaplarıyla – güvenilirlik yansıtan akıl sağlığı simgeleri– kapıda durup kapının o kocaman "akıl hastanesi" anahtarıyla açılmasını beklerken, hastabakıcı "Haydi güle güle bakalım," hatta "İyi günler," demeye başlamıştı.

Deborah böyle küçük ekstralar sayesinde, koğuşta belli bir onur ve konum kazanmıştı. Yeniden pansiyondaki odasına geçip hastaneye yalnızca akşam yemekleri ve terapi seansları için gelmeye başlayınca, yürüdüğü yollara düşen gölgesini, gökten inen akşamların yanı sıra başka şeyler de uzatıp büyütmeye başlamıştı. Deborah, bir işte çalışıp cebinde kendi anahtarlarını taşıyarak yaşayacak derecede sağlıklı olan Doris Rivera'nın neden, D koğuşunun özlem ve korku dolu insanlarıyla o denli dikkatli ve az konuştuğunu anlamaya başlıyordu şimdi. Doris de gölgesini kıl payı kazandığı şeylerin uzattığını görmüştü. Ve hâlâ dünyanın dimdik duvarlarının karşısında bir cüce kadar küçük kaldığı halde, aralarından çıktığı umut fukarası hastaların gözünde yaşamdan da büyük bir boyuta sahipti. Koğuşa geri döndüğünde, nasıl da sarsılıp altüst olmuştu bu boyut.

Bir gün Deborah, Furi'yle yaptığı yorucu bir seanstan çıktığında, koridorda düğüm olmuş gibi görünen bir insan kalabalığı gördü. Kalabalığa yaklaşınca, herkesin su altındaki yaratıkları andırırcasına, bir ağır çekim görüntüsünde kıvranıp debelendiğini gördü. Düğümün tam ortasında, ötekilerin arasında kaybolmuş bir halde, Miss Coral duruyordu. Dünyaya bağlanması Miss Coral'a olan bağlılığında hiçbir değişiklik yaratmadığı için, Deborah patlatmak üzere olduğu kahkahayı tutma zorunluluğunu duydu. Hem kaldıraç, hem ağırlık, hem de itme kuvveti işlevlerini yapan, usta yatak-

firlatıcısı iş başındaydı gene! Deborah onun nasıl olup da koğuştan çıktığını merak etti. Miss Coral meydan kavgasının tam ortasında, neredeyse hiç kıpırdamadan durup üzerine çullanmış beş hastabakıcıyı birbirleriyle kapıştırıyordu. Bir motorun çalışmasını andıran alçak sesli bir homurtuyla da, ıslık sesi veren (s, z, ş, j gibi) harflerle dolu, açık saçık sözcükleri bol keseden kullanarak atıp tutuyordu. Deborah topluluğun yanından geçerken, "Merhaba, Miss Coral," diye bu soylu kadından çok, hastabakıcılara laf attı. Miss Coral dikkatini savaşı üzerinde yoğunlaştırmayı bırakıp Deborah'a gülümsedi.

"Merhaba, Deborah. Geri dönmedin, değil mi?"

"Aa, hayır; sadece doktorla görüşmek için geldim."

"Duyduğuma göre Noel tatilinde eve gitmişsin."

"Evet… bu kez daha kolay oldu –gerçekten eğlendim diyebilirim."

Miss Coral'ın şimşekler çakan gözleri yumuşadı; Deborah'la karşı karşıya durup toplumsal kurallara göre davranmaya başladıklarında, duruşundaki katılıkla çevresini kuşatmış beş-adamlık ekibin debelenmesi hafifleyerek yarı-gülünç, ama gene de garip bir dokunaklılığı olan bir ateşkese dönüştü.

"Carla nasıl? Onunla hâlâ görüşüyor musun?"

"Aa, evet. İstediği işe girmeyi de başardı… Hey, Dobshansky'nin erkekler koğuşunda çalışan bir hemşireyle evlendiği doğru mu?"

"Evet, bir öğrenciyle evlendi. Ama kız daha öğrenci olduğu için gizlice evlendiler. Bu evliliği kimse bilmiyor henüz." Ve bütün o soğuk su borularını, bütün koğuşlardaki kulakları düşünerek birbirlerine gülümsediler.

"Koğuştakiler nasıl?" diye sordu Deborah.

"Ah, aşağı yukarı aynı durumda. Lee Miller yarın burdan çıkıp başka bir hastaneye geçecek. Sylvia biraz daha iyi görünüyor, ama hâlâ konuşmuyor. Helene da D koğuşuna, aramıza döndü biliyorsun."

"Yo– bilmiyordum. Ona benden selam söyleyin. Kafasına bir şey firlatıp kaba sözler söyleyin, selamın benden geldiğini anlar o zaman." Deborah Miss Coral'a dikkatle baktı. Alçakgönüllü ve iyi yürekli öğretmeninin, bu yatak atıcısı ve Catullus uzmanının yüzünde böylesine açık bir biçimde gördüğü acıya dayanmak çok güçtü. "Siz iyi misiniz?" diye sordu; bundan başka ne söylese onu sıkacağını biliyordu.

Miss Coral, sanki hep birlikte, Deborah'la hiç ilgisi olmayan, büyük ve utanç verici bir toplumsal hataya yol açmışlar gibi, özür dileyen bakışlarla çevresindeki adamlara baktı.

"Şey…" dedi, "gelip gidiyor işte."

“Size getirmemi istediğiniz bir şey var mı?”

Deborah Miss Coral’ın kimseden bir şey isteyemeyeceğini biliyordu, ama şifreli olarak bir şeyler istemesini umut ediyordu. Onlarınki gibi bir hastalığa yakalanmış kişilerde çok ender görülen bir şeyi –bir düşünce ve duygu iletişimini– paylaşmışlardı. Bir tecrit odasının beş-santim-kalınlığındaki kapısının gerisinden, özel bir dünyanın çorak alanlarına doğru haykırıları Horace metinleri, Latince’den de, güzellikten de öte bir anlam taşımıştı.

“Aa, yo… yo.”

Deborah otobüsün kalkmak üzere olduğunu ayrımsadı. “Gitmek zorundayım–”

“Peki öyleyse, güle güle Deborah.”

“Allahaısmarladık.” Deborah uzaklaşıp gitti. Miss Coral’ın bakışları yine sertleşti; kasları gerildi. Boğuşma ve makina homurtusu yine başladı. Ateşkes sona ermişti.

Deborah otobüste giderken, Miss Coral’ı düşünüp hafifçe ürperdi. Bu ölülerden kaçı diriltilebilecekti acaba? D koğuşundaki kadınların kaçı bir gün özgürlüğe kavuşabilecekti? Üç yıl boyunca, pek çok yüz gelip gitmiş, birçoğu da kalmıştı. Gidenlerin belki de dörtte üçü başka hastanelere geçmek üzere gitmişti. Kimileri de, dışarda, ayakta tedavi gören hastalar olarak, bir çeşit yarım-yaşam sürdürebilecek kadar iyileşmişti ancak. Kaçı tam anlamıyla dışardaydı, canlı ve özgürdü acaba? Parmakla gösterilebilecek kadar azdı böyle kişiler! Deborah titredi. O akşam kitaplarına dönebilmek için kendini epeyce zorlaması gerekecekti.

Aylar akıp giderken, lise dersleri defterleri doldurmaya başlamıştı. Akıl sağlığı metreler ve saatlerle ölçülüyorsa, öğrenme edimi de okula götürülüp getirilen kilolarca kitapla ölçülüyor demekti. Sanki bir gün dünyada, kollarında taşıdığı okul kitaplarının ağırlığı kadar ağırlığı olan bir varlık olabilecekmiş gibi, bu kalın kitaplardan gurur duyuyordu Deborah. Kentteki yetiştirme okulu, temelde okuma ya da konuşma sorunları olan küçük çocuklara yönelikti, ama güçlükle sığabildiği küçücük sıralar dışında, okula ısınmıştı. Öğretmenlerinin karşısında tedirginlik duymak zorunda kalmayışı, tek başına ve hiçbir erken gelişmişlik sorunu olmadan yoğun bir biçimde çalışabilmesi, ait olmadığı bir sıkıcı Birinciler Takımı’nın ortasına düşmeyişi hoşuna gidiyordu. Bir süre sonra, öğretmenleri dayanıklılığından ötürü onu övmeye başladılar. Onun düzenli, ciddi ve dirençli bir öğrenci olduğunu söylediklerinde, Deborah çok sevindi. Dünya ancak öğleden sonraları, odasına dönerken acı veriyordu. Gencecik lise ve üniversite öğrencisi kızlar, sallantılı bileziklerini şıngırdatıp kıkır kıkır gülerek otobüslere doluşunca, Deborah gene, kibirli olmaya özen gösteren, ayna-delisi, korku dolu, yırtıcı genç kızların dünyasını gözetlerken buluyordu kendini. Onun yenilgiye uğradığı, gerçekte olduğundan çok daha iyi göründüğünü bildiği, gelgelelim dışlanmış kişilerin gözüne gizemli parıltılar saçan bir dünya olarak görünen bir dünyaydı bu. Başını eğip okul eteğiyle kazağına baktı. Dış görünüşü tıpkı onlarınki gibiydi; ne var ki, o gene de bir yabancı, taklit bir öğrenci kızdı.

Peki ben de bu dünya gibi değil miyim? diye sordu Idat Yr’den seslenerek. *Benim de peçem var, ben de gizemliyim. Ben de ödül veririm, ben de parıltılar saçarım. Beni, seni çok seven Lactamaeon’u, senin dostun olan ve birlikte gülüp rahatladığın Anterrabae’yi terk edersen, bir*

daha böyle bir ışığın olacak mı hiç?

Sonra, garip bir şey oldu. Yr'de, yetiştirme okulundaki öğretmenlerinin görüntüleri belirdi ve bu görüntüler Idat'la konuşmaya başladılar.

Koro'ya mı katılıyorsunuz yoksa? Siz de mi? diye seslendi Deborah öğretmenlerine.

Tabii ki katılmıyoruz! dedi İngilizce öğretmeni. *Biz senin şu yaratıklarına karşıyız!*

Dinle bak, dedi matematik öğretmeni Idat'a, *bu kız çok çalışıyor. Ucu sivriltilmiş kurşunkalemler ve geleneklere uygun giysilerle, her gün buraya geliyor. Üstelik kavrayışlı, söz dinleyen bir öğrenci ve sınıfta hiçbir zaman akıl hastası gibi davranmıyor. Matematikte pek parlak bir öğrenci değil gerçi, ama öğrenmek için büyük bir çaba harcıyor. İşte bu, kalıcı ve somut bir gerçekliktir!*

Hiç de bir yıldız yağmuru gibi değil, dedi Idat soğuk bir tavırla. *Hiç de gümüş bir kuzgun gibi değil.* (Bu, Yrece'de övgü için kullanılan bir eğretilemeydi –aşırı derecedeki süsleme düşkünlüğünden ötürü.)

Ansızın, Koro'nun üyeleri teker teker Aradünya'da görünmeye başladılar. Birinin elinde bir trompet, birinin elinde bir keman, birinin elinde bir trampet, birinin elinde de bir tef vardı. *Baloya gidiyoruz,* dediler Deborah'a.

Ne balosuna?

Büyük Balo'ya.

Balo'da kimler olacak?

Sen de.

Balo nerde olacak?

Beş Kıta'da.

Hasta ya da sağlıklı, dedi İngilizce öğretmeni, *hasta ya da sağlıklı, ne olursan ol, dans edeceklerden biri de sensin, anlasana!* Öğretmenler ve Koro, hep birlikte Yrece'deki ayrılık sözcüklerini bir kâğıda geçirdiler. O eski, çok eski, "Sen Onlardan Değilsin" sözcüklerini yazdılar. *İşte,* dedi matematik öğretmeni, *bütün eski gerçekliğin burada yazılı.*

Sonra kâğıdı parça parça edip rüzgâra teslim ettiler.

O akşam kilisede, Deborah ilahi kitabını paylaştığı kızı bir gazoz içmeye davet etti. Birden rengi uçan genç kız kekelemeye başladı; öyle ki, Deborah hallerini görenlerin, onun ahlaka aykırı bir şey söylediğini sanmasından korktu. Bir an, çok eski bir korkunun, geçmişte kalmış küçücük bir kıza doğru yürüyüşe geçen Öncü Hıristiyan Askerler'in görüntüsü oluştu zihninde. Sonra yine görünmez kimliğine sığınıp koro çalışmasının sonuna değin Sevecenlik ilahileri okudu.

“Gene mi ergenlik sorunu?” dedi Furi. “Hiç değilse *bunu* atlatabilirsin artık, ama gerçekten hâlâ zehirli olduğun düşüncesinde misin?”

“Hayır, ama eski şeylerin hepsinden bir çırpıda kurtulmak kolay değil. Her zaman *nganon’uma* çok dikkat ettim ve hep başka insanların sahip olduğu temiz, saf şeylere imrendim. Bir anda her şeyi birden farklı biçimde düşünmek çok zor.”

“Ama arkadaşların var–” dedi Furi; daha çok bir soru niteliğindeydi bu tümcesi.

“Bu kasabada, onlarla birlikte ilahi söylediğim, akşamları kurslara gittiğim halde– beni görmüyorlar. Hiçbir zaman da görmeyecekler.”

“Bunun senin kendi tutumun yüzünden olmadığına emin misin?”

“İnanın bana,” dedi Deborah sakin bir tavırla. “Doğru bu. Mutluluk verici şeyler de oluyor gerçi, ama hastanedeki bir iki kişiyle olan arkadaşlığım dışında, hepsi de çok küçük mutluluklar.”

“Peki nedir bu küçük mutluluklar?”

“Şey, ev sahibem kızının çocuğuna bakıyordu. Torunu daha iki aylık minicik bir bebek. Bir gün dışarı çıkması gerekiyordu. Odama gelip, “Deborah, ben dönene kadar bebeğe bakar mısın?’ dedi ve sonra çıktı gitti. Bir buçuk saat boyunca, bebeğin başında oturup onun her zaman yaptığı şeyleri –soluk almayı, soluk vermeyi– sürdürmesini ve ben yanında olduğum sürece ölmemesini umut ettim durdum.”

“Bebek niye ölecekti ki?”

“Her şeye rağmen, aslında yalnızca Benzer görünen bir şeysem –yalnızca derimin altında bir santimin dörtte biri kadar olan bir derinlikte canlılık varsa; ateşe karşı duyarlıyım belki, ama daha derinlerde değilsem–”

“Söyle bana, annenle babanı seviyor musun?”

“Tabii seviyorum.”

“Peki, ya hiçbir zaman öldürmediğin kız kardeşini?”

“Seviyorum– her zaman da sevdim.”

“Ya arkadaşın Carla’yı?”

“Onu da seviyorum.” Deborah ağlamaya başladı. “Sizi de seviyorum, ama gücünüzü de unutmadım, sayın çürümüş-beyin-çöpleri-koleksiyoncusu!”

“Peki bütün o çürümüş, kokuşmuş çöpler olmadan yaşamak nasıl bir şey?”

Deborah Anterrabae’nin gürlemeye başladığını sezdi. Anterrabae, Lactamaeon, Idat ve Yr’deki

pek çok bölgesinin güzellikleri. Kuyu, Ceza, Koro, Sansür ve bütün geçmişe özgü sıkıntılarla iç içe geçip karmakarışık, biçimsiz bir yığın mı oluşturacaklardı acaba?

"Hepsinin yok olması gerekiyor mu? *Hepsini* üst üste yığarak fırlatıp atacak mıyız?"

"Şimdilik pek yerinde bir değiş tokuş olmaz bu –anlamıyor musun?" dedi Furi. "Önce dünyayı kavramak, tam bir inanç ve bağlılıkla dünyaya kenetlenmek zorundasın… başka hiç kimseye olmasa bile, bana güvenerek. Sonra, bu bağlılığın sonucunda kazandığın şeylere bakıp bunun yerinde bir değiş tokuş olup olmadığına karar verebilirsin."

"Peki ya parıldayan şeyler ne olacak? Kara atı üzerinde kapkara görünen Lactamaeon'u, Anterrabae'yi, Idat'ı –hem de tam şimdi formunu koruduğu için bu kadar güzelleşmişken– hiç düşünmemem mi gerekiyor? Onları ya da bazı şeyleri İngilizceden daha iyi anlatan Yrece sözcükleri bir daha hiç düşünmeyecek miyim?"

"Dünya büyük ve bilgeliğe kucak açan bir yerdir. Hem neden şimdiye kadar hiç Anterrabae'nin ya da öteki tanrıların resmini yapmadın?" .

"Şey, onlar gizliydi –dünyaların birbirine karıştırılmasını yasaklayan yasaları biliyorsunuz."

"Belki de, Yr'nin iyi yanlarını, güzel ve bilge yanlarını dünyayla paylaşmanın zamanı geldi artık. Katkıda bulunmak, bağ kurmak demektir."

Deborah, Anterrabae'nin kendi kıvılcım-ışıltılı karanlığı içinde, daha büyük bir hızla düştüğünü gördü. Idat'ın gözyaşları elmas tanecikleriyken, Anterrabae'ninkiler alev-parçacıklarıydı, Lactamaeon'un gözyaşları da, tıpkı Oedipus'un gözyaşları gibi, kan damlalarıydı. Bu kan ona bir şeyi hatırlatmıştı. Dalgın bir halde konuşmaya başladı.

"Bir keresinde, bir hanımın evindeyken mutfak musluklarından kan aktığını görmüştüm. Sokaklarda hep kan pıhtıları oluyordu, insanlar da böcek-sürüleriydi. Hiç olmazsa böyle şeyler görmüyorum artık."

"Ah, Deborah! Sağlıklı olmak yalnızca hasta olmamak demek değildir. Bunca çalışmayı yalnızca hasta olmayan bir kişi haline gelesin diye yapmadık!"

Dr. Fried, sanki kör bir hastanın karşısına geçip ona ışığın bir rengi olduğunu kanıtlamaya çalışıyormuş gibi, için için bir özleme kapılmıştı yine. Deborah gerçeğe ve deneyime dayanan bir yaşamın *anlamının* ne olduğunu bir öğrenebilseydi!

"Lactamaeon'un şahin ya da binici görünümüyle bir resmini yapıp size versem, bu resmi benim şu yıllanmış kaçıklığımın bir ürünü olarak mı, yoksa bir 'katkı' olarak mı görürdünüz?"

"İlkin resmi görmem gerek," dedi Furi.

"Pekâlâ öyleyse," dedi Deborah, "Yr'yi ortaya çıkarmaya başlayabilirim belki de."

EYALET EĞİTİM DAİRESİ
Lise Denklik Sınavı

Lise denklik sınavları, 10 Mayıs tarihinde, İlçe Hükümet Binası'nda yapılacaktır.

Bu sınavlar için kayıt yaptırmış bir aday olarak, ilişikteki formları doldurup göndermeniz ve 10 Mayıs Salı günü, sabah saat 9.00'da İlçe Hükümet Binası'nda hazır bulunmanız gerekmektedir. Bu iki koşulu yerine getirmediğiniz takdirde, sertifika alma hakkınız kaybolacaktır.

Deborah masanın bir yanına bildiriyi, öbür yanına da Anterrabae'nin resmi için hazırladığı taslakları koydu. Bildiriyi zarfından acele acele çıkarmış, sınav zamanının bu denli çabuk gelişine şaşırmıştı. Bildiriye ilişik olarak gönderilmiş formu hemen doldurup doğru yazdığına emin olmak için adresi iki kez gözden geçirmiş ve unutulur ya da yanlış bir yere konur korkusuyla hemen postaya vermişti. Mektup posta kutusunun aralığından içeriye düştüğü an, korkusu başlamıştı.

Şimdi, masada oturup gülerek korkusunu geçiştirmeye çalışırken, beyninin bir bölümünün nasıl bir heves ve coşkuyla işlediğinin bilincindeydi. Gerçekte duyduğu şey korku değil, umuttu. Bu kez, dünyayla bağlantı kurma olasılığı hiç yokmuş gibi davranmak için çok geçti artık.

Deborah umudun verdiği bir sabırla, sınavdan önceki iki haftalık sürenin geçmesini bekledi. Ve beklenen gün gelip çattığında, normallik giysileri içinde hükümet binasındaki tahta kaplamalı, küf kokulu salona girdi. Salonda, lise öğrenimlerini bir lokmada yutmaya çalışan başka insanlarla karşılaştı –sanki önlerindeki sınav kâğıtları kaldırmaya çalıştıkları granit kütleleriymiş gibi, ter döküp homurdanan, elleri nasırlı bir grup işçiydi bu insanlar. Deborah önce şaşırdı, sonra şaşırdığı için kendinden utandı; çünkü bu insanlar da, tutuklu ya da akıl hastası olmadıkları halde, nasıl olmuşsa dünyanın ritmindeki bazı vuruşları kaçırmışlardı ve şimdi de bu zorunlu uğraşı onunla paylaşıyorlardı. Deborah McPherson'ın bilgece sözünü duyar gibi oldu: Acı çekmek tekelinizde değil. Sınav süresi dolup kâğıtları teslim etme zamanı geldiğinde, ötekilerle birlikte kâğıdını verip çıkarken, sınavının nasıl geçtiği konusunda hiçbir değerlendirme yapacak halde değildi.

Okulda, kaygı ve boşluktan koruma amacıyla olduğu kadar, sınavı geçemezse yeniden başvurmak zorunda kalacağı korkusuyla da, Deborah'ın sonuçlar belli olana değin derslere devam etmesini kararlaştırmışlardı. Bir yargı öncesindeki masumiyet dönemiydi bu. Deborah çalışmasını sürdürdü, ama soluk almadan çalışan bir Deborah değildi artık. Daha çok Metodist Kilisesi'nin önündeki meyve ağaçlarını tomurcuklandıran mevsimi izledi; gökyüzündeki değişimleri gözledi; kavak ağaçlarına âşık oldu; sinemaya gelen bütün filmleri seyretti (öyle ki, Tarzan filmlerini en az Hamlet kadar iyi biliyordu artık!). Böylece, tek başına ve avare avare dolaşarak bir aylık mutlu bir dönem yaşadı. Ve bu döneme "çocukluk dönemi" nitemini yakıştırdı.

Bir ayın sonunda, Okullar İdare Heyeti bir mektupla onu ilkyaz sarhoşluğundan uzaklaştırdı. Deborah sınavda başarılı olmuştu –devletin ona liseye giden öğrencilerinkiyle eşdeğerde bir öğrenim belgesi vermesini sağlayacak derecede başarılı olmuştu– dahası, aldığı puan herhangi bir üniversiteye kabul edilebilir bir aday olmasına yetecek kadar yüksekti. Deborah annesiyle babasına özellikle bu ikinci haberi vereceği için gurur duyarak hemen telefona sarıldı. Onların, kısıtlanmış ve

ertelenmiş olsa da, gurur duyacakları günün gelmesinin hâlâ olanaklı olmasına seviniyordu.

"Harika! Harika bir şey bu! Ah, ailedeki herkese haber vereceğim! Gör bak, hepsi nasıl seninle gurur duyacak!" dedi Esther.

Jacob ise, Esther'la karşılaştırıldığında sakin denebilecek bir sesle konuşuyordu, "…çok gurur verici," dedi. "İyi, çok iyi." Sesi kısılmak üzereymiş gibi geliyordu.

Lise mezunu genç kız, babasının böylesine acıma dolu bir gurur duyması karşısında utanarak telefonu kapadı. Gün ışığı hâlâ coşkuyla titreşerek odayı ışıtıyordu, havada hâlâ ilkyaz kokuları –bitki özlerinin, otların, çiçeklerle bezenen çalıların, nemli ve ılık toprağın kokuları– vardı. Deborah ağır adımlarla dışarı çıktı, yolun aşağısına doğru yürüyüp eski Katolik mezarlığının çevresinden dolandı, araba mezarlığını geçti; niyeti, lise binasına gidip pencerelere dik dik bakmaktı! Kendi kendine, sınavı geçerse yerine getirmeye söz verdiği bir törendi bu. Ne var ki, oraya gitmek hiç de coşku vermiyordu şu anda; yalnızca eski bir sözü yerine getirmek için gidiyordu. Okula girip dört erkek çocuğunun hâlâ top oynadığı kocaman oyun sahasının kenarından yürümeye başladı. Ansızın, kendini çok yorgun duydu ve sahanın arka tarafını çevreleyen tel örgünün önünde yere oturdu.

Babasının duyduğu gurur neden öylesine acıma doluydu? Oysa o, başarmak için canını dişine takarak çalışmış, bütün gücünü, bütün istencini harcamıştı. Şimdi savaşım sona ermişti ama ulaştığı sonuç, ne olursa olsun, gene de başkalarının onun çalıştığının yarısı kadar bile çalışmadan elde ettiği ve üstelik üç yıllık bir gecikmeyle elde edilmiş bir sonuçtu. Ve şimdi, annesiyle babası mutlu haberi şu ana değin Chicago'nun her köşesine yaymış olan, on dokuz yaşında bir lise mezunuydu. Deborah ansızın duyduğu umarsızlıkla, tel örgüye doğru dönüp Yr diliyle kendi kendine. *Ama bunu istiyordum!* diye fısıldadı.

Sahadaki çocuklar, ikindi güneşinin büyüsüyle üç metreye ulaşan gölgelerini de sürükleyerek koşturup duruyorlardı. Kaybolmak üzere olan gün ışığında öylesine genç, güçlü, parlak ve güzel görünüyorlardı ki. Deborah, bu çocukların kolayca ve güle oynaya geldikleri bu aşamaya ulaşabilmek için bütün yetilerini ve istencinin her damlasını kullanıp tüketmek zorunda kalmıştı. Aralarındaki duvar hâlâ yerli yerinde duruyordu, her zaman da duracaktı. Şimdi, bu duvarın ötesini, dünyanın görkemli güzelliğini sunduğu yeri görebiliyordu, ama onun yalnızca canlı kalabilmek için bile bütün gücünü harcaması gerekiyordu.

Sahanın karşı tarafında, ışıltılar saçarak yürüyen başka iki figür daha vardı. Bir zarafet ve masumiyet tablosu oluşturan incecik bir genç kız, yanında yürüyen bir delikanlıyla el ele tutuşmuştu. Genç çift ağır ağır yürüyerek sahanın çevresini dolaşıp Deborah'ın yanından geçti. Birkaç kez durup oynaştılar ya da bir şeyler konuşup kahkahalarla güldüler; delikanlı zaman zaman eğilip burnunu kızın ensesinde topladığı saçlara ya da yanağına sürüyordu.

Deborah, tıpkı deli insanların yaptığı gibi, yüksek sesle kendi kendine konuştu. "Ben hiçbir zaman böyle bir şeyi yaşamayacağım," dedi. "Ne savaşarak, ne ders çalışarak, ne bir işte çalışarak, ne direnerek, böyle bir insanla birlikte yürüme ya da elinin sıcaklığını duyma mutluluğuna hiç erişemeyeceğim."

Uzun zaman önce Carla bunu söylemişti sana, dedi Lactamaeon tel örgünün ötesinden.

Derslerin, işin –gene de sonuç: "günaydın" ve "iyi akşamlar".

Quentin besleme borusundan sana su verecek belki, dedi Anterrabae, *Ama asla elini yüzünde gezdirmeyecek. Hiç kimse… hiç kimse…*

Hava kararmak üzereydi. Deborah yavaşça kalkıp kasabaya doğru yürümeye başladı. Kilise korosundaki yüzler, araba mezarlığının ta ötelerinden ona bakıp meydan okuyorlardı sanki. *İyi akşamlar. İyi geceler.* Adını bile ağızlarına almıyorlardı.

Sizlerle birlikte şarkı söylerken, dikiş dikerken bütün umudumu tükettim. Yanı başınızda durduğum halde, benim kim olduğumu bile hatırlamıyorsunuz. Mezarlığa gelmişlerdi; Anterrabae karanlığın içinde alevlerini saçıyor, Lactamaeon bir köpek gibi uluyor. Koro yeniden bir araya-geliyordu *–İyi çalış bakalım, tembel kız, iyi savaş bakalım, hantal kız– hiçbir zaman… hiçbir zaman… hiçbir zaman…*

Çok zor kazandım ben bunu! diye haykırdı Deborah tanrılara. *Hastayken bile kendimi gösterdim. Her gün derli toplu, dakik ve aklı başında bir insan olarak ortaya çıktım. Bir onurum var benim* –Ne var ki sesi tanrıların kapıldığı korkunç bir kahkaha fırtınası içinde yitip gitti. Anterrabae'ye seslendi, Yr'yi gözleyip onun alevler içinde geçişini görmeye çalıştı, ama yalnızca korkunç bir küçümsemeyle dolu, yabanıl bir kahkahanın yankısını duydu; Anterrabae'nin kahkahasıydı bu. Anterrabae birden çığlığı andıran kahkahalar atarak bir şimşek gibi parladı ve ansızın yanında başka bir figür belirdi. Deborah bu figürü tanımıştı: çok uzak bir geçmişte, Büyükbabası'nın çalışma odasında bir kenara atılmış, bir zamanlar kültürlü aileler için *de rigueur*[26] olmuşsa da artık modası kalmamış, gravürlü bir kitapta gördüğü bir figürdü bu. Kitap, John Milton'ın *Yitik Cennet*'iydi; alevler içinde sürekli düşen, ışıltılı tanrı imgesinin kökeni de, Milton'ın Şeytanı'ndan başkası değildi. Büyükbabası'nın evine her gidişlerinde, bu resimlere binlerce kez bakmıştı. Bu dokuz yaşındaki okur, ayrımında olmadan, okuduğu satırlardaki görkemli öfke ve coşkunun büyüsüne kapılmış içindeki sanatçı ruhu melek gravürlerini, kazıma tekniğinin meleklere boyut bağışlayan çizgilerini dikkatle incelerken, gizli-krallık-avcısı da, dünyasında yaşayacak ilk kişi olarak bu mağrur baş meleği seçip gizlice aşırmıştı. Anterrabae bile ona ait değildi demek!

Görüntünün gerisindeki yaygara gitgide artıyordu. *Sen ne yaratırsın biliyor musun…* diye kükredi Koro, *Hiçbir şey! Gidip çayırlarda da yatsan… hiçbir şey! Ders de çalışsan, bir işte de çalışsan… hiçbir şey!*

Tanrılar, kasabaya giden yol boyunca, sonra kasabanın sokaklarında, çığlık çığlığa bağırarak Deborah'ı izlediler. Deborah, kulağı Yr'den gelen seslerde, boş gözlerle bakınarak yürüyordu. Çarşamba ve pazar günleri ilahi söylediği kiliseyi geçtiklerinde, tanrılar babasının çatallaşan sesinin taklidini yapıp eğlendiler. Bildiği bütün sokakları geçince, Koro'nun üyeleri yuha çekip Quentin'in gülümsemesiyle ve oyun sahasındaki o pırıl pırıl insanlarla alay ettiler. Kadını da erkeği de yaratan Onlar'dı sanki. Deborah hastaneye iyice yaklaşmıştı –arabaların hastaneye saptığı kavşaktaki iki ışığı seçebilmişti. Görmeyen gözlerle, sanki bir alışkanlıkmış gibi, kapıdan içeri girdi. Kuyu onu bekliyordu. Az sonra. Deborah dehşet içindeydi. Görü az sonra kaybolacak. Ses… yok olacak. Merdivenlerden yukarıya, kapıya. Haydi, kapıyı açın. Kimse yok mu, lütfen! İçerde: "Merhaba, Miss Blau." Ve sonra, "İyi misiniz, Miss Blau?" Tek bir şey kaldı: bir işaret yapmak. Tanrılardan birinin attığı çığlığa karşın, öteki sesi duyabilmişti –üç zil zırıltısı: acil vaka. Kuyu.

Deborah dünyaya döndüğünde, yeniden o bitimsiz başlangıç evresine girmiş, yüreği korkudan iyice ağırlaşmış bir durumda buldu kendini. Hâlâ canlı olduğu için, hâlâ göğsünde kan pompalamakta direten cüretkâr bir kas taşıdığı için, yorgunluktan tükenip ölmeyi umut ederek iplerle boğuşmaya başladı. Yorgunluk ortaya çıkmıştı, ama ölüm ona karşı çok hoşgörüsüzdü. Bir süre sonra, yine Dobshansky yanına geldi. Dobshansky'nin yüzü, hastanelere özgü donuk ifade dışında başka hiçbir ifadenin yer almayacağı biçimde, özenle denetlenmiş durumdaydı bu kez. Kitaplar baskın çıkmıştı demek.

"İyi misin şimdi?"

Deborah bitkindi. "İyiyim galiba."

"Ev sahibene telefon edip bu gece oraya dönmeyeceğini ve burda kalacağını söylemek zorunda kaldık. Okulun konusunda endişelendi ve ta buraya kadar gelip sana kitaplarınla birkaç giyim eşyası getirdi. Seni çok merak ediyordu."

"İyi bir insan o," dedi Deborah. Bunu yürekten inanarak söylemişti; ancak, başkalarının erdemleri karşısında kendi erdem yoksulluğunu hatırlayıp eziklik duymak da istemiyordu. Quentin'i "gizli" evliliğinden ötürü kutladı ve onun, şaşkınlığını yüzünden belli etmemek için çabalayışını seyretti.

Dobshansky ile küçük Cleary onu tulumdan çıkarıp serbest bıraktığında, sakil mi sakil hastane cübbesini üzerine geçirip dışarı çıktı ve ağır ağır koğuşa doğru yürüdü. Koğuştaki yüzler, her zamanki gibi ifadesiz ya da düşmancaydı; bir dönüşün yarattığı ilk şok, her zaman çok acımasız oluyordu. Akşam olmak üzereydi; Deborah öğleden sonranın tümünü, sabahın da bir bölümünü yaşamamıştı. Tepsiler dağıtılmaya başlamıştı. Köşede, Dowben'ın Mary'si akşam yemeğinin karşısında ilahiler mırıldanıp ayin yapıyordu. Miss Coral gene tecrit altındaydı herhalde; Helene da küskünlük, kıskançlık… ve dostluk duyguları içinde, ondan saklanıyordu. Deborah üzgün bir halde oturup yemeğine baktı.

Tabağındaki ılık maddeyi görünce içini çekti; birden Dowben'ın Mary'si yerinden kalkıp kahve fincanını tabağıyla birlikte fırlatıverdi, fincan sertçe Deborah'ın başını sıyırıp geçti. Deborah dönüp Mary'nin yüzüne bakınca, onun, ne yaptığının hiç ayrımında değilmiş gibi, yüzünün ifadesinde hiçbir değişiklik olmadan oturduğunu gördü. Hastabakıcı yanlarına gelip ikisine de biraz gözdağı verdi; çünkü orada olduğu halde, neler olup bittiğini anlayamamış, olayı kaçırdığı için suçluluk duymuştu. Deborah eliyle saçına dokunup ıslaklığı duyumsayınca, buna benzeyen ve şimdi ortaçağ tarihine özgü bir şeymiş gibi gelen bir başka hareketi –yıllar önce Helene'ın tepsiyle saldırmasından sonra elini başına götürüşünü– hatırladı.

Deborah yeniden koğuştaki yüzlere baktı. Orada oluşu, onların Belkiler'le savaşmasına yol açıyordu. Birden, kendisinin de bir Doris Rivera olduğunun, canlı bir umut ve başarısızlık simgesi olduğunun bilincine vardı; o, bütün bu insanların, hem onda hem de kendilerinde var olan ve üst üste gelen darbelerden yumruk-sarhoşu olarak sendeleyip yere çökse bile, gizli bir zil sesini duyunca gene kalkıp yeni darbelere hazırlanan iyileşme gücüne yönelik korkularını simgeliyordu. Şimdi, neden uğradığı başarısızlıkların niteliğini bu insanlara, hem de böyle bir açıklamaya çok gereksinmeleri olduğu halde, hiçbir zaman açıklayamayacağını, neden bir kez daha… ve bir kez daha dışarıya çıkabilmek için bütün cesaret ve gücünü toplamaya çalışmasının doğru bir davranış olduğunu hiçbir

zaman kanıtlayamayacağını anlıyordu. Kimi açılardan, gerçeklik bir Yr krallığı kadar kişisel bir olguydu. Anlamsal boyut, yaşamı bu boyutun küçültülmesine ya da yok edilmesine bağlı olan kişilere hiçbir zaman açık seçik bir biçimde gösterilemezdi. Mary'nin hızla kafasına fırlattığı kahve fincanı, ona yönelttiği bu savunmasız korku ve öfke, neden bir başarı haberini ilettikten sonra telefonu kapatırken öylesine büyük bir üzünce kapıldığını anlamasını sağlamıştı. Sonunda, Yr bir seçim yapması için onu zorlamaya başlamıştı. Dünyanın bir üyesi, bugünü ve belki geleceği de olan bir birey, bir Newton yanlısı ve neden-sonuç bağlantısına inanan bir kişi olarak kabullenilmesiyle birlikte, son fırça darbeleri vurulmuş ve seçim yapma aşaması belirlenmişti. Acı ve şiddet içinde, Kuyu'nun yarattığı o bildik dehşet içinde ulaşabilmişti bu aşamaya. Bunun nedeni, yalnızca, sorunların kendileriyle belirtileri arasındaki fark konusunda çok deneyimsiz ve bilgisiz olmasıydı. Ve aynı zamanda tek savunma ve güç kaynağı da olan hastalığı, onu güvenlik içinde seçim yapabileceği bir yere getirmişti. Artık, gerçek bir bağlılığı oluşturma zamanı gelmişti.

Yemek tepsileri kaldırılıp götürüldükten sonra, Deborah okul kitaplarını istedi. Hastabakıcı ortaya çıkardığı kitapları, simgeledikleri şeye yönelik saygılı bir tavırla Deborah'a uzattı. Deborah en üstteki kitabı açtı.

"EŞKENAR ÜÇGEN, AC KARŞISINDAKİ AÇININ, AB KARŞISINDAKİ AÇIYA VE AYNI ZAMANDA BC KARŞISINDAKİ AÇIYA DA EŞİT OLDUĞU ÜÇGENDİR."

"Seni rezil orospu! Bırak beni!" diyen bir ses geldi yatakhaneden.

Sen onlardan değilsin, dedi Anterrabae yavaşça.

Hayır, onlardanım. Furi sizlerin bir katkı olacağınızı söylüyor, ama bu nasıl olacak, henüz bilmiyorum, dedi Deborah Anterrabae'ye. *Bunu öğrenmem gerekecek. Sonra, belki…*

"80 DERECELİK BİR AÇIYI KESEN BİR DOĞRU, TOPLAMI YİNE 80 DERECE EDEN İKİ AÇI MEYDANA GETİRİR."

Mary: "Delilik bulaşıcı mıdır acaba, merak ediyorum. Hastane bizi antikor olarak satabilir belki de."

Bizi senin şu sert kabuğuna karşı bir kalkan olarak da korumayacak mısın, Kuş-kız?

Bunu yapamam artık. Ben dünyaya bağlanacağım.

Ama dünya başıboş ve yabanıl…

Gene de.

Çocukluğunu hatırla –Hitler'i ve Bomba'yı hatırla.

Her şeye karşın.

Boş-duvarımsı yüzleri ve "normallik belgeleri"ni– ve el ele yürüyenlerin ardından duyduğun özlemi hatırla.

Olsun. Ne olursa olsun.

Bizi çağırana kadar bekleyebiliriz…

Çağırmayacağım. Dünyaya bağlanacağım ben. Var gücümle.

Allahaısmarladık, Kuş-kız.

Güle güle öyleyse, Anterrabae. Güle güle Yr.

"TEKNOLOJİK GELİŞMELER, BİRÇOK ÖZGÜL YOLLA BATININ BÜYÜMESİNDE ETKİLİ OLMUŞTUR."

Constantia: "Acı çektiğimi görmüyor musunuz, lanet olası domuzlar!"

"T.N.T.'NÎN BULUNUŞU, SAHİLLERİN DEMİRYOLUYLA BİRLEŞTİRİLMESİNİ OLANAKLI KILMIŞTIR."

"İngiltere'nin Tahtını Bırakan Kralı VIII. Edward'ın ilk ve gizli karısıyım ben!"

"Jenna krize giriyor gene. Ellis'ı çağır; bir tulum hazırlasak iyi olur."

"VE HEM DEMİRYOLU HEM MORS ALFABESİ, MODERN SANAYİ TOPLUMU İÇİN ZORUNLU OLAN İLETİŞİMİ SAĞLAMIŞTIR." ,

"Var gücümle," dedi Deborah.

Notlar

[←1] Hastalık kuruntusu (ç.n.)

[←2] İki yüzü olan bir Roma tanrısı. (ç.n.)

[←3] Yunan mitolojisinde, ölülerin ruhlarını, yeraltındaki ölüler ülkesi Hades'i (aynı zamanda bu ülkenin tanrısı olan Plüton'un da diğer adı) çevreleyen Styx ırmağından geçiren kayıkçı, (ç.n.)

[←4] Bir başka bedene giren ruh. (ç.n.)

[←5] Aziz Augustinus (l.S. 354-430) Batı Kilisesi'nin ilk döneminin başlıca ilahiyatçısı. Özellikle insan davranışını belirleyen ve insanı eyleme yönelten ahlaki itilim olarak nitelediği sevgi (amor) kavramı üzerinde durmuştur, (ç.n.)

[←6] Conscientious Objector (kısaltarak C.O.). Vicdani ve dini inançlarına aykırı olduğunu ileri sürerek askerlik hizmetini yapmayı reddeden kimse, (ç.n.)

[←7] İncil'de adı geçen çok büyük bir su canavarı; iri bir balina ya da büyük bir gemi gibi, büyük ve güçlü şey anlamında kullanılan bir sözcük, (ç.n.)

[←8] Amerikan İngilizcesinde, "delirmek" anlamında kullanılan argo bir deyim. (ç.n.)

[←9] İsa'yı çarmıha gönderen Romalı vali, (ç.n.)

[←10] "Yaşamı doğru yaşayan
ve suçla lekelenmeyen kişinin
ne Fas'ın kargılarına gereksinimi vardır,
ne yaya, ne de kılıflar dolusu zehirli oka.
Ey, Fuscus."
(Çev; Doç. Dr. Erendiz Özbayoğlu)

[←11] Dallardan Yapraklar Düşer (ç.n.)

[←12] Nitekim Göğün Son İşaretleri (ç.n.)

[←13] "Morpheus (Düş tanrısı) getirir
huzursuz aklına,
hafif rüzgârı,
olgun ekinleri," (ç.n.)

[←14] Bu İtalyanca sözcükler, "Acılar Sokağı" biçiminde çevrilebilir, (ç.n.)

[←15] İlahi Komedya'da, Cehennem'e giden yol üzerinde, günahlarının cezalarını çeken çeşitli insan topluluklarının oluşturduğu dokuz çemberden biri, (ç.n.)

[←16] Bir Hint Tapısının adı. Simgesel bağlamda, kişinin kurban edildiği ya da kendini kurban ettiği inanç; karşısına çıkan her şeyi ezen büyük güç ya da nesne, (ç.n.)

[←17] Buzul çağı. (ç.n.)

[←18] Evrim kuramında, insanla maymun arasında olduğu varsayılan insan, (ç.n.)

[←19] Hasta olduğunu sanan kişiye ilaç diye verilen etkisiz madde. (ç.n.)

[←20] İşle tedavi, (ç.n.)

[←21] Şubat ya da Mart ayma rastlayan ve Yahudi kavminin düşmanı olan Ahasuerus başrahibi Haman'ın asılması anısına yapılan Musevi bayramı, (ç.n.)

[←22] Grotesk ustası İngiliz yazar Charles Dickens'ın Pickwick Papers adlı romanının iyi yürekli, saf ve şakacı başkişisi. (ç.n.)

[←23] Belirli bir topluluğun dışında kimseye bildirilmeyen, yalnızca sınırlı, dar bir çevreye aktarılan herhangi bir olgu, bilgi ya da öğreti, (ç.n.)

[←24] Ruhbilimsel bağlamda, herhangi bir sorunun temel öğelerini birdenbire kavrama. (ç.n.)

[←25] "Hepimiz her şeyi yapamayız…" (ç.n.)

[←26] Toplum öngördüğü ve moda olduğu için zorunlu olan, (ç.n.)